

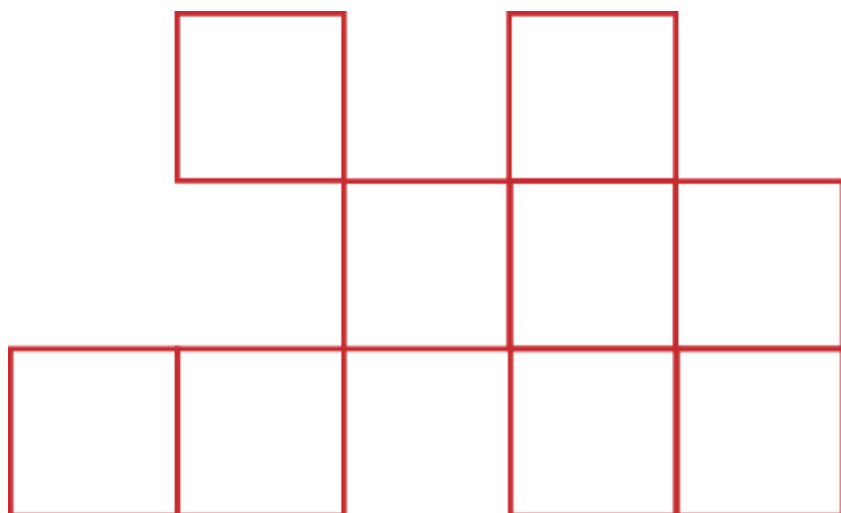
Voorlichtingsonderzoek 2016-2017

Betere Voorlichting

Betere Keuze

Beste Match

Juli 2016

Dit is een uitgave van de Landelijke Studentenvakbond (LSVb). Voor vragen of extra informatie kan gemaild worden naar: lsvb@lsvb.nl

Willemijn Rijper, Beleidsmedewerker Onderwijs

Met dank aan:
Julia Kleinrensink, Medewerker Onderzoeksbureau
Leonie Damink, Communicatiemedewerker

Landelijke Studentenvakbond
Post: Postbus 1335, 3500 BH Utrecht
Bezoek: Drieharingstraat 6, Utrecht

Tel: 030-2316464
Mail: lsvb@lsvb.nl
Web: www.lsvb.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Onderzoeksopzet.....	4
Overzicht onderzochte opleidingen, thema's en indicatoren per thema.....	6
Bevindingen	8
Hoofdstuk 1. Studielast en verwachte inzet, kennis en competenties van studenten	9
Hoofdstuk 2. Arbeidsmarkt.....	29
Hoofdstuk 3. Omvang studie en rendement	46
Hoofdstuk 4. Onderwijs en onderwijsomgeving	70
Hoofdstuk 5. Instroom en Doorstroom	123
Hoofdstuk 6. Internationalisering.....	152
Hoofdstuk 7. Stad.....	161
Hoofdstuk 8. Studie in Cijfers	170
Hoofdstuk 9. Studeren met een functiebeperking	174
Hoofdstuk 10. Studiekeuzeactiviteiten.....	182
Conclusie en aanbevelingen	209
Bijlage 1: Lijst onderzochte opleidingen	

Inleiding

Dit zesde voorlichtingsonderzoek van de LSVb over studievoorlichting in het hoger onderwijs geeft een weergave van de volledigheid van de studievoorlichting geboden door universiteiten en hogescholen voor het studiejaar 2016-2017. Dit onderzoek bouwt voort op de voorlichtingsonderzoeken die door de LSVb zijn uitgevoerd in 2011, 2012, 2013, 2014 en 2015. In aanvulling op de voorgaande onderzoeken kent dit onderzoek een additionele focus op de voorlichting die universiteiten en hogescholen aanbieden over de studiekeuzeactiviteiten zoals vastgesteld in de Wet Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek 2016 – ook wel studiekeuzeadvies, studiekeuzecheck of matching genoemd.

De LSVb hecht grote waarde aan kwalitatief goede en volledige studievoorlichting. Studenten baseren hun studiekeuze grotendeels op de opleidingspagina's van de hoger onderwijsinstellingen.¹ Deze pagina's dienen dan ook over voldoende en juiste informatie te beschikken. **Met de invoering van de Wet Studievoorschot is een juiste studiekeuze meer dan ooit van belang. Studenten kunnen het zich niet meer veroorloven een verkeerde studiekeuze te maken. Een verkeerde studiekeuze resulteert in een langere studieloopbaan en dus hogere studieschuld.**

Voor dit Voorlichtingsonderzoek 2016-2017 onderzocht de LSVb de opleidingspagina's van drie verschillende universitaire bachelor opleidingen van 12 universiteiten en drie verschillende hbo bachelor opleidingen van 30 hogescholen. De onderzochte universitaire opleidingen betreffen Psychologie, Wijsbegeerte en Biomedische Wetenschappen. De onderzochte hbo-opleidingen betreffen de Lerarenopleiding Basisonderwijs, Commerciële Economie en Informatica. Een verantwoording voor de steekproef is te vinden onder Onderzoeksopzet. De opleidingspagina's zijn beoordeeld op indicatoren die de LSVb belangrijk acht voor een goede studievoorlichting. Ook zijn indicatoren die de LSVb als 'sturend' of 'wervend' interpreteert meegenomen. Wanneer een opleiding veel ruimte besteedt aan indicatoren zoals 'Baangarantie' en 'Fantastische faciliteiten', maar deze niet onderbouwt, beschouwt de LSVb dit als ongefundeerde wervende teksten. De LSVb heeft deze lijst van indicatoren gedurende de afgelopen vijf jaar Voorlichtingsonderzoeken opgebouwd. Dit jaar is de lijst aangevuld met indicatoren behorende bij het thema 'Studiekeuzeactiviteiten'.

Dit onderzoek draagt bij aan de continuering van de Voorlichtingsonderzoeken die de LSVb sinds 2011 uitvoert. De LSVb hoopt dat hoger onderwijsinstellingen en andere geïnteresseerden hun voordeel kunnen doen met de inhoud van dit onderzoek om hun studievoorlichting verder te verbeteren.

¹ ResearchNed in opdracht van Ministerie van OCW, Monitor Beleidsmaatregelen 2015: Studiekeuze, studiegedrag en leengedrag in relatie tot beleidsmaatregelen in het hoger onderwijs, 2006-2015, Figuur 4.6 p.

Onderzoeksoopzet

Selectie van opleidingen

Bij de selectie van de opleidingen is in een aantal gevallen gekeken naar een aanzienlijke spreiding van de opleiding over hoger onderwijsinstellingen. Dit wil zeggen dat de desbetreffende opleidingen op een groot aantal respectievelijk universiteiten en hogescholen worden aangeboden (zoals de Lerarenopleiding Basisonderwijs). In dit onderzoek is van elke hoger onderwijsinstelling minimaal één opleiding onderzocht. Ook de private onderwijsinstellingen zijn opgenomen in de steekproef. In andere gevallen is bij de keuze voor de onderzochte opleiding rekening gehouden met een relatief grote instroom in de opleidingen (zoals Psychologie, Biomedische Wetenschappen en Commerciële Economie), omdat een groot aantal studenten te maken krijgt met de vorm van voorlichting die bij deze opleidingen aangeboden wordt. Alle opleidingen waren al eens eerder onderwerp van een voorlichtingsonderzoek van de LSVb, met uitzondering van de opleiding Wijsbegeerte. Er zijn 28 wo-websites en 65 hbo-websites bekeken; een totaal van 93 websites. Alle websites zijn in januari en februari 2016 bezocht. Bijlage I bevat een lijst van de onderzochte opleidingswebsites. De scores van de opleidingen en instellingen uit dit onderzoek zijn vergeleken met de scores uit het onderzoek uit 2015-2016 (in Bevindingen aangegeven tussen haakjes).

Thema's

Voor dit onderzoek zijn de websites van de diverse opleidingen onderzocht aan de hand van veertig indicatoren uit de voorgaande onderzoeken. Deze indicatoren zijn onder te brengen binnen de volgende tien thema's: Studielast en verwachte inzet en kennis van studenten, Arbeidsmarkt, Omvang studie en rendement, Onderwijs en onderwijsomgeving, Instroom en Doorstroom, Internationalisering, Stad, Studie in Cijfers, Studeren met een functiebeperking, Studiekeuzeactiviteiten. Als aanvullend thema zijn in dit onderzoek 6 indicatoren onderzocht binnen het thema 'Studiekeuzeactiviteiten'. Het onderzoek ging na in hoeverre hoger onderwijsinstellingen op hun website informatie bieden over de genoemde indicatoren.

Studiekeuzeactiviteiten

Het nieuw geïntroduceerde thema 'Studiekeuzeactiviteiten' is opgedeeld in zes indicatoren:

- 1) 'wordt er op de website informatie gegeven over de studiekeuzeactiviteiten?'
- 2) 'wordt duidelijk aangegeven wanneer de student recht heeft op studiekeuzeactiviteiten?'
- 3) 'wordt duidelijk aangegeven of de student al dan niet verplicht is om studiekeuzeactiviteiten te doorlopen?'
- 4) 'wordt er informatie gegeven over de inhoud van de studiekeuzeactiviteiten?'
- 5) 'wordt er informatie gegeven over de planning van de studiekeuzeactiviteiten?'
- 6) 'wordt er duidelijk aangegeven wanneer de uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten al dan niet bindend is?'

Door deze indicatoren te onderzoeken is de LSVb nagegaan of de voorlichting door hoger onderwijsinstellingen met betrekking tot de in de Wet Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek 2016 vastgestelde studiekeuzeactiviteiten voldoende is.

Disclaimer

De websites zijn met de grootst mogelijke nauwkeurigheid bekeken. Het kan echter voorkomen dat bepaalde indicatoren ten onrechte als afwezig zijn aangemerkt. Een verklaring voor het eerste geval

kan zijn dat de indicatoren dusdanig moeilijk vindbaar zijn op de website dat de onderzoeker deze niet heeft kunnen achterhalen – laat staan de aspirant-student. Een andere verklaring kan zijn dat de onderzoeker deze indicatoren in de grote hoeveelheid aan informatie over het hoofd heeft gezien. Deze verklaring geldt omgekeerd ook voor indicatoren die ten onrechte als aanwezig zijn aangemerkt. De LSVb is verantwoordelijk voor de inhoud van dit onderzoeksrapport.

Overzicht onderzochte opleidingen, thema's en indicatoren per thema

Onderzochte opleidingen:

Wo:

Psychologie
Wijsbegeerte
Biomedische wetenschappen

Hbo:

Lerarenopleiding Basisonderwijs
Commerciële Economie
Informatica

Onderzochte thema's:

1. Studielast en verwachte inzet en kennis van studenten
2. Arbeidsmarkt
3. Omvang studie en rendement
4. Onderwijs en onderwijsomgeving
5. Instroom en Doorstroom
6. Internationalisering
7. Stad
8. Studie in Cijfers
9. Studeren met een functiebeperking
10. Studiekeuzeactiviteiten

Onderzochte indicatoren per thema:

1. Studielast, verwachte inzet, kennis en competenties

- 1.1 Contacturen
- 1.2 Zelfstudie
- 1.3 Noodzakelijke karaktereigenschappen en competenties
- 1.4 Noodzakelijke inhoudelijke kennis
- 1.5 Extra Studiekosten

2. Arbeidsmarkt

- 2.1 Beroepsperspectief
- 2.2 Baangarantie
- 2.3 Kans op een baan
- 2.4 Startsalaris

3. Omvang Studie en Rendement

- 3.1 Grootte van de studie
- 3.2 Aantal eerstejaars

- 3.3 Student-docent ratio
- 3.4 Werkgroepgrootte
- 3.5 Uitval in het eerste jaar
- 3.6 Bachelor-rendement

4. Onderwijs en onderwijsomgeving

- 4.1 Inhoud studie en studieprogramma
- 4.2 Studiebegeleiding
- 4.3 Nauw contact met docenten
- 4.4 Topdocenten
- 4.5 Taal van het onderwijs
- 4.6 Deeltijd
- 4.7 Didactische methode
- 4.8 Invulling keuzeruimte
- 4.9 Excellentietraject
- 4.10 Best beoordeeld / hoog op ranglijst
- 4.11 Struikelvak
- 4.12 Stage
- 4.13 Medezeggenschap

5. Instroom en Doorstroom

- 5.1 (Bindend) studie advies
- 5.2 Numerus fixus
- 5.3 Loting
- 5.4 Selectie
- 5.5 Aansluiting master
- 5.6 Verwante opleidingen
- 5.7 Toegangseisen

6. Internationalisering

- 6.1 Buitenland
- 6.2 Internationale sfeer

7. Stad

- 7.1 Huisvesting
- 7.2 Stad

8. Studie in Cijfers

9. Studeren met een functiebeperking

- 9.1 Contactadres voor studenten met een functiebeperking

10. Studiekeuzeactiviteiten

- 10.1 Basisinformatie
- 10.2 Recht
- 10.3 Verplichting
- 10.4 Inhoud
- 10.5 Planning
- 10.6 Uitkomst

Bevindingen

In de volgende hoofdstukken worden de scores uit dit onderzoek visueel weergegeven en tekstueel uitgelegd. Elke indicator wordt op 7 verschillende manieren weergegeven:

1. Een taartdiagram geeft weer in hoeverre het totaal van de onderzochte opleidingen scoort op de indicator. Een tweede en derde taartdiagram splitsen de scores uit naar hbo en wo.
2. Het eerste staafdiagram geeft weer hoe het totaal van de onderzochte hbo-instellingen scoort op de indicator. Tijdens de dataverwerking is de code voor Hogeschool E3 niet aangepast naar de naam van deze hogeschool. De staaf voor 227 geeft de resultaten weer van hogeschool E3.
3. Het tweede staafdiagram geeft weer hoe het totaal van de onderzochte hbo-opleidingen scoort op de indicator.
4. Het derde staafdiagram geeft weer hoe het totaal van de onderzochte wo-instellingen scoort op de indicator.
5. Het vierde staafdiagram geeft weer hoe het totaal van de onderzochte wo-opleidingen scoort.

De scores worden vergeleken met de scores van vorig jaar, die tussen haakjes (...%) worden weergegeven. Het is belangrijk te benadrukken dat dit jaar een iets andere steekproef is genomen dan vorig jaar. Vorig jaar werden op het hbo de Lerarenopleiding Basisonderwijs (Pabo), Commerciële Economie, Informatica en Toegepaste Psychologie onderzocht. In het wo werden de opleidingen Biomedische Wetenschappen, Communicatie Wetenschappen, Informatica, Psychologie en Rechtsgeleerdheid onderzocht. Om de tijdsinvestering in het onderzoek te beperken zijn de hbo-opleidingen Toegepaste Psychologie en de wo-opleidingen Communicatiewetenschappen, Informatica en Rechtsgeleerdheid niet meegenomen in het onderzoek van 2016-2017. Nieuw in de steekproef van het jaar 2016-2017 is de opleiding Wijsbegeerte op het wo. Niet alle instellingen bieden alle opleidingen aan. Soms is van één instelling maar één opleiding onderzocht.

De resultaten zijn gescoord met een 1 en een 0. 1 betekent dat de indicator aanwezig is en 0 betekent dat de indicator niet aanwezig is. Er is voor gekozen om in de diagrammen gemiddelden weer te geven. Hiervoor is gekozen omdat niet alle instellingen evenveel opleidingen aanbieden (en niet elke opleiding op evenveel instellingen wordt aangeboden). Dit zou betekenen dat de resultaten uiteen kunnen lopen. Om een voorbeeld te geven: wanneer er bij instelling X twee opleidingen zijn bekeken waar beide een 1 scoren en bij instelling Y er één opleiding is bekeken die een 1 scoort, zou een absolute waarde een fout beeld weergeven. Een gemiddelde daarentegen maakt de resultaten onderling vergelijkbaar. In de staafdiagrammen is bovendien het totale gemiddelde aangegeven door middel van een lijn.

Hoofdstuk 1. Studielast en verwachte inzet, kennis en competenties van studenten

Het eerste thema dat wordt behandeld is 'Studielast, verwachte inzet, kennis en competenties'. Hierbij gaat het om onderwerpen die te maken hebben met wat er door instellingen van aankomende studenten wordt verwacht. Dit thema bestaat uit de volgende indicatoren:

- 1.1 Contacturen
- 1.2 Zelfstudie
- 1.3 Noodzakelijke karaktereigenschappen en competenties
- 1.4 Noodzakelijke inhoudelijke kennis
- 1.5 Extra studiekosten

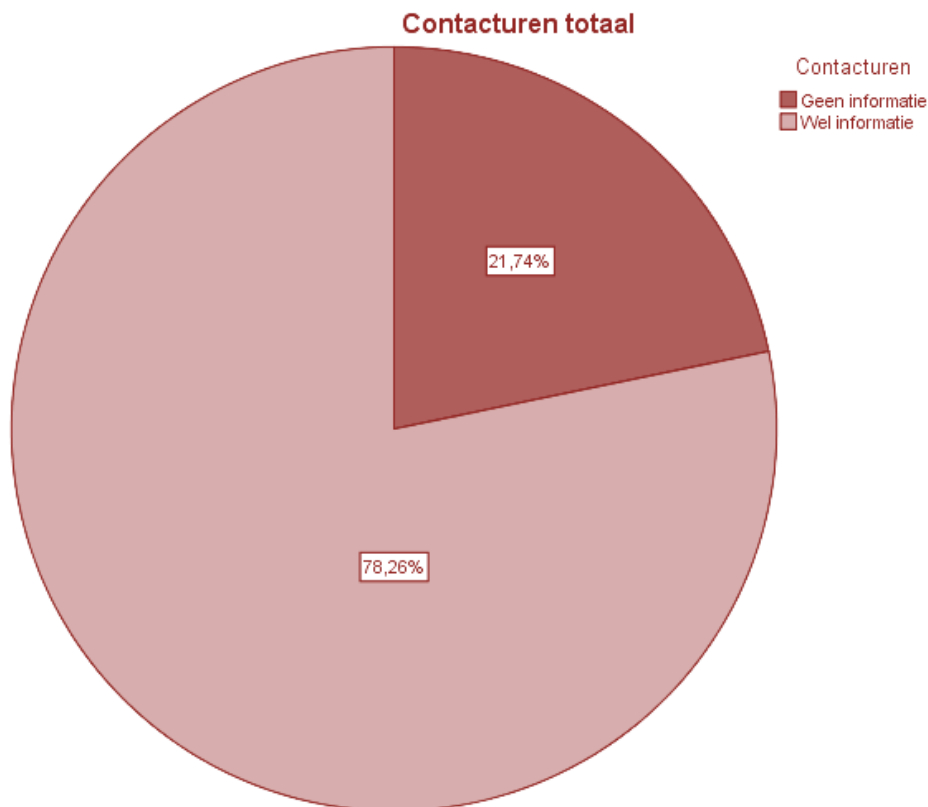
Om de juiste student op de juiste plaats te krijgen, is het belangrijk dat wederzijdse verwachtingen duidelijk door instelling en student op elkaar afgestemd worden. Pas wanneer dit op een correcte wijze gebeurt, kan er sprake zijn van matching. Daarom is het belangrijk dat de instellingen hun verwachtingen op een heldere en ondubbelzinnige manier communiceren. Dit hoofdstuk geeft inzicht in de scores van hoger onderwijsinstellingen en opleidingen op de verschillende indicatoren behorende bij het thema Studielast en verwachte inzet, kennis en competenties van studenten.

1.1 Contacturen

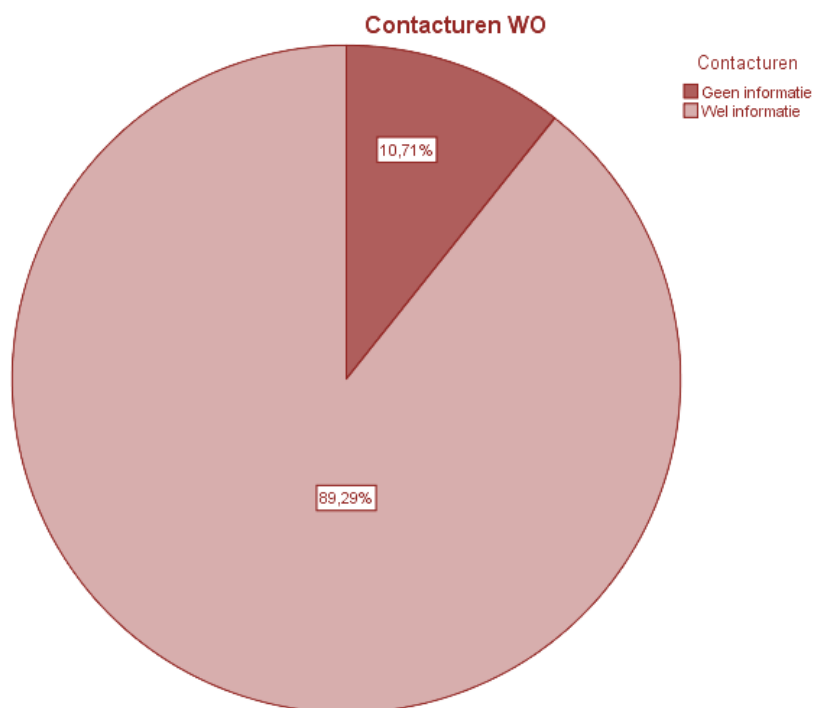
Bij Contacturen is er gekeken of er op de websites staat vermeld hoeveel contacturen een aankomende student gemiddeld per week kan verwachten.

Het vermelden van het aantal contacturen is belangrijk omdat studiekeizers gewend zijn om op de middelbare school veel klassikaal les te krijgen. Bij de meeste studies in het hoger onderwijs is dit niet het geval. Daarom is het goed dat aankomende studenten op de hoogte worden gebracht van dit verschil. Daarnaast geeft het aantal contacturen samen met de verwachte zelfstudietijd aan hoeveel tijdsinvestering er van een student wordt verwacht.

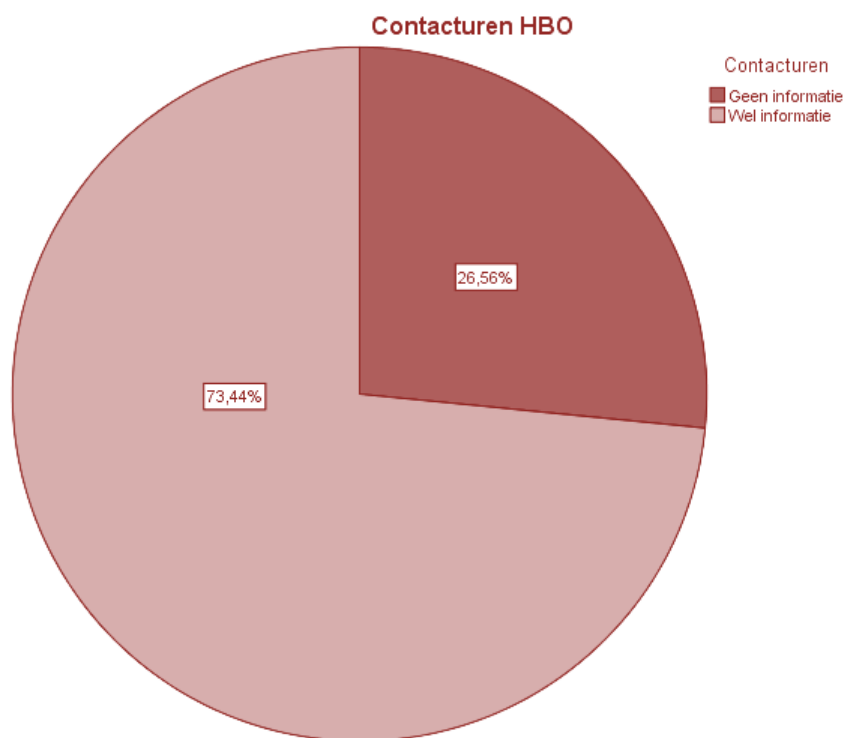
Op **78%** van het totaal van de onderzochte websites wordt het aantal contacturen vermeld. Dat is minder dan vorig jaar (96%).

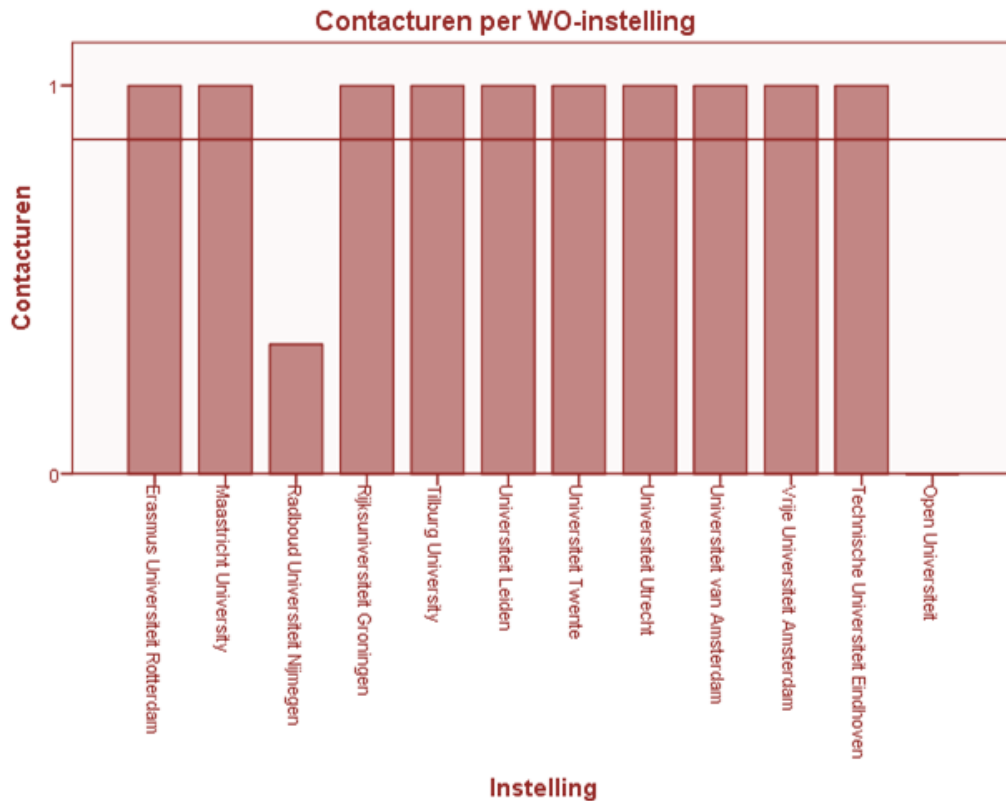
Van de **wo-instellingen** vermeldt **89%** het aantal contacturen (was vorig jaar 100%).

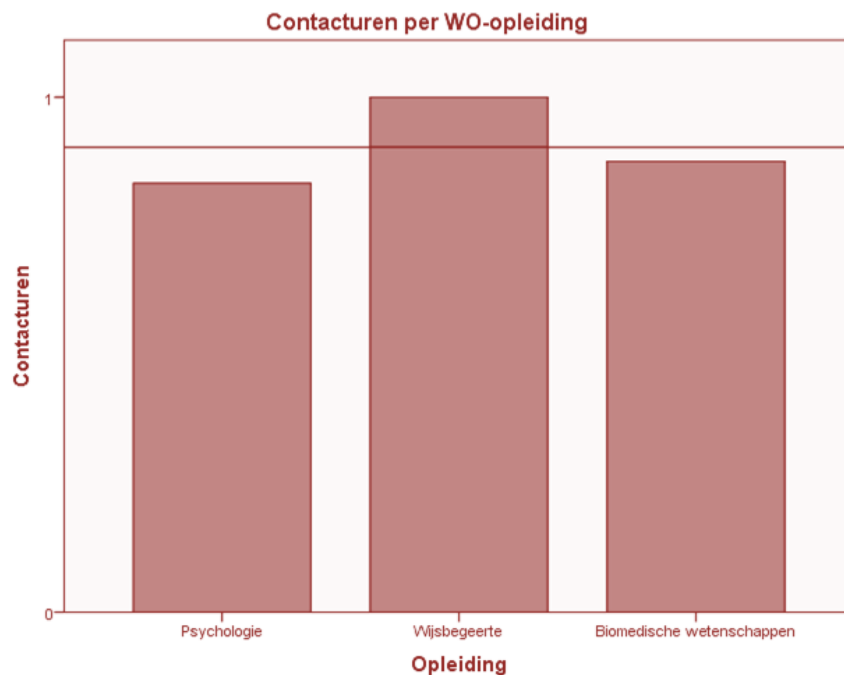
Van de **hbo-instellingen** vermeldt **73%** het aantal contacturen (was vorig jaar 93%).

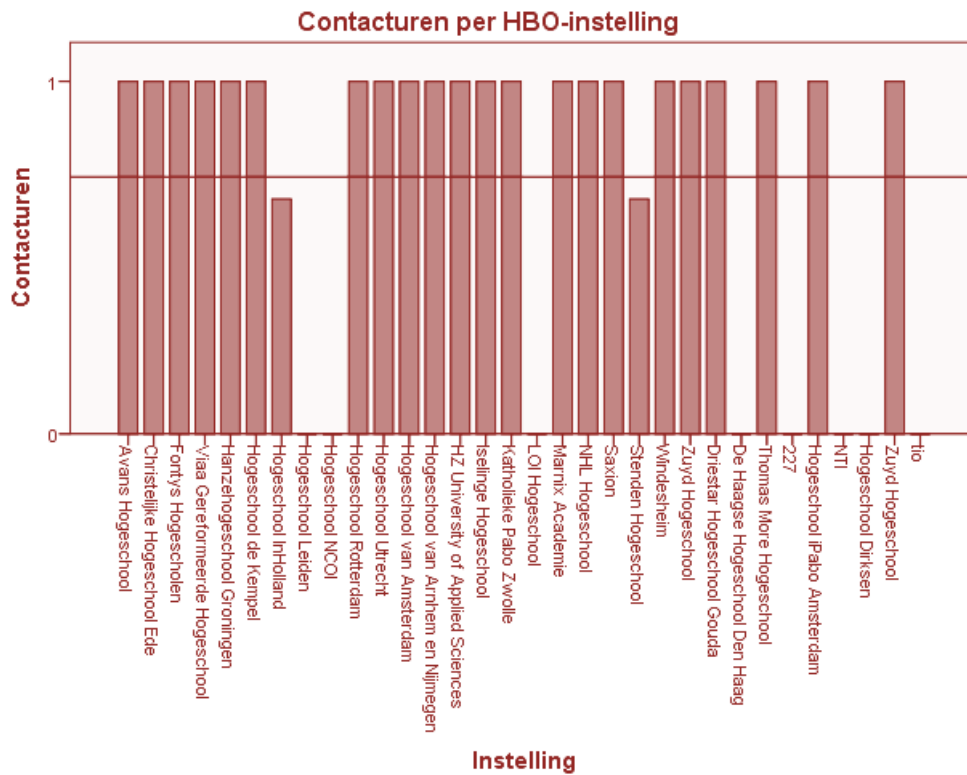
In de uitsplitsing naar **wo-instellingen** zien we dat de meeste instellingen het aantal contacturen vermelden. De Radboud Universiteit Nijmegen scoort echter niet op alle onderzochte opleidingen positief op het vermelden van het aantal contacturen. De Open Universiteit scoort zelfs helemaal niet.

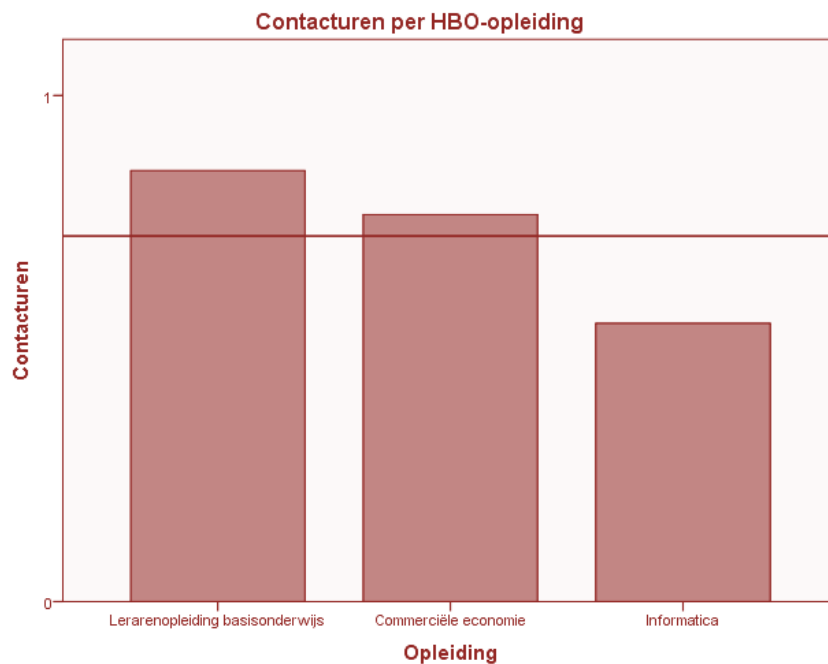
In de uitsplitsing naar wo-opleidingen zien we dat de opleiding Wijsbegeerte hoog scoort op het vermelden van het aantal contacturen. Ook Biomedische Wetenschappen en Psychologie scoren relatief hoog.

Uitgesplitst naar **hbo-instelling** blijkt dat de meeste hogescholen volledig scoren op het vermelden van het aantal contacturen. Hogeschool InHolland en Stenden Hogeschool scoren echter niet op alle opleidingen volledig. Hogeschool Leiden, Hogeschool NCOI, De Haagse Hogeschool, NTI, Hogeschool Dirksen en de TIO scoren zelfs helemaal niet op deze indicator.

Van de onderzochte hbo-opleidingen scoren de Lerarenopleidingen Basisonderwijs het hoogst, terwijl Informatica de voorlichting over contacturen zou kunnen verbeteren.

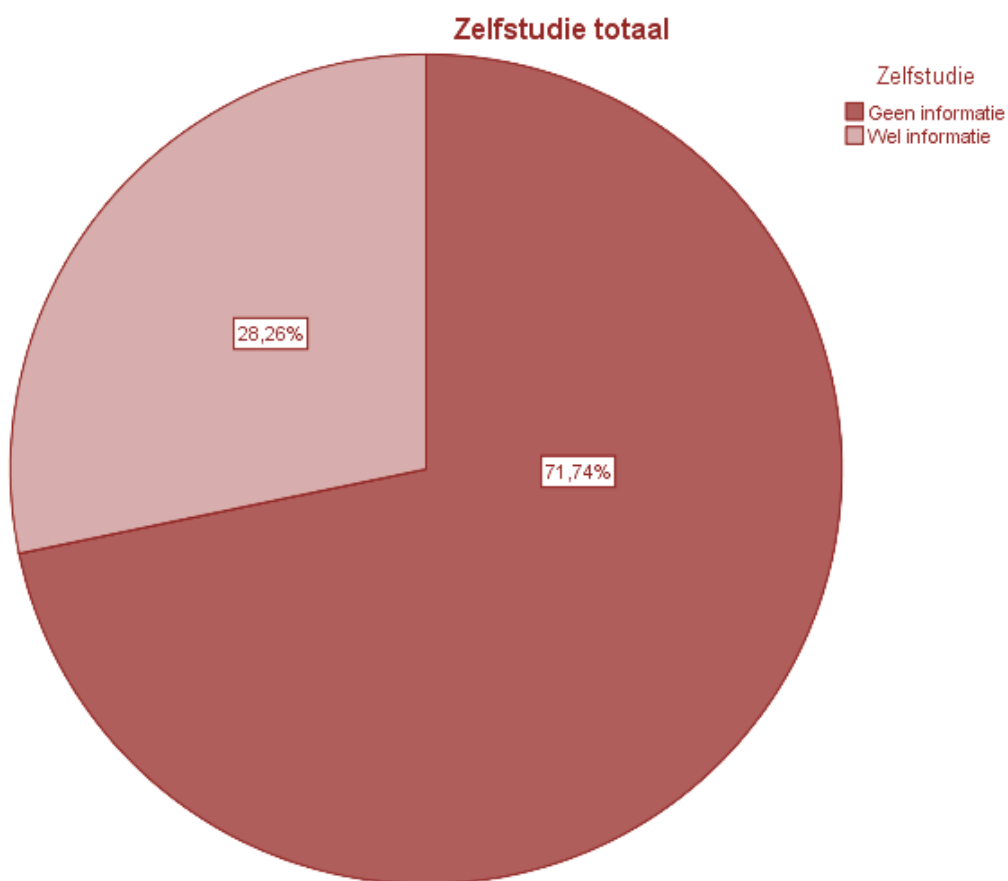

1.2 Zelfstudie

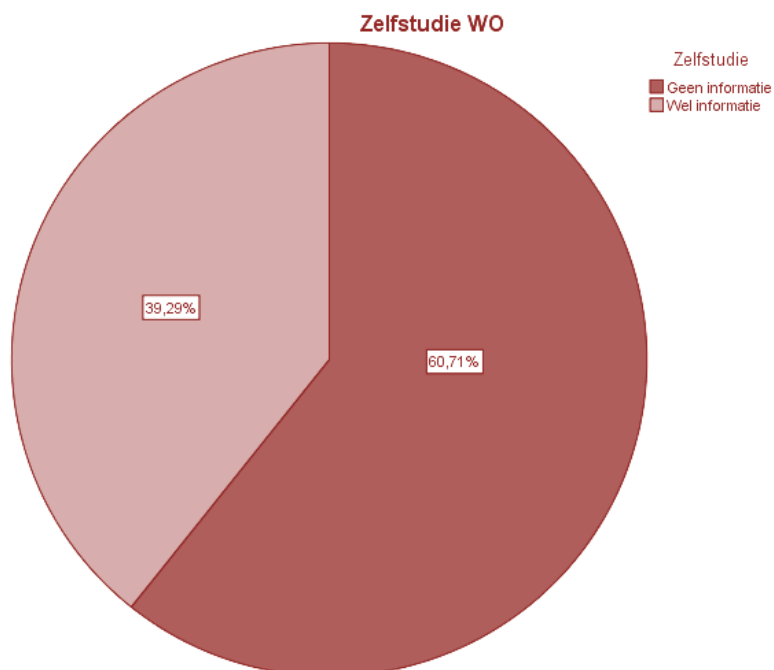
Bij de indicator Zelfstudie is er gekeken of er op de websites staat vermeld hoeveel uren aan zelfstudie een aankomende student gemiddeld per week moet verrichten.

De vermelding hiervan is belangrijk voor aankomende studenten omdat ze meestal gewend zijn aan een onderwijsvorm waarin de hoeveelheid huiswerk veel minder is dan in het hoger onderwijs. Door duidelijk te maken wat hoger onderwijs inhoudt, wordt voorkomen dat studenten verkeerde verwachtingen hebben en daardoor hun tijd niet goed indelen. Ook is het belangrijk dat aankomende studenten beseffen dat er een grote mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van hen zal worden gevraagd binnen het hoger onderwijs.

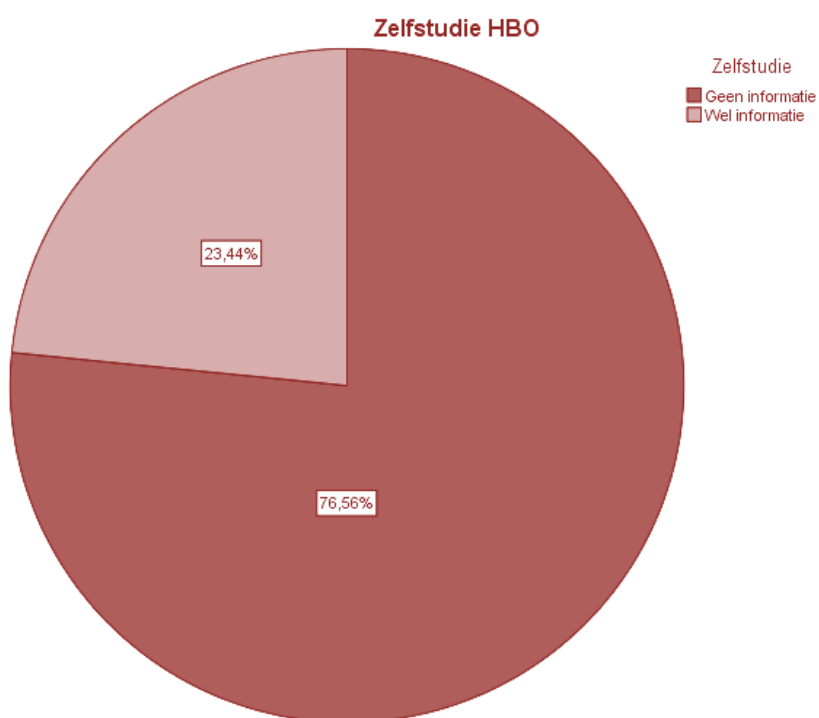
Van het totaal van de onderzochte websites vermeldt **28%** het aantal zelfstudie-uren (dit was vorig jaar 35%).

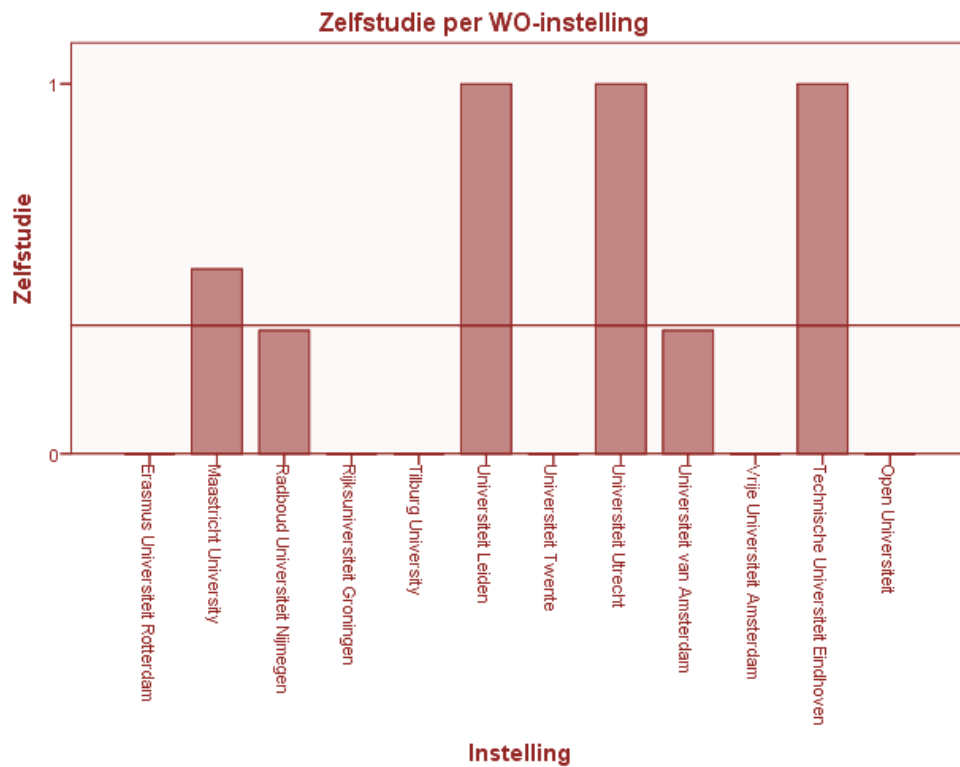
Wo-instellingen scoren met **39%** iets lager op de voorlichting over de indicator zelfstudie-uren dan vorig jaar (56%).

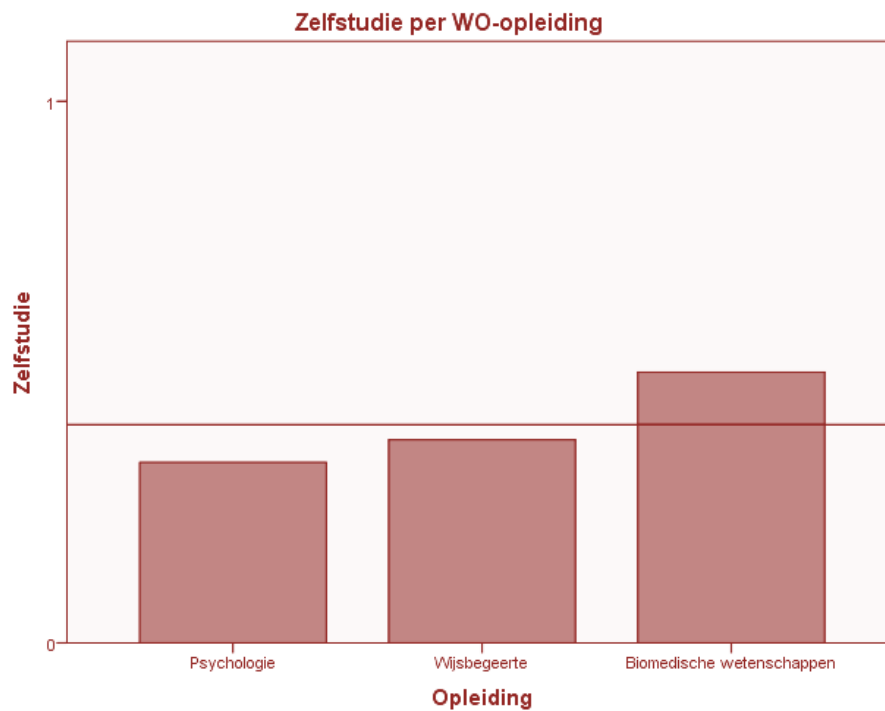
Hbo-instellingen scoren lager dan wo-instellingen, maar iets hoger dan vorig jaar: namelijk **23%** (was 19%).

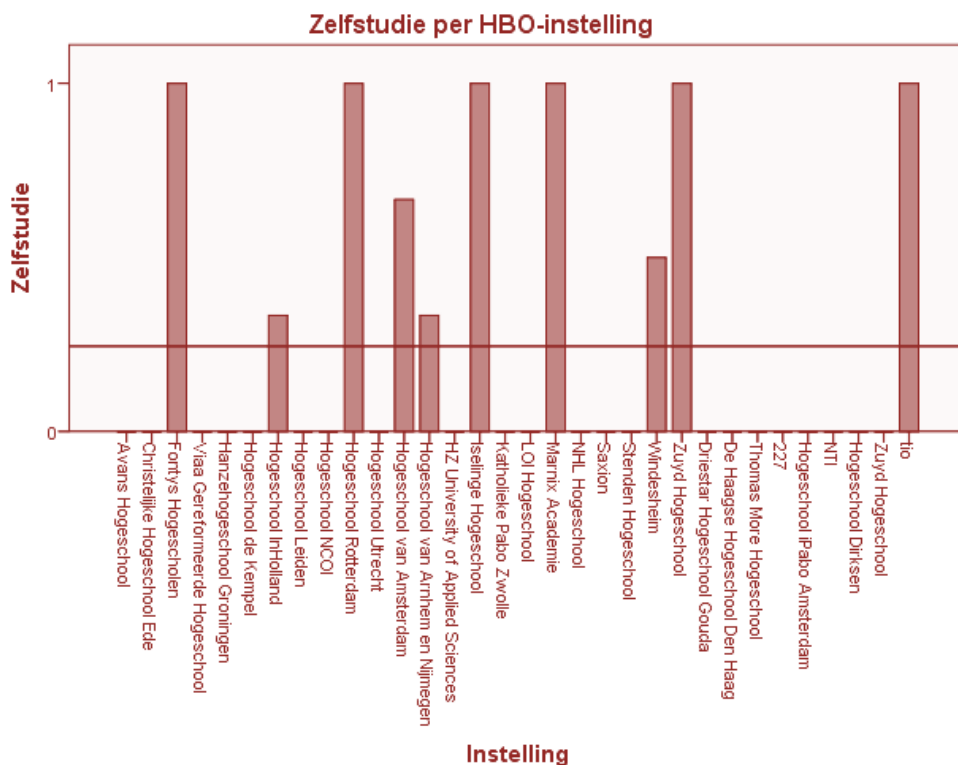
Van de **wo-instellingen** scoren alleen de Universiteit Leiden, Universiteit Utrecht en de Technische Universiteit Eindhoven 100% op de indicator zelfstudie-uren. Andere instellingen zouden hier meer werk van moeten maken.

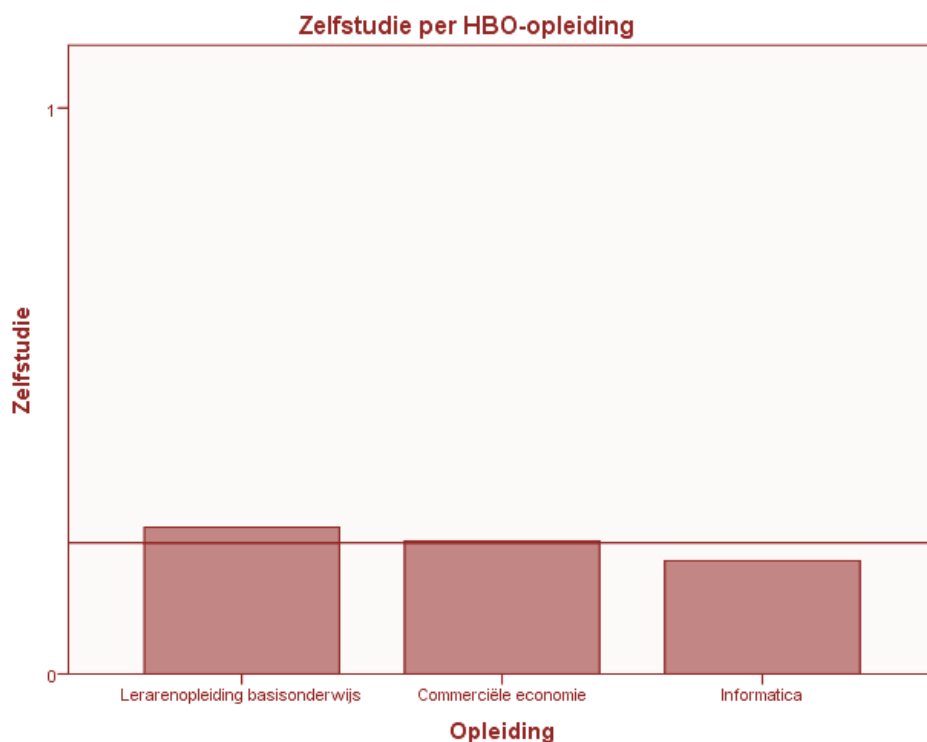
Uitgesplitst naar wo-opleiding blijkt dat Biomedische Wetenschappen hoog scoort, en dat Psychologie meer aandacht zou moeten besteden aan het informeren over zelfstudie-uren.

Van de **hbo-instellingen** informeren er volgens deze steekproef slechts 6 volledig over het aantal zelfstudie-uren. Een klein aandeel informeert gedeeltelijk; het overgrote merendeel informeert niet.

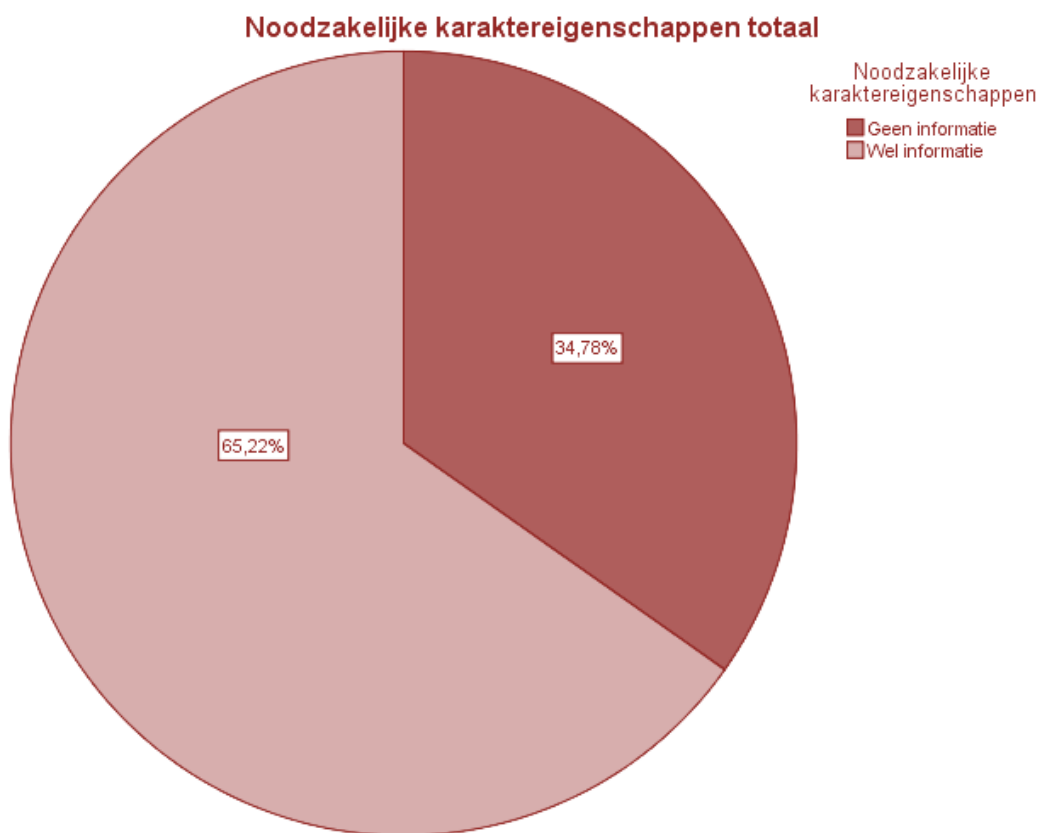
De hbo-opleidingen scoren ongeveer gelijk en behoorlijk laag wat betreft de voorlichting over zelfstudie-uren.

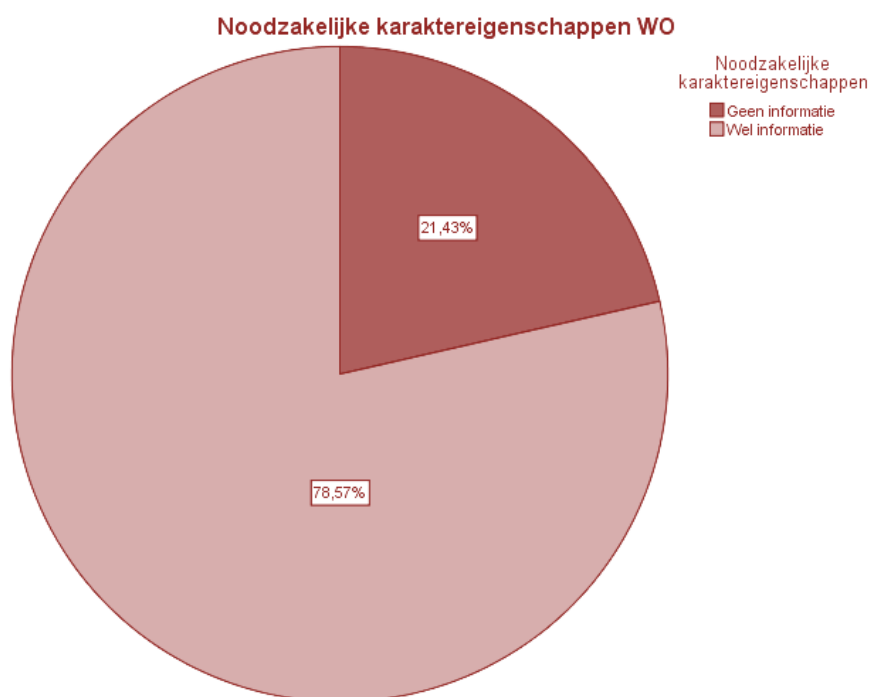
1.3 Noodzakelijke karaktereigenschappen

Websites scoren op de indicator Noodzakelijke karaktereigenschappen wanneer er een profiel geschetst wordt van de aankomende student. Hierbij kan gedacht worden aan de volgende aspecten: student is nauwkeurig, student heeft een brede interesse, et cetera. In het kader van de juiste student op de juiste plaats helpt een karakterschets om inzicht te geven in de karaktereigenschappen die helpen bij het volgen van de opleiding.

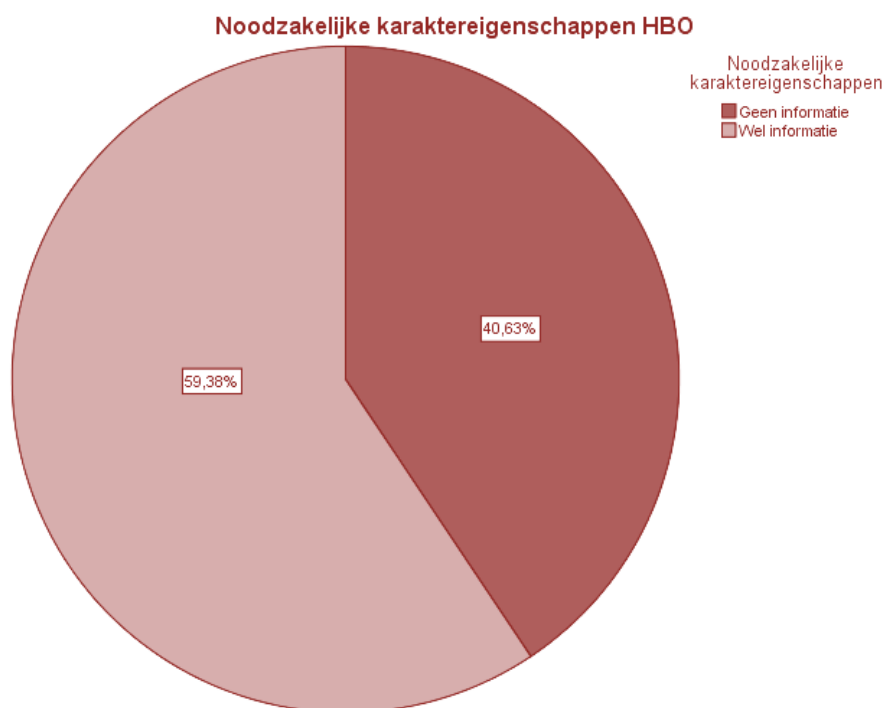
Op **65%** van de opleidingspagina's staat vermeld over welke noodzakelijke karaktereigenschappen een student dient te beschikken om geschikt te zijn voor de opleiding (vorig jaar was dit 59%).

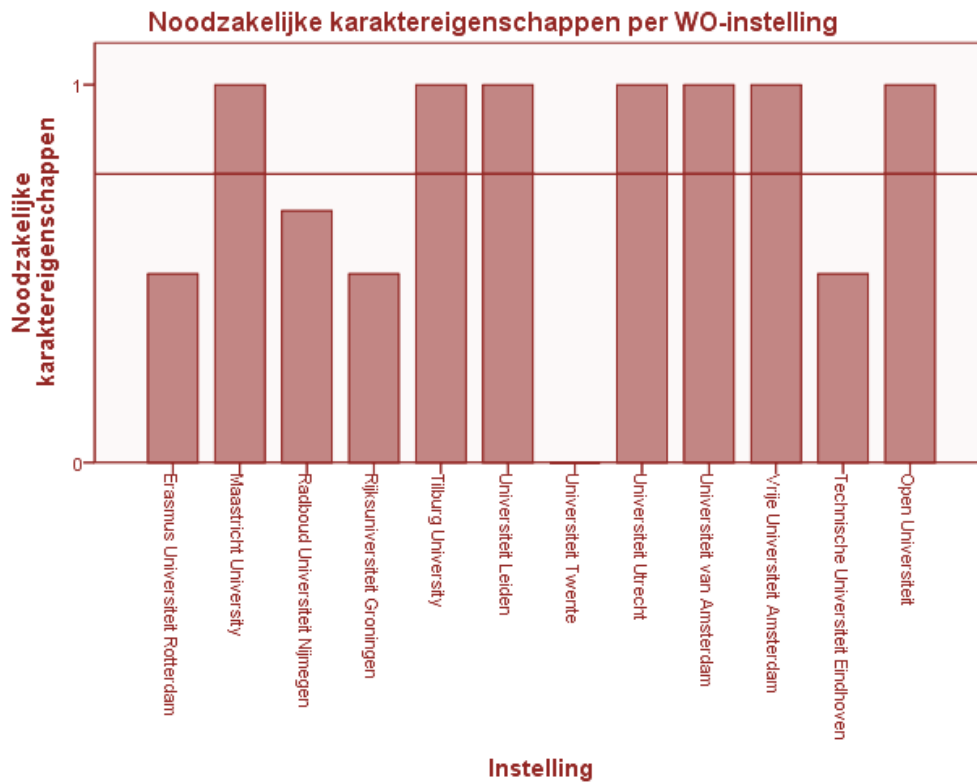
Van de **wo-instellingen** informeert **79%** over noodzakelijke karaktereigenschappen. Dit is een duidelijke verbetering ten opzichte van vorig jaar (63%).

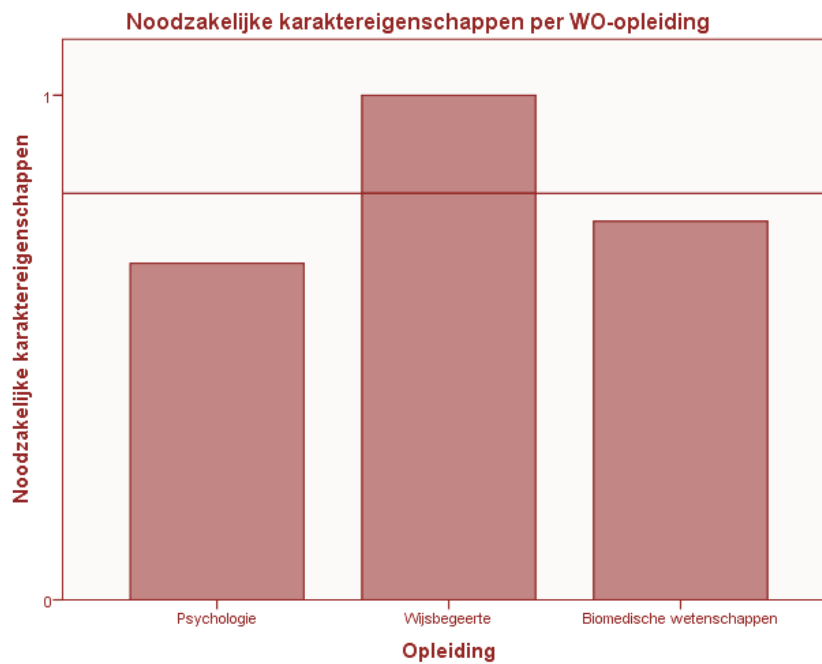
Van de **hbo-instellingen** informeert **59%** over noodzakelijke karaktereigenschappen. Ook dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar (45%).

De meeste **wo-instellingen** informeren geheel of gedeeltelijk over noodzakelijke karaktereigenschappen. Alleen de Universiteit Twente informeert niet.

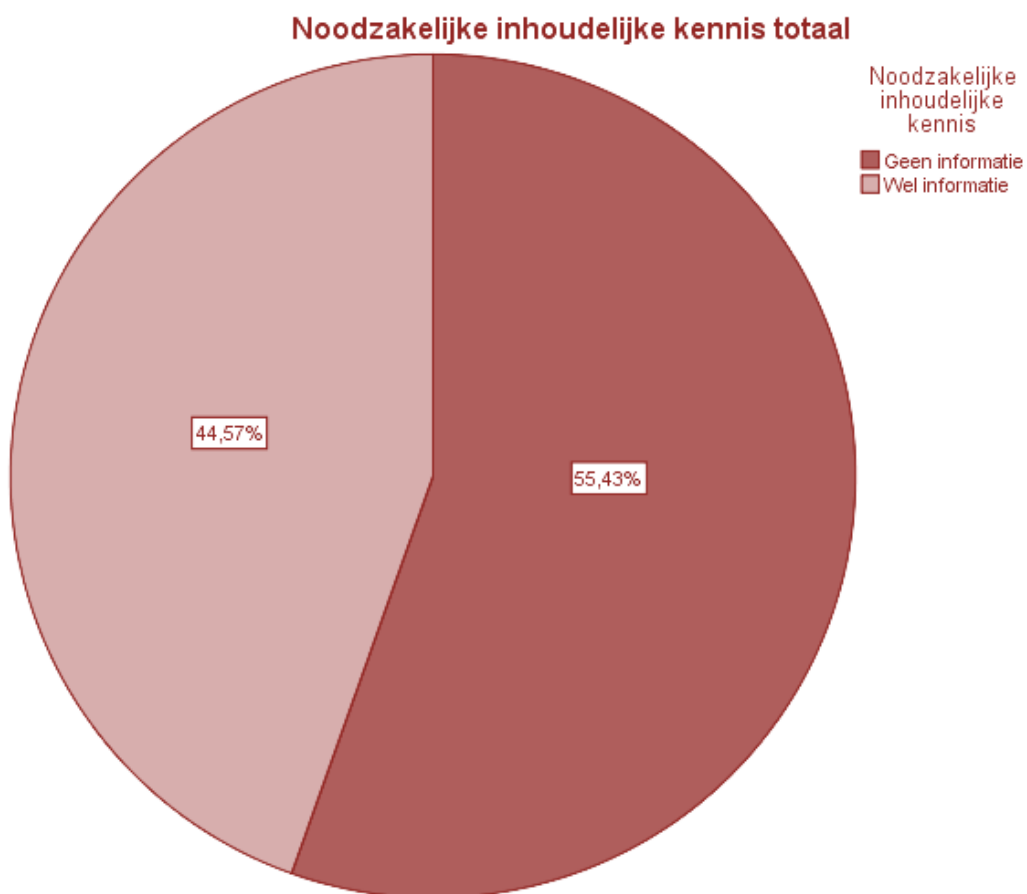
Van de wo-opleidingen doet Wijsbegeerte het veruit het best op het gebied van voorlichting over noodzakelijke karaktereigenschappen. Biomedische Wetenschappen en Psychologie zouden hier meer werk van kunnen maken.

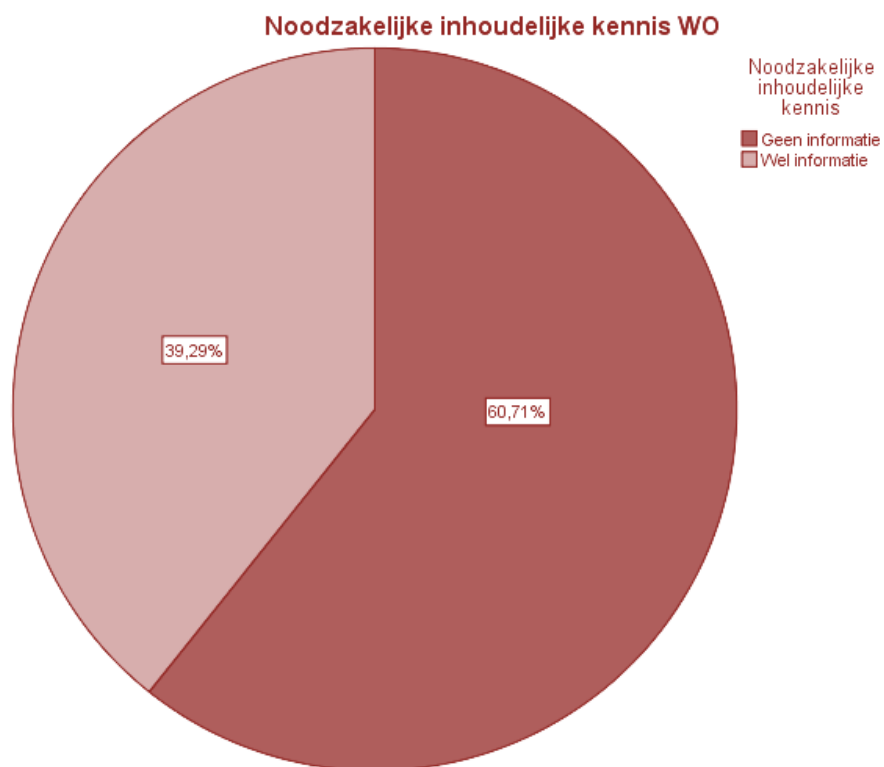
1.4 Noodzakelijke inhoudelijke kennis

Websites scoren op de indicator Noodzakelijke inhoudelijke kennis wanneer er – naast de verplichte profielen – aanvullende informatie wordt gegeven over voorkennis die belangrijk is bij het volgen van de opleiding.

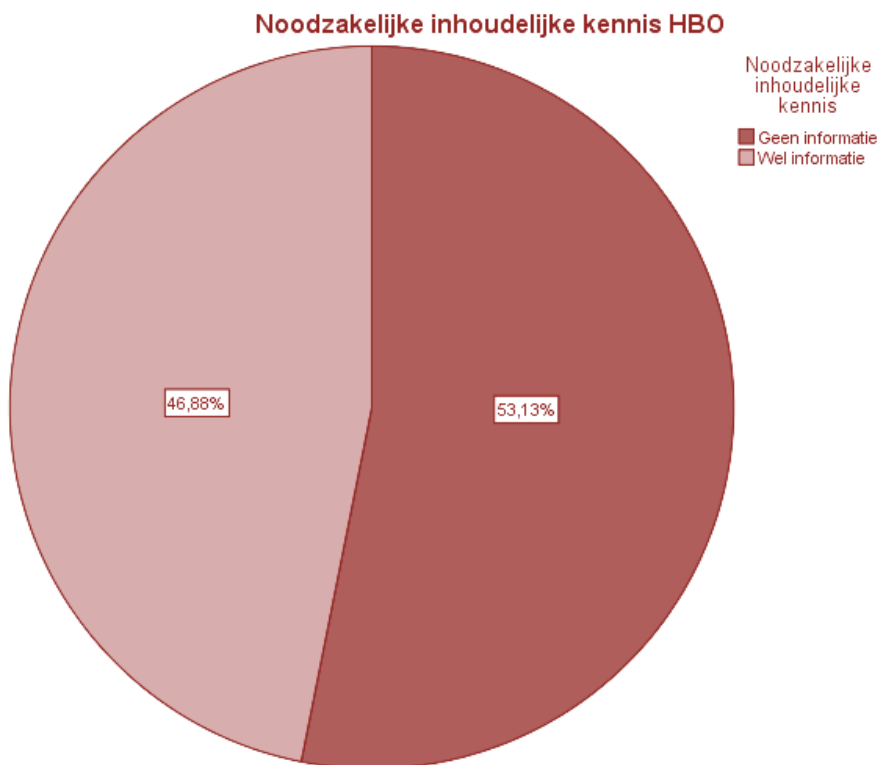
De totale score op noodzakelijke inhoudelijke kennis ontloopt die van vorig jaar niet veel:
45% tegen 46% vorig jaar.

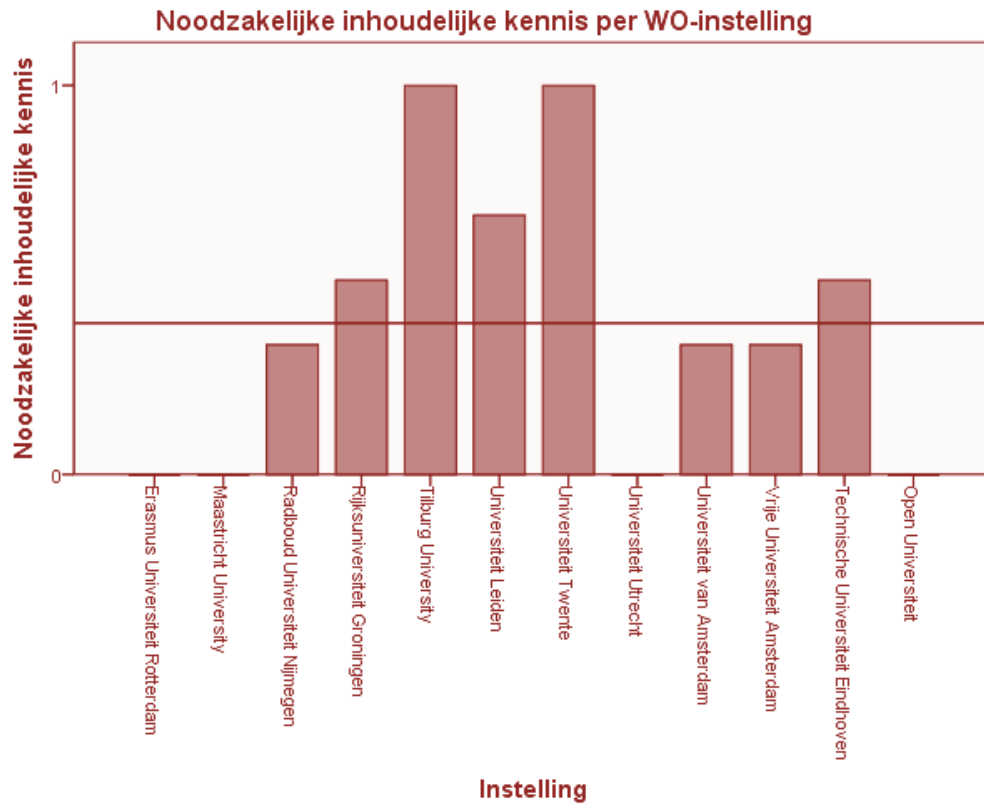
Van de **wo-instellingen** informeert **39%** over noodzakelijke inhoudelijke kennis. Vorig jaar was dit meer (58%).

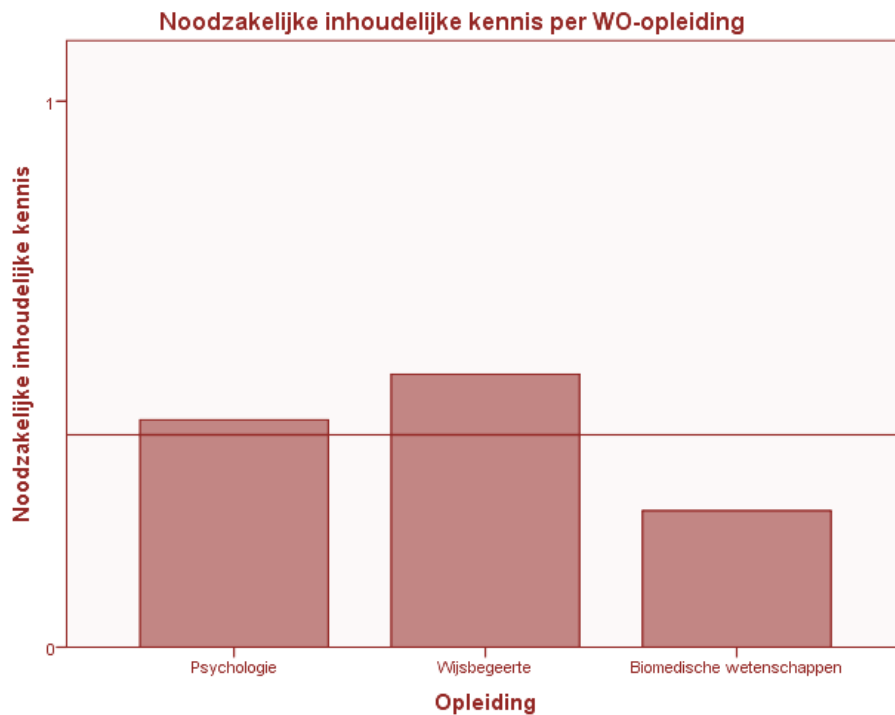
Hbo-instellingen informeren meer dan vorig jaar: **47%** tegen 36% vorig jaar.

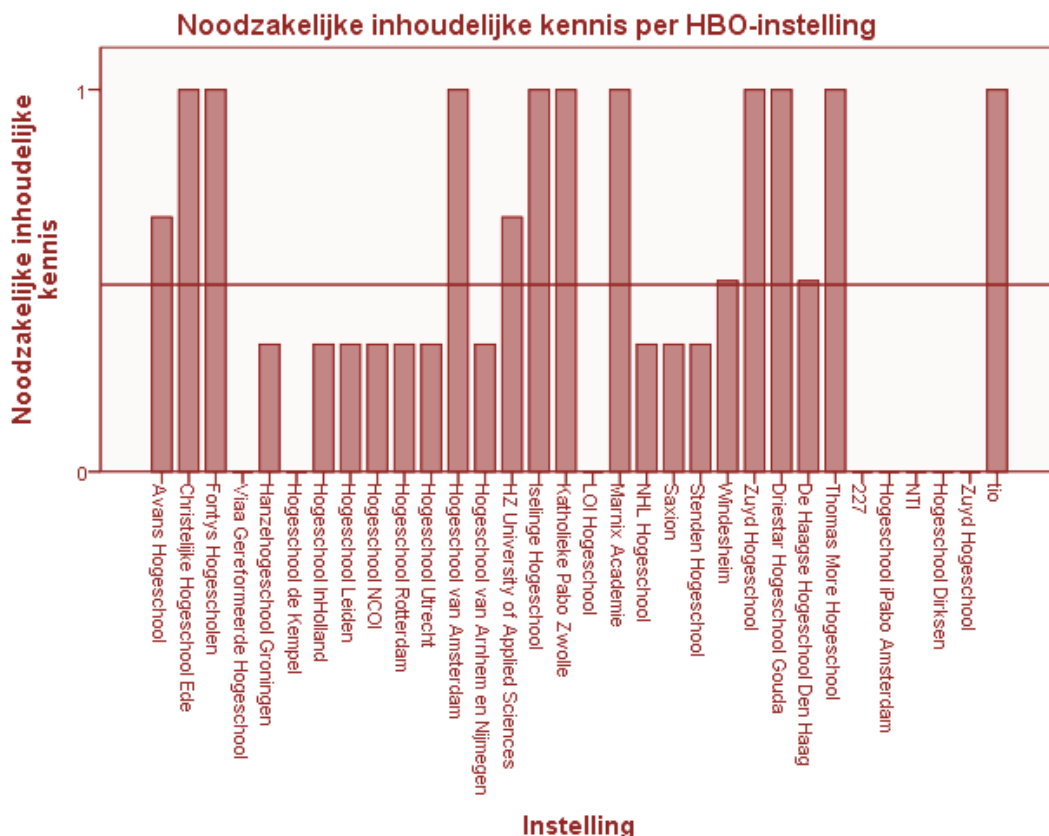
Slechts twee **wo-instellingen** informeren volledig over noodzakelijke inhoudelijke kennis. Andere instellingen informeren gedeeltelijk of zelfs helemaal niet.

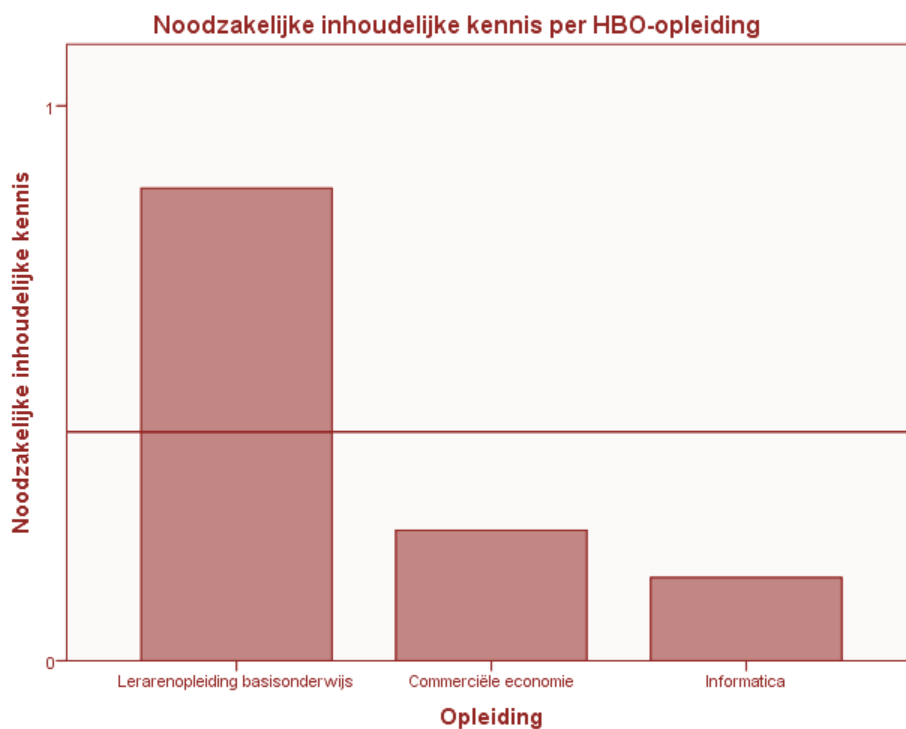
Met name wo-opleidingen Biomedische Wetenschappen zouden beter kunnen informeren over noodzakelijke inhoudelijke kennis.

Sommige **hbo-instellingen** informeren volledig, maar het merendeel onvoldoende of niet.

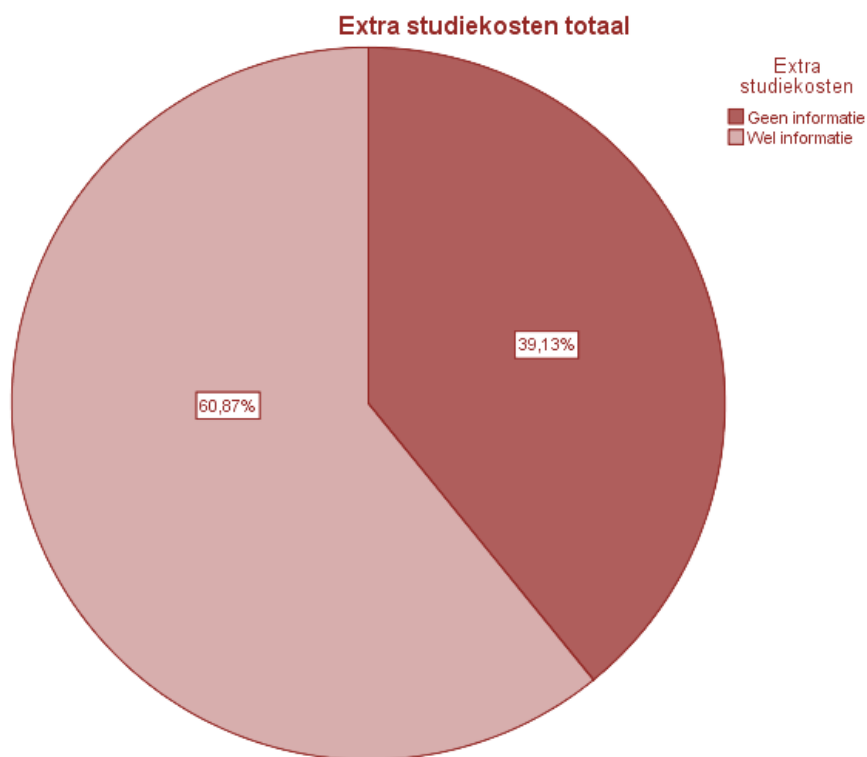
Van de hbo-opleidingen informeren de Lerarenopleidingen Basisonderwijs het beste over Noodzakelijke inhoudelijke kennis. Commerciële Economie en Informatica blijven onder de maat.

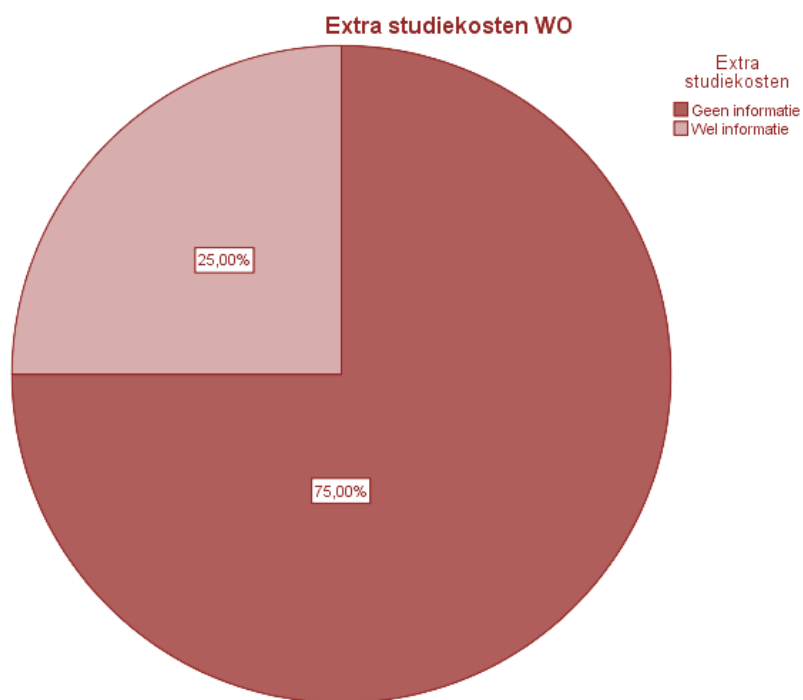
1.5 Extra Studiekosten

Bij de indicator Extra studiekosten gaat het erom dat op de website staat vermeld hoeveel kosten de student moet maken naast het betalen van het wettelijke collegegeld. Het gaat hierbij vooral om geld voor het aanschaffen van boeken, maar ook excursies, labjassen, laptops en dergelijke. Zeker nu studenten met de invoering van de Wet Studievoorschot nog hogere studiekosten hebben is het belangrijk dat inzichtelijk is welke kosten studeren met zich meebrengt.

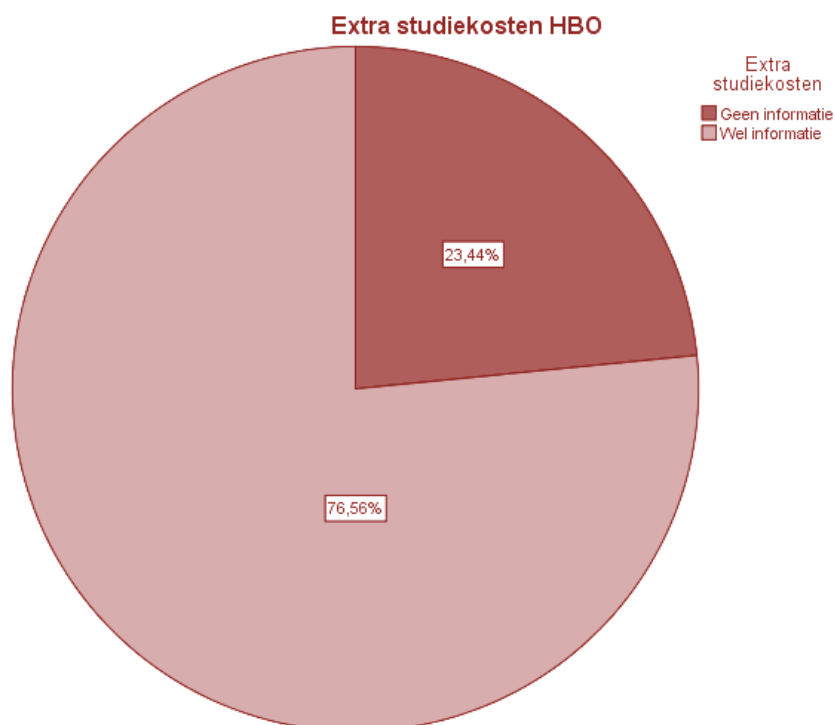
In totaal scoren instellingen **61%** op de indicator Extra studiekosten. Dit is een kleine verbetering ten opzichte van vorig jaar (49%).

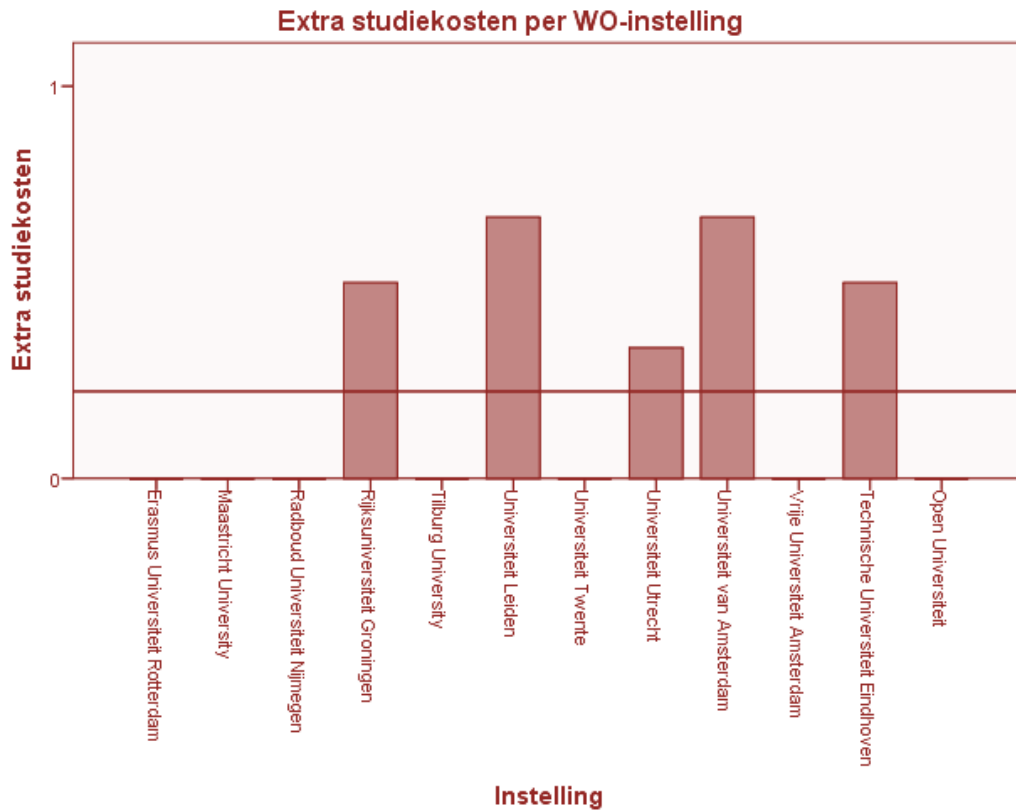
Van de **wo-instellingen** informeert **25%** (ten opzichte van 37% vorig jaar).

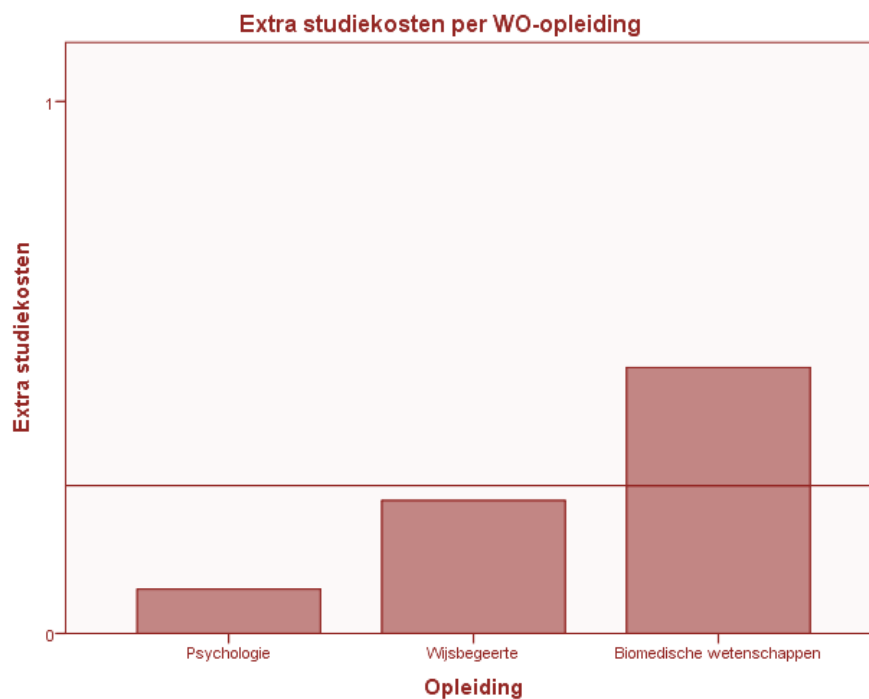
De **hbo-instellingen** informeren beduidend meer: maar liefst **77%** informeert over extra studiekosten. Vorig jaar deed het hbo het al beter dan het wo (59%) en de voorlichting is volgens deze steekproef verbeterd.

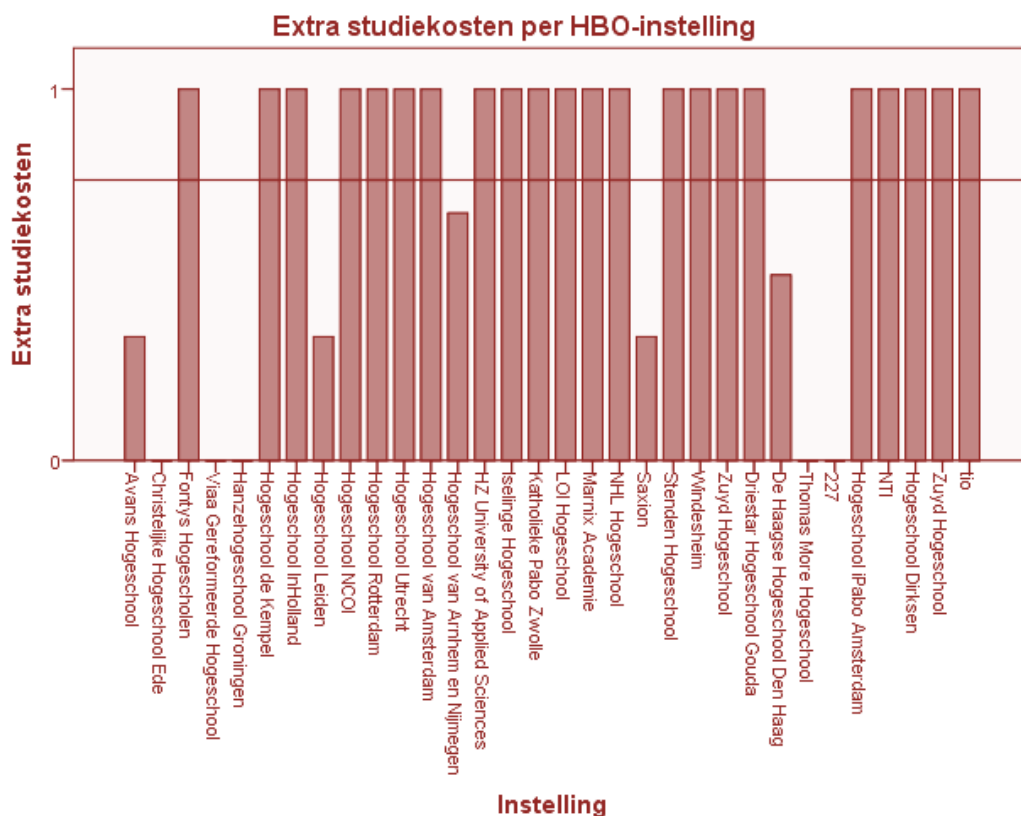
Het merendeel van de **wo-instellingen** informeert helemaal niet over extra studiekosten. Het deel dat wel informeert, doet dit niet bij alle onderzochte opleidingen.

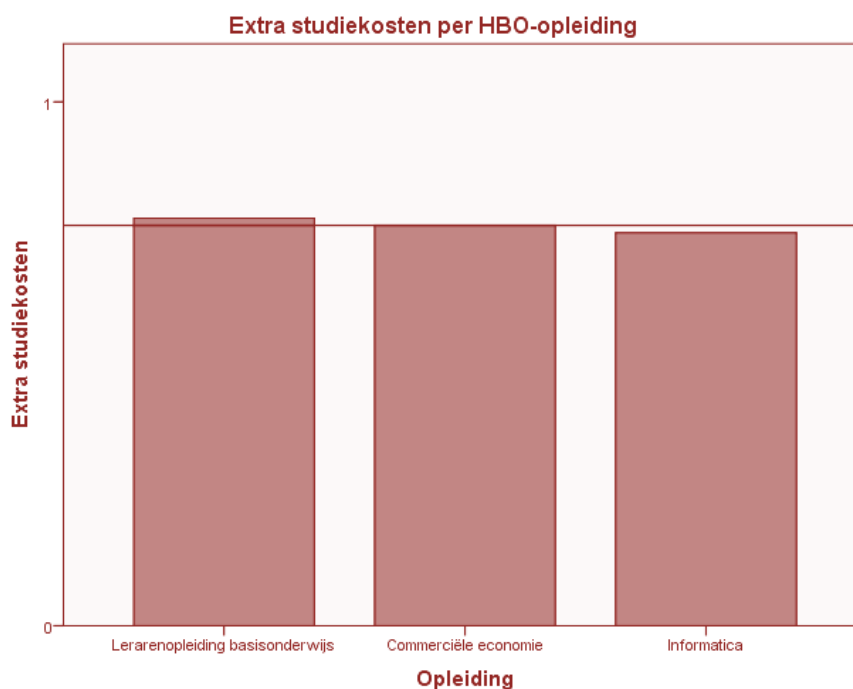
Met name Psychologie is nalatig in het geven van informatie over extra studiekosten. Biomedische Wetenschappen doet het relatief goed.

Hbo-instellingen informeren vrij goed over extra studiekosten.

Er is geen duidelijk verschil tussen de drie onderzochte hbo-opleidingen wat betreft de voorlichting over extra studiekosten.

Hoofdstuk 2. Arbeidsmarkt

Het tweede thema dat wordt behandeld is 'Arbeidsmarkt'. Het gaat bij dit thema om onderwerpen die te maken hebben met de arbeidsmarkt waar een opleiding toe opleidt. Dit thema is opgebouwd uit de volgende indicatoren:

2.1 Beroepsperspectief

2.2 Baangarantie

2.3 Kans op een baan

2.4 Startsalaris

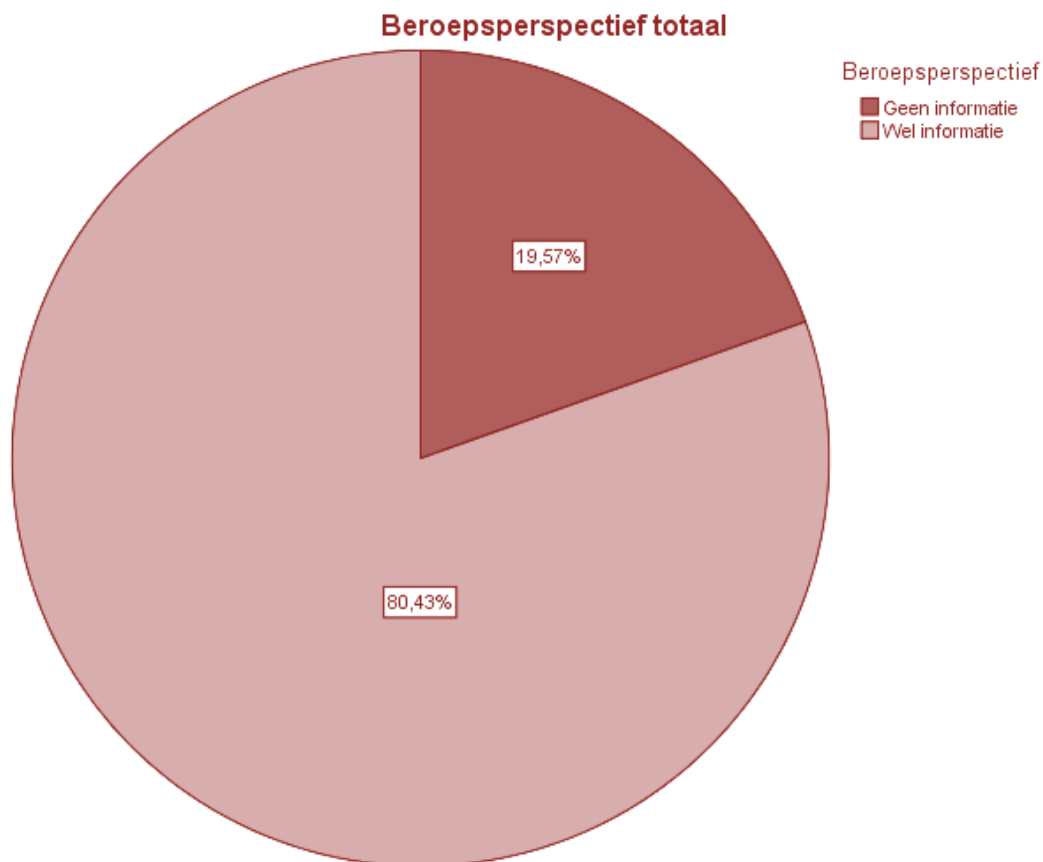
Voor hogescholen is dit thema belangrijker dan voor universiteiten; het hbo-bachelordiploma is een veel meer algemeen aanvaarde startkwalificatie dan een universitaire bachelor. Het merendeel van de afgestudeerden zal dan ook meteen de arbeidsmarkt op stromen, waar universitaire studenten bijna altijd nog een aansluitende masteropleiding gaan volgen.

Tegelijkertijd is het belangrijk om te bedenken dat toekomstige ontwikkelingen op de arbeidsmarkt moeilijk te voorspellen zijn. Zodoende is er enige terughoudendheid geboden wanneer het aankomt op het toekomstperspectief van een bepaalde sector binnen de arbeidsmarkt. In dit hoofdstuk worden aan de hand van de bovenstaande indicatoren de scores gepresenteerd van de kwaliteit van de voorlichting van hoger onderwijsinstellingen over de aan de opleidingen gerelateerde arbeidsmarkt.

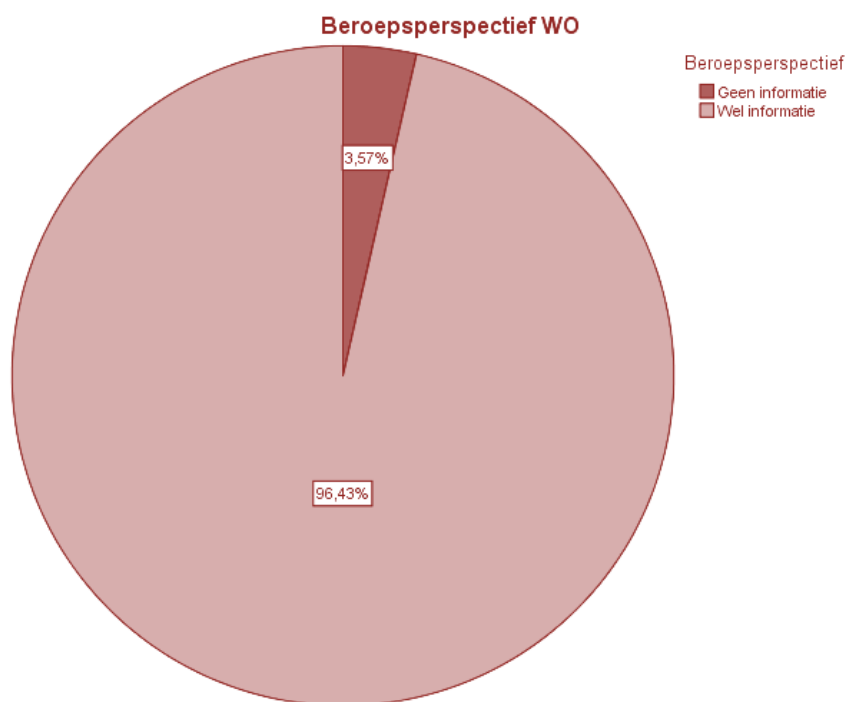
2.1 Beroepsperspectief

Op de indicator Beroepsperspectief wordt gescoord wanneer een website aankomende studenten een beeld geeft van de beroepsmogelijkheden die een opleiding biedt. Het gaat hierbij om een beschrijving van het beroep, zoals onderzoeker, beleidsmedewerker of docent. Het gaat niet om het perspectief in de zin van de kans op een baan (deze indicator komt aan bod in 2.2).

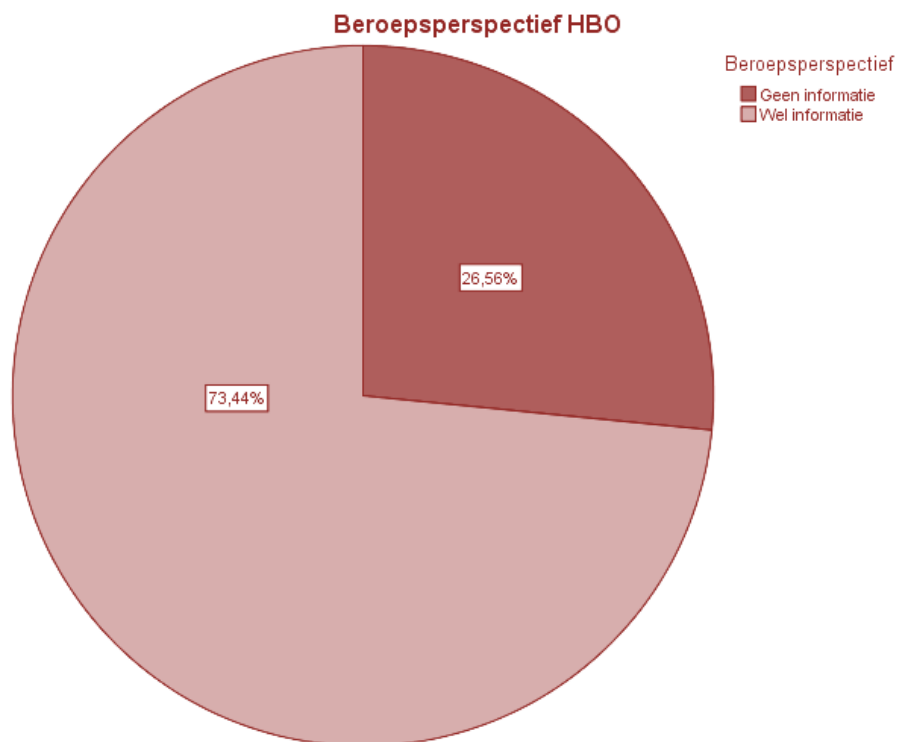
Vorig jaar gaven alle onderzochte opleidingspagina's informatie over het beroepsperspectief van de opleiding. Dit jaar is dat slechts **80%**.

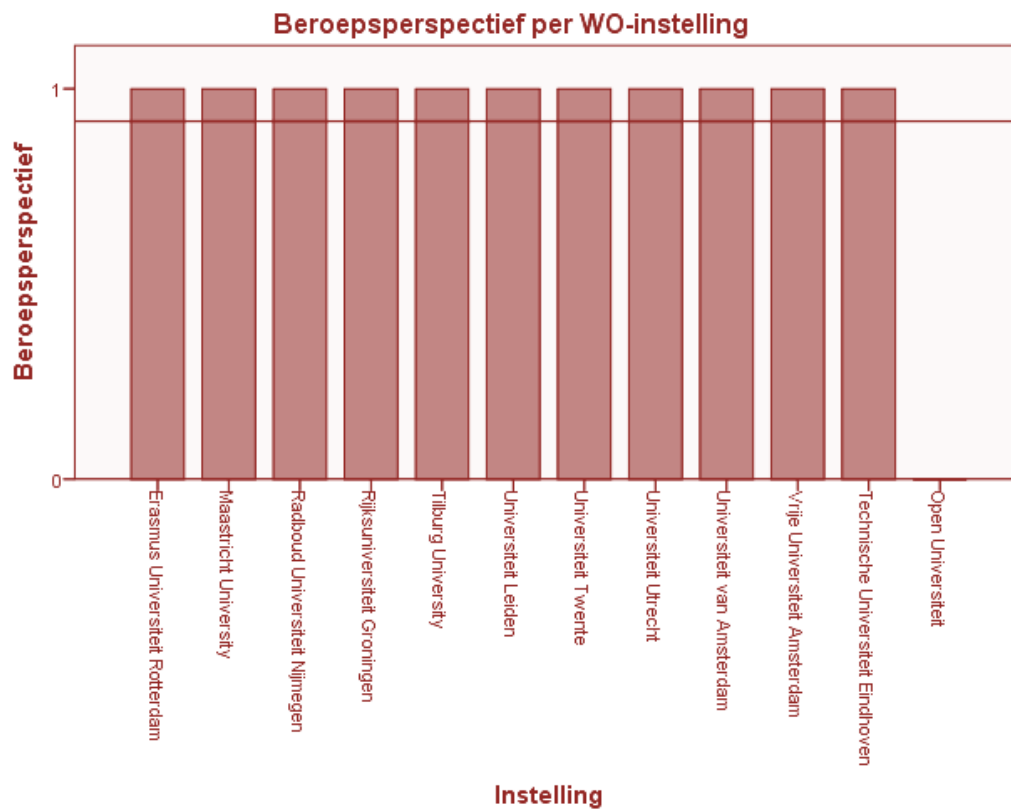
Wo-instellingen informeren zeer goed over het beroepsperspectief: **96%**.

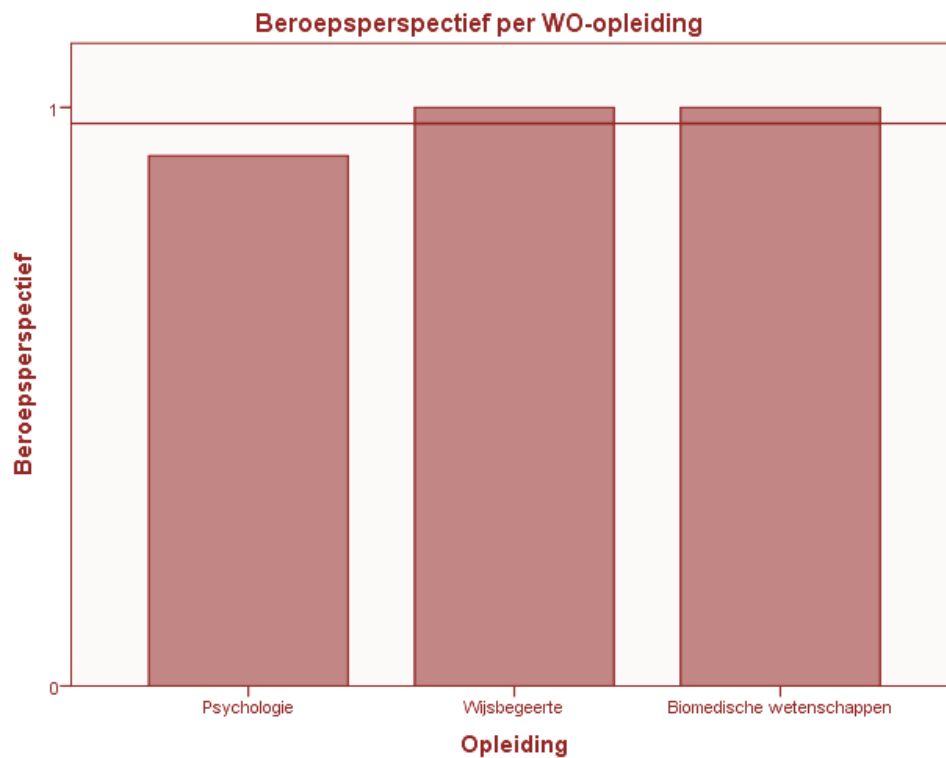
De nalatigheid op het gebied van voorlichting over het beroepsperspectief ligt dan ook bij het **hbo**, namelijk **73%**.

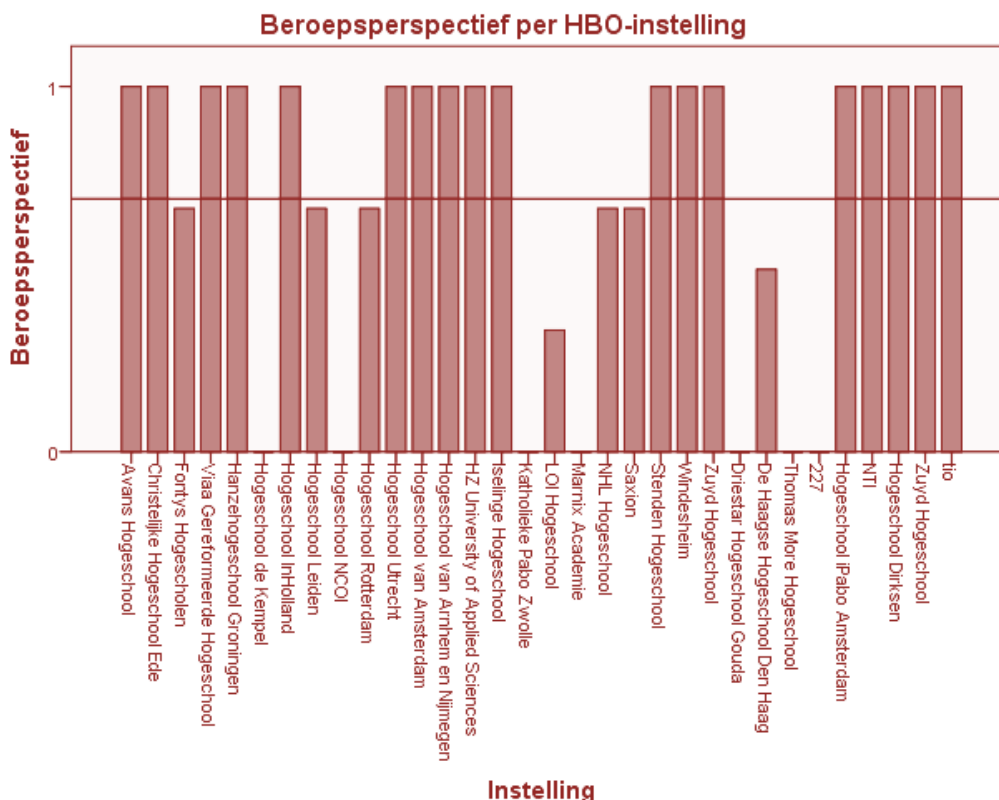
Alle **wo-instellingen** informeren over het beroepsperspectief, behalve de Open Universiteit.

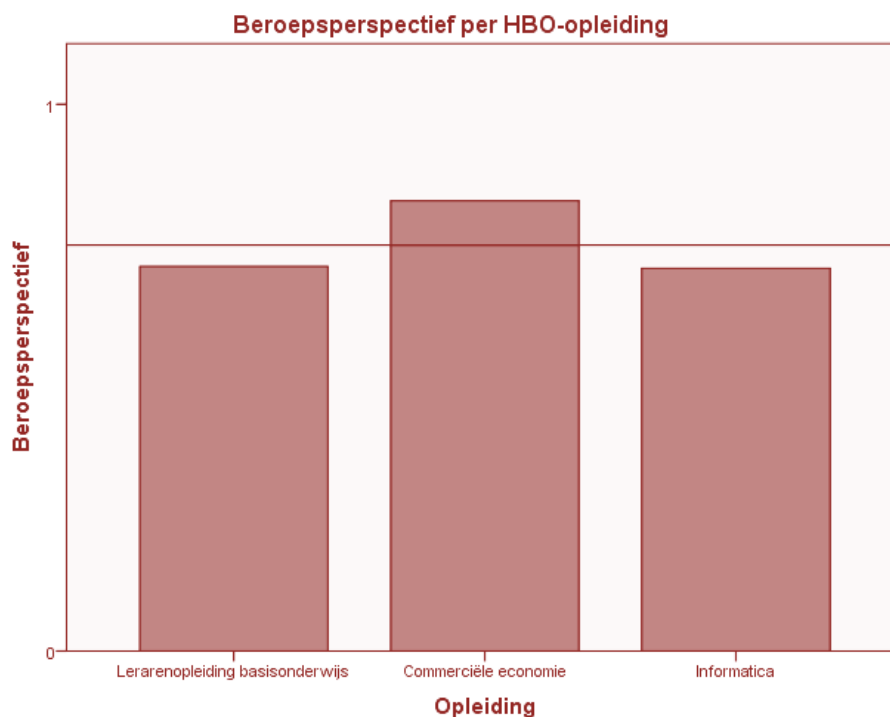
Psychologie blijft iets achter bij Wijsbegeerte en Biomedische Wetenschappen als het gaat om voorlichting over het beroepsperspectief.

Hoewel een aantal **hbo-instellingen** goed informeren, zouden een aantal instellingen hier meer aandacht aan kunnen besteden.

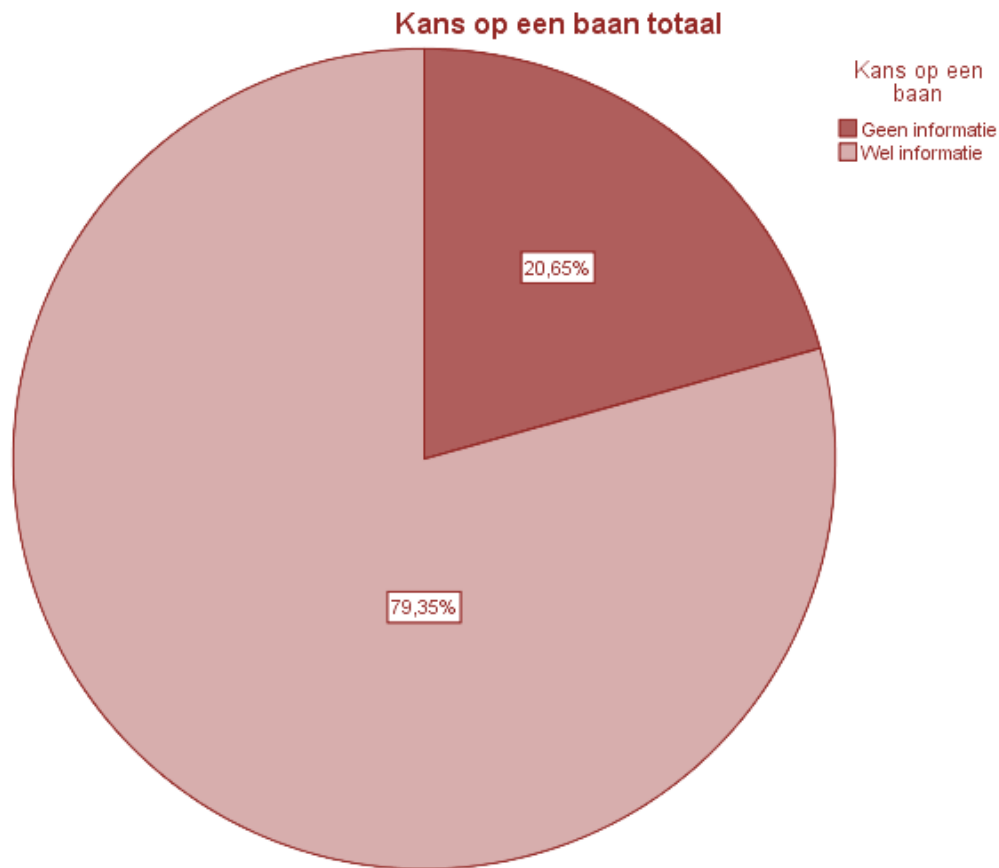
Commerciële Economie scoort het beste van de hbo-opleidingen op het gebied van Beroepsperspectief; Informatica en de Lerarenopleiding basisonderwijs gaan gelijk op.

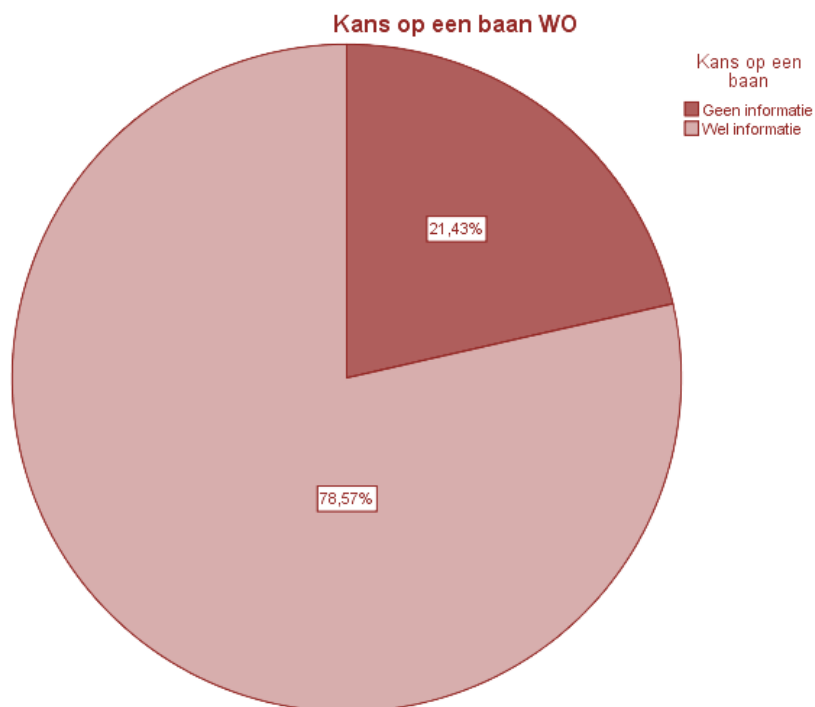
2.2 Kans op een baan

Websites scoren op de indicator Kans op een baan wanneer er inzicht wordt gegeven in het arbeidsmarktperspectief van de desbetreffende opleiding.

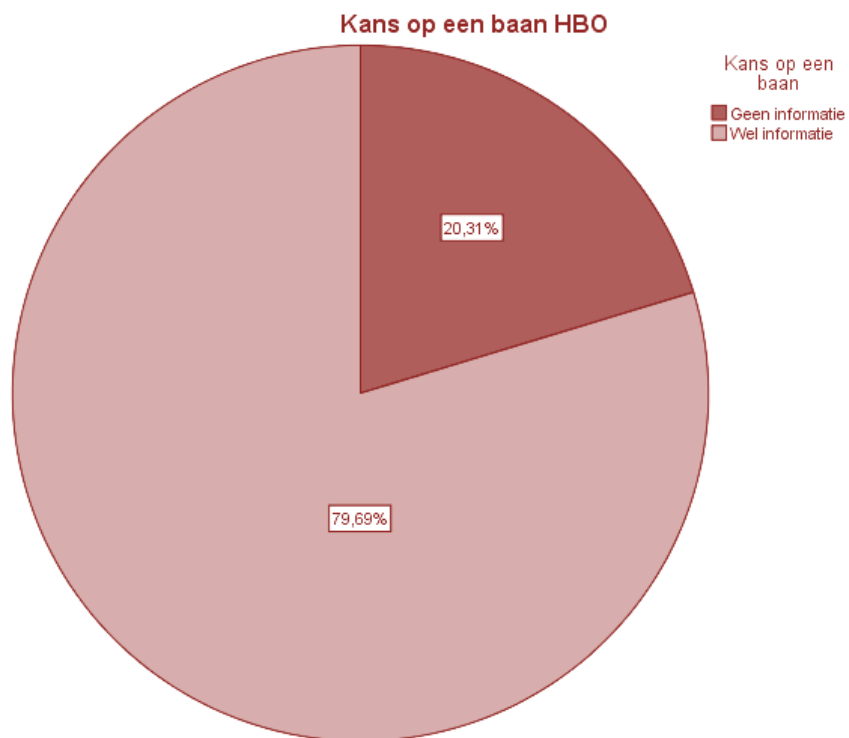
Vorig jaar vermeldde 96% van de opleidingspagina's de kans op een baan. Dit jaar is dat aanzienlijk lager: **79%**. Vorig jaar was de hoge score op deze indicator met name te danken aan de invoering van Studie in Cijfers. De vraag is waarom er dit jaar volgens deze steekproef weer minder over deze indicator geïnformeerd wordt.

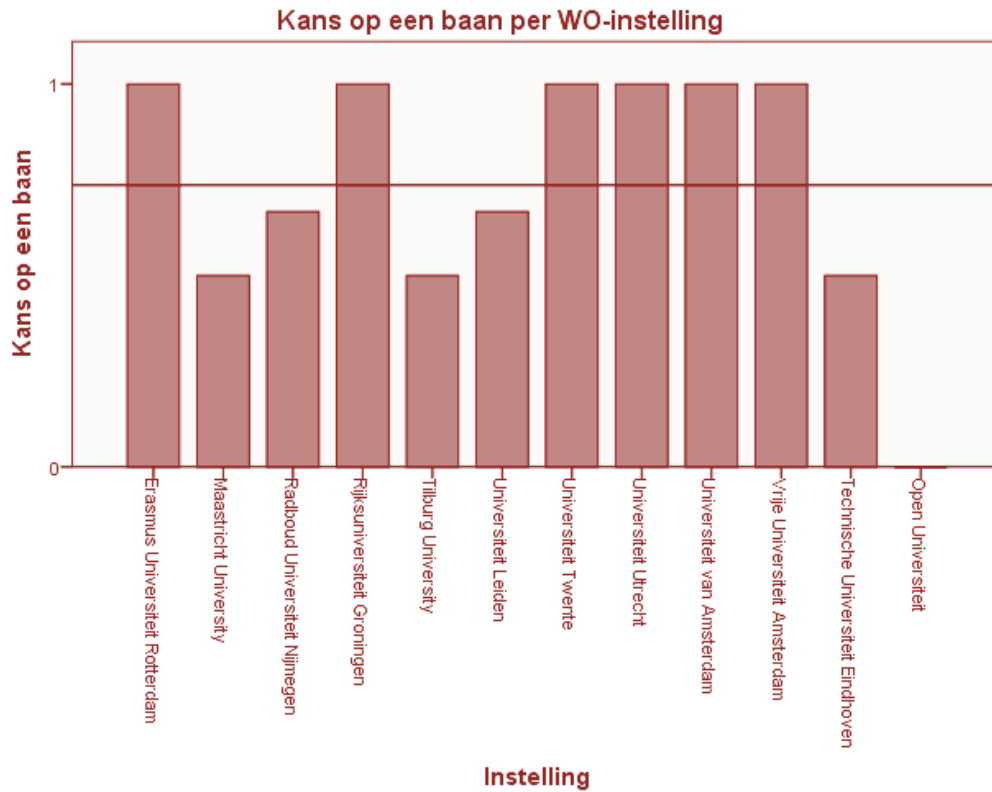
Van de **wo-instellingen** vermeldt **79%** de kans op een baan.
Dit was vorig jaar 100%.

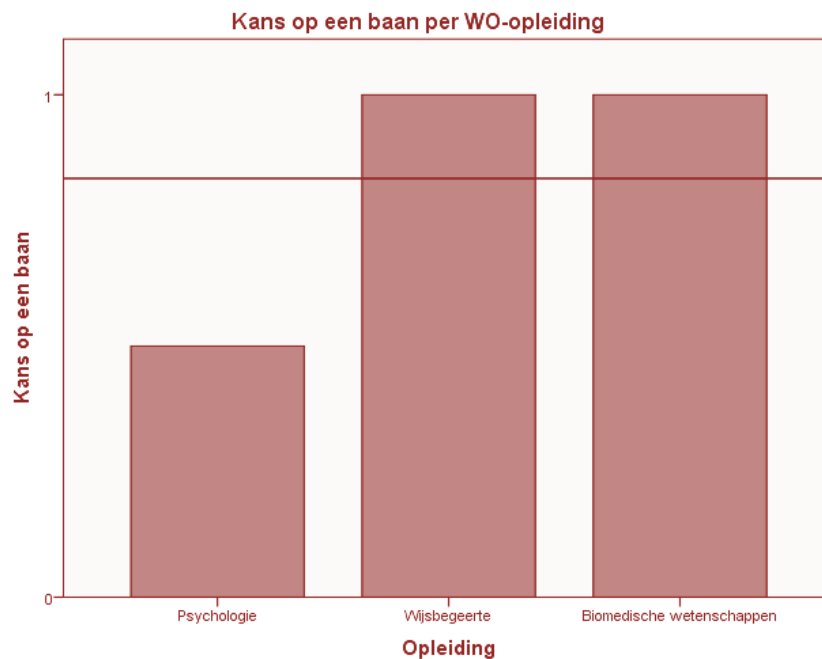
De **hbo-instellingen** scoren **80%** en ontloopt de wo-instellingen daarmee nauwelijks. De hbo-instellingen scoren iets slechter dan vorig jaar (93%).

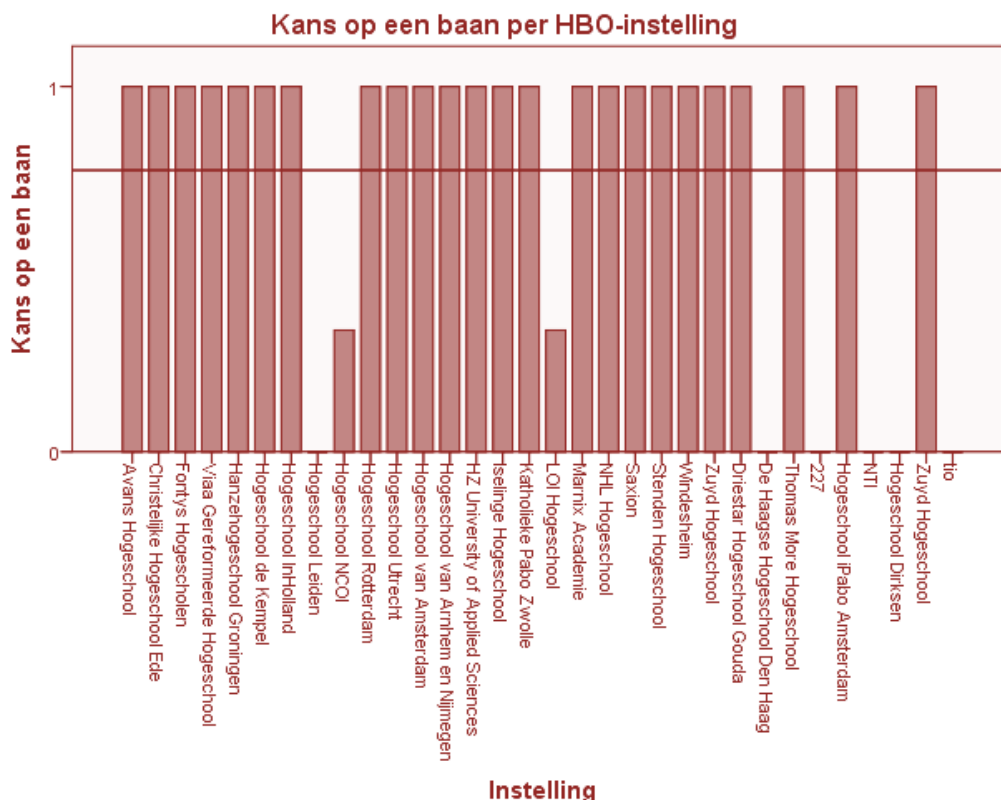
Van de **wo-instellingen** informeert ongeveer de helft volledig over de kans op een baan. De andere helft informeert gedeeltelijk. Alleen de Open Universiteit informeert niet.

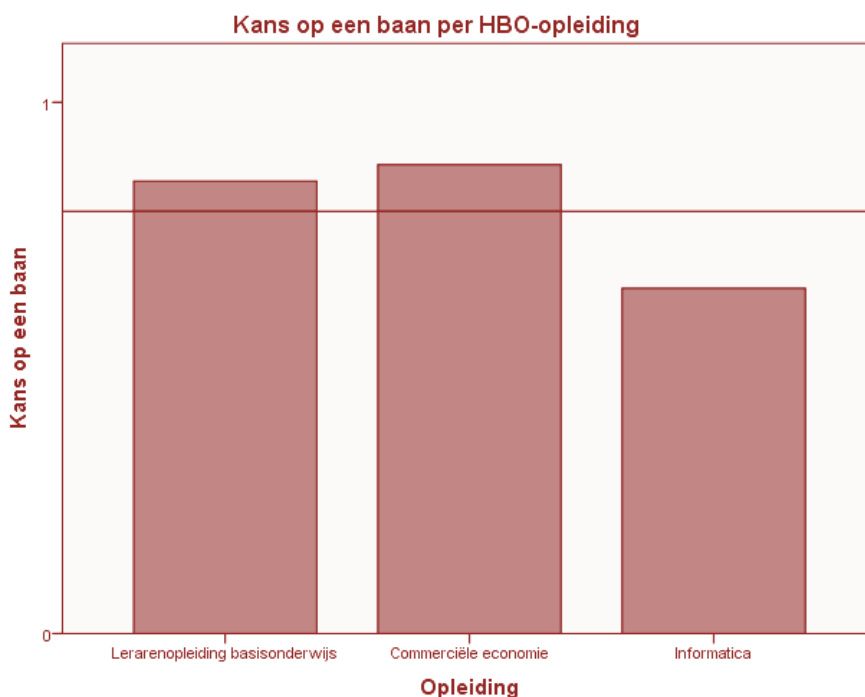
Er is een duidelijk verschil tussen de kwaliteit van de informatievoorziening van Psychologie enerzijds en Wijsbegeerte en Biomedische Wetenschappen anderzijds. Psychologie blijft ver achter in de voorlichting.

De **hbo-instellingen** informeren vrijwel volledig. Alleen de Hogeschool Leiden springt er als bekostigde hogeschool negatief uit.

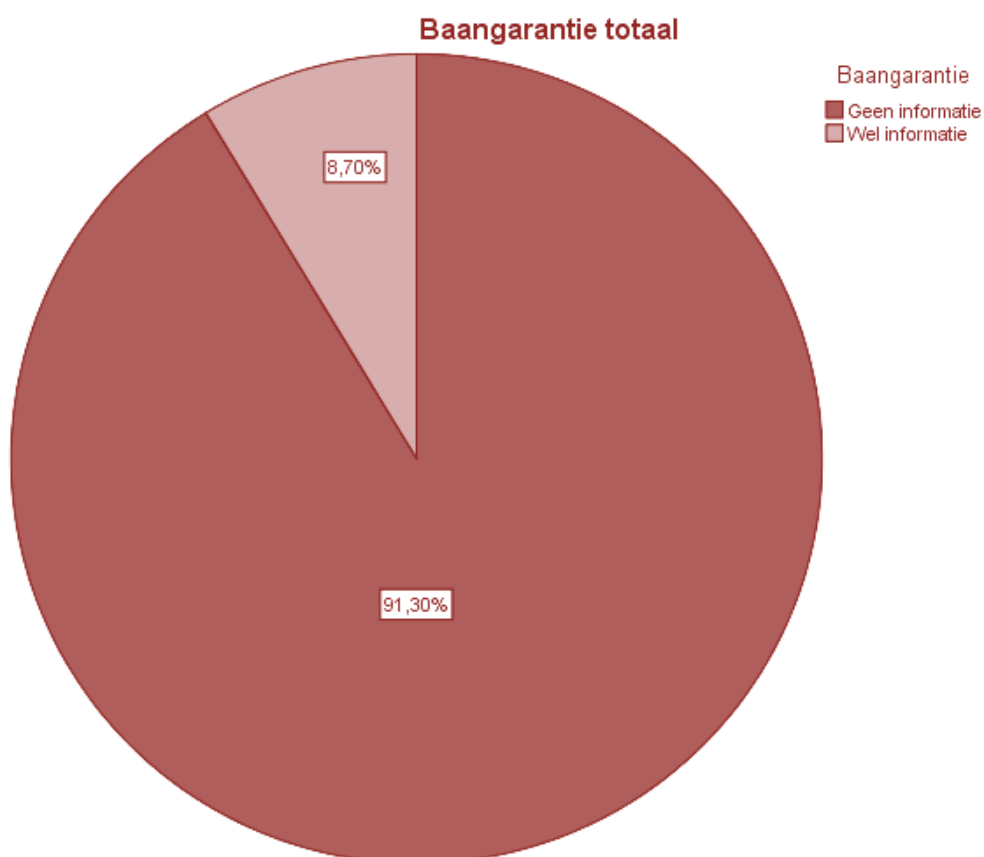
Bij de hbo-opleidingen blijft Informatica ver achter op de Lerarenopleidingen Basisonderwijs en Commerciële Economie wat betreft de voorlichting over baankansen.

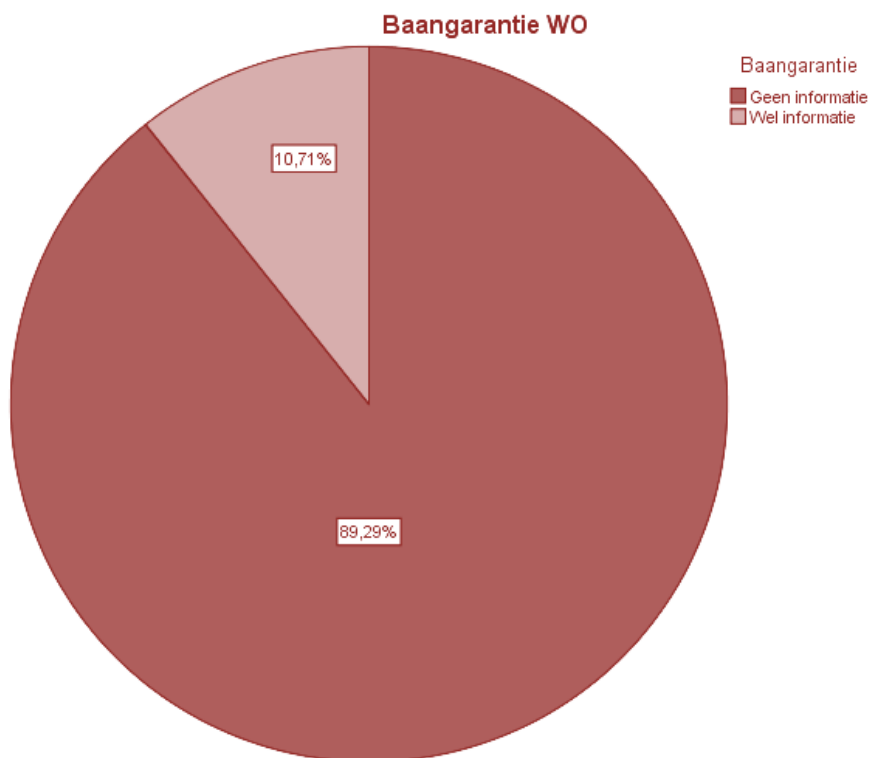
2.3 Baangarantie

Sommige opleidingspagina's geven niet alleen informatie over de kans op een baan, maar geven zelfs aan dat de opleiding gegarandeerd kans biedt op een baan. Het geven van een Baangarantie zou alleen moeten gebeuren wanneer de baankansen inderdaad dusdanig groot zijn dat er van "garantie" gesproken kan worden. De baangarantie moet dan ook met cijfers worden onderbouwd.

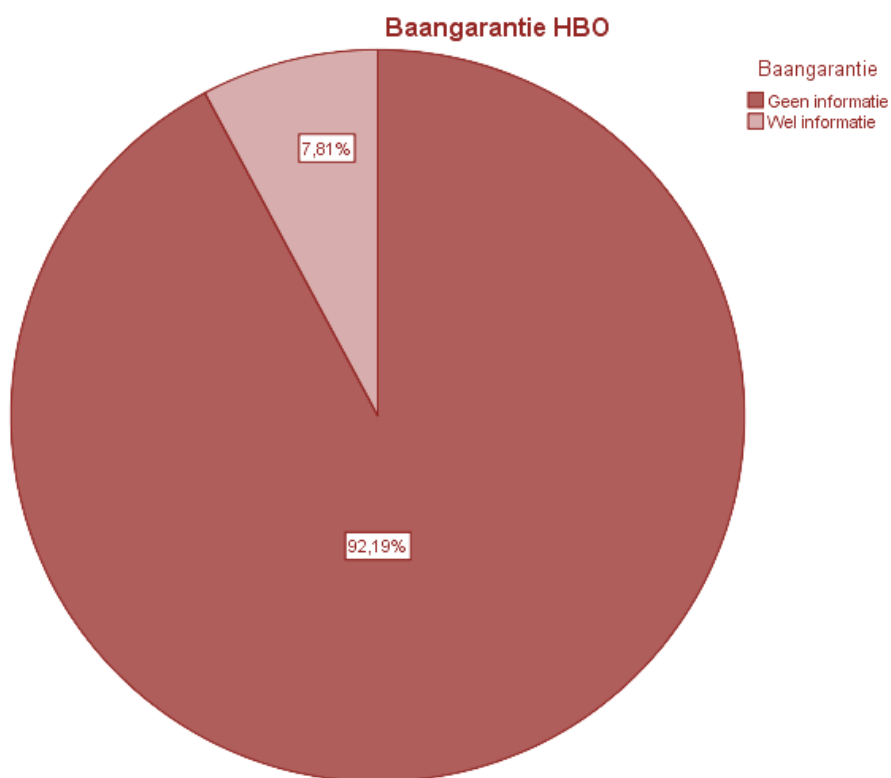
Van alle opleidingspagina's geeft **9%** aan dat de opleiding gegarandeerd kans biedt op een baan.

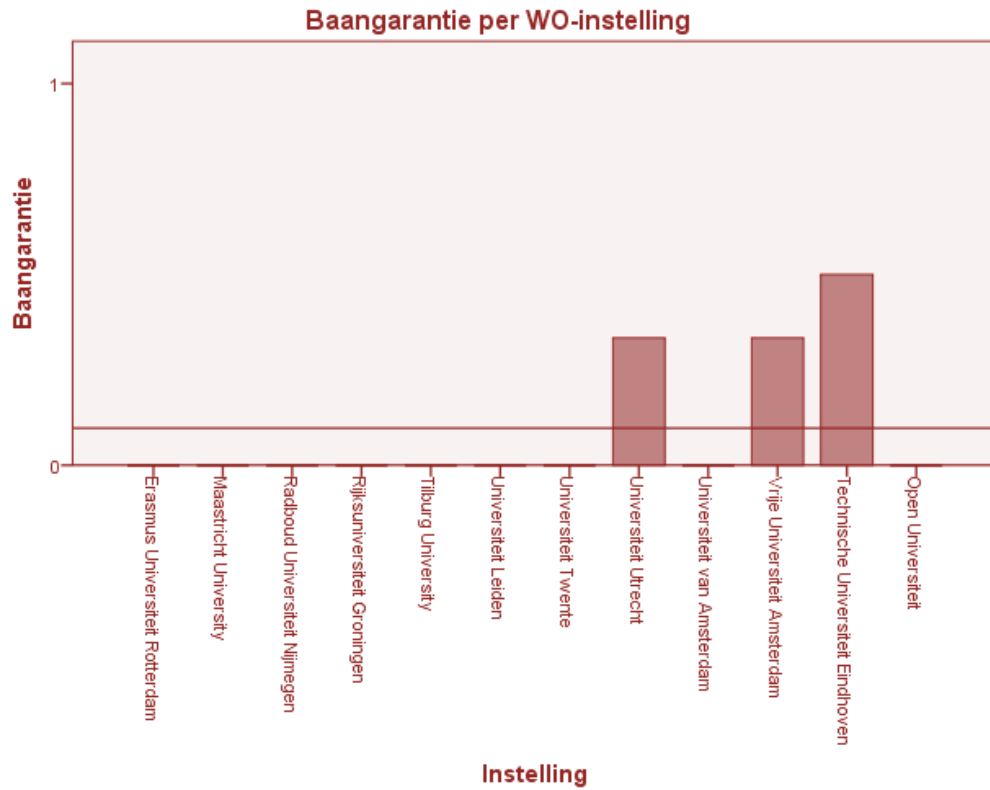
Van de **wo-instellingen** geeft **11%** aan dat de studie gegarandeerd kans biedt op een baan.

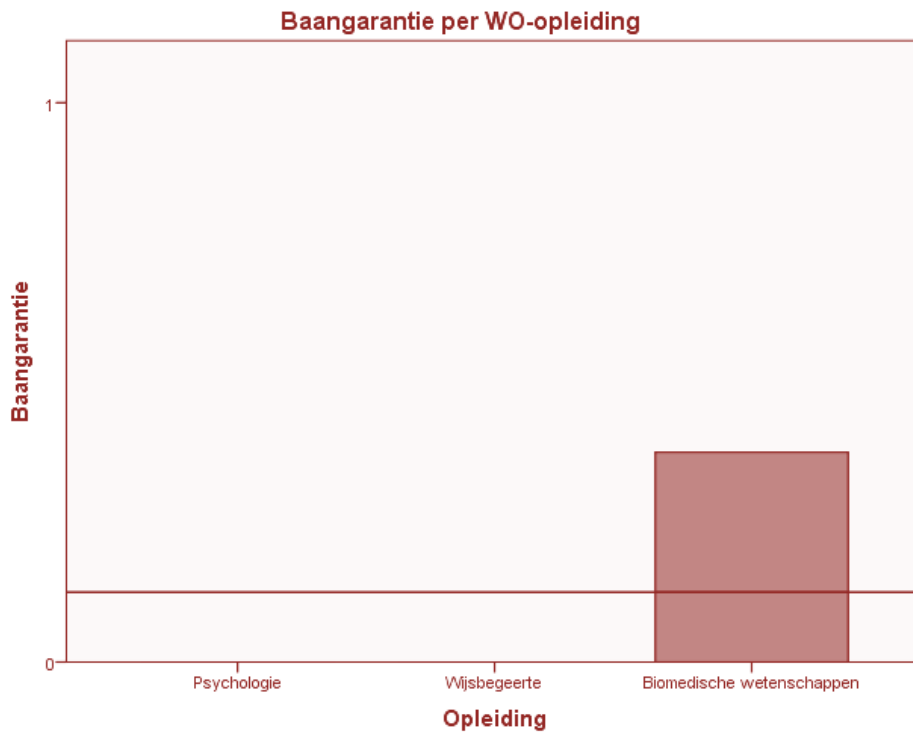
Van de **hbo-instellingen** geeft **8%** aan dat de opleiding baangarantie biedt.

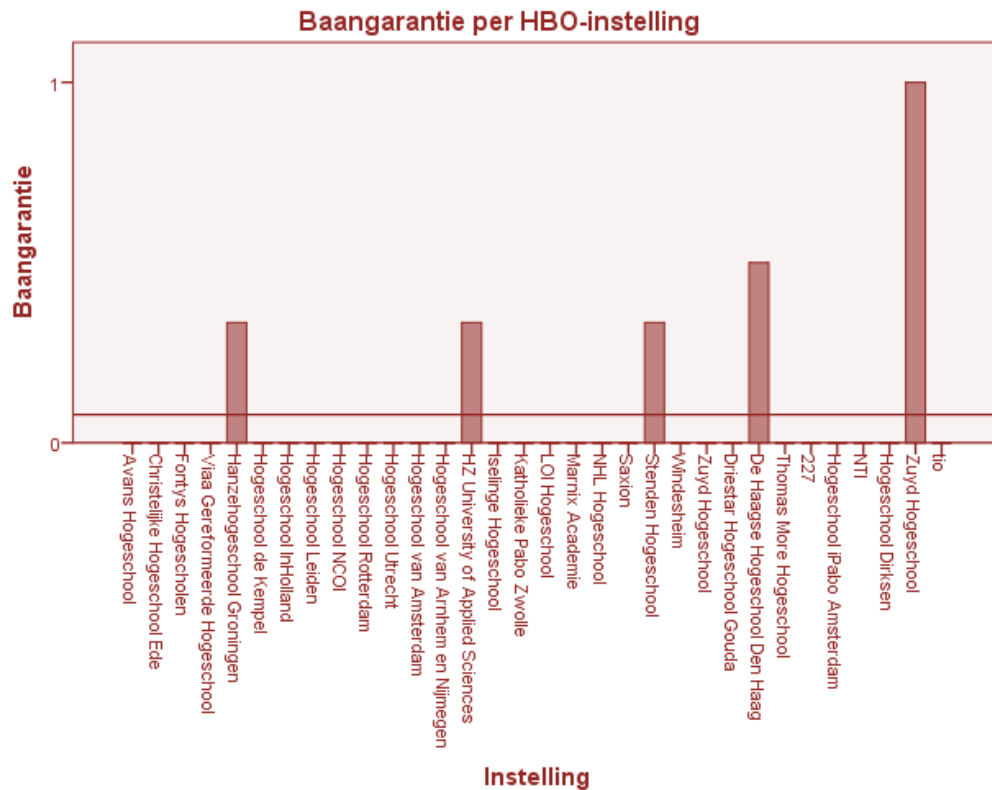
Van de **wo-instellingen** geven alleen de Universiteit Utrecht, Vrije Universiteit Amsterdam en de Technische Universiteit Eindhoven aan dat de opleiding baangarantie biedt.

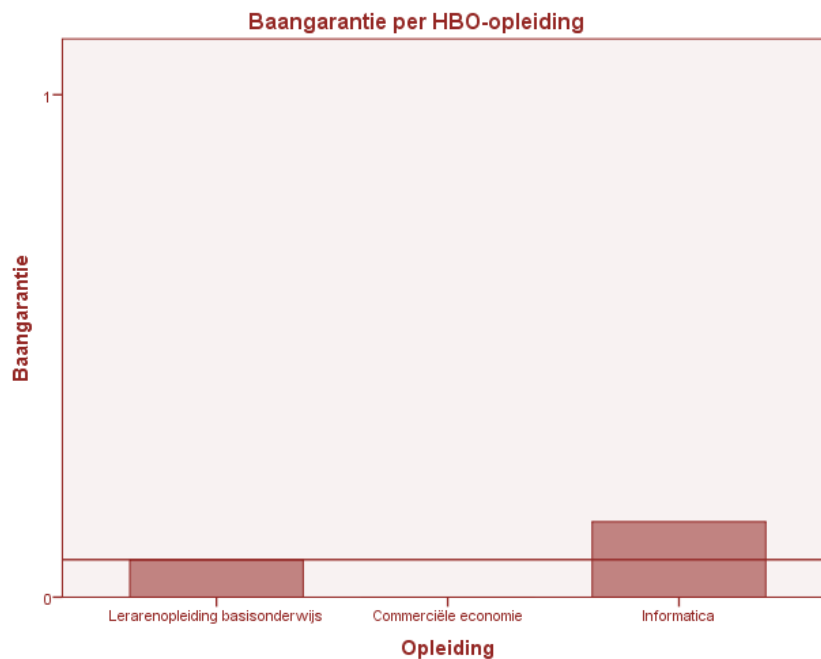
Na uitsplitsing van de wo-opleidingen blijkt dat de baangaranties alleen worden gegeven bij Biomedische Wetenschappen.

Van de **hbo-instellingen** geven de Hanzehogeschool Groningen, HZ University of Applied Sciences, Stenden Hogeschool, De Haagse Hogeschool Den Haag en Zuyd Hogeschool aan dat de opleiding gegandeerd kans biedt op een baan.

Uit de uitsplitsing per opleiding blijkt dat de baangarantie vooral wordt gegeven bij Informatica, en in mindere mate bij de Lerarenopleidingen Basisonderwijs.

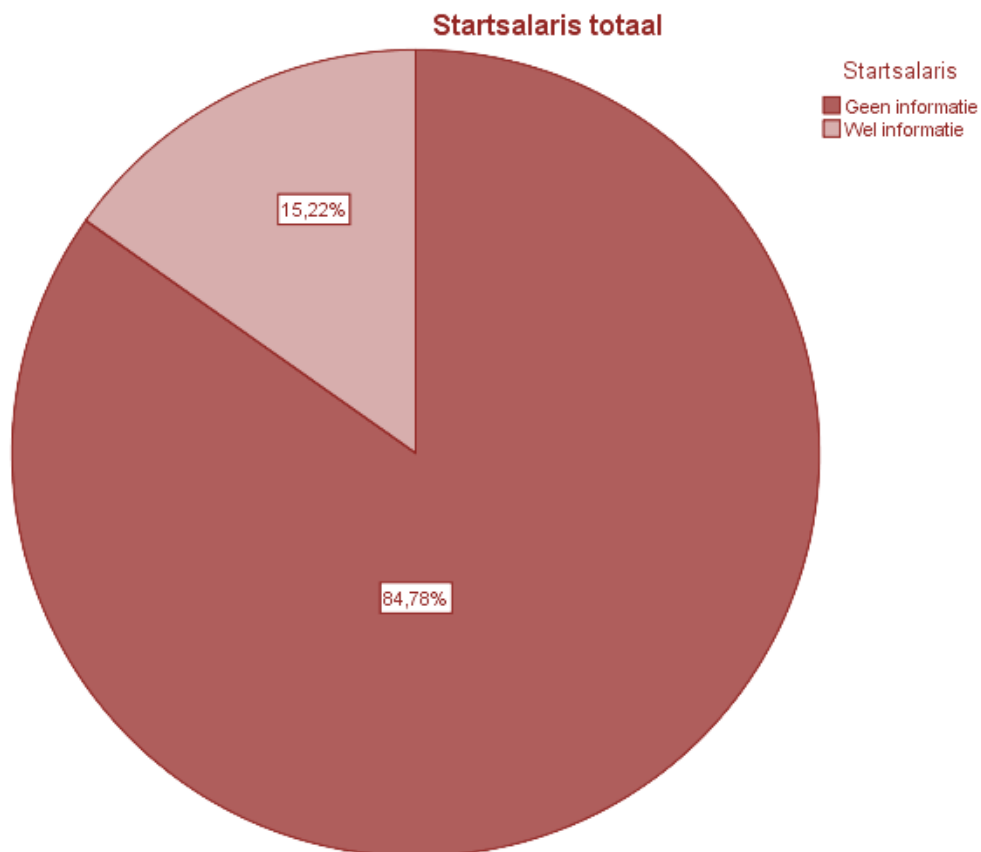

2.3 Startsalaris

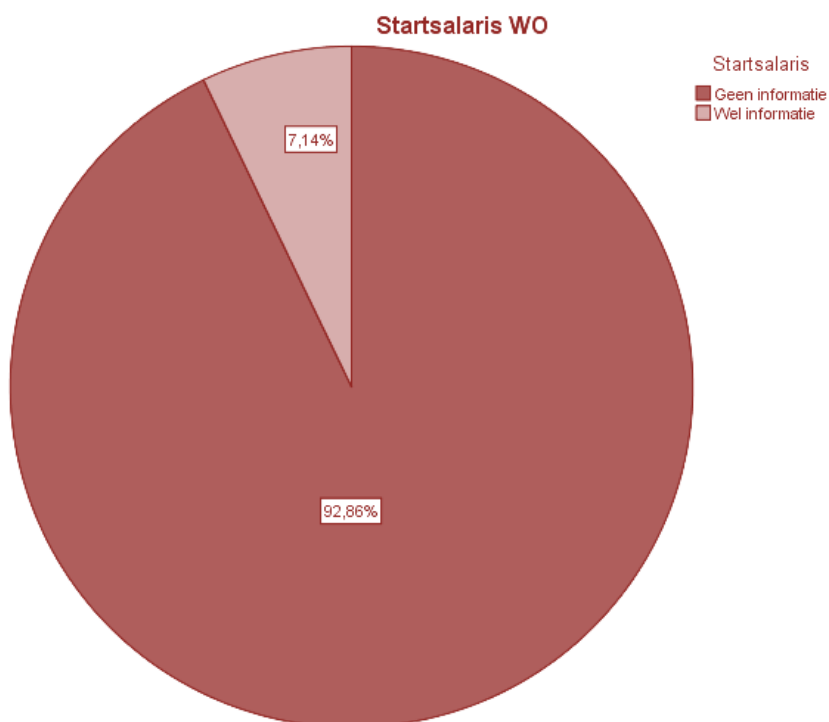
Websites scoren op de indicator Startsalaris wanneer er een indicatie wordt gegeven van de hoogte van het salaris na het afstuderen.

De LSVb is er geen voorstander van dat de studiekeuze alleen of grotendeels wordt gebaseerd op het mogelijke latere salaris. In het kader van de juiste student op de juiste plaats is het vooral van belang dat talent en interesse gekoppeld worden aan de passende opleiding. Nu de overheid studenten echter dwingt om meer geld te investeren in hun opleiding is inzicht in het mogelijke startsalaris helaas belangrijker geworden.

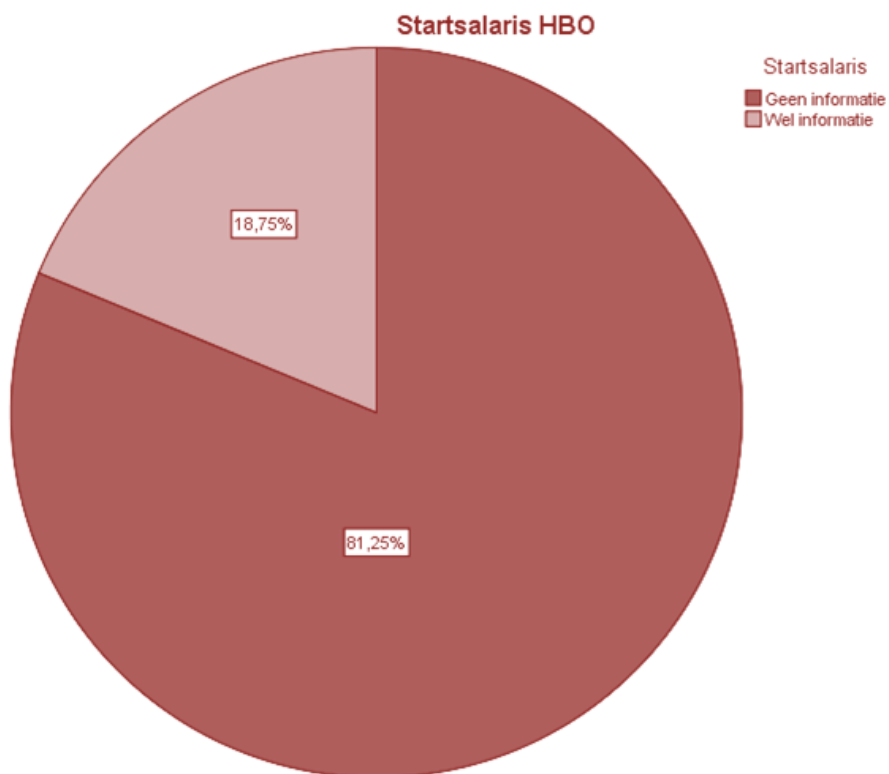
Van alle onderzochte opleidingspagina's wordt op **15%** vermeld wat de hoogte van het verwachte startsalaris is. Dit is bijna evenveel als vorig jaar (16%).

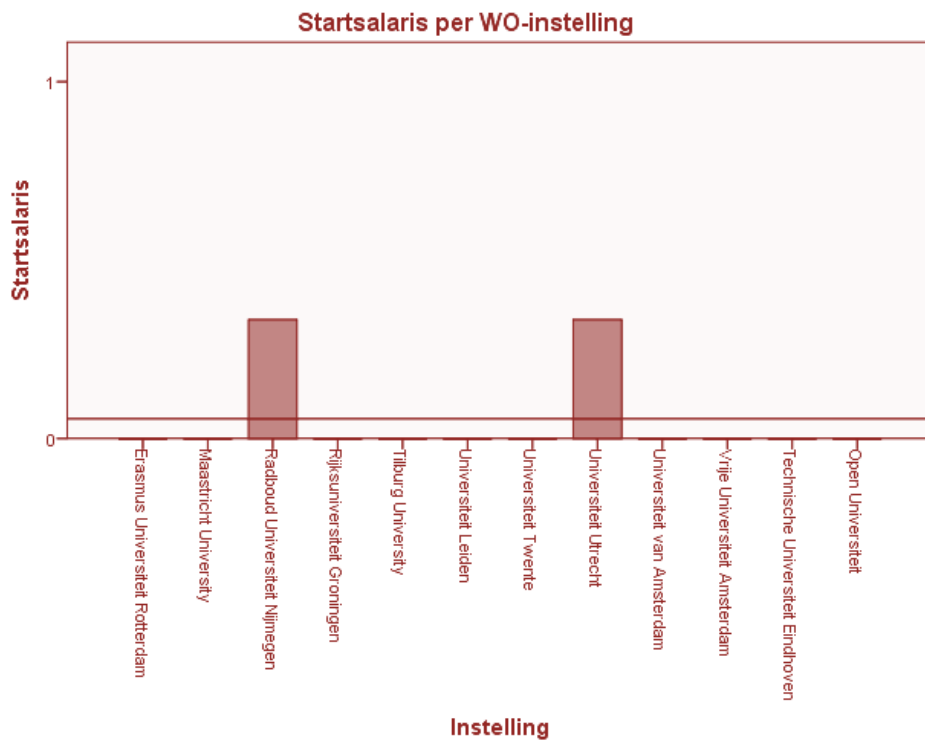
Van de **wo-instellingen** vermeldt **7%** het startsalaris.
Dit is precies evenveel als vorig jaar.

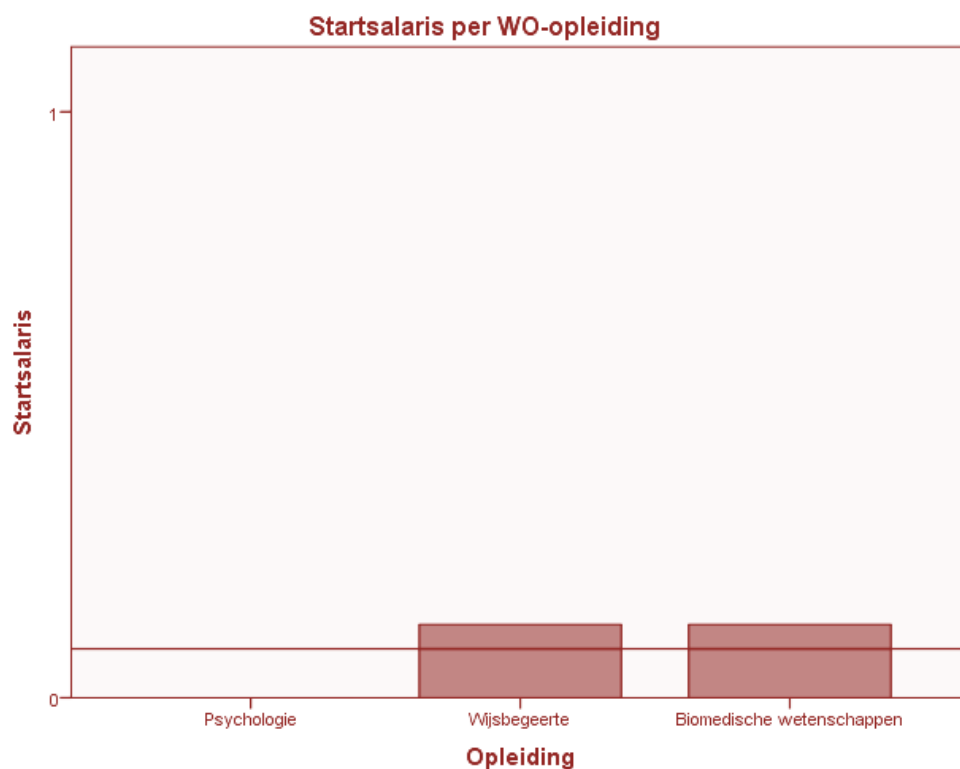
Net als vorig jaar vermelden de **hbo-instellingen** het startsalaris vaker dan wo-instellingen: **19%** (was 23%).

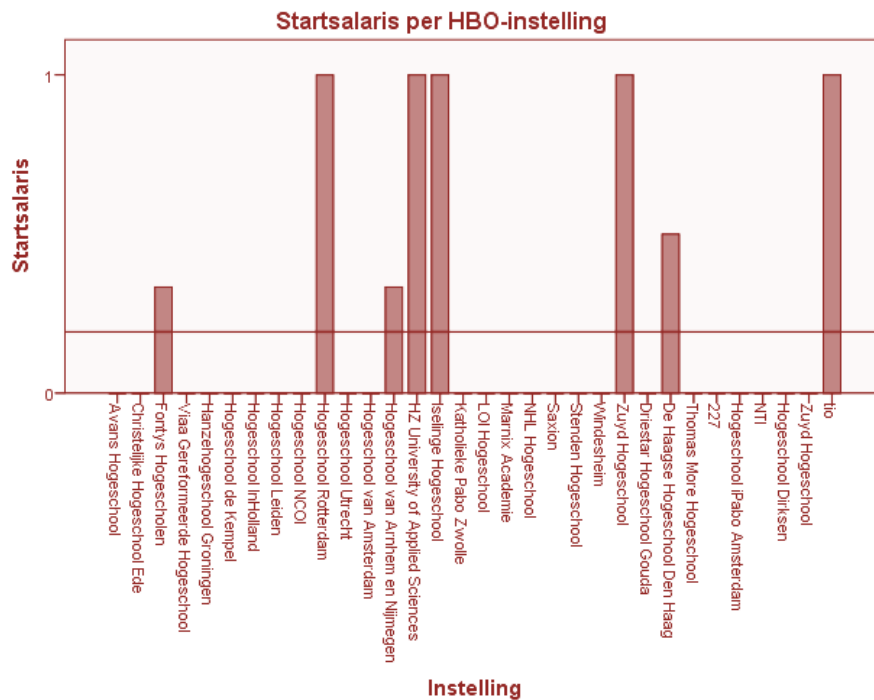
Uit de uitsplitsing naar **wo-instelling** blijkt dat alleen de Radboud Universiteit Nijmegen en Universiteit Utrecht het startsalaris soms vermelden. De andere universiteiten laten dit na.

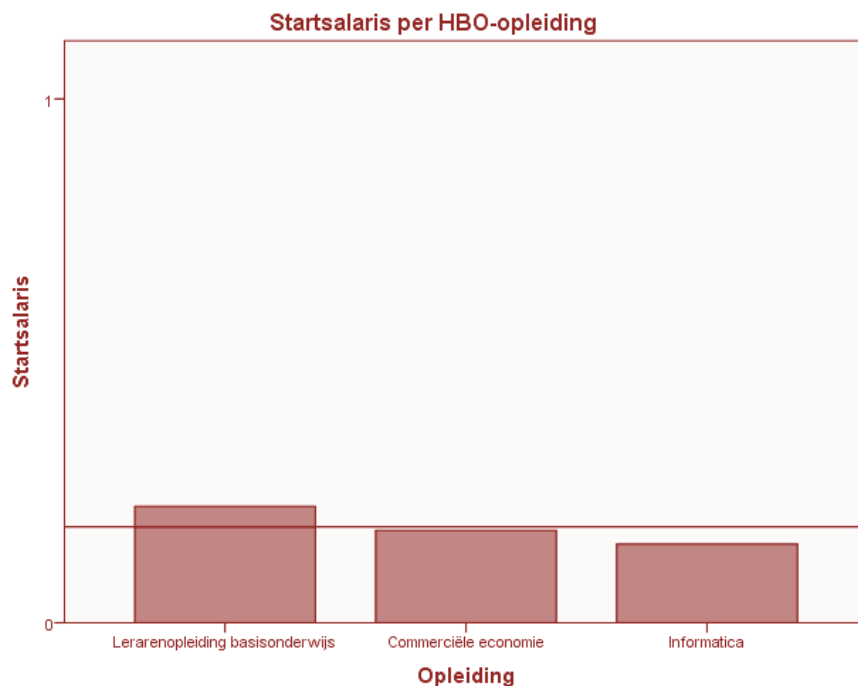
De opleidingspagina's van Psychologie vermelden geen startsalarissen, terwijl Wijsbegeerte en Biomedische Wetenschappen dit wel doen – zij het in beperkte mate.

Bij de **hbo-instellingen** zien we duidelijke verschillen bij het vermelden van het startsalaris. Hogeschool Rotterdam, HZ University of Applied Sciences, Iselinge Hoschool, Zuyd Hogeschool en tio scoren zeer hoog; enkele andere instellingen vermelden het startsalaris af en toe, en de overige instellingen helemaal niet.

De informatievoorziening over het startsalaris komt redelijk overeen per onderzochte hbo-opleiding: de Lerarenopleiding Basisonderwijs, Commerciële Economie en Informatica bieden in ongeveer gelijke mate informatie.

Hoofdstuk 3. Omvang studie en rendement

Het derde thema dat wordt behandeld is 'Omvang van de studie en rendement'. De omvang van de studie wordt samen met het rendement behandeld omdat er vooral zorgen zijn over de rendementen van grote opleidingen. Dit thema bestaat uit de volgende indicatoren:

3.1 Grootte van de studie

3.2 Aantal eerstejaars

3.3 Student-docent ratio

3.4 Werkgroepgrootte

3.5 Uitval in het eerste jaar

3.6 Bachelor-rendement

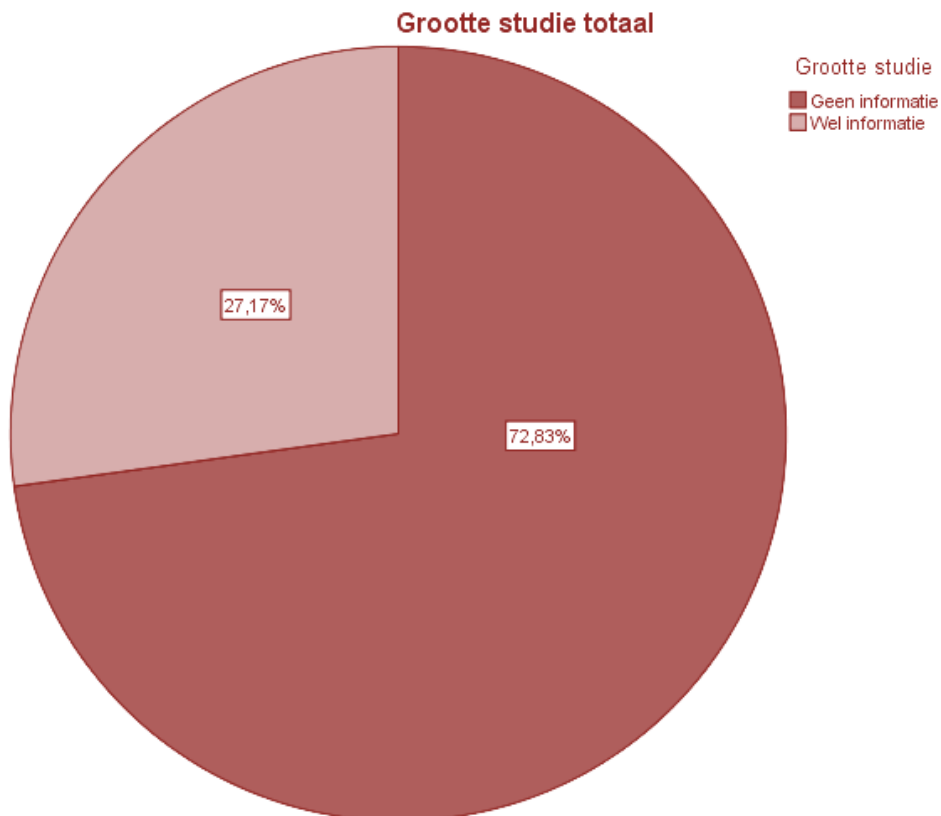
De omvang van een studie is vooral belangrijk om studiekeizers erop te wijzen dat er soms grote verschillen in de groepsgrootte bestaan tussen het onderwijs op de middelbare school en het onderwijs op de hogeschool. Duidelijke communicatie op dit gebied kan de eerste schok over de massaliteit van hoger onderwijs verminderen.

De LSVb vindt het zorgelijk dat er door de overheid steeds meer op rendement wordt gefocust. Doordat er grotere waarde aan rendement wordt toegekend is het belangrijk dat instellingen hier ook duidelijk en open over communiceren. In dit hoofdstuk wordt inzichtelijk in hoeverre instellingen voorlichten over de omvang en het rendement van de studie.

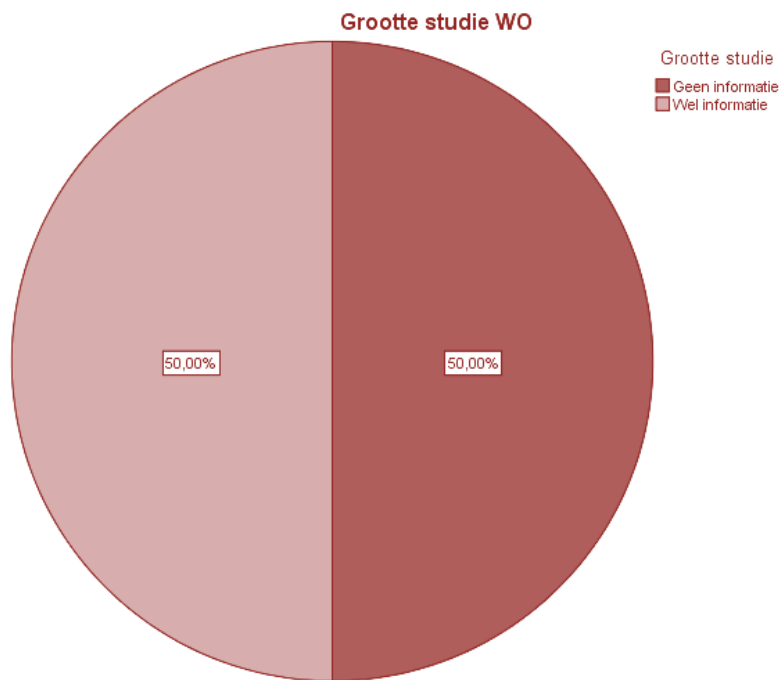
3.1 Grootte studie

Websites scoren op de indicator Grootte van de studie wanneer deze op enige manier aankomende studenten duidelijk maken wat de omvang van de studie is. Dit kan een objectieve of subjectieve omschrijving betreffen ('er studeren X-aantal studenten aan deze opleiding' of 'de studie is kleinschalig').

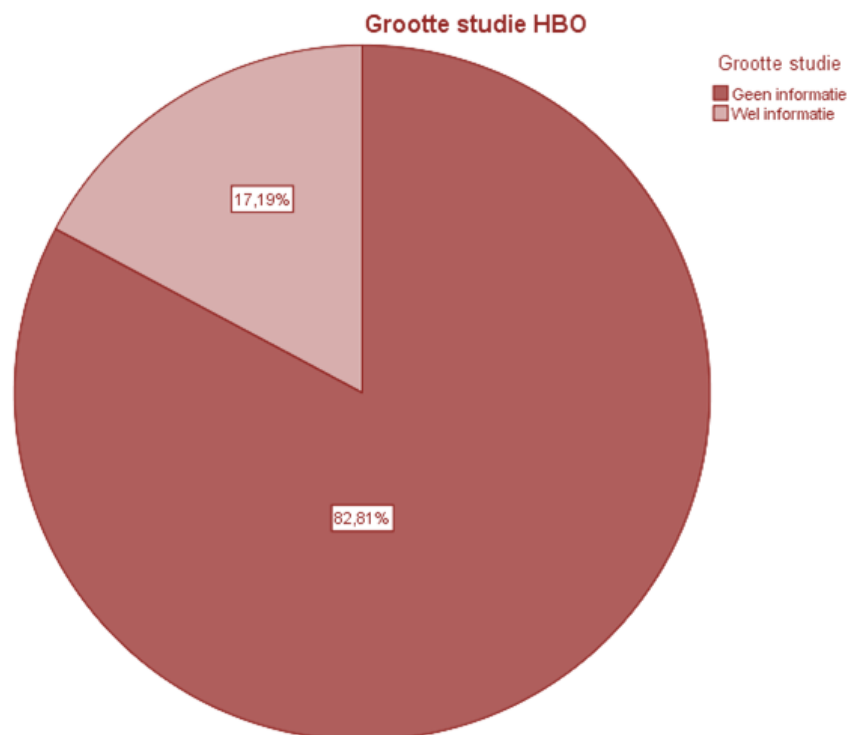
Van alle onderzochte opleidingspagina's vermeldt **27%** de omvang van de studie. Vorig jaar scoorden de instellingen gezamenlijk 93%. Het verschil is te verklaren door een andere benadering van de data: vorig jaar werd de indicator grootte studie als benoemd beschouwd wanneer de opleidingspagina Studie in Cijfers in de voorlichting had opgenomen. Studie en Cijfers vermeldt echter alleen het Aantal eerstejaars (indicator 3.2 in dit onderzoek). Het aantal eerstejaars is echter niet representatief voor de grootte van de opleiding, omdat er na het eerste jaar vaak studenten uitvallen.

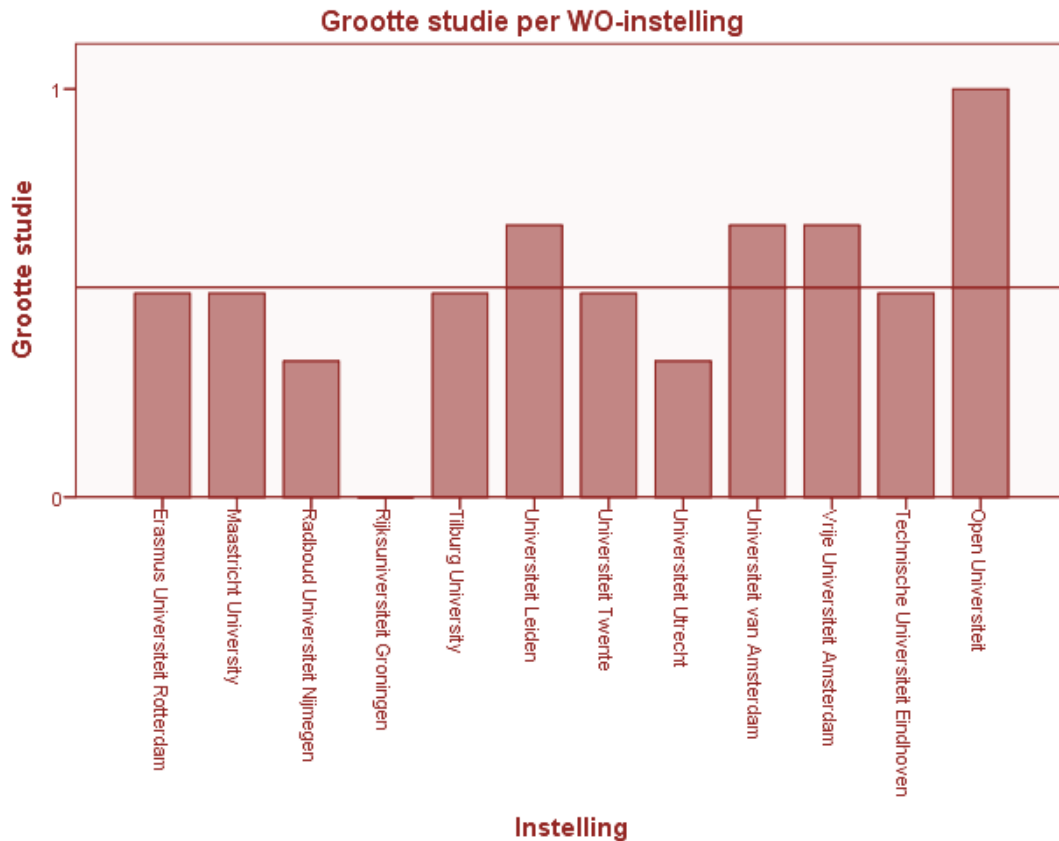
Van de **wo-instellingen** informeert precies **de helft** over de grootte van de studie. Volgens de interpretatie van vorig jaar was dit 100%.

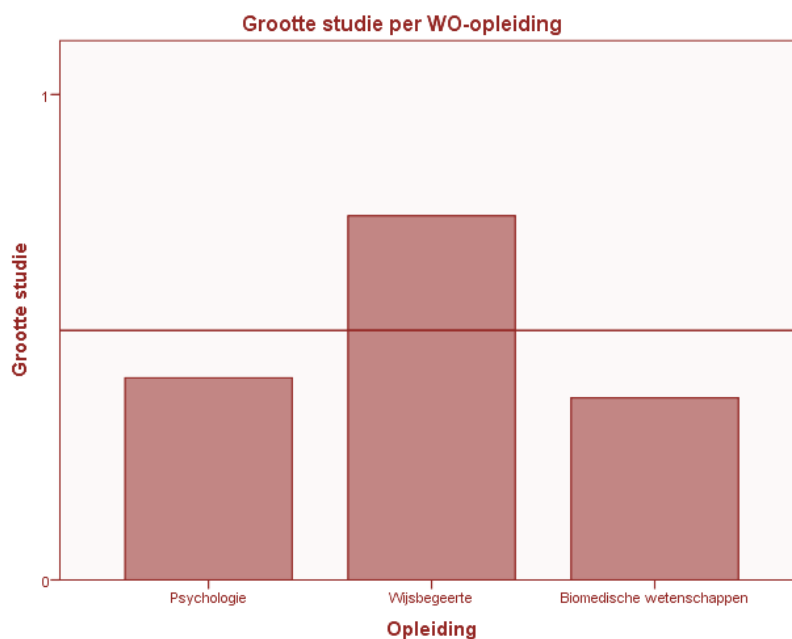
Op het **hbo** wordt beduidend minder geïnformeerd over de grootte van de studie: slechts **17%** informeert. Volgens de interpretatie van de data van vorig jaar informeerde destijds 87% van de instellingen.

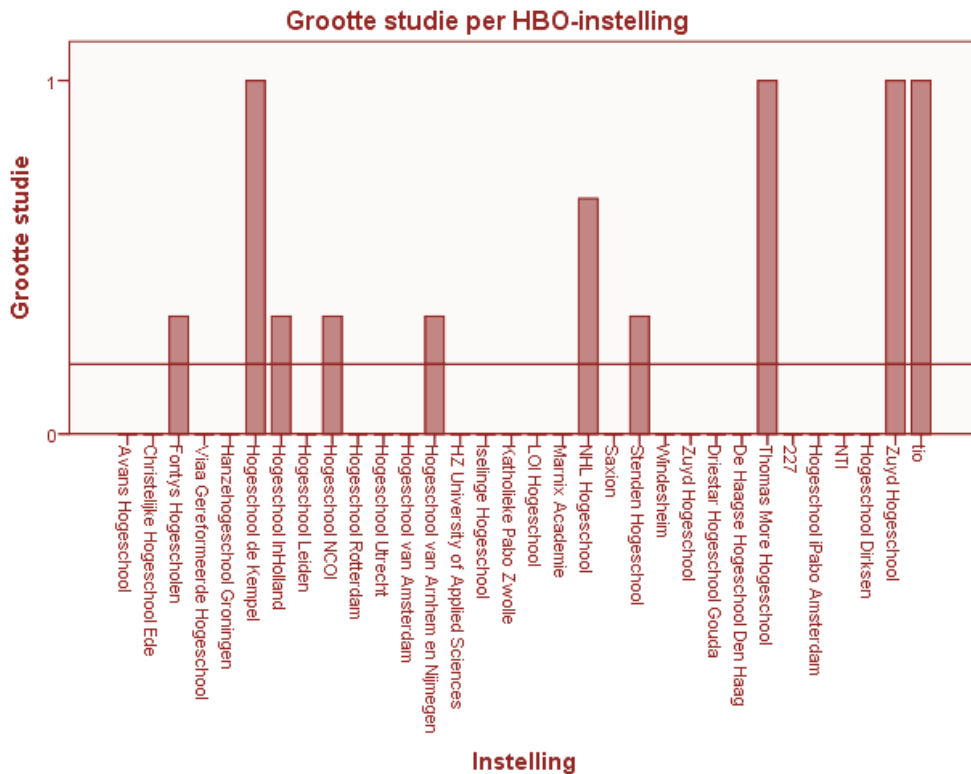
Van de **wo-instellingen** informeert de Open Universiteit het meest volledig over de grootte van de studie. Ook veel andere universiteiten informeren hier in enige mate over. Alleen de Rijksuniversiteit Groningen informeert volgens de steekproef niet.

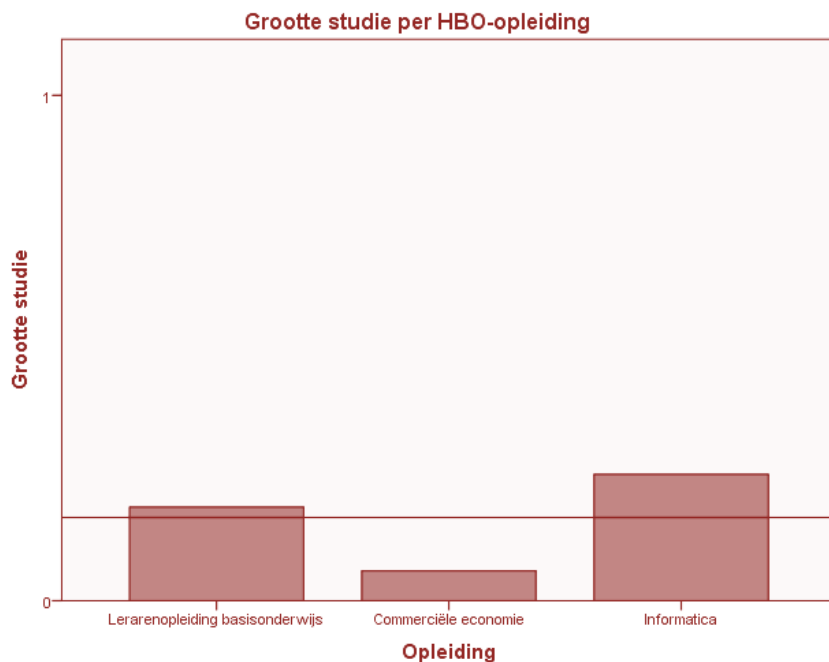
De opleiding Wijsbegeerte informeert het best over de grootte van de studie; Psychologie en Biomedische Wetenschappen doen dit in mindere mate. Vooral gezien de geringe baankansen voor afgestudeerden Psychologie zou de grootte van deze massale studie transparant naar de student gecommuniceerd moeten worden.

Bij de **hbo-instellingen** zijn grote verschillen te zien in de informatievoorziening over de Grootte van de studie. Hogeschool De Kempel, Thomas More Hogeschool, Zuyd Hogeschool en de tio informeren volledig. Andere hogescholen informeren gedeeltelijk, en een groot deel informeert helemaal niet.

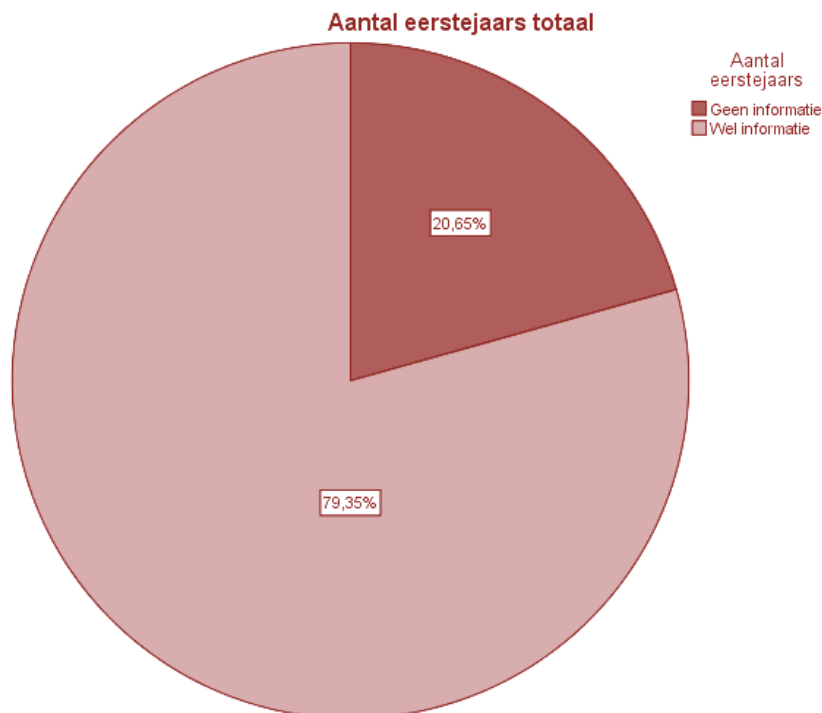
Op het hbo informeren opleidingen Commerciële Economie het minst over de grootte van de studie. Ook de Lerarenopleiding Basisonderwijs en Informatica informeren onvoldoende.

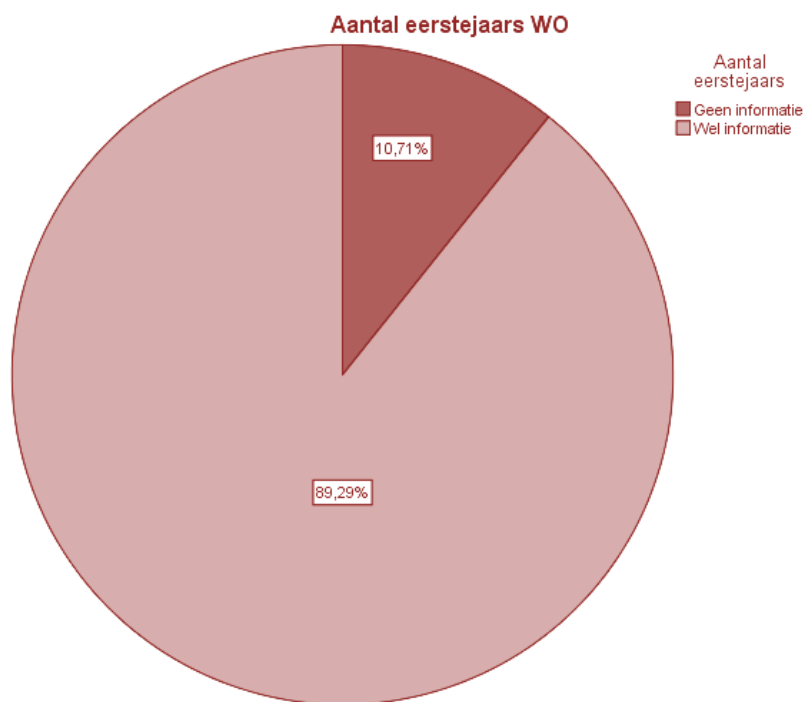
3.2 Aantal eerstejaars

Websites scoren op de indicator Aantal eerstejaars wanneer er wordt aangegeven hoeveel studenten er jaarlijks aan de studie beginnen. Het weergeven van het aantal eerstejaars is een goede indicator voor studiekeizers om de omvang van de opleiding te kunnen bepalen. Wanneer dit goed vergelijkbaar gebeurt, kunnen studiekeizers een opleiding kiezen die qua omvang het beste bij hun wensen aansluit.

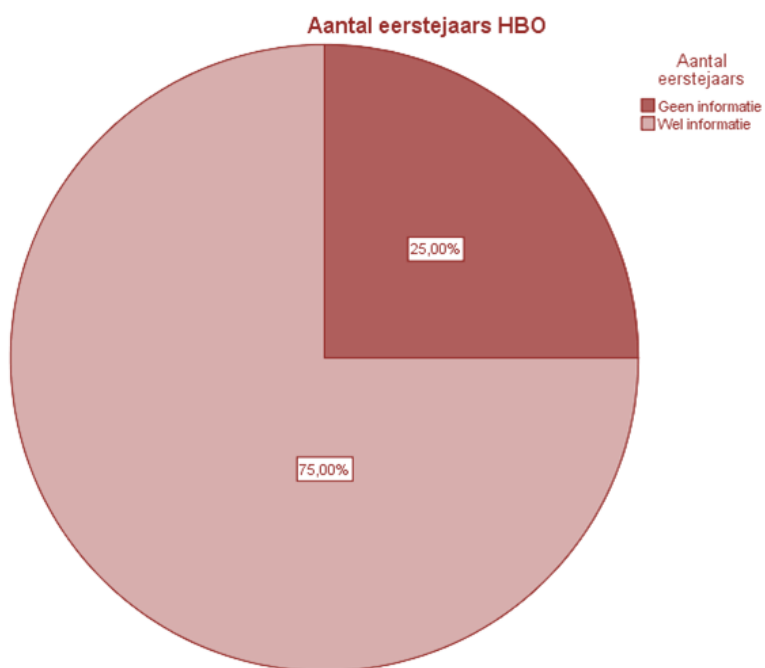
Het aantal eerstejaars is opgenomen in Studie in Cijfers. Opleidingen die deze 'Studiebijsluiter' toevoegen scoren dus op deze indicator, tenzij de informatie over aantal eerstejaars niet is opgenomen. Veel opleidingen hebben Studie in Cijfers opgenomen en daarmee scoort **79%** van alle onderzochte opleidingspagina's positief op het vermelden van het aantal eerstejaars. Vorig jaar was dit iets hoger: 93%.

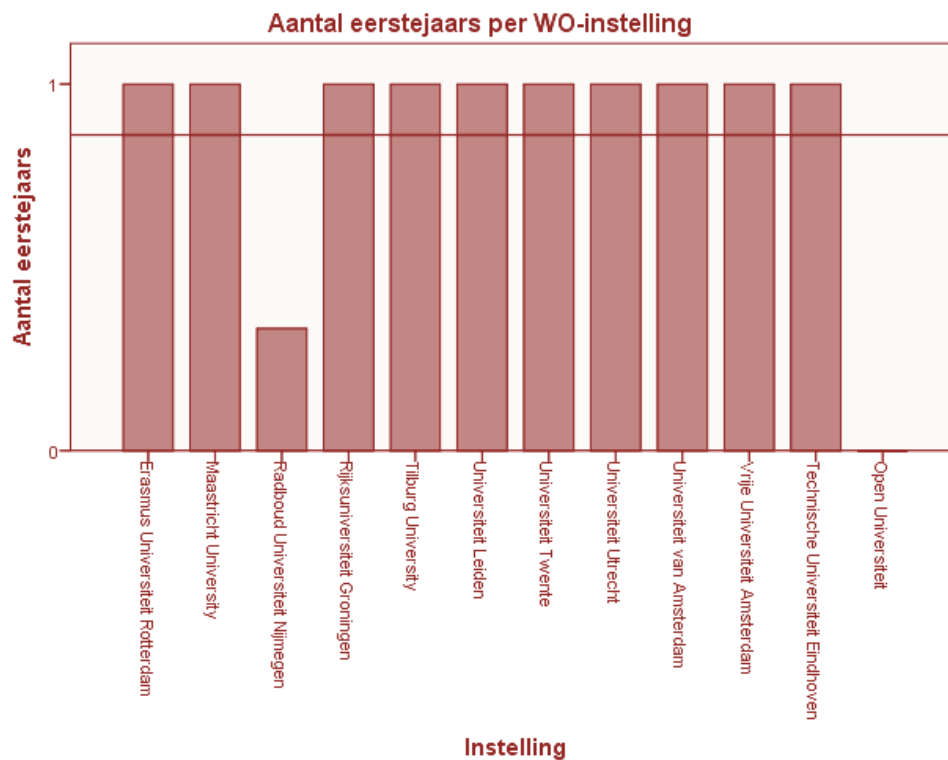
Op het **wo** wordt zeer goed geïnformeerd over het aantal eerstejaars: **89%** van de instellingen vermeldt dit. Vorig jaar was dit 100%. Het verschil kan te verklaren zijn door de aangepaste steekproef van dit jaar.

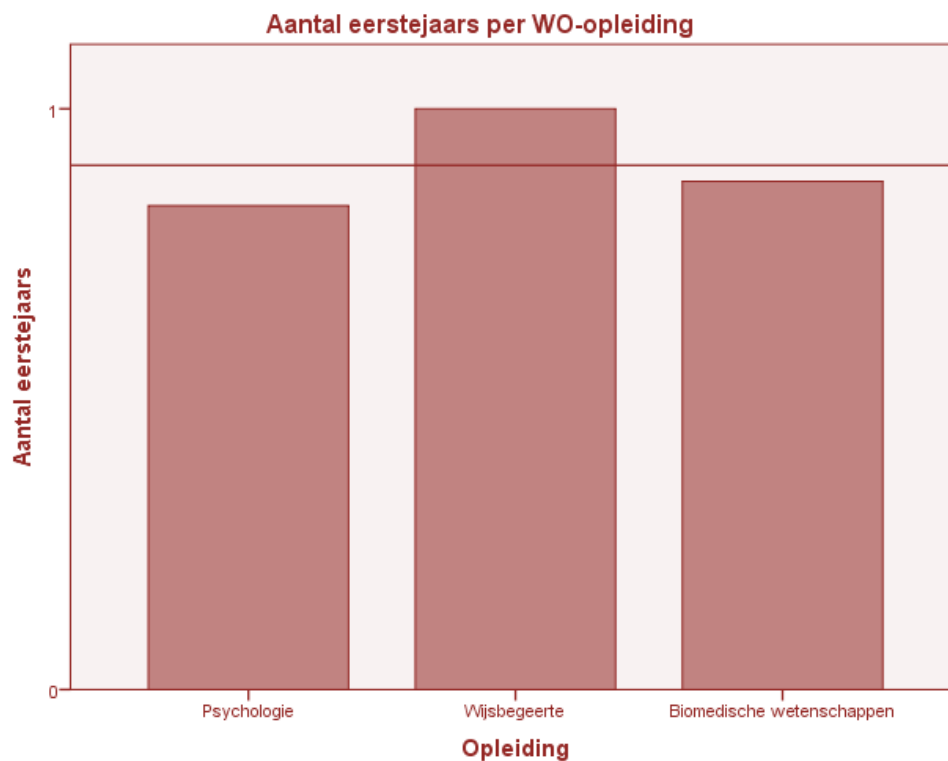
Hbo-instellingen informeren minder vaak over het aantal eerstejaars dan wo-instellingen: **75%**. Vorig jaar scoorden ook de hbo-instellingen beter op dit kenmerk: 87%.

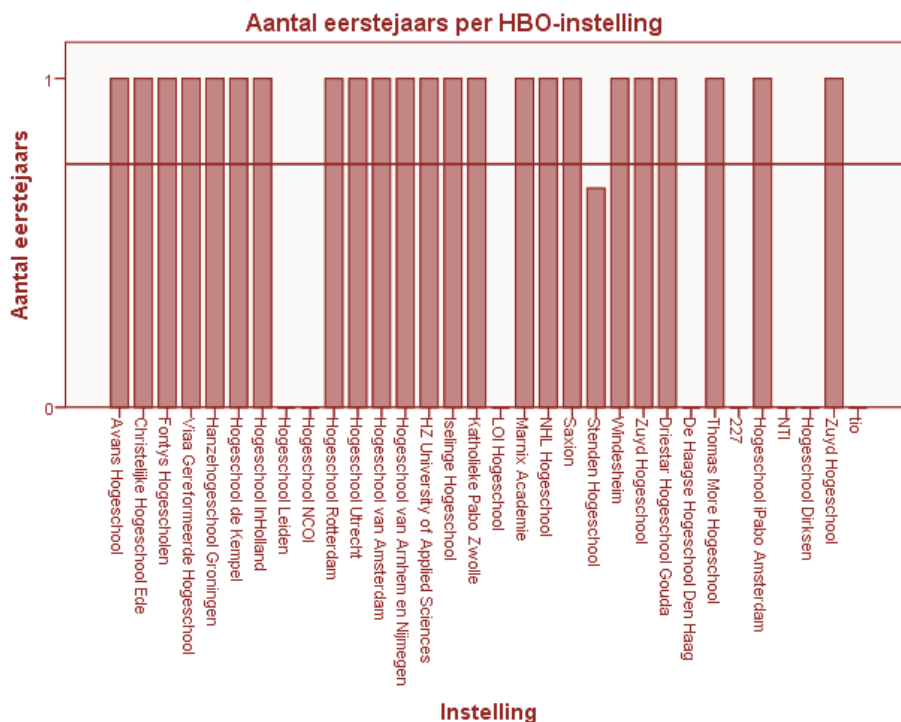
Van de **wo-instellingen** informeren alleen de Radboud Universiteit Nijmegen en de Open Universiteit onvoldoende over het aantal eerstejaars.

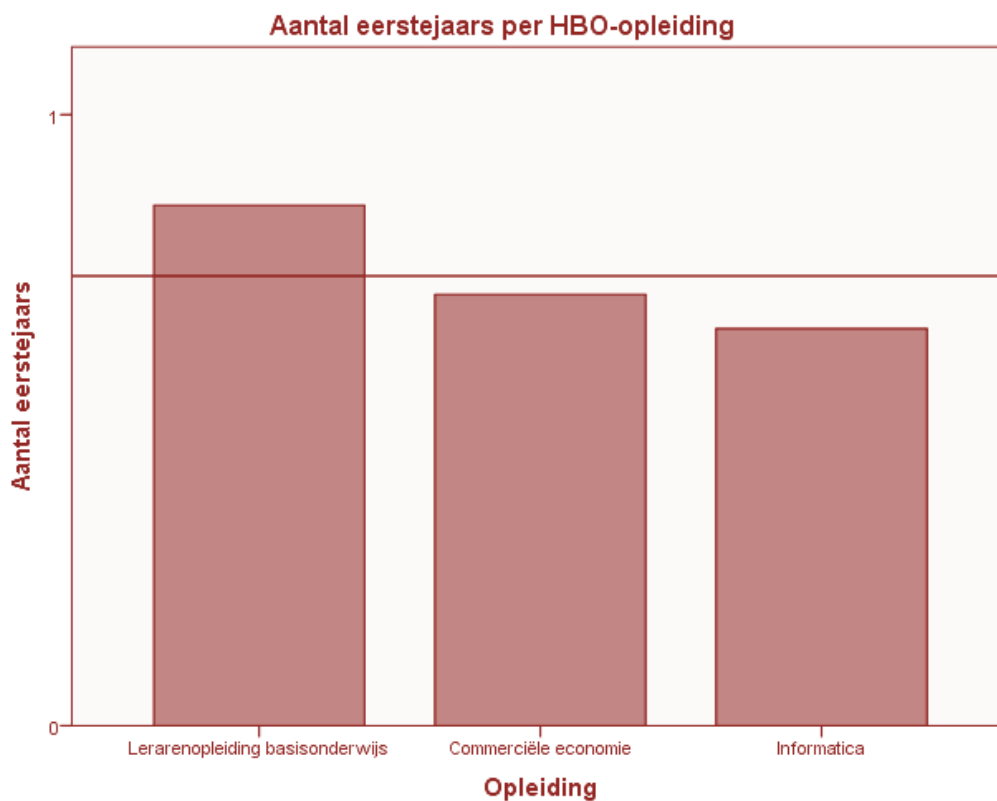
De wo-opleidingen scoren allemaal redelijk hoog; Wijsbegeerte scoort het hoogst.

Van de **hbo-instellingen** scoren de meeste hoog op het vermelden van het aantal eerstejaars. Hogeschool Leiden, Hogeschool NCOI, LOI Hogeschool, De Haagse Hogeschool Den Haag, NTI, Hogeschool Dirksen, en tio vermelden hier niets over. Stenden scoort niet bij alle opleidingen.

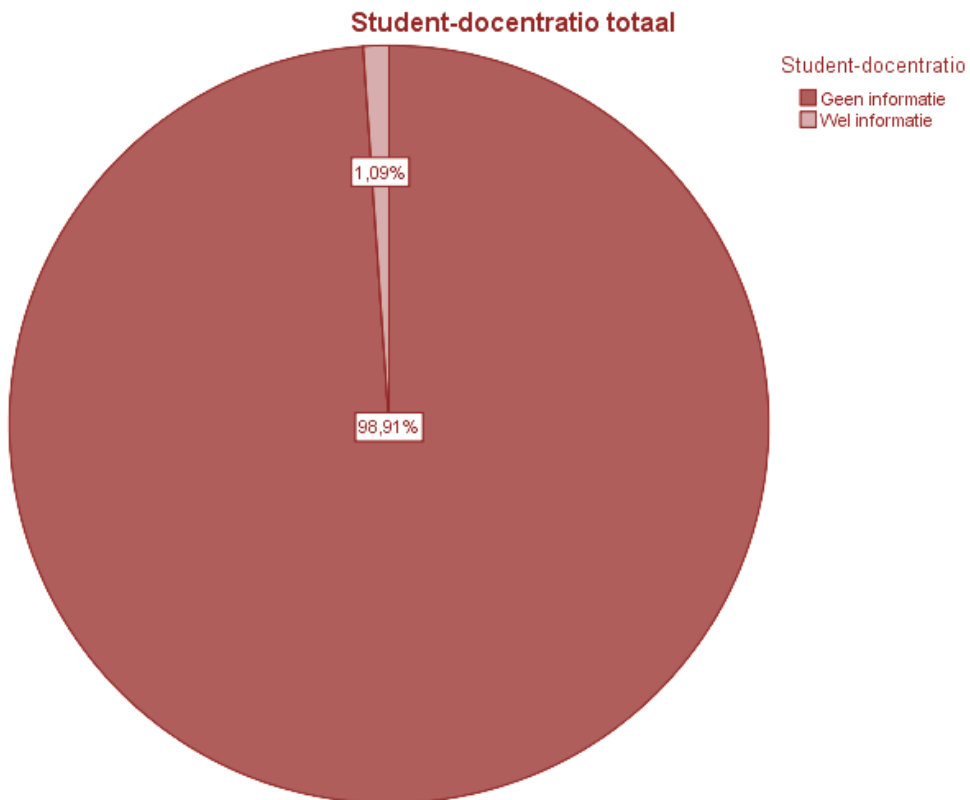
De Lerarenopleiding Basisonderwijs scoort het best op de indicator aantal eerstejaars.

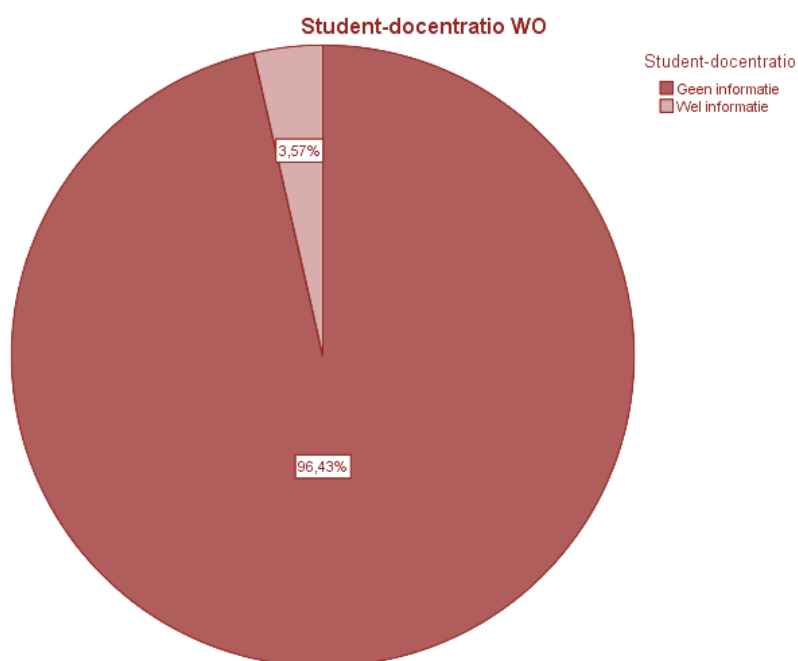
3.3 Student-docentratio

De websites scoren op de indicator Student-docentratio wanneer deze ratio op de website wordt vermeld. Naast het aantal eerstejaars geeft de verhouding tussen student- en docentaantal een goede indruk van de omvang van de opleiding. Hoe groter het verschil tussen dit aantal, hoe onwaarschijnlijker het is dat er kleinschalig en intensief onderwijs wordt gegeven op de opleiding.

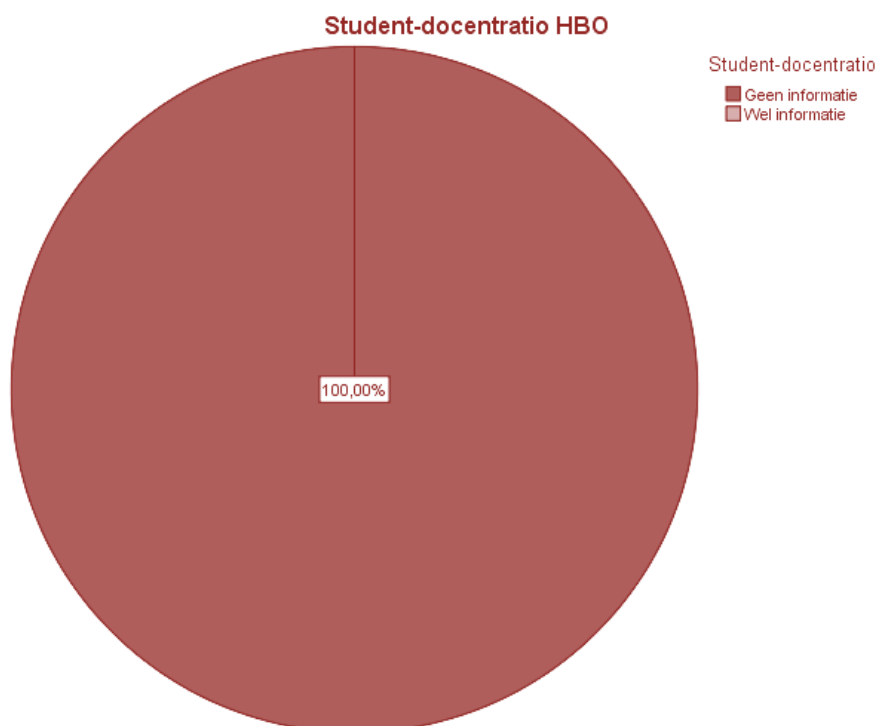
De totale vermelding van de student-docentratio is met **2%** nog steeds bijzonder laag (vorig jaar was dit 1%).

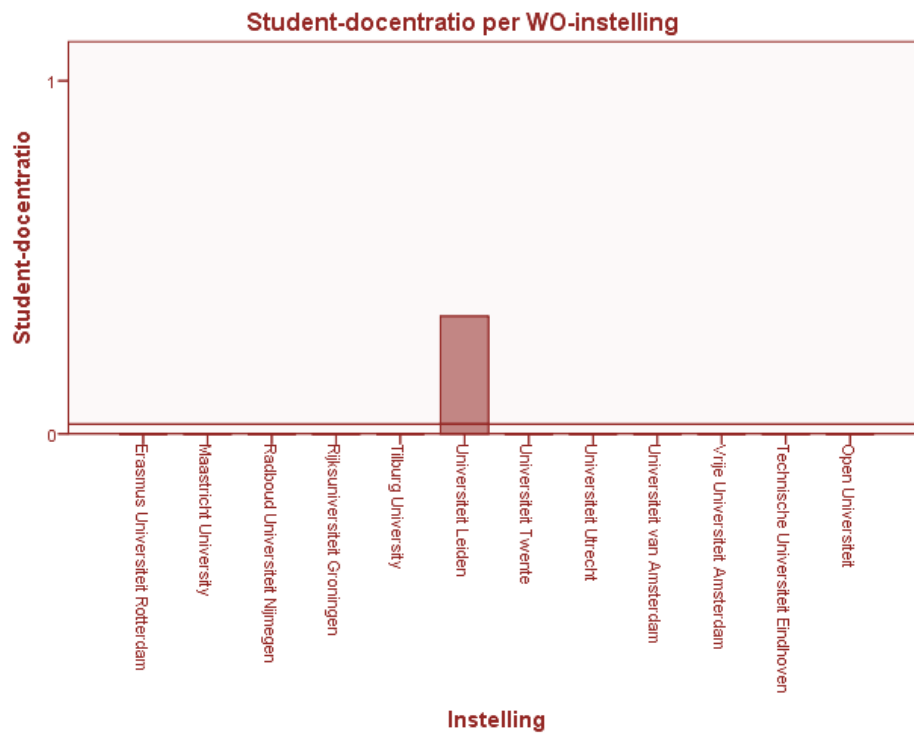
Wo-instellingen informeren iets vaker maar nog steeds onvoldoende over de student-docent ratio: **4%**. Dit percentage lager ten opzichte van vorig jaar (7%).

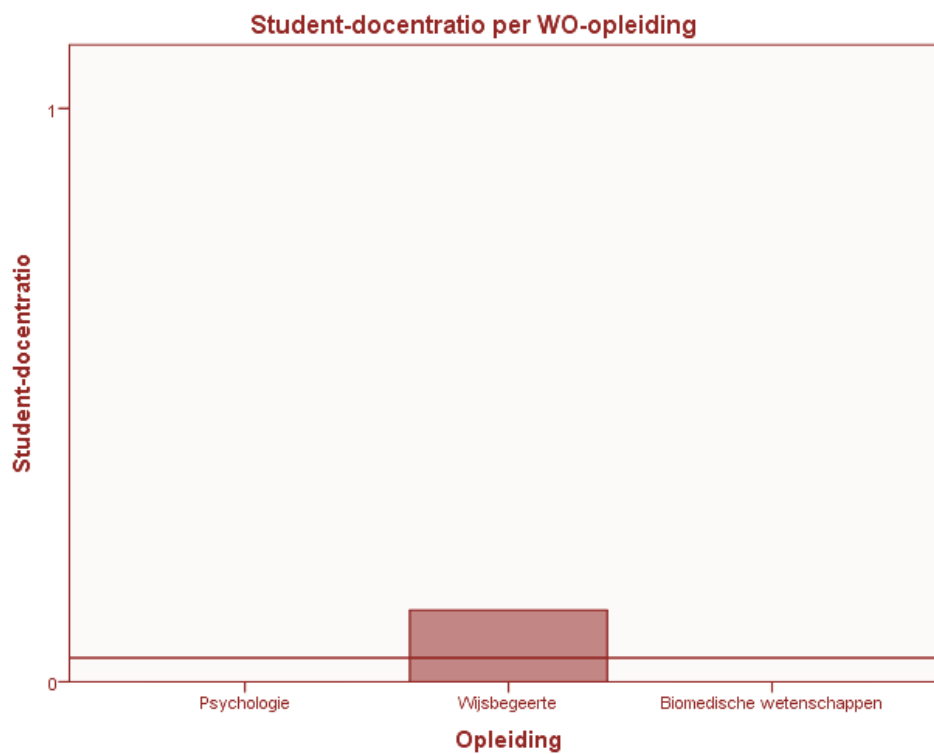
De **hbo-websites** scoren net als vorig jaar niet op dit kenmerk. Daarom zijn de grafieken uitgesplitst naar instelling en opleiding niet weergegeven.

Uit de uitsplitsing naar **wo-instelling** blijkt dat alleen de Universiteit Leiden de student-docent ratio in een aantal gevallen vermeldt.

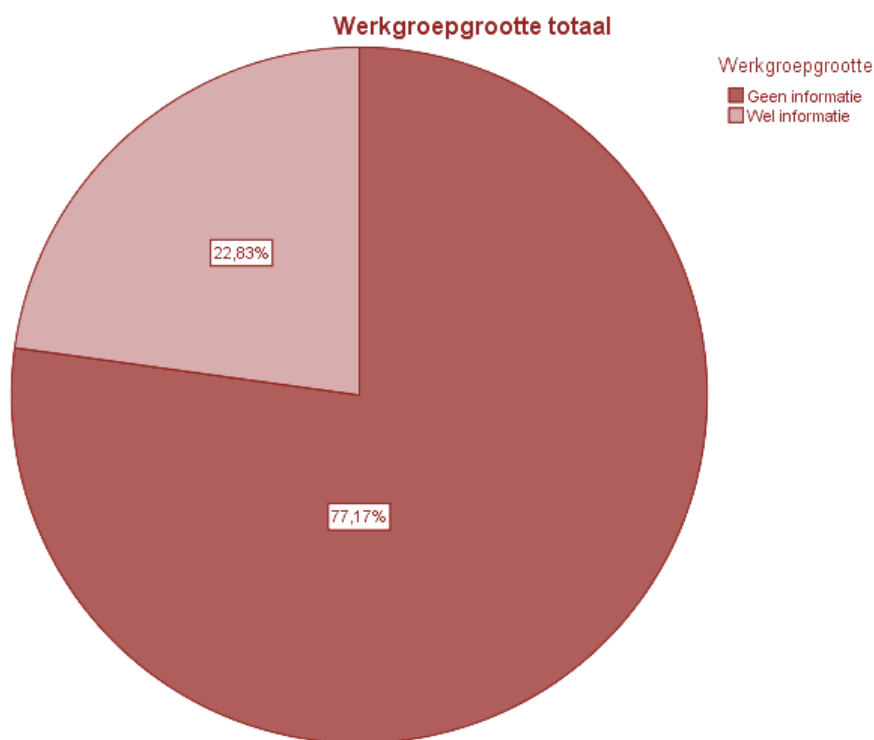
Dit blijkt alleen te gebeuren bij de opleiding Wijsbegeerte.

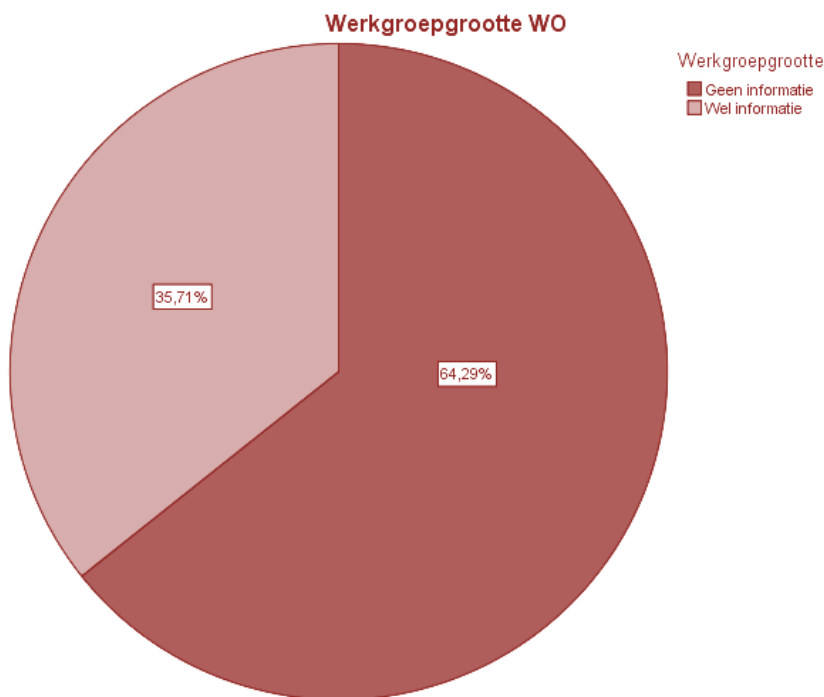
3.4 Werkgroepgrootte

Opleidingen scoren op de indicator Werkgroepgrootte wanneer de omvang van de werkgroepen, practicagroepen, etc. wordt gekwantificeerd. Veel onderwijs op hoger onderwijsinstellingen wordt in werkgroepen of soortgelijke onderwijsvormen gegeven. Hierover informeren helpt studiekeizers beter inzien hoe hoger onderwijs is georganiseerd en waarin het verschilt van het middelbaar onderwijs. Ook kan de werkgroepgrootte de keuze van een student beïnvloeden, wanneer de student bijvoorbeeld een voorkeur heeft voor directe begeleiding.

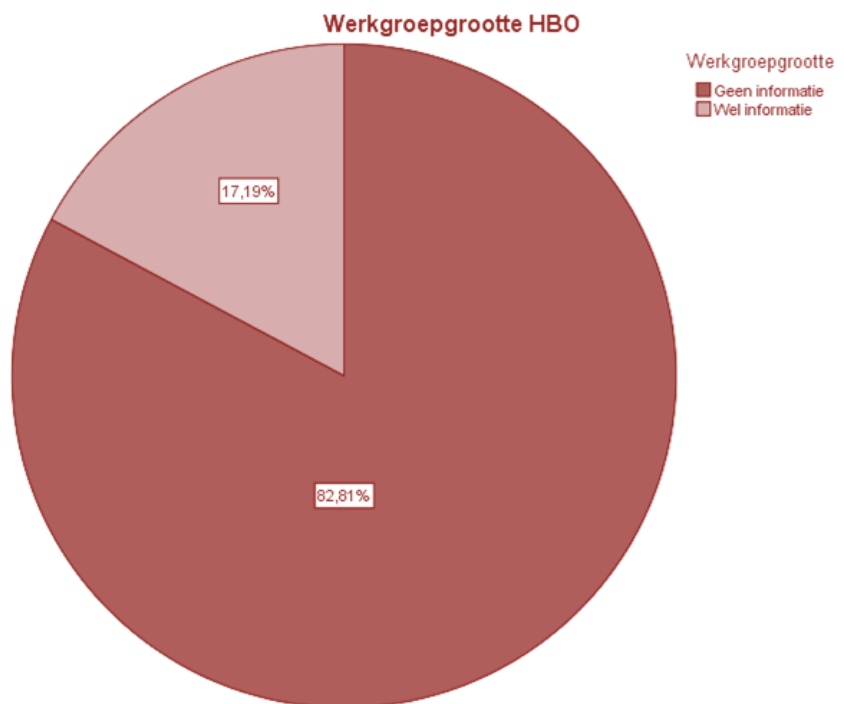
Op **23%** van de websites wordt de werkgroepgrootte vermeld (vorig jaar was dit 14%).

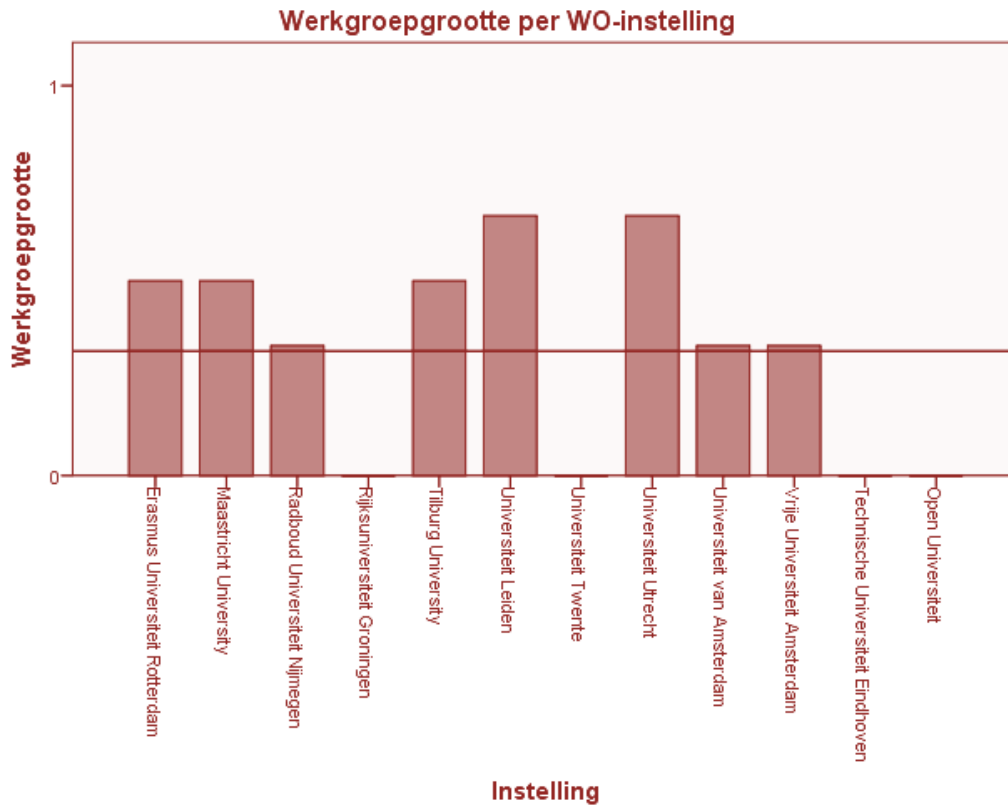
Van de **wo-instellingen** informeert **36%**. Dit was 16% en de informatievoorziening over werkgroepgrootte is daarmee beter dan volgens de steekproef van vorig jaar.

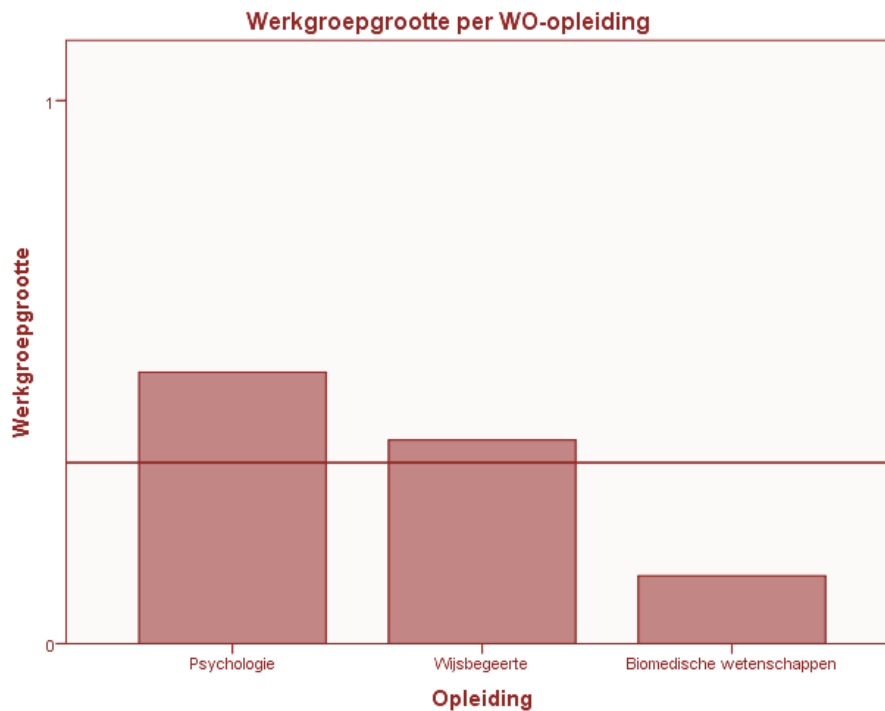
De **hbo-websites** scoren met **17%** minder dan wo-instellingen, maar iets meer dan vorig jaar (11%).

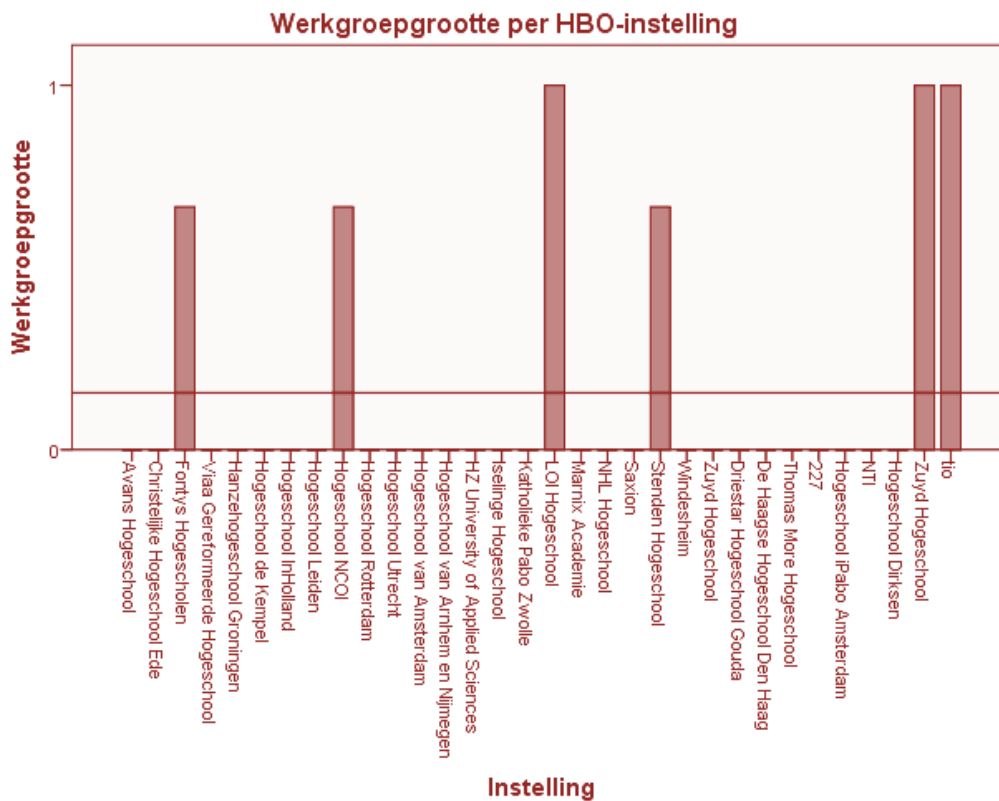
Veel **wo-instellingen** vermelden de werkgroepgrootte in enige mate, maar vaak niet voldoende. Sommige instellingen informeren helemaal niet.

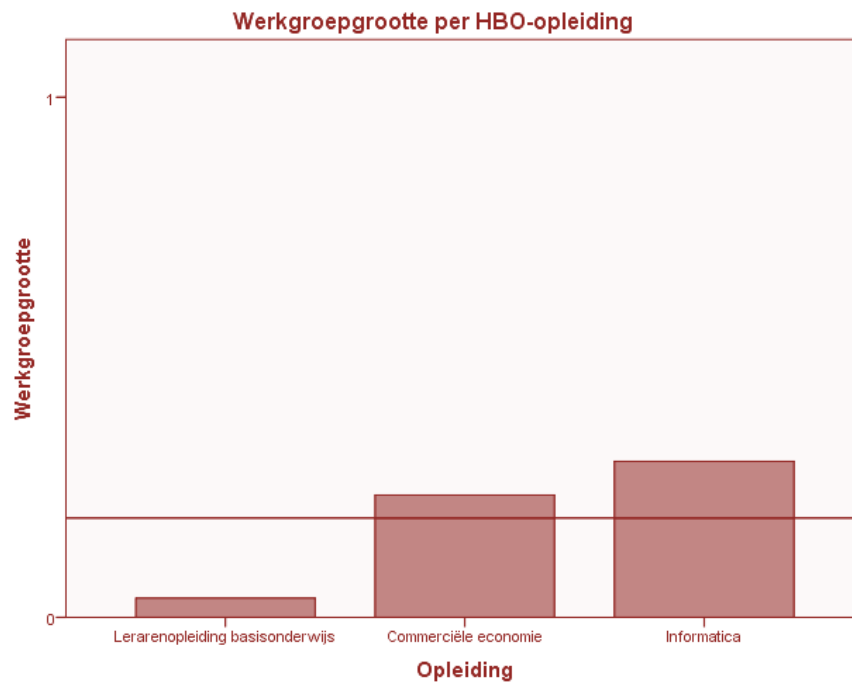
Met name Biomedische Wetenschappen informeert te weinig over de werkgroepgrootte.

Bij de **hbo-instellingen** zijn grote verschillen te zien. Alleen LOI Hogeschool, Zuyd Hogeschool en tio informeren volledig over de werkgroepgrootte. De rest van de hbo's informeert te weinig, en het grootste deel helemaal niet.

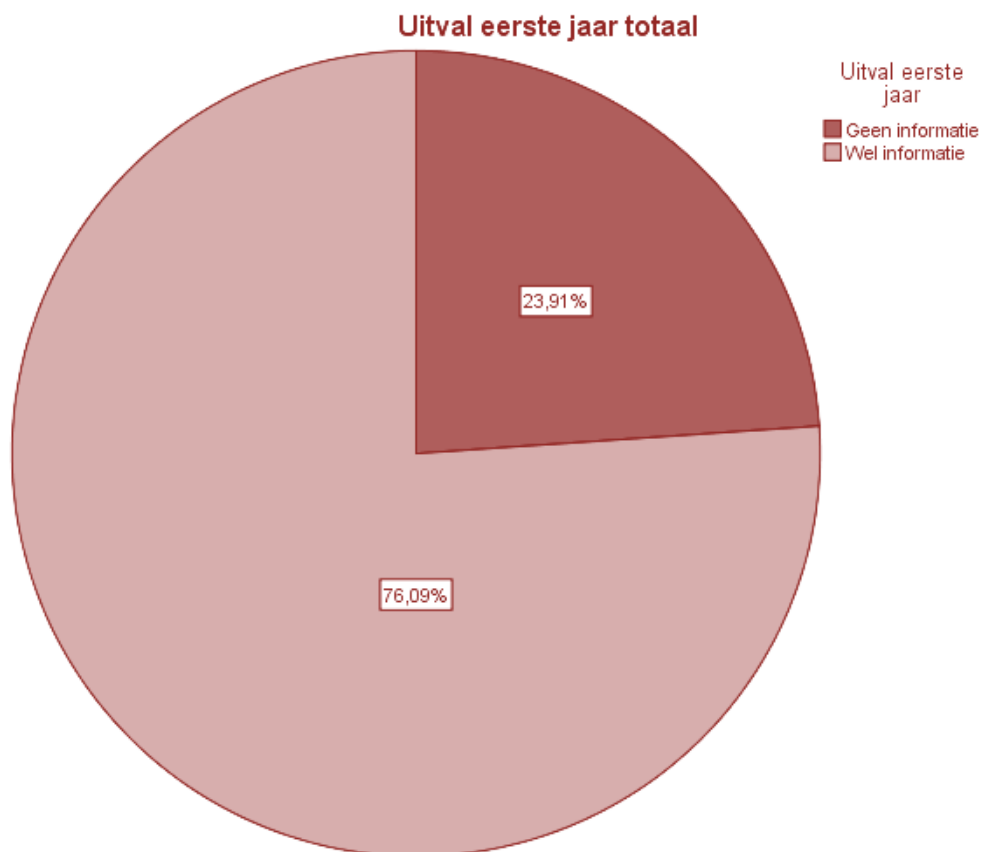
De Lerarenopleidingen Basisonderwijs informeren minder over de werkgroepgrootte dan Commerciële Economie en Informatica.

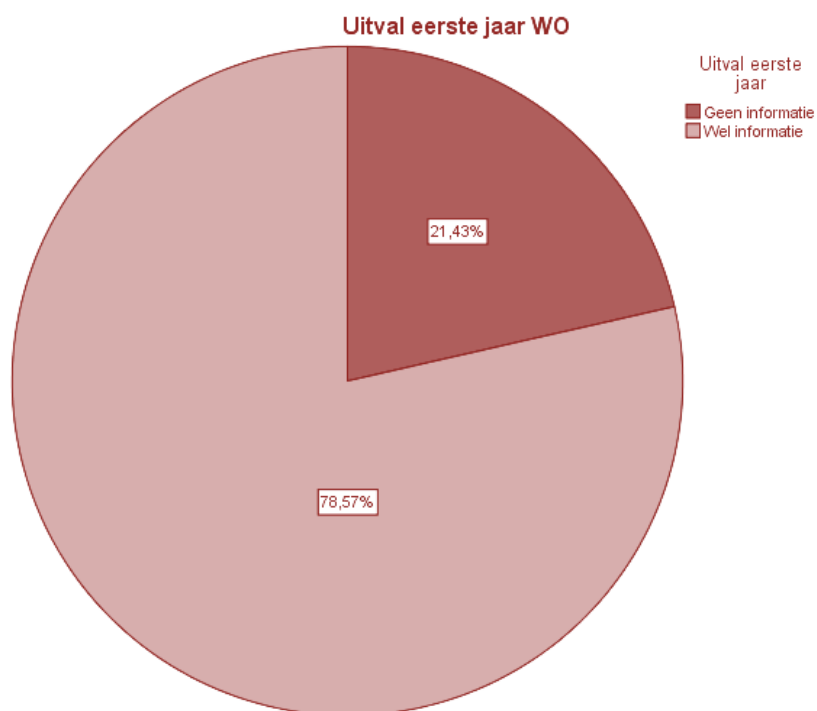
3.5 Uitval eerste jaar

Een website scoort op de indicator Uitval in het eerste jaar wanneer aankomende studenten inzicht krijgen in het rendement van het eerste studiejaar. Het percentage studenten dat uitvalt in het eerste jaar zegt op zichzelf niets over de kwaliteit van een opleiding. Er kunnen immers verschillende redenen zijn waarom uitval bij een bepaalde opleiding hoger is dan bij een andere opleiding. Toch kan hoge uitval een indicatie zijn van een probleem bij de opleiding. In Studie in Cijfers is het kenmerk Doorstroom aantal eerstejaars opgenomen. Als een opleiding deze informatie in Studie in Cijfers heeft vermeld, is de uitval dus ook bekend. Opleidingspagina's scoren natuurlijk ook op Uitval eerste jaar als zij deze indicator apart hebben opgenomen.

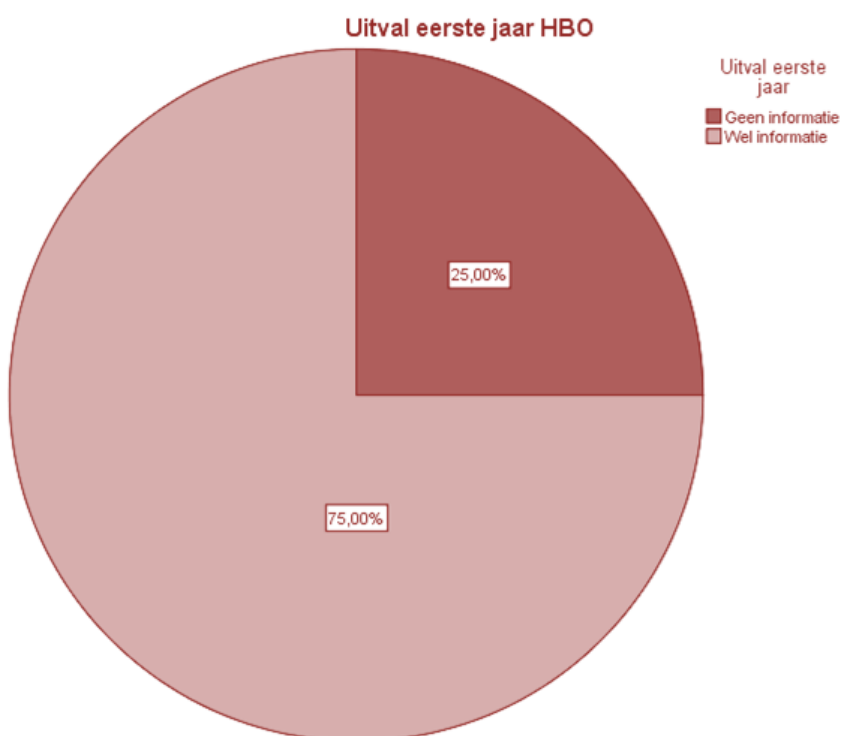
Op **76%** van de websites staat de uitval in het eerste jaar vermeld (vorig jaar was dit 93%).

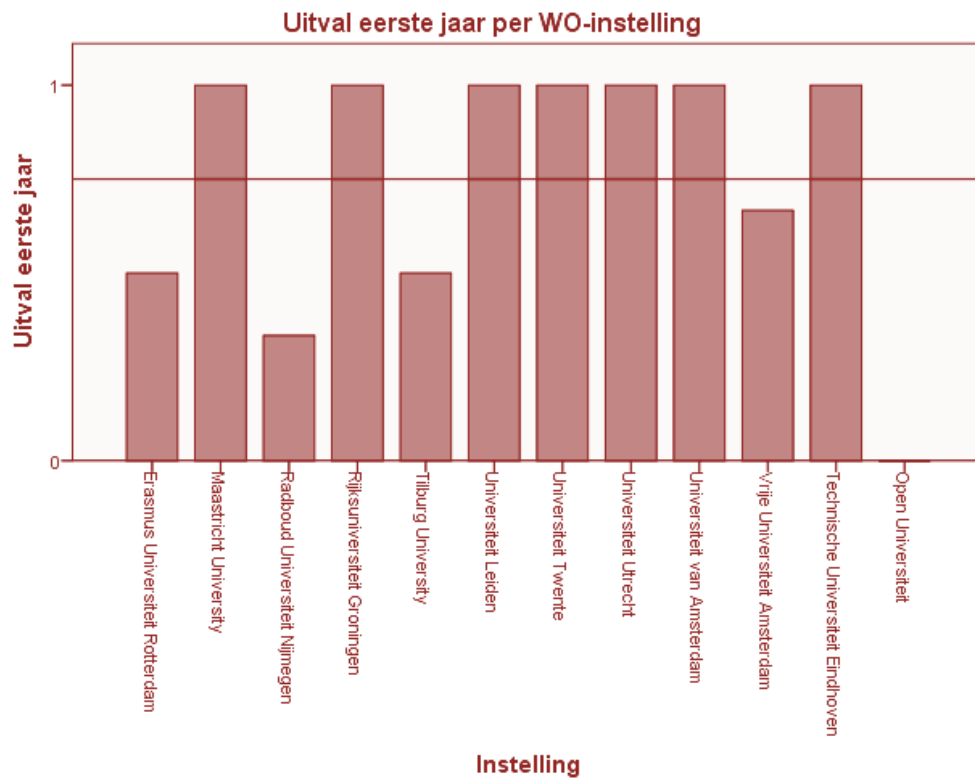
Van de **wo-instellingen** scoort **79%** op de indicator uitval eerstejaars. Dit was 100%; niet alle wo-instellingen informeren dus nog voldoende.

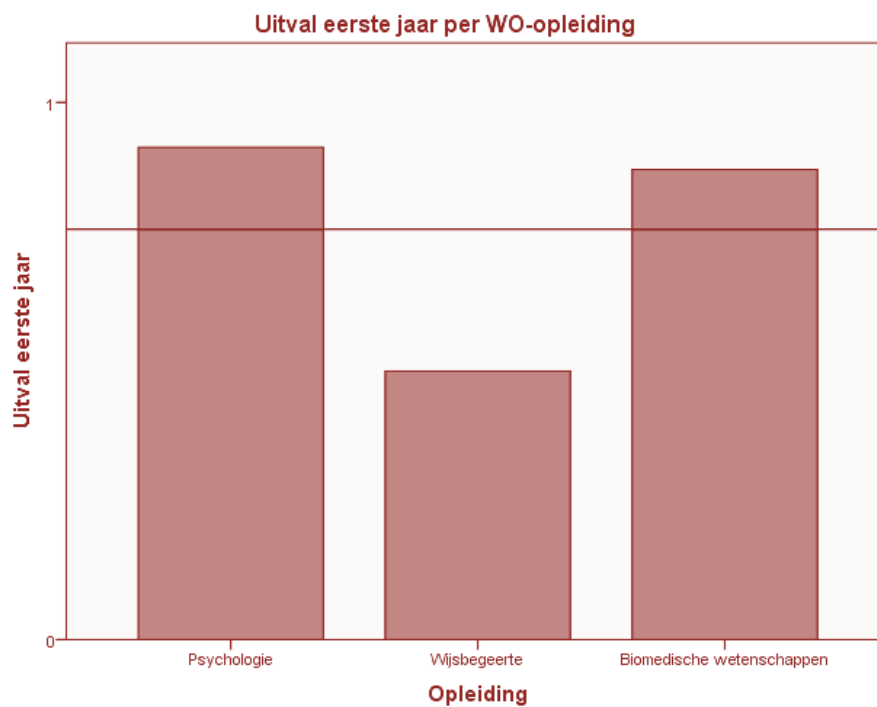
Van de **hbo-instellingen** informeert **75%**.

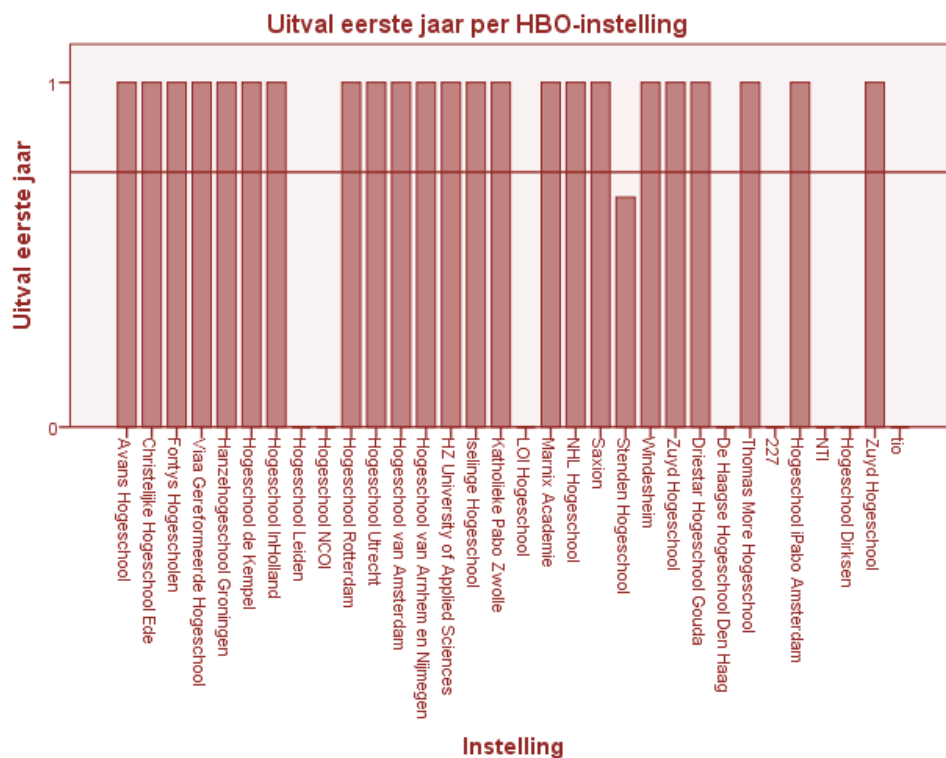
De meeste **wo-instellingen** informeren in enige mate over de Uitval in het eerste jaar; een aantal universiteiten informeert onvoldoende, waaronder Erasmus Universiteit Rotterdam, Radboud Universiteit Nijmegen, Tilburg University, de Vrije Universiteit Amsterdam en de Open Universiteit.

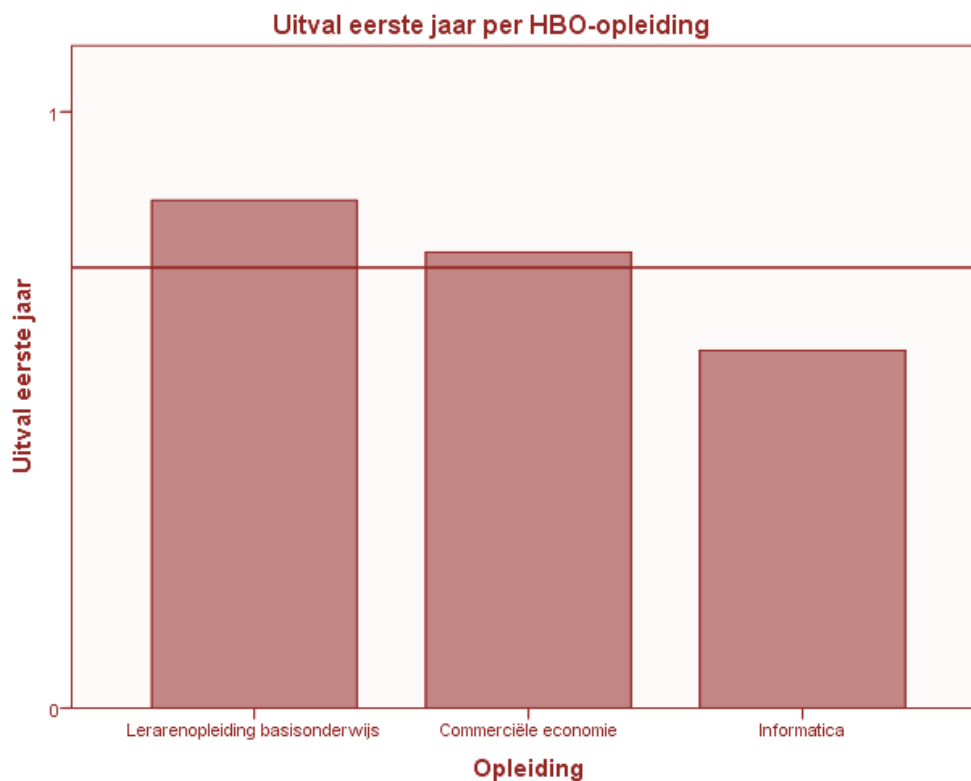
Wijsbegeerte blijft achter in het vermelden van het aantal eerstejaars.

Veel **hbo-instellingen** informeren volledig over de uitval in het eerste jaar. Hogeschool Leiden, Hogeschool NCOI, LOI Hogeschool, De Haagse Hogeschool Den Haag, Hogeschool Dirksen en tio informeren niet.

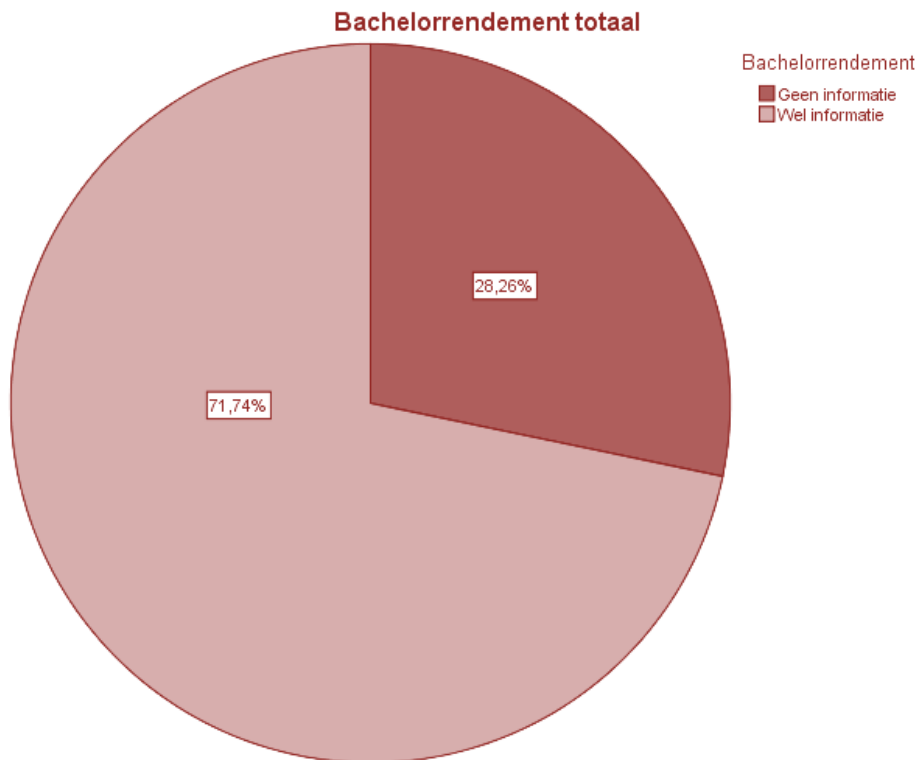
Informatica blijft het verst achter in de informatievoorziening over de uitval in het eerste jaar.

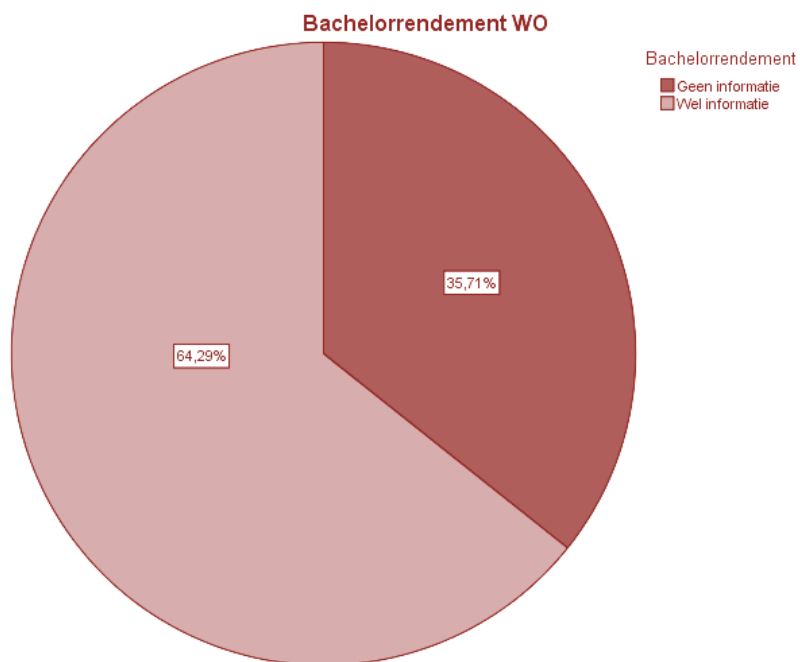
3.6 Bachelor-rendement

Websites scoren op de indicator bachelor-rendement wanneer studenten inzicht wordt verschaft over het rendement van de bachelor-opleiding. Het bachelor-rendement is af te lezen in Studie in Cijfers aan 'Diploma binnen 5 jaar'. Voor het bachelor-rendement geldt hetzelfde als voor de uitval in het eerste jaar: het percentage studenten dat binnen een bepaalde tijd zijn of haar diploma haalt, zegt op zichzelf niet voldoende over de kwaliteit van een opleiding. Er kunnen immers verschillende redenen zijn waarom het rendement bij een bepaalde opleiding hoger is dan elders. Wel kan een laag rendement een indicator zijn van een probleem bij de opleiding.

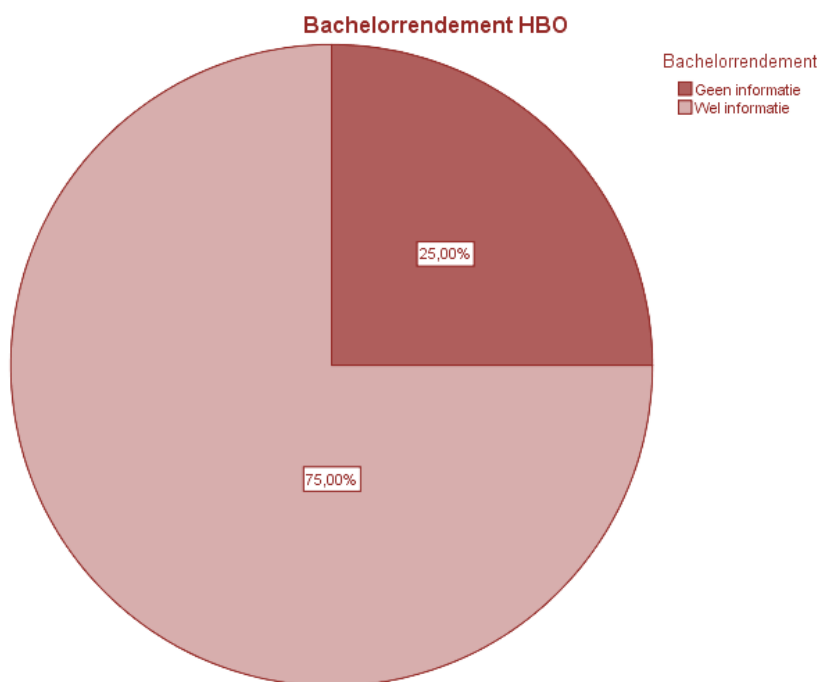
Op **72%** van de websites wordt het rendement van de bacheloropleiding vermeld (vorig jaar was dit 93%). Dit is iets afgenomen ten opzichte van vorig jaar.

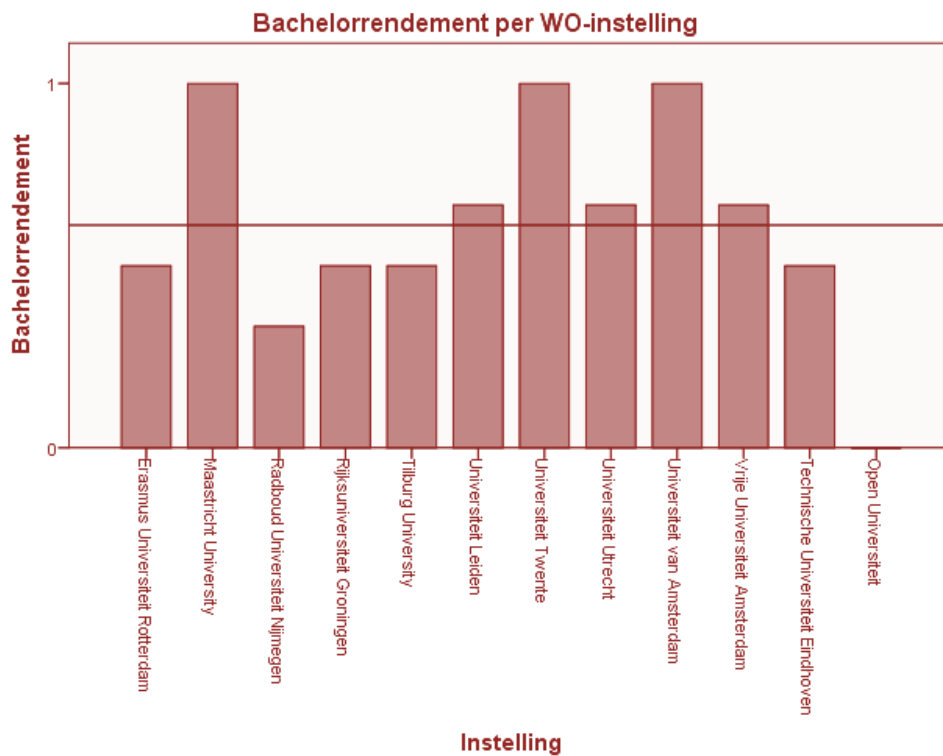
Van de **wo-opleidingssites** informeert **64%** over het bachelor-rendement. Dit was vorig jaar 100%.

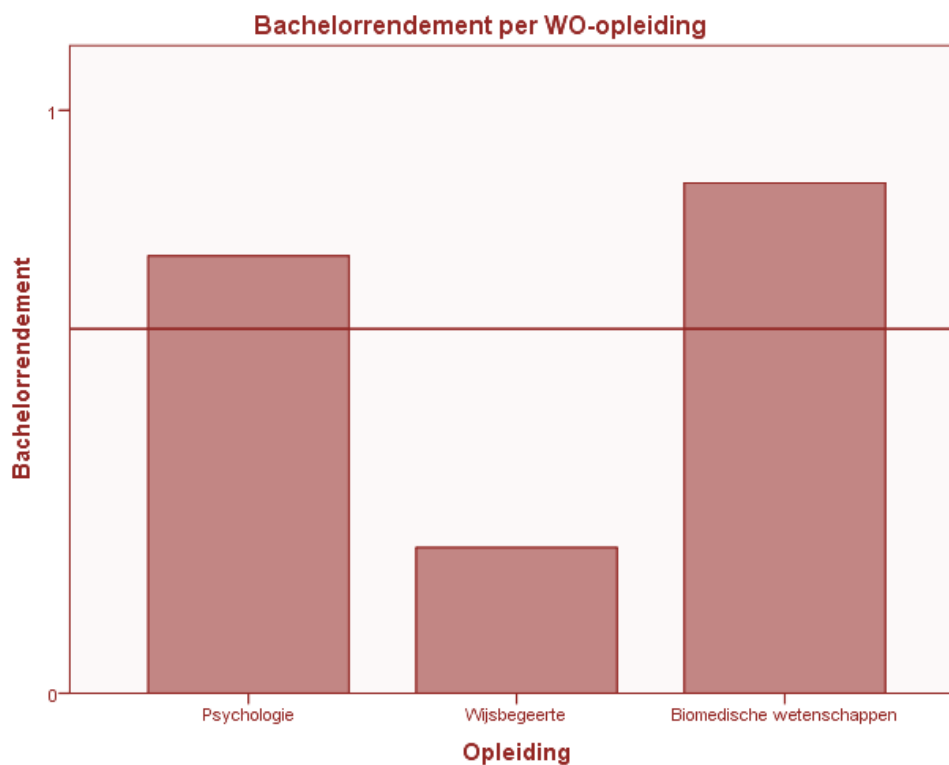
Op het **hbo** wordt iets beter geïnformeerd over het bachelor-rendement dan op het wo: **75%**. Ook hier is de informatievoorziening iets afgenomen ten opzichte van vorig jaar: 87%.

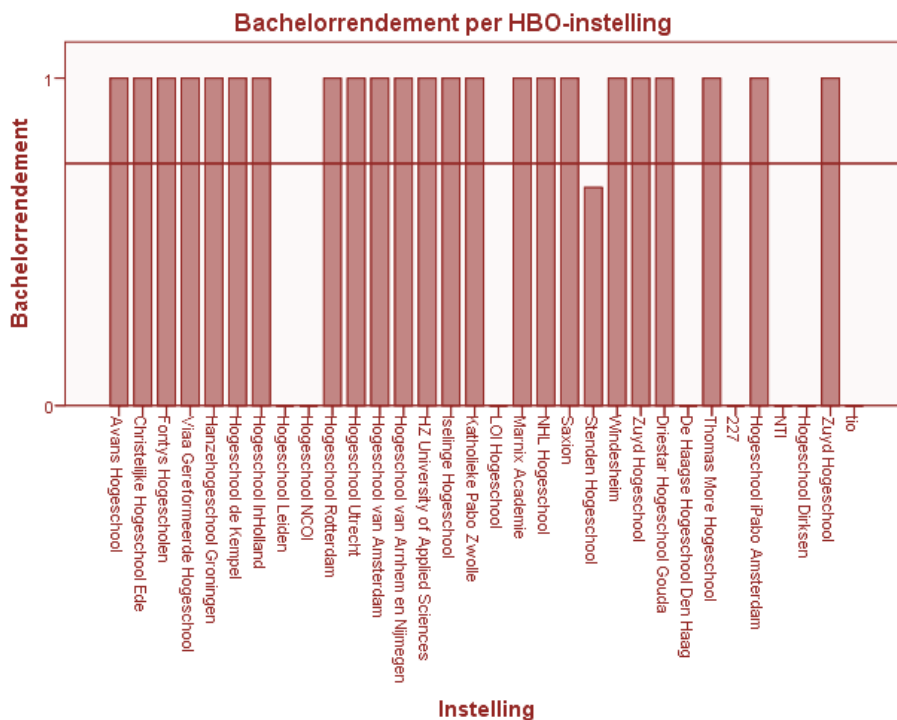
De verschillen tussen de **wo-instellingen** zijn tamelijk groot. Alleen Maastricht University, de Universiteit Twente en de Universiteit van Amsterdam informeren volledig.

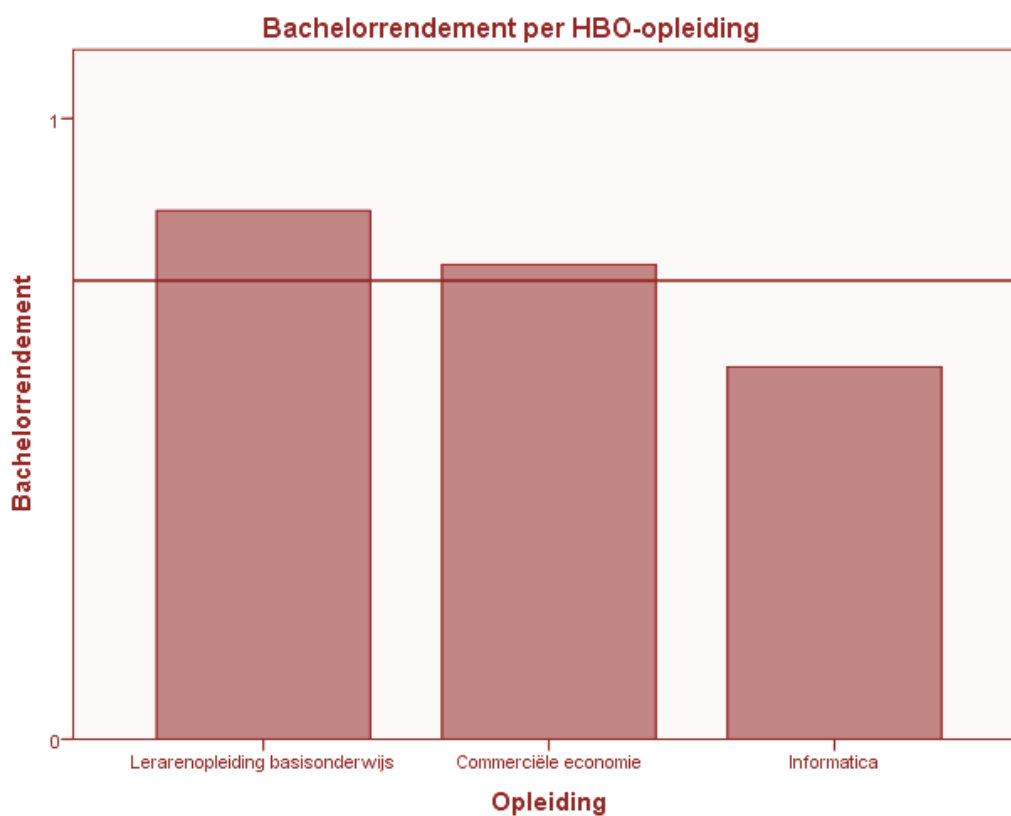
Met name de opleiding Wijsbegeerte scoort laag op het vermelden van het bachelor-rendement.

Van de **hbo-instellingen** scoren de meesten volledig op de indicator bachelor-rendement. Alleen Hogeschool Leiden, Hogeschool NOI, LOI Hogeschool, De Haagse Hogeschool Den Haag, Hogeschool Dirksen en tio scoren niet.

Informatica scoort het laagst op het vermelden van het bachelor-rendement.

Hoofdstuk 4. Onderwijs en onderwijsomgeving

Het vierde thema dat wordt behandeld is 'Onderwijs en onderwijsomgeving'. Bij dit thema gaat het om onderwerpen die het onderwijs en de omgeving van het onderwijs aangaan. Deze onderwerpen moeten aankomende studenten een beeld geven van de opzet en inhoud van het onderwijs. Het gaat dus om een inhoudelijk inzicht in het onderwijs zodat voor een aankomende student duidelijk is hoe het onderwijs wordt vormgegeven. In dit hoofdstuk worden de scores op de volgende indicatoren gepresenteerd:

4.1 Inhoud studie en studieprogramma

4.2 Studiebegeleiding

4.3 Nauw contact met docenten

4.4 Topdocenten

4.5 Taal van het onderwijs

4.6 Deeltijd

4.7 Didactische methode

4.8 Invulling keuzeruimte

4.9 Excellentietraject

4.10 Best beoordeeld / hoog op ranglijst

4.11 Struikelvak

4.12 Stage

4.13 Medezeggenschap

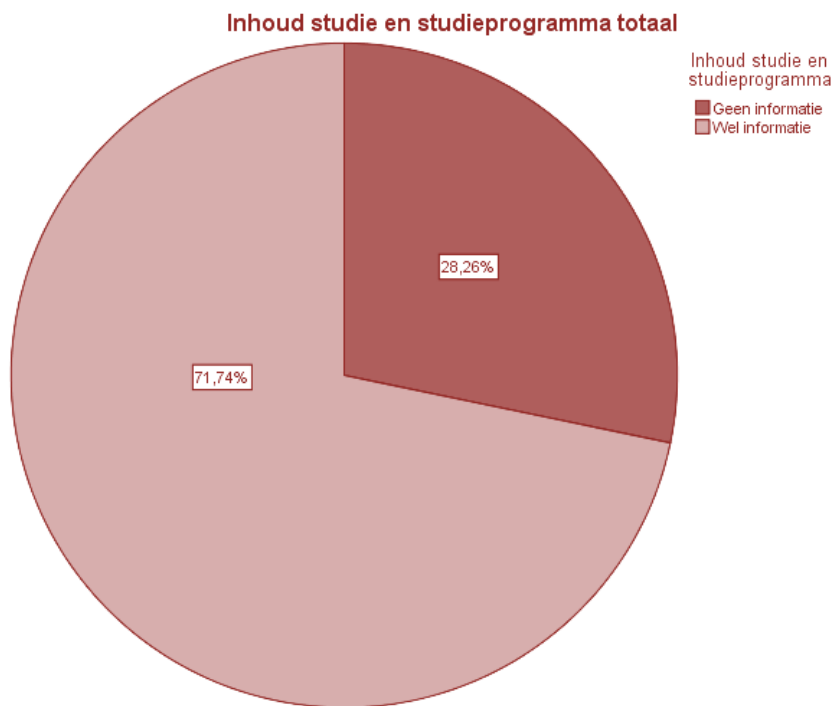
De indicator 'Medezeggenschap' wordt door de LSVb als zeer belangrijk gezien, maar krijgt – naar blijkt uit vorig onderzoek – weinig aandacht. In dit hoofdstuk worden de scores op deze alsmede op de andere indicatoren behorende bij Onderwijs en onderwijsomgeving besproken.

4.1 Inhoud studie en studieprogramma

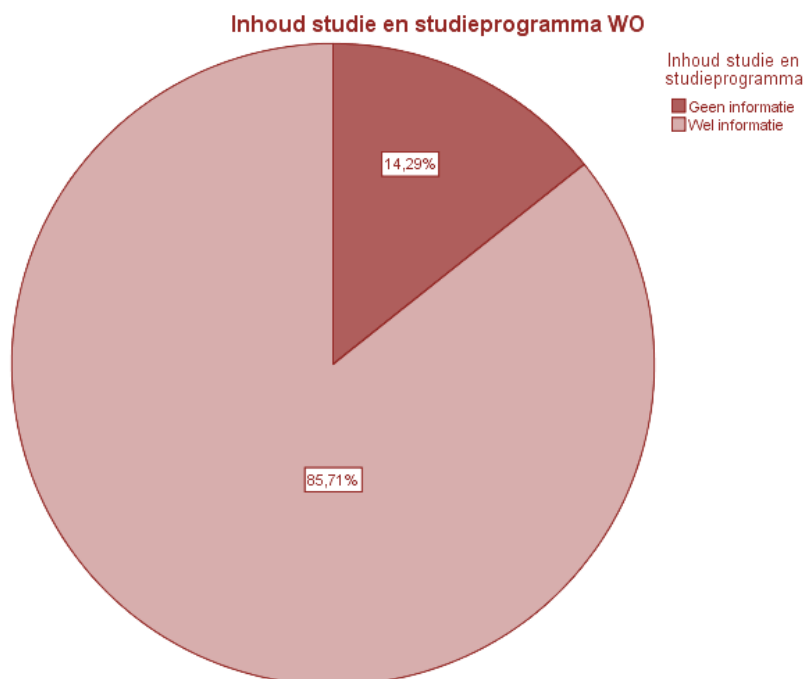
Om te scoren op de indicator Inhoud studie en studieprogramma moet er op de website minimaal worden vermeld welke vakken er in het eerste jaar worden aangeboden en hoe het verdere verloop van de studie eruit ziet. Daarnaast moet er ook enig inzicht verschaft worden over de opbouw van de gehele studie en het aangeboden lesprogramma.

Deze indicator is vooral belangrijk omdat aankomende studenten in staat worden gesteld een vergelijking te maken tussen een bepaalde opleiding op verschillende instellingen. Aan het studieprogramma moet de student kunnen zien welke verschillende zwaartepunten er in het curriculum zijn aangebracht.

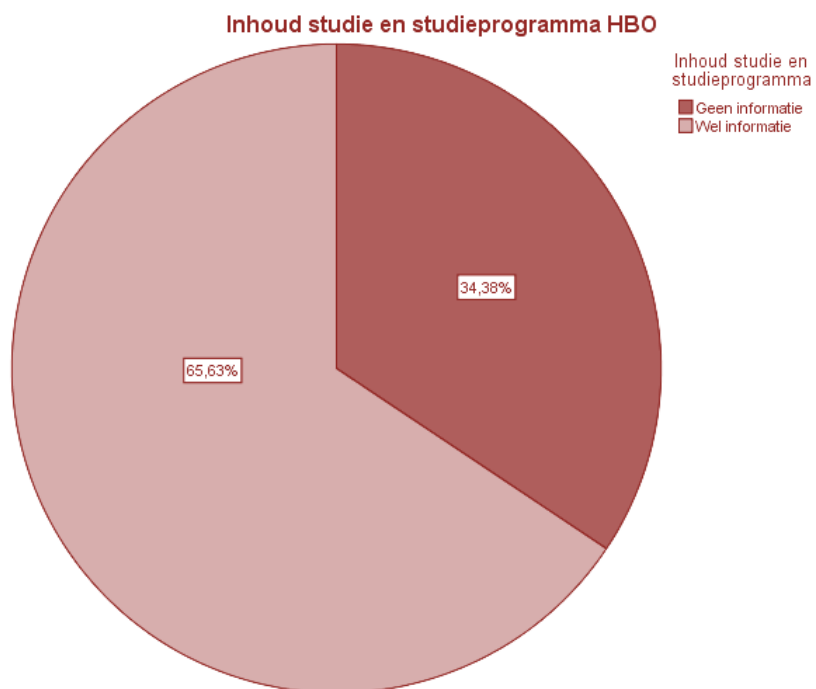
In totaal scoort **72%** van de websites op deze indicator (ten opzichte van 84% vorig jaar).

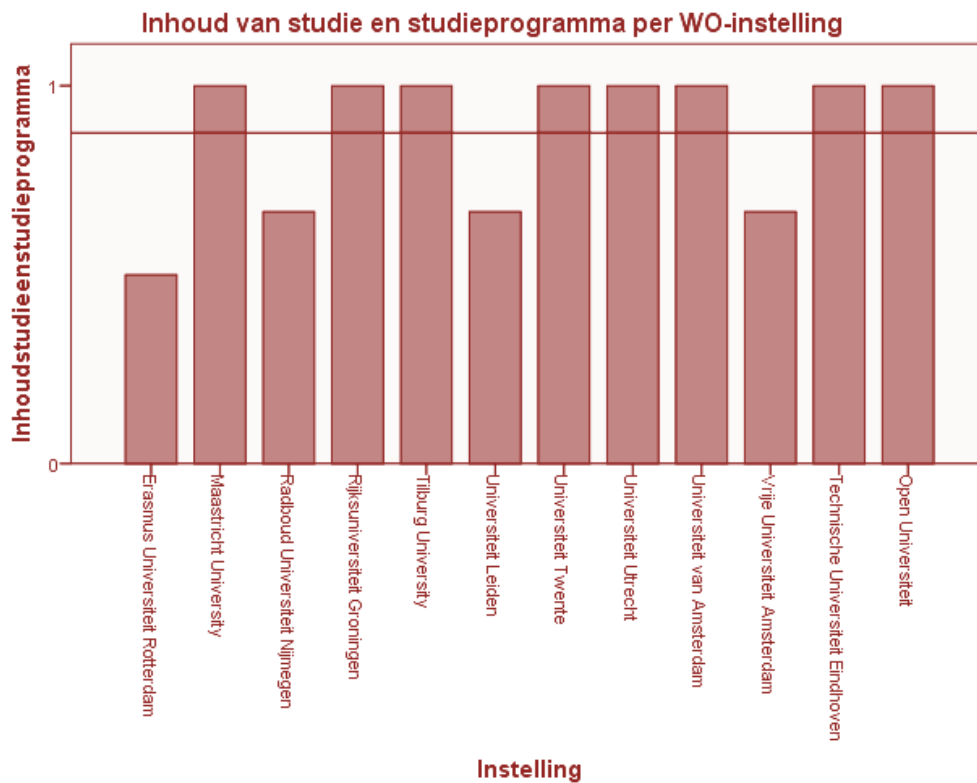
In het **wo** is de score **86%** (was 95%). Het wo scoort hiermee hoger dan het hbo.

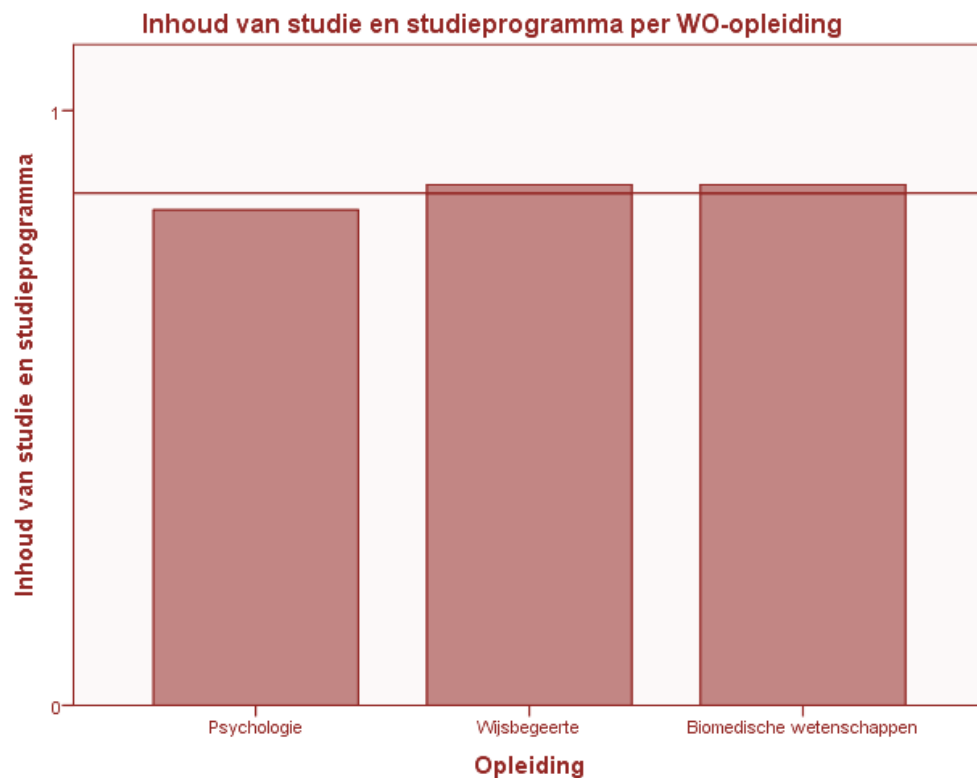
In het **hbo** wordt op **66%** (vorig jaar 76%) van de websites inzicht gegeven in het studieprogramma.

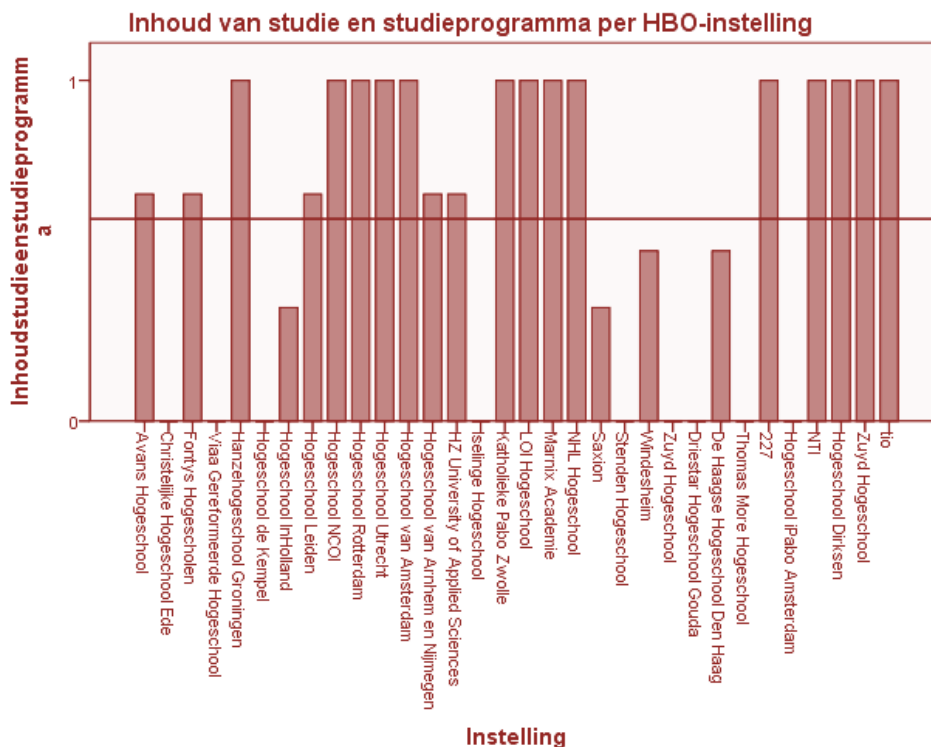
Alle **wo-instellingen** informeren in enige mate over het studieprogramma.

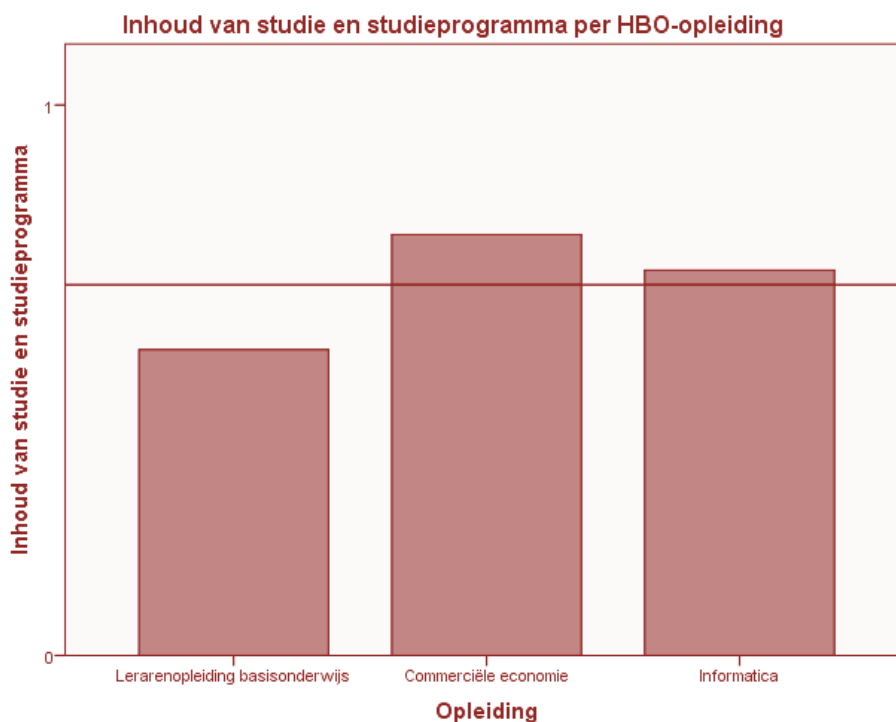
Er is geen duidelijk verschil tussen de opleidingen Psychologie, Wijsbegeerte en Biomedische Wetenschappen.

Op het **hbo** zijn grote verschillen te zien in de informatievoorziening over het Studieprogramma. Sommige instellingen maken hier duidelijk meer werk van dan andere.

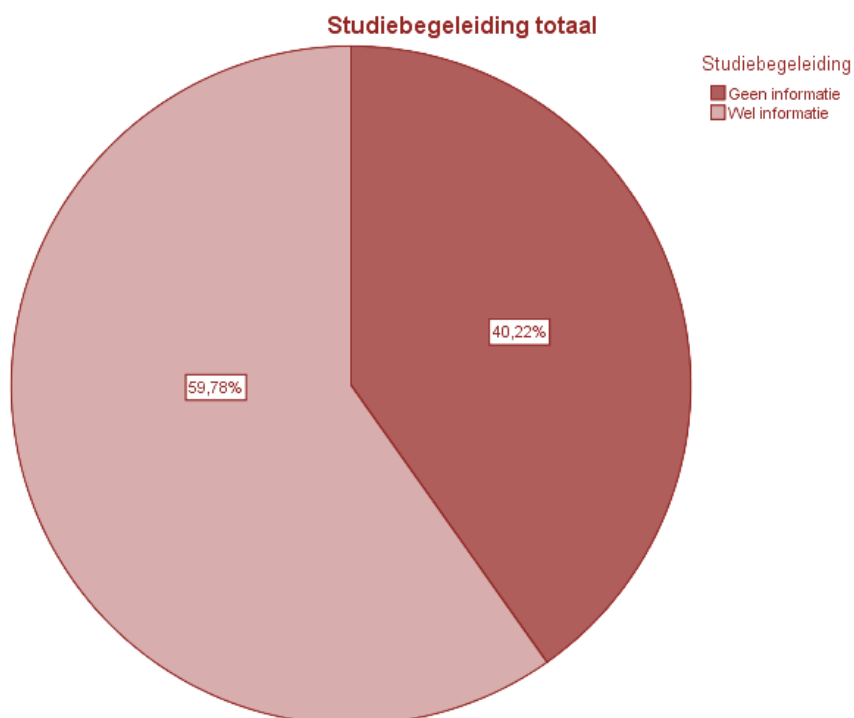
De Lerarenopleiding Basisonderwijs scoort ten opzichte van Commerciële Economie en Informatica lager op de informatievoorziening over het studieprogramma.

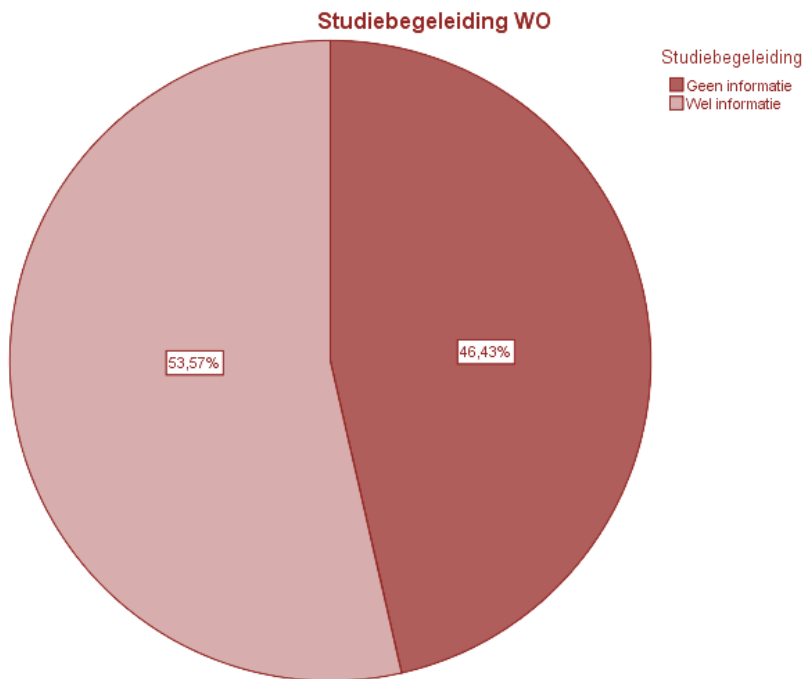
4.2 Studiebegeleiding

Websites scoren op de indicator Studiebegeleiding wanneer wordt vermeld dat eerstejaarsstudenten extra begeleiding krijgen van een mentor, lector of tutor. Dit betreft niet de reguliere mogelijkheid om in gesprek te gaan met een studieadviseur.

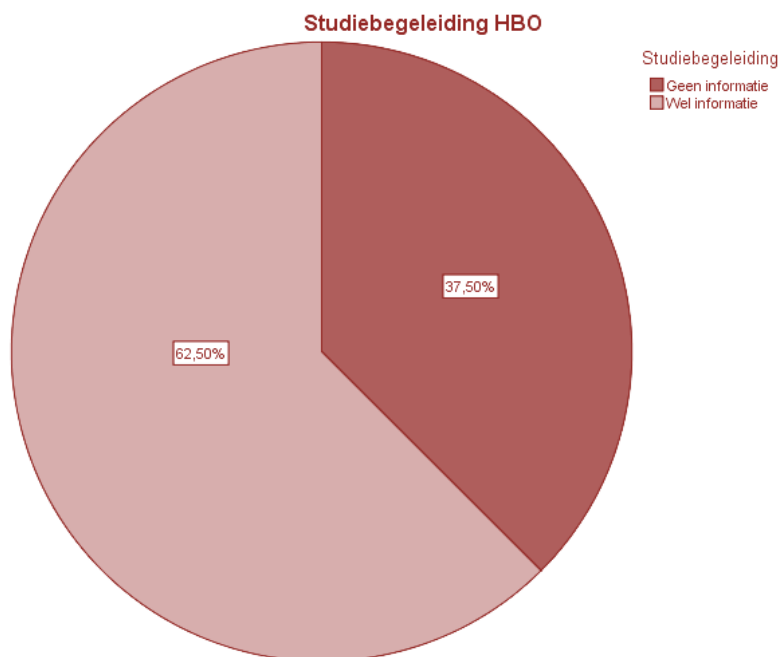
Op **60%** van de websites wordt vermeld dat er studiebegeleiding is in het eerste jaar (vorig jaar 85%).

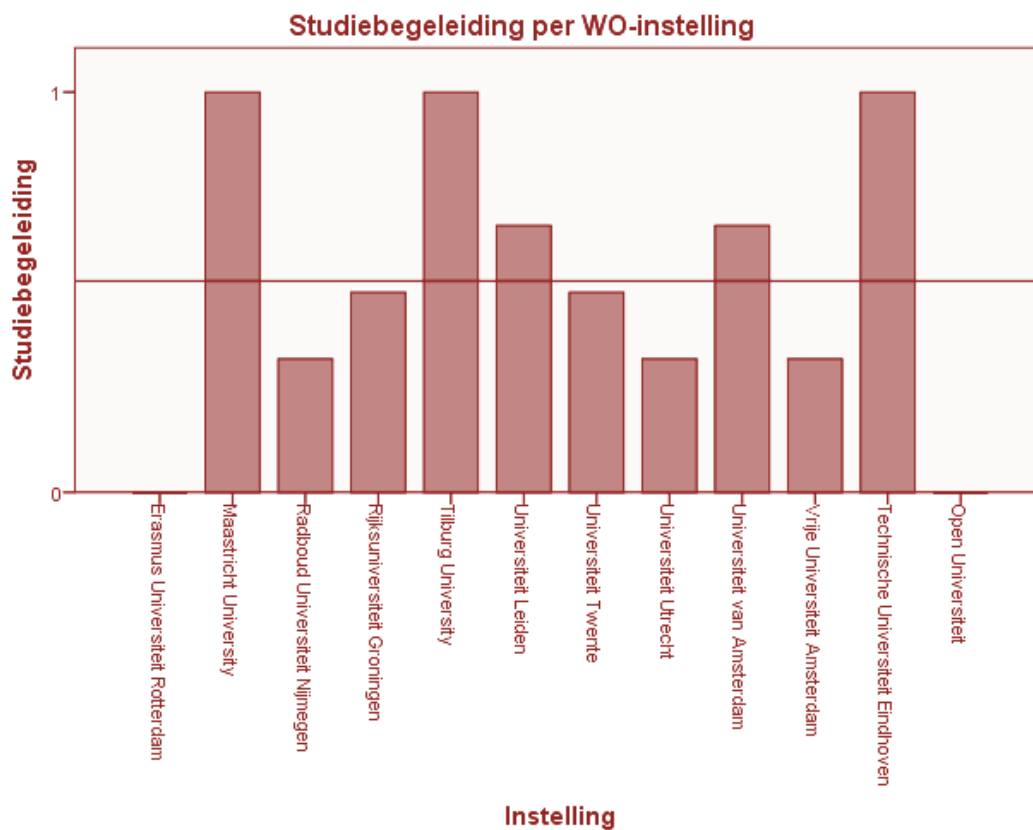
Van de **wo-instellingen** vermeldt **54%** iets over studiebegeleiding. Vorig jaar was dit 84%. De informatievoorziening over studiebegeleiding is volgens deze steekproef dus lager dan volgens de steekproef van vorig jaar.

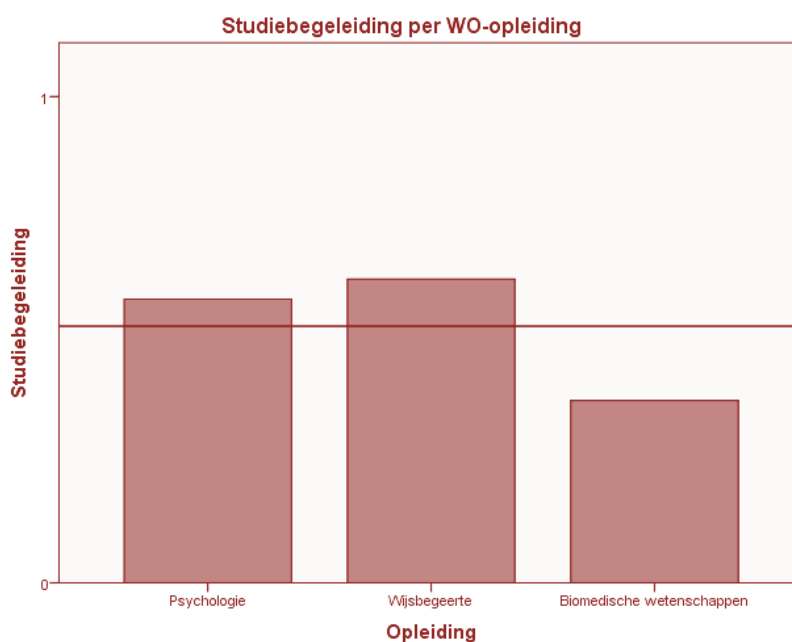
Op het **hbo** wordt in ongeveer gelijke mate geïnformeerd over studiebegeleiding: **62%** van de instellingen informeert hierover. Dit was vorig jaar 87%; ook hier is de informatievoorziening gedaald.

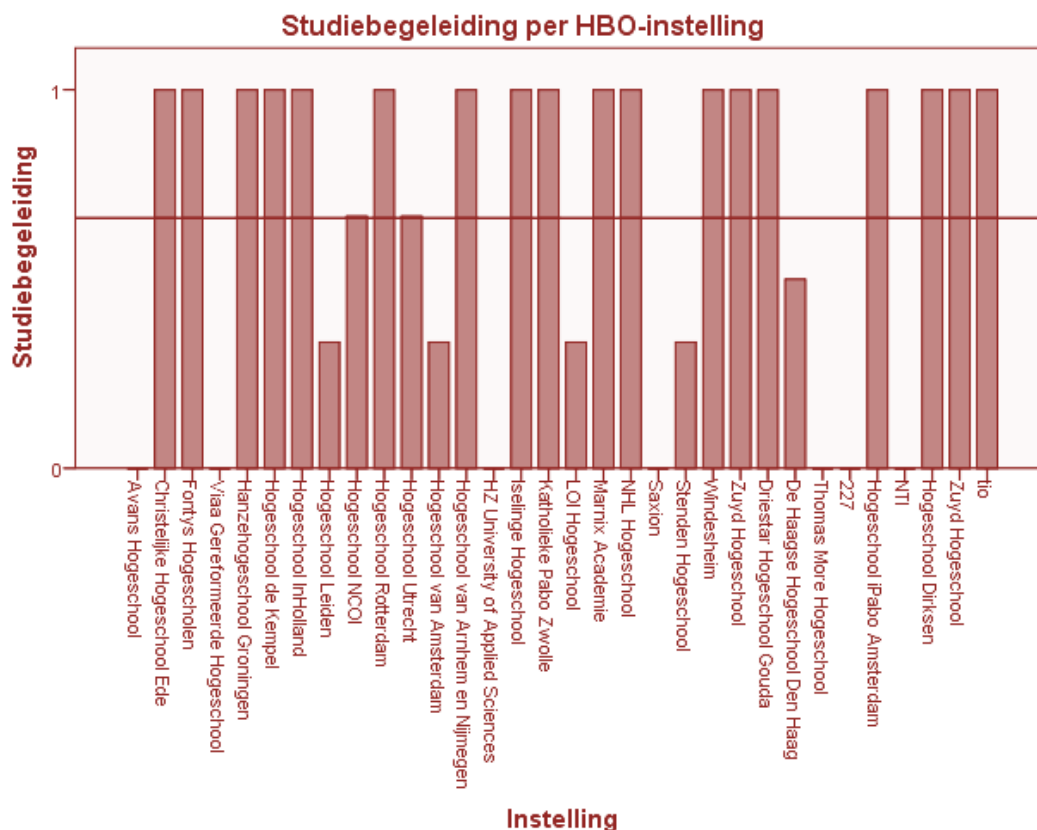
Van de **universiteiten** informeert alleen de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Open Universiteit niet over studiebegeleiding.

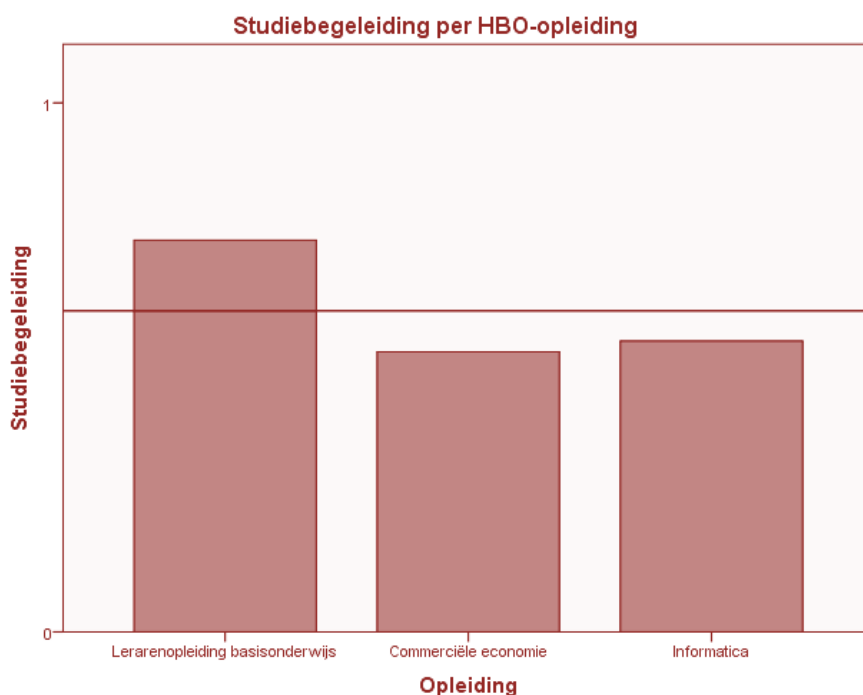
Met name de opleiding Biomedische Wetenschappen informeert minder over studiebegeleiding.

De informatievoorziening van **hbo's** over studiebegeleiding loopt sterk uiteen per instelling. Een aantal instellingen informeren weinig; enkele helemaal niet.

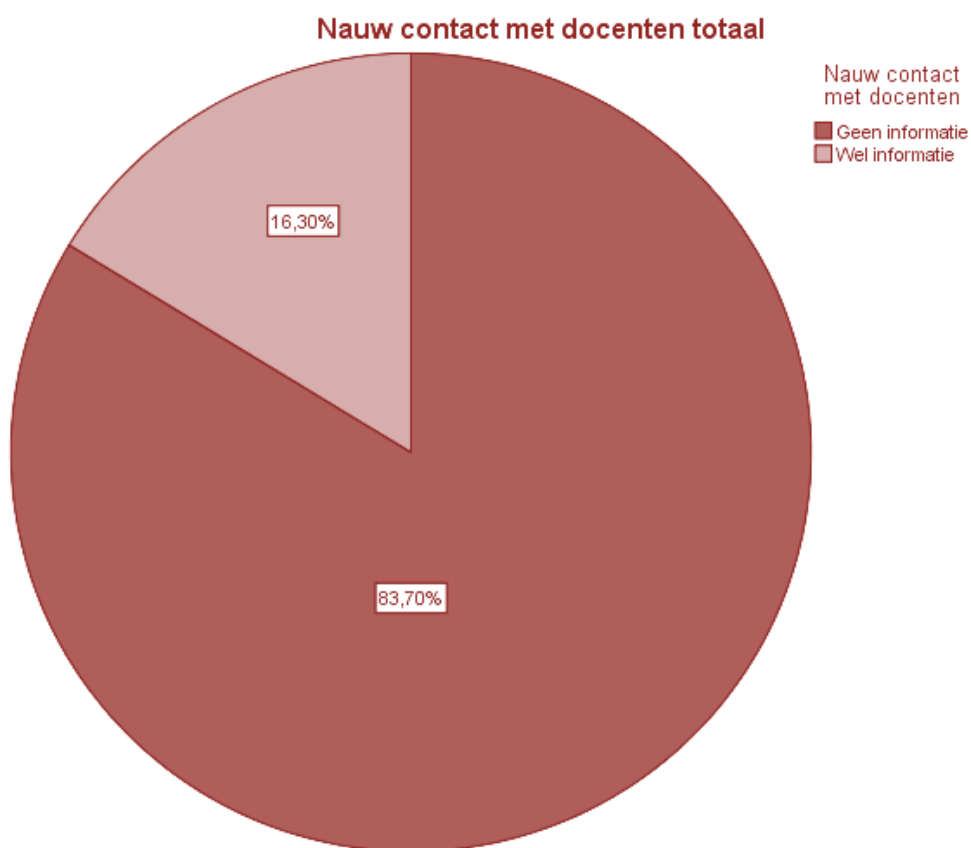
De Lerarenopleidingen Basisonderwijs informeren het best over studiebegeleiding; Commerciële Economie en Informatica blijven iets achter.

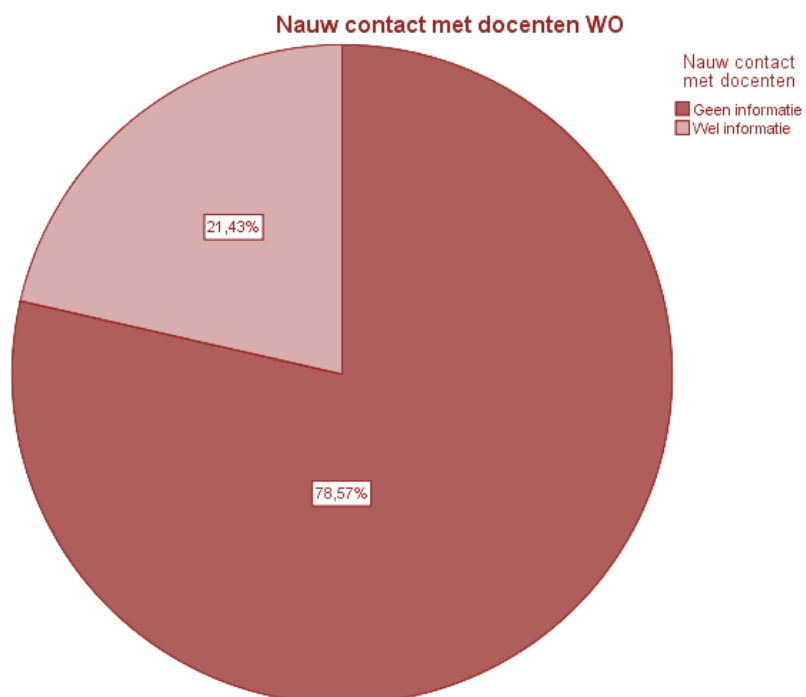
4.3 Nauw contact docenten

Websites scoren op de indicator Nauw contact met docenten wanneer dit letterlijk zo wordt vermeld of wanneer dit uit de omschrijving van het contact tussen docent en student is af te leiden.

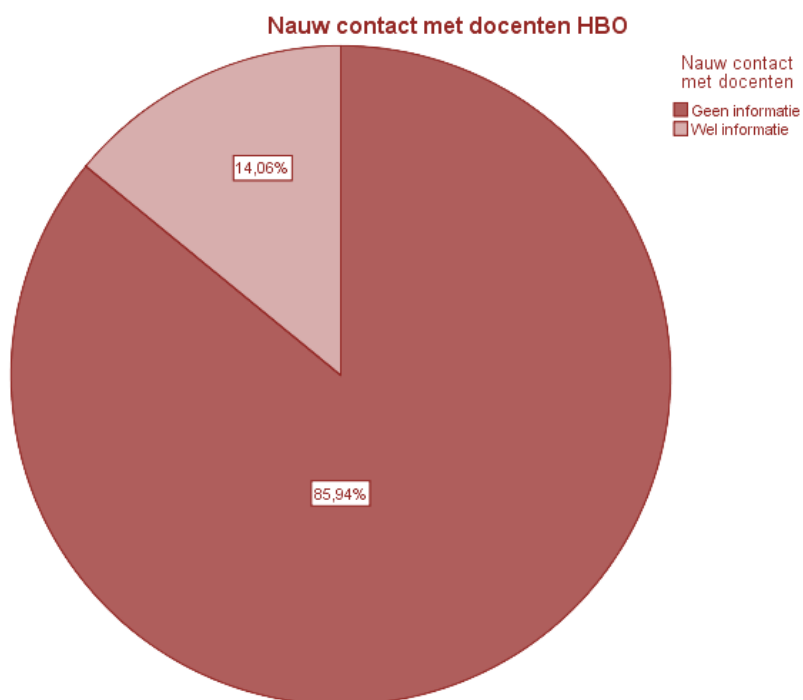
Op **16%** van de websites wordt vermeld dat er nauw contact tussen studenten en docenten is. Hier is een lichte toename te zien ten opzichte van vorig jaar (7%).

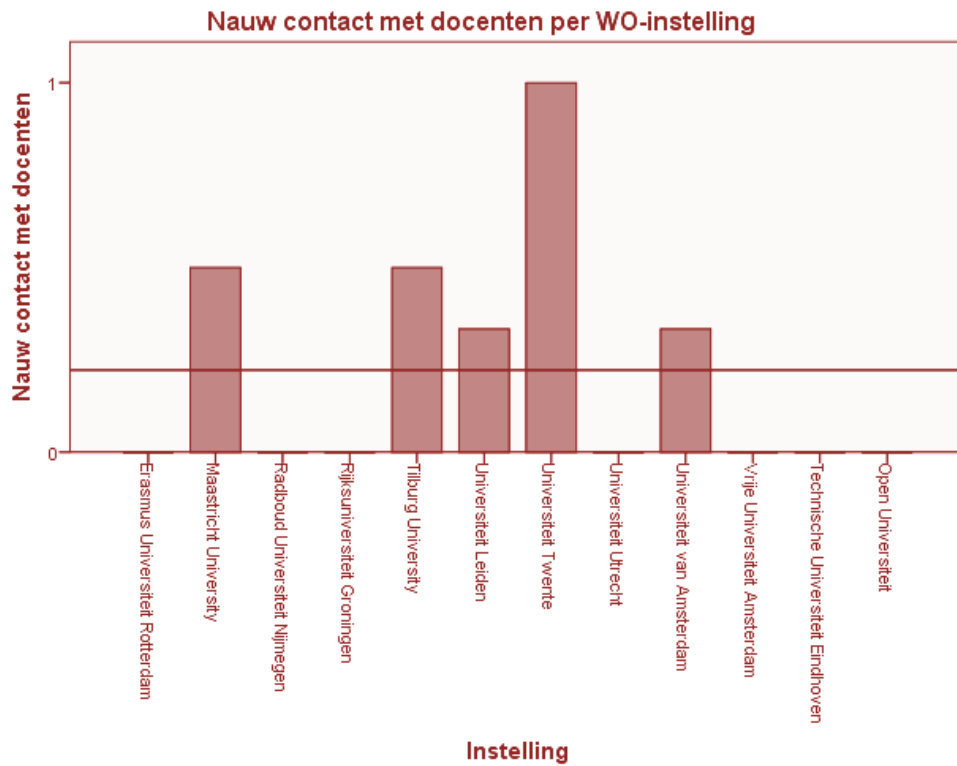
Van de **wo-instellingen** vermeldt **21%** dat er nauw contact is met de docent. Vorig jaar was dat minder (9%).

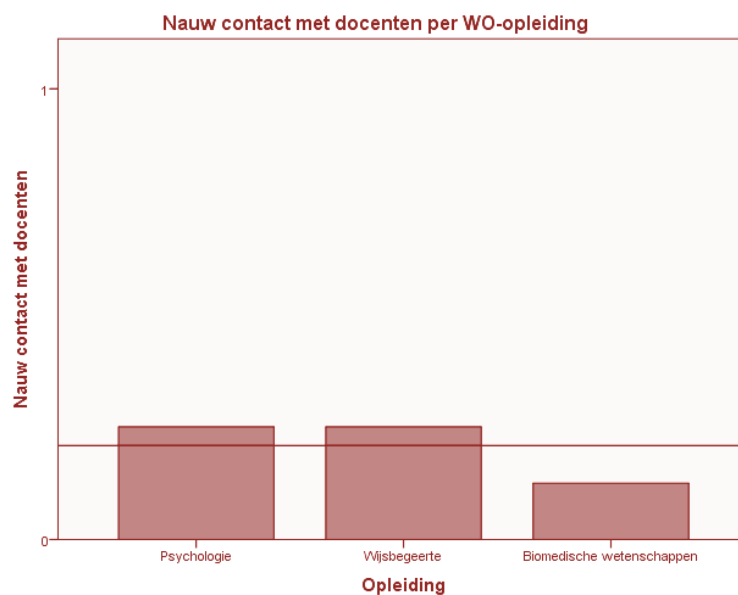
Ook **hbo-instellingen** geven vaker aan dat er nauw contact is met docenten dan vorig jaar: **14%** (vorig jaar 6%).

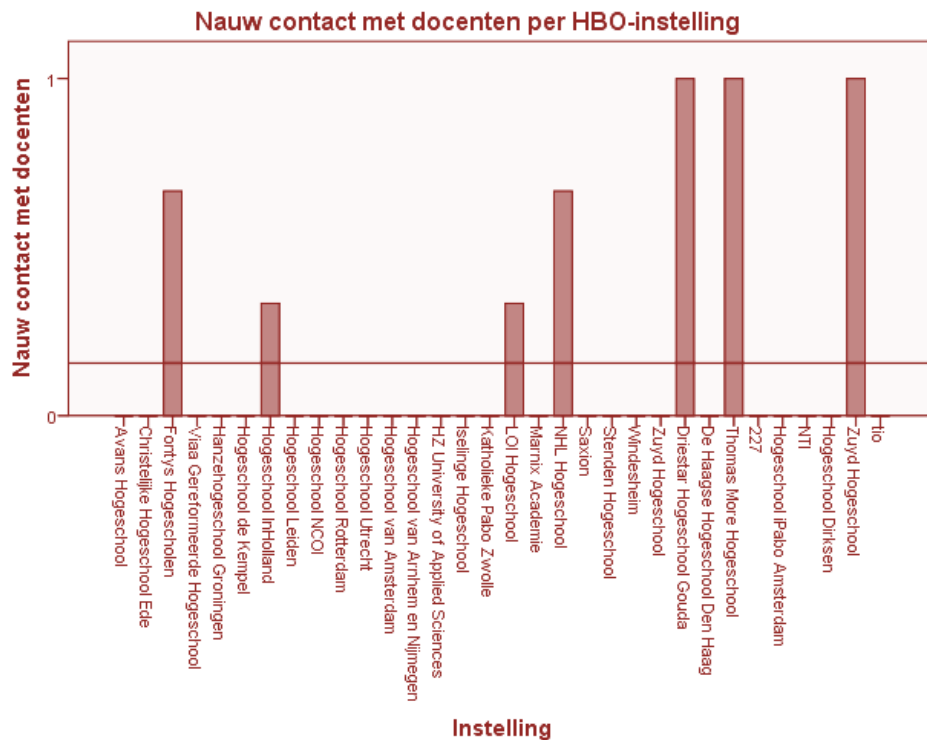
De Universiteit Twente informeert zeer volledig over nauw contact met docenten. Veel andere **wo-instellingen** informeren hier niet over. Dit kan betekenen dat er geen sprake is van nauw contact met docenten en instellingen dit niet graag benadrukken. Toch is dit ten behoeve van transparante voorlichting wel nodig.

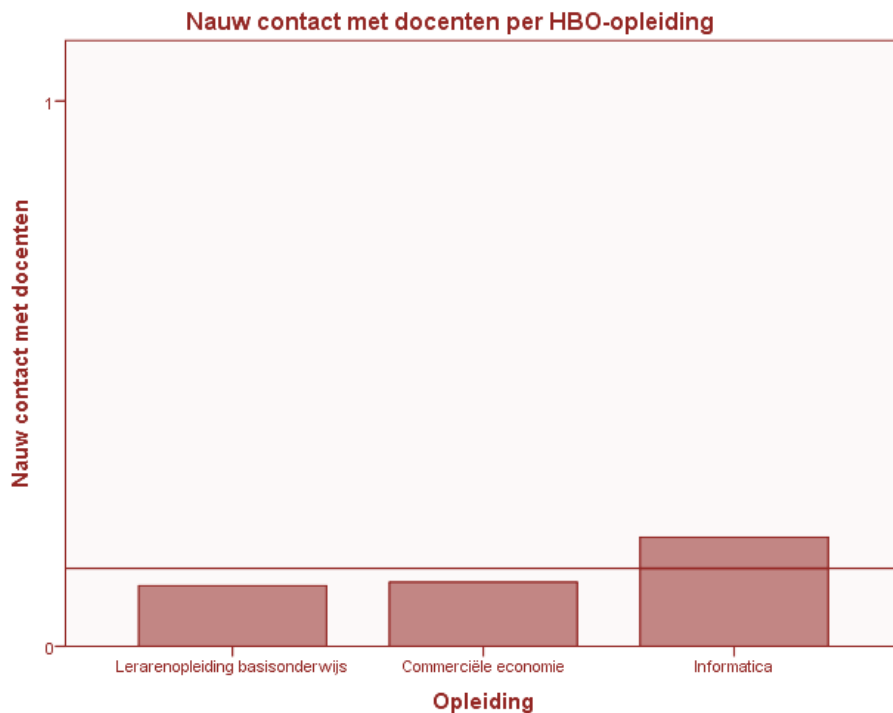
Opleidingen Biomedische Wetenschappen blijven iets achter bij de voorlichting ten opzichte van Psychologie en Wijsbegeerte. Bij geen van de opleidingen wordt voldoende voorgelicht over het contact met de docenten.

Bij de **hbo-instellingen** zijn duidelijke verschillen te zien in de voorlichting over contact met docenten. Driestar Hogeschool Gouda, Thomas More Hogeschool en Zuyd Hogeschool scoren hoog. Andere instellingen scoren lager, en de meeste helemaal niet.

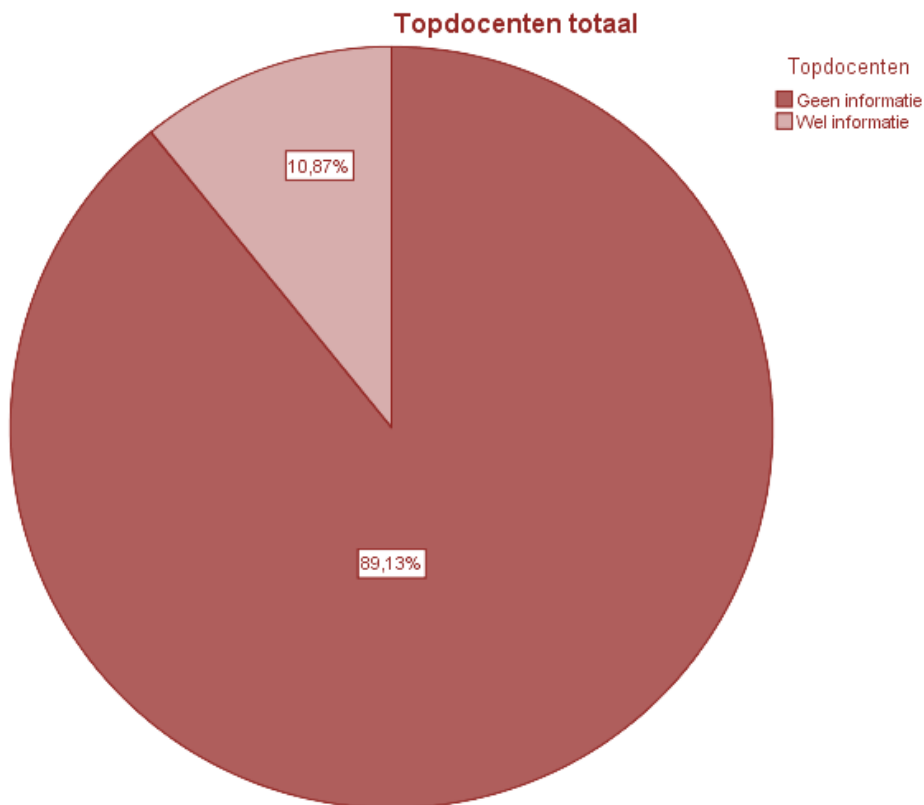
De Lerarenopleidingen basisonderwijs en Commerciële Economie lopen iets achter ten opzichte van Informatica, waar de informatievoorziening eveneens onvoldoende is.

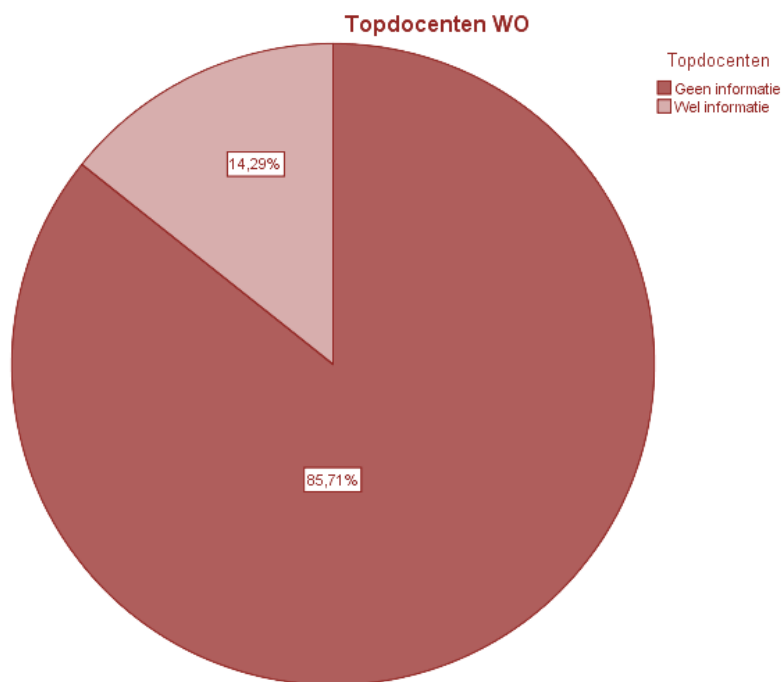
4.4 Topdocenten

Websites scoren op de indicator Topdocenten wanneer de kwaliteit van de docenten wordt omschreven met waardeoordelen die hoger dan goed zijn. De kwaliteit van docenten is een belangrijke indicator voor de kwaliteit van een opleiding. Maar zeggen dat je docenten top zijn, maakt ze nog niet top. Het zou voor aankomende studenten dan ook beter zijn wanneer dit kenmerk op enige wijze gekwantificeerd zou worden. Naast het percentage docenten met een mastergraad – wat wellicht te abstract voor aankomende studenten is – zou gedacht kunnen worden aan de NVAO oordelen over de kwaliteit van het onderwijzend personeel of de studentenoordelen uit de NSE.

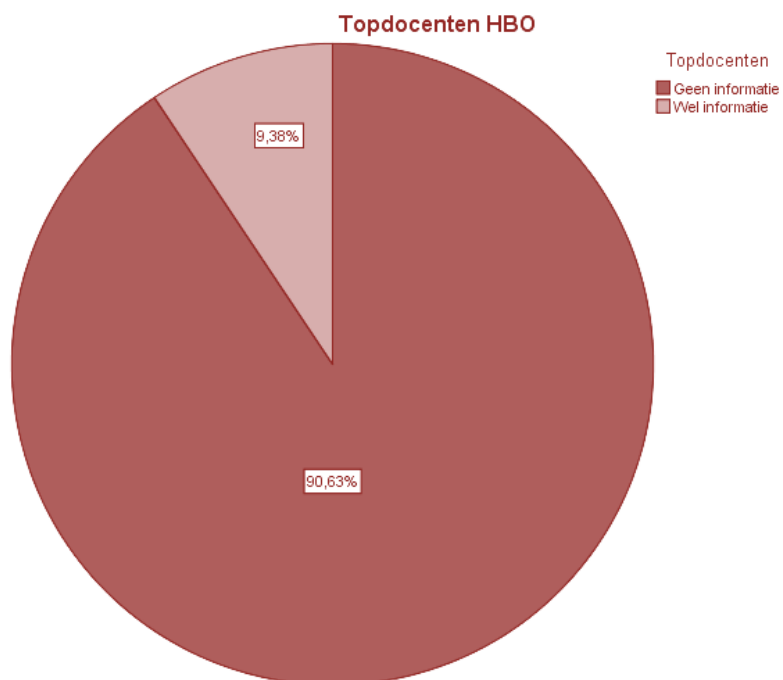
In totaal vermeldt **11%** van de websites dat de opleiding topdocenten heeft (vorig jaar 3%).

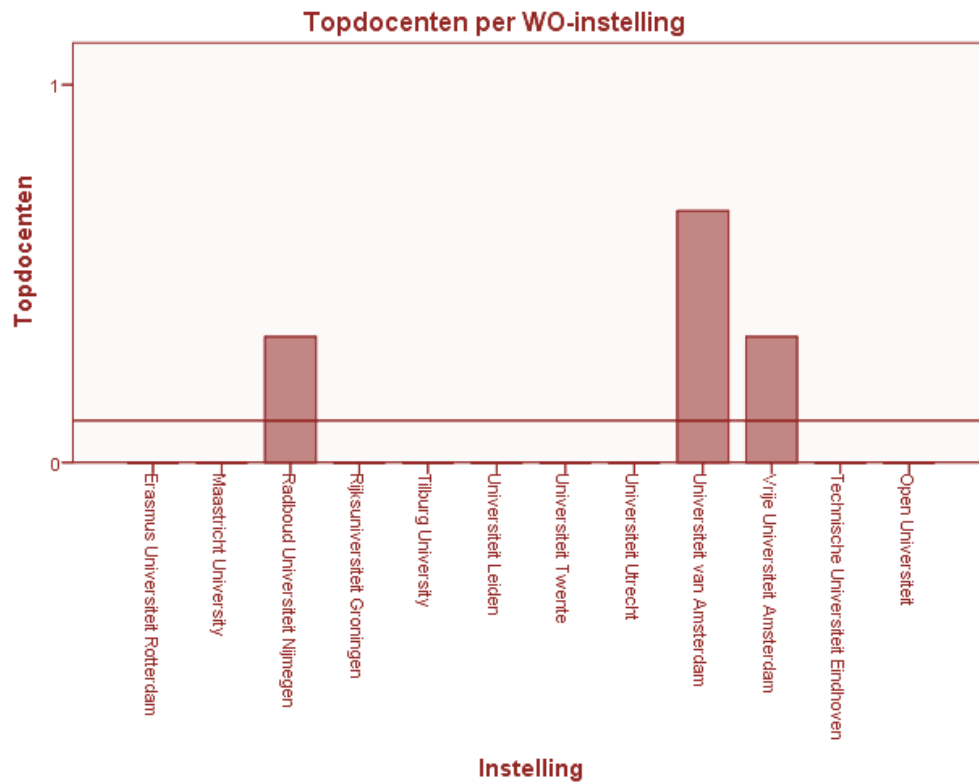
Van de **wo-instellingen** benoemt **14%** dat er les wordt gegeven door topdocenten. Dit was vorig jaar nog 0%. Kennelijk kennen sommige opleidingen meer belang toe aan het vermelden van het hebben van topdocenten dan andere. Ook kan het zijn dat opleidingen die dit vorig jaar niet vermeldden, besloten hebben dat dit jaar wel te doen.

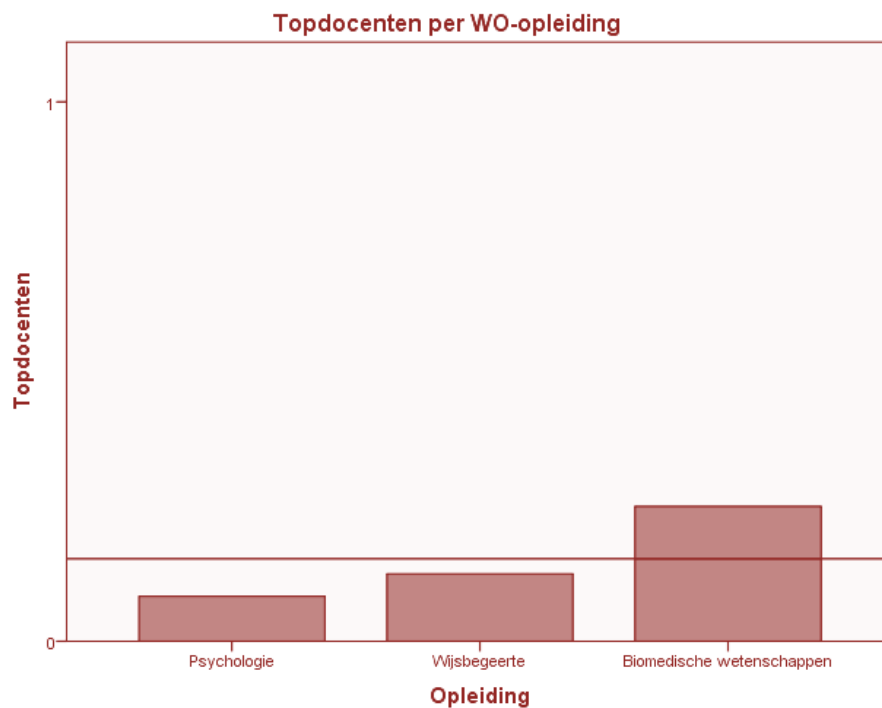
Op het **hbo** is ook een lichte stijging te zien van de vermelding van topdocenten: **9%** (6% vorig jaar).

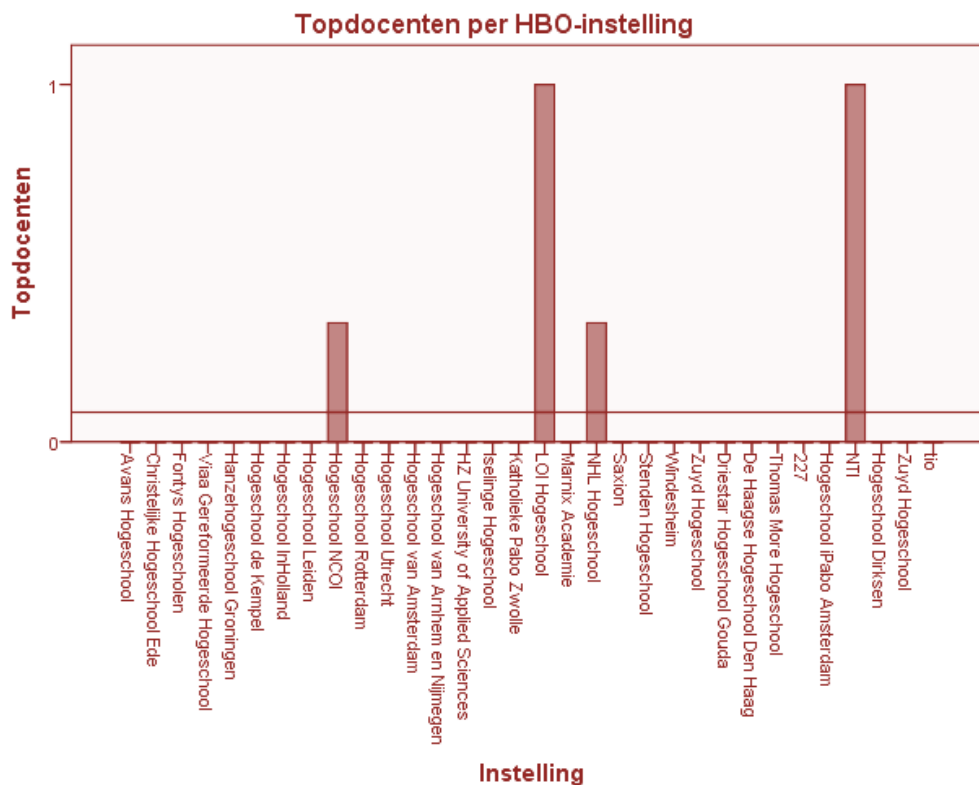
Met name de Universiteit van Amsterdam benoemt de aanwezigheid van topdocenten. Ook de Vrije Universiteit Amsterdam en de Radboud Universiteit Nijmegen doen dit in enige mate.

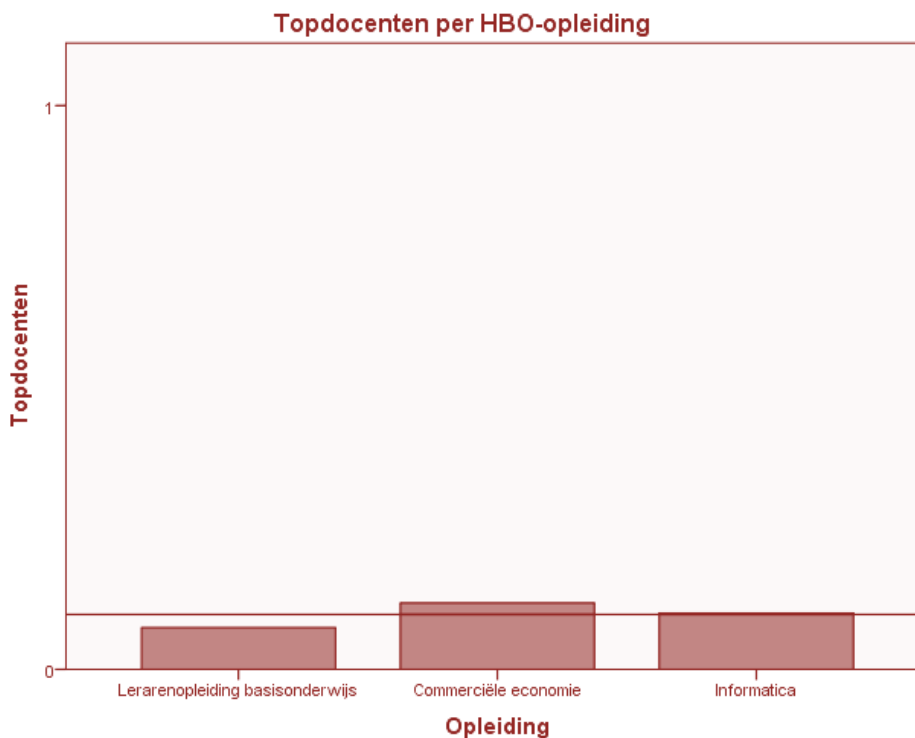
Opleidingen Biomedische Wetenschappen maken het meest melding van topdocenten.

Op het **hbo** melden LOI Hogeschool en NTI dat er topdocenten aan de opleiding verbonden zijn. Hogeschool NCOI en NHL Hogeschool doen dit in beperkte mate; andere hogescholen doen dit niet.

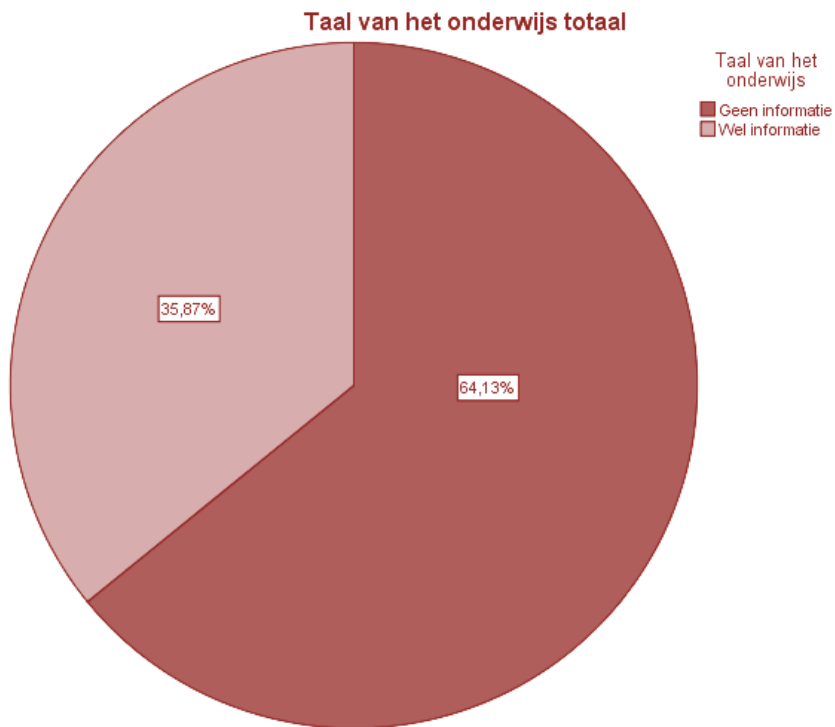
De spreiding tussen opleidingen is nagenoeg gelijk.

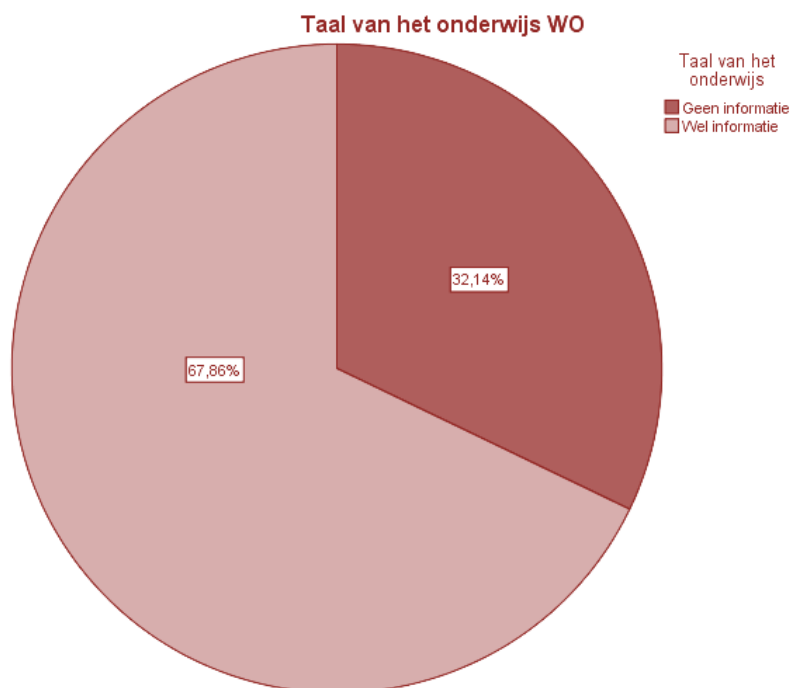
4.5 Taal van het onderwijs

Websites scoren op de indicator Taal van het onderwijs wanneer blijkt in welke taal het onderwijs wordt gegeven. Het gaat hierbij niet om de taal van de literatuur, maar om de voertaal in hoorcolleges, werkgroepen en practica. Er is in dit onderzoek niet gekeken naar wat de werkelijke taal van het onderwijs is. Opleidingen die de voertaal niet vermelden zouden in het Nederlands gegeven kunnen worden, maar ook in het Engels.

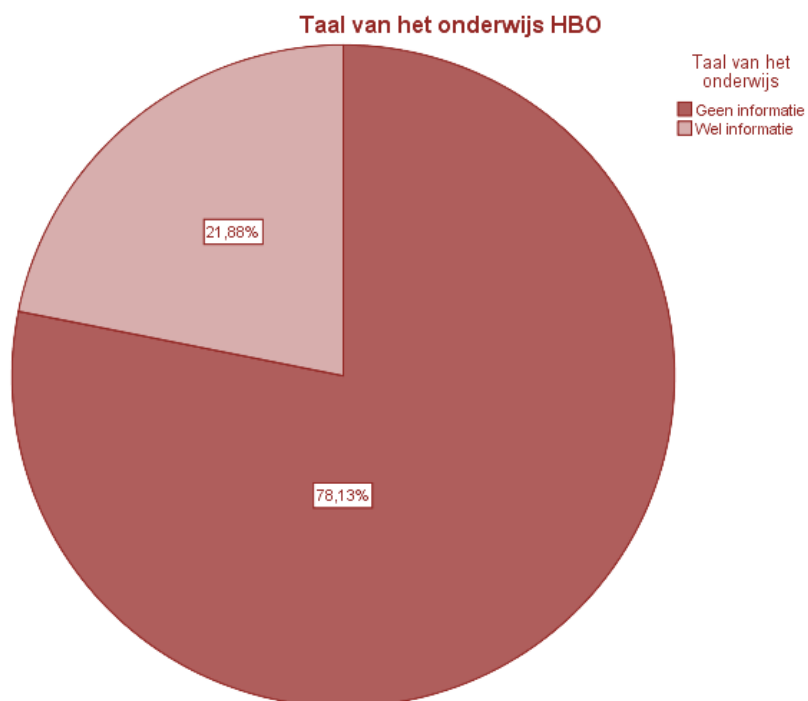
Op **36%** van de websites wordt de taal van het onderwijs expliciet benoemd (vorig jaar 54%).

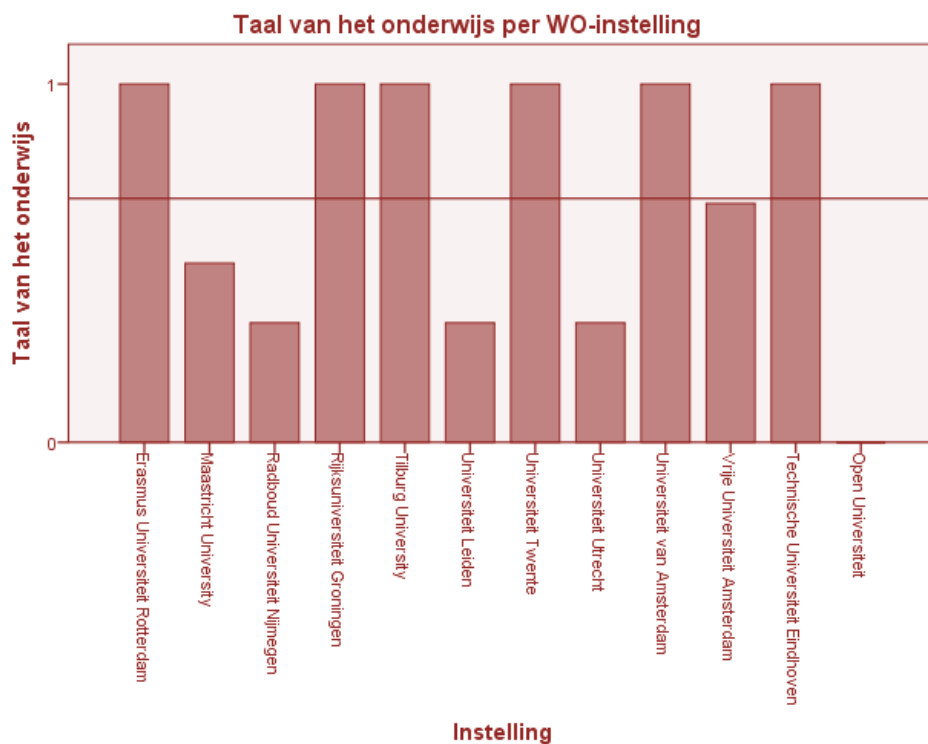
Van de **wo-instellingen** vermeldt **68%** de taal van het onderwijs.
Dat is iets minder dan vorig jaar (79%).

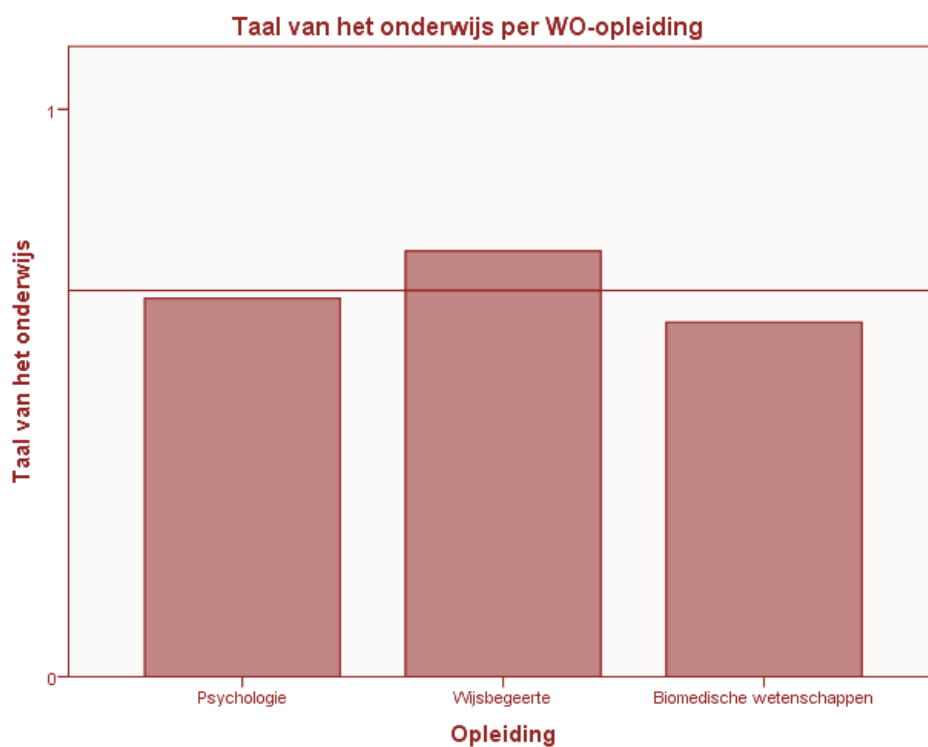
Op het **hbo** wordt iets minder geïnformeerd dan vorig jaar: **21%** (vorig jaar 34%).

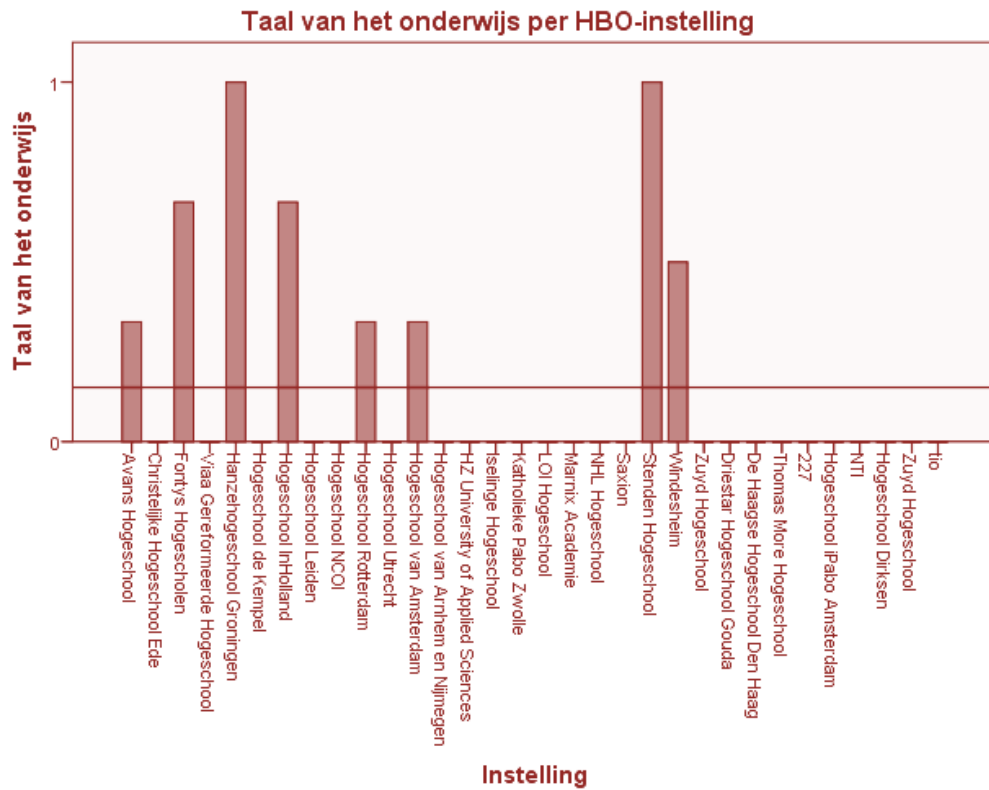
Alle **wo-instellingen** informeren in enige mate over de taal van het onderwijs. Sommige instellingen zijn echter vollediger dan andere. De Open Universiteit informeert niet over de taal van het onderwijs.

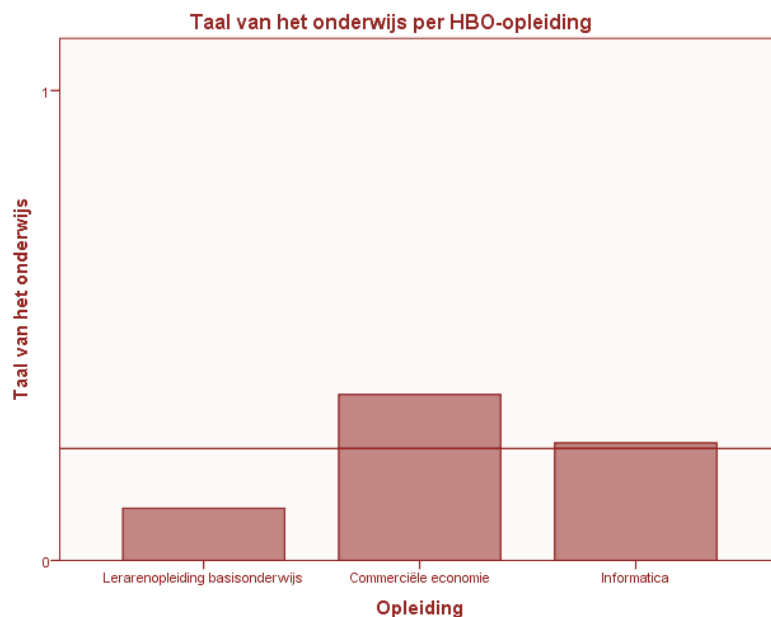
De onderzochte opleidingen ontlopen elkaar niet veel in het vermelden van de taal van het onderwijs.

Hbo-instellingen informeren lang niet allemaal over de taal van het onderwijs. Alleen Hanzehogeschool Groningen en Stenden Hogeschool informeren volledig; verreweg de meeste instellingen schieten tekort.

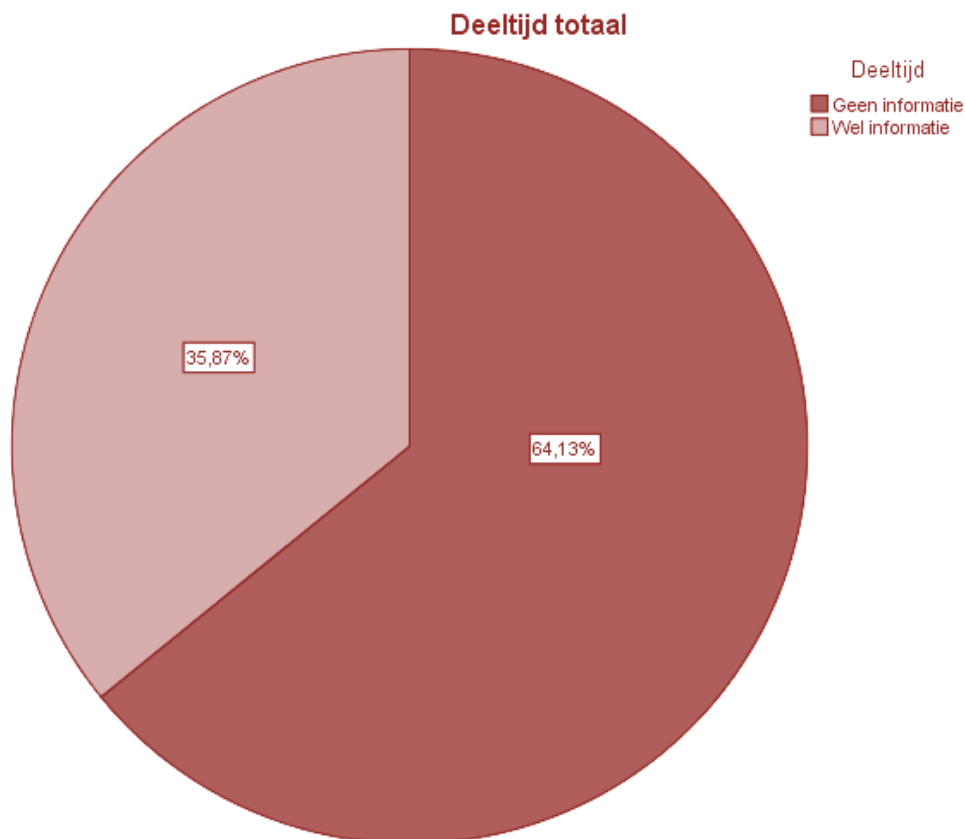
Met name de Lerarenopleiding Basisonderwijs benoemt de taal van het onderwijs niet. Aangenomen zou kunnen worden dat deze opleiding Nederlandstalig is aangezien het Nederlandse basisonderwijs Nederlandstalig is.

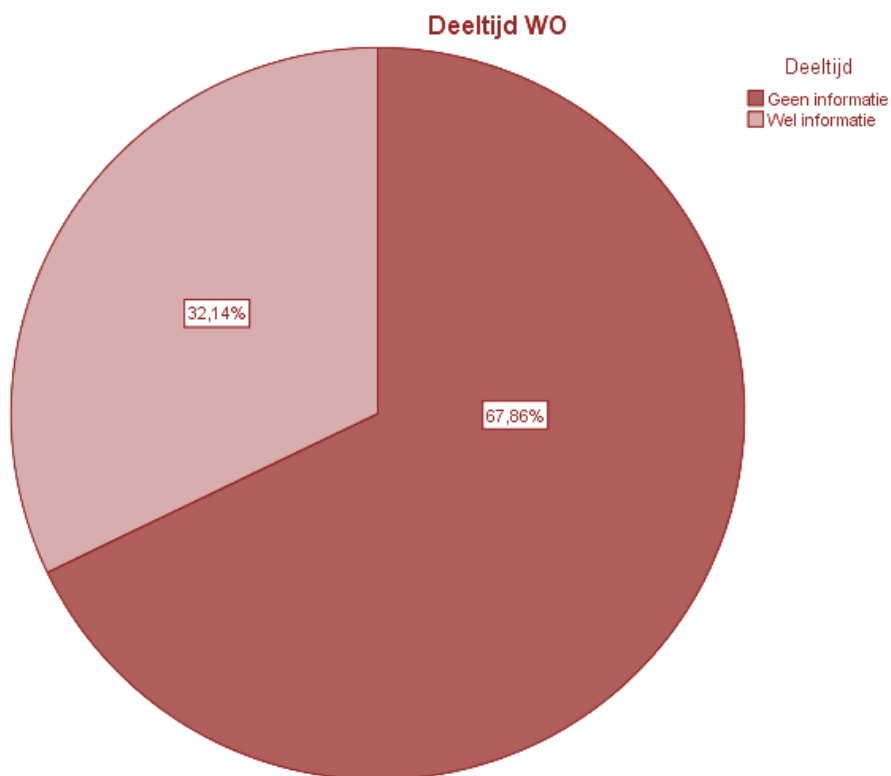
4.6 Deeltijd

Websites scoren op de indicator Deeltijd wanneer specifiek wordt vermeld of een opleiding in deeltijd wordt aangeboden, of er een duidelijk zichtbare doorlinkknop is naar de deeltijdopleiding. Een opleiding scoort dus ook op dit kenmerk wanneer expliciet wordt vermeld dat het onderwijs niet in deeltijd gevolgd kan worden.

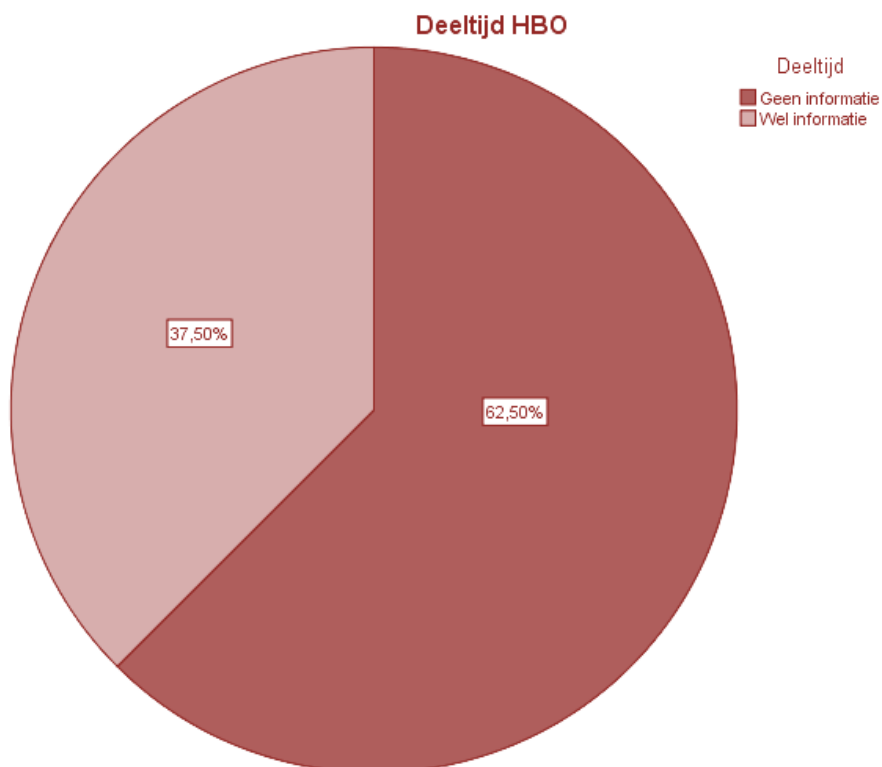
Op **36%** van de websites staat vermeld of de opleiding deeltijd wordt aangeboden (vorig jaar 38%).

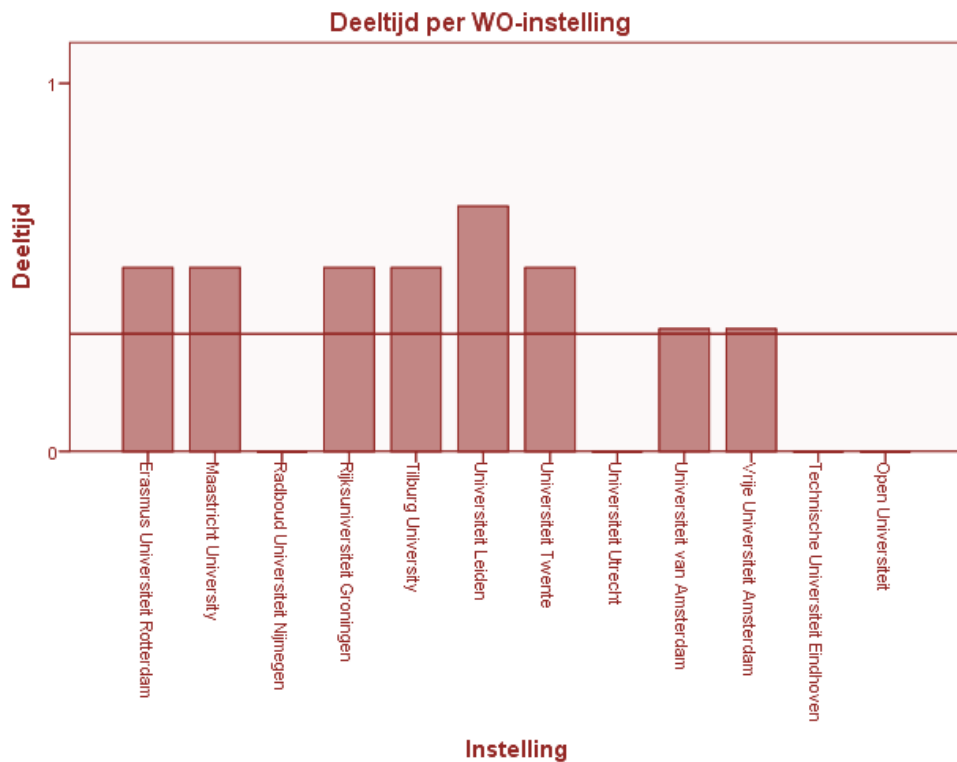
Van de **wo-instellingen** informeert **32%** over de mogelijkheid om de opleiding in deeltijd te volgen. Dit was slechts 9%.

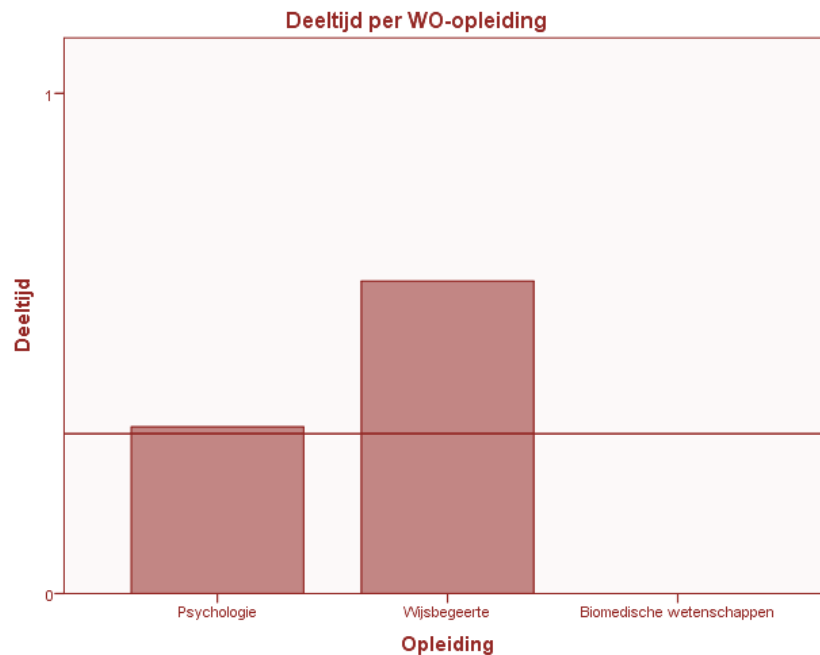
In het **hbo** wordt in **37%** van de gevallen genoemd dat de opleiding in deeltijd wordt aangeboden. Vorig jaar was dit 60%, en hier is dus sprake van een afname.

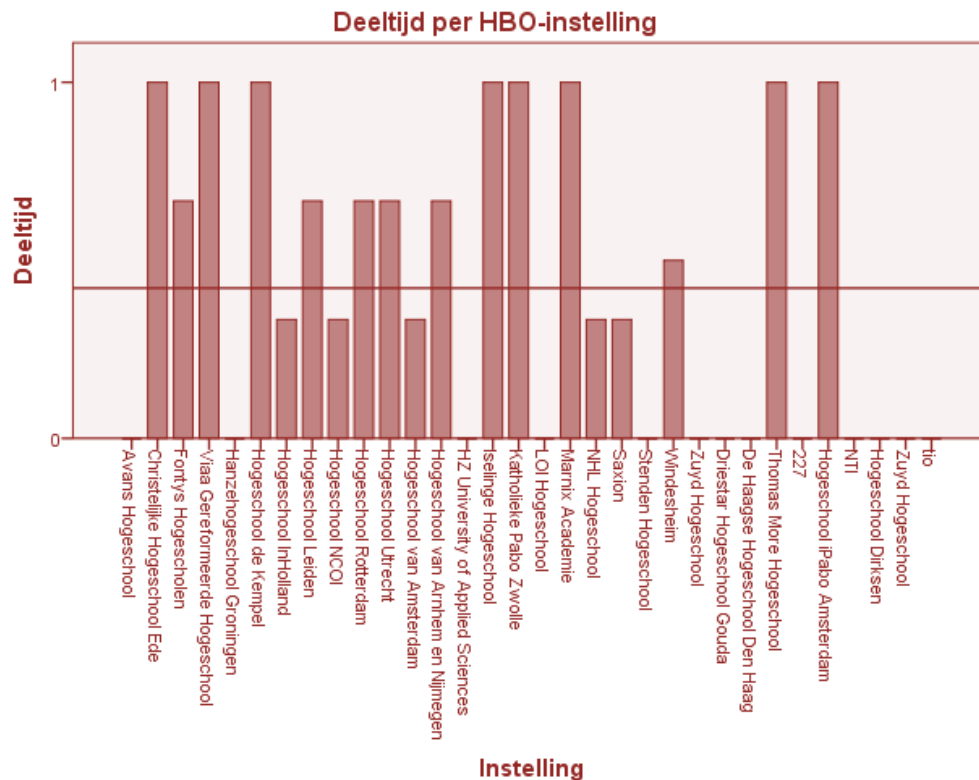
De meeste **universiteiten** informeren in enige mate over of de opleiding in deeltijd wordt aangeboden. Het relatief lage cijfer geeft mogelijk aan dat veel opleidingen niet in deeltijd worden aangeboden. Toch zou dit dan expliciet moeten worden vermeld.

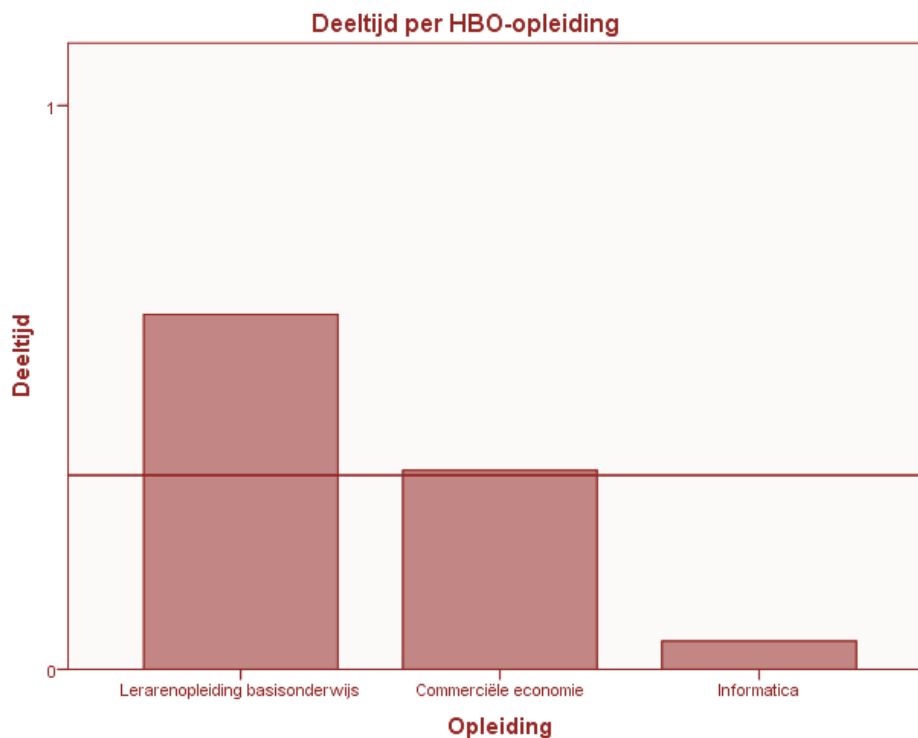
De opleiding Wijsbegeerte wordt vaak in deeltijd aangeboden; Psychologie in geringe mate en Biomedische Wetenschappen helemaal niet.

De meeste **hbo-instellingen** informeren in enige mate over de mogelijkheid tot het volgen van deeltijdonderwijs. Mogelijk bieden hbo's vaker deeltijdonderwijs aan dan universiteiten.

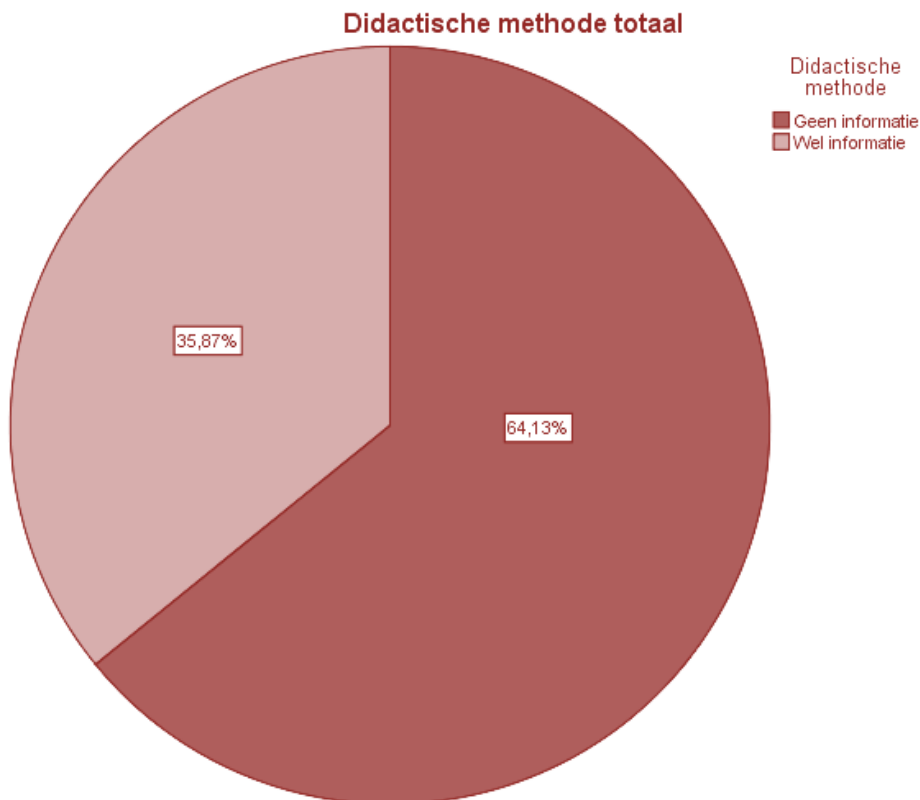
De Lerarenopleiding Basisonderwijs is op veel hbo-instellingen in deeltijd te volgen. Commerciële Economie wordt in enkele gevallen in deeltijd aangeboden; Informatica geheel niet.

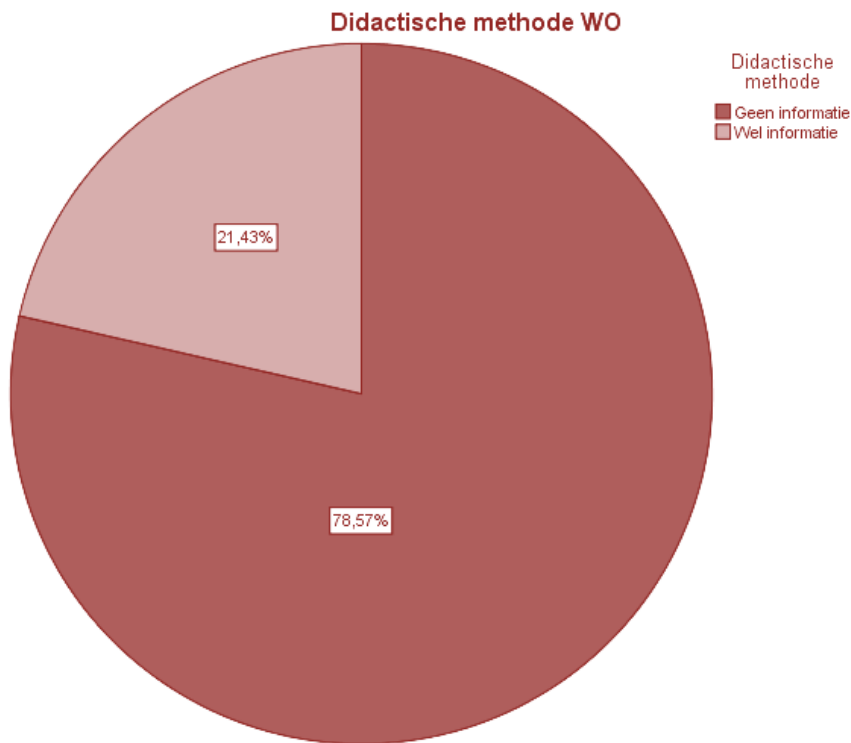
4.7 Didactische methode

Websites scoren op de indicator Didactische methode wanneer er in de brochure expliciet wordt vermeld welke onderwijsmethode er wordt gehanteerd. Maar deze vorm van differentiatie kan pas werken wanneer de aankomende student er ook van op de hoogte is. Alleen dan kan de student voor die vorm van onderwijs kiezen die het beste aansluit bij zijn of haar eigen competenties en wensen. Goede voorlichting over de didactische methode van een opleiding is dus belangrijk.

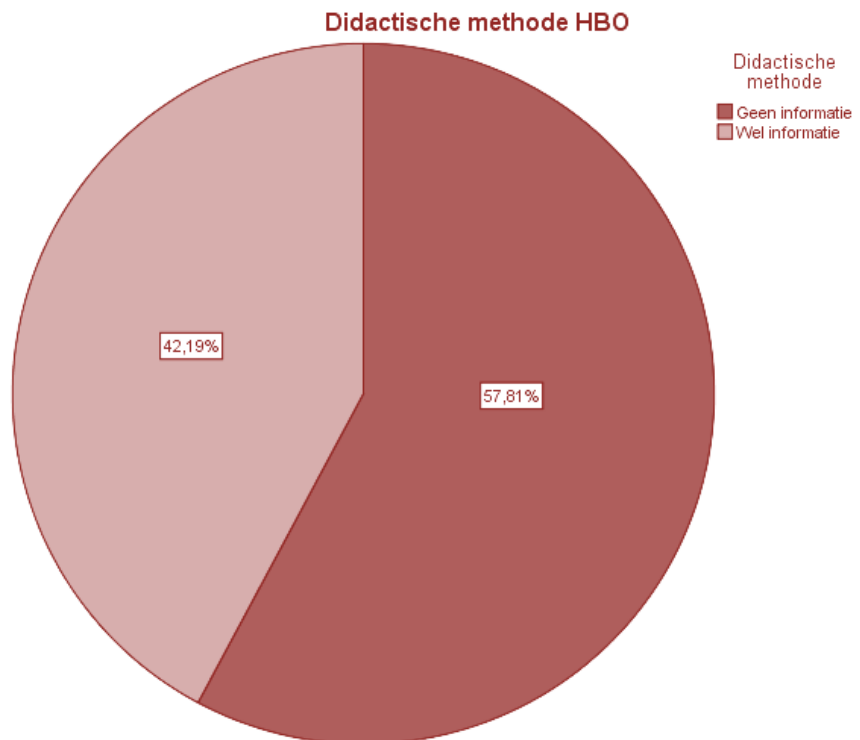
Op **36%** van de websites wordt inzicht verschaft over de gehanteerde didactische methode (vorig jaar 21%).

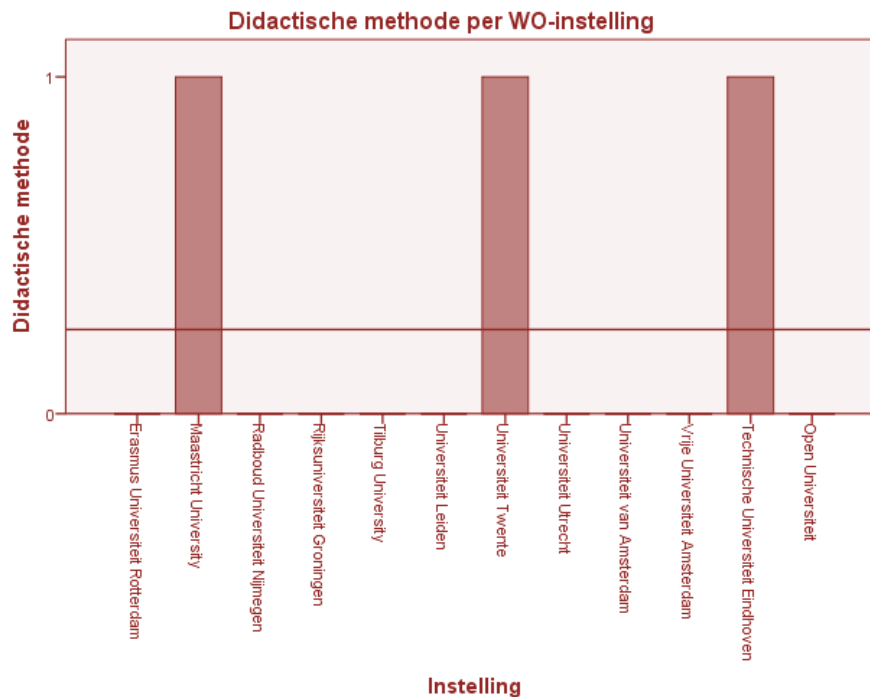
Van de **wo-instellingen** informeert **21%** over de didactische methode. De voorlichting is daarmee iets afgenomen (vorig jaar 33%).

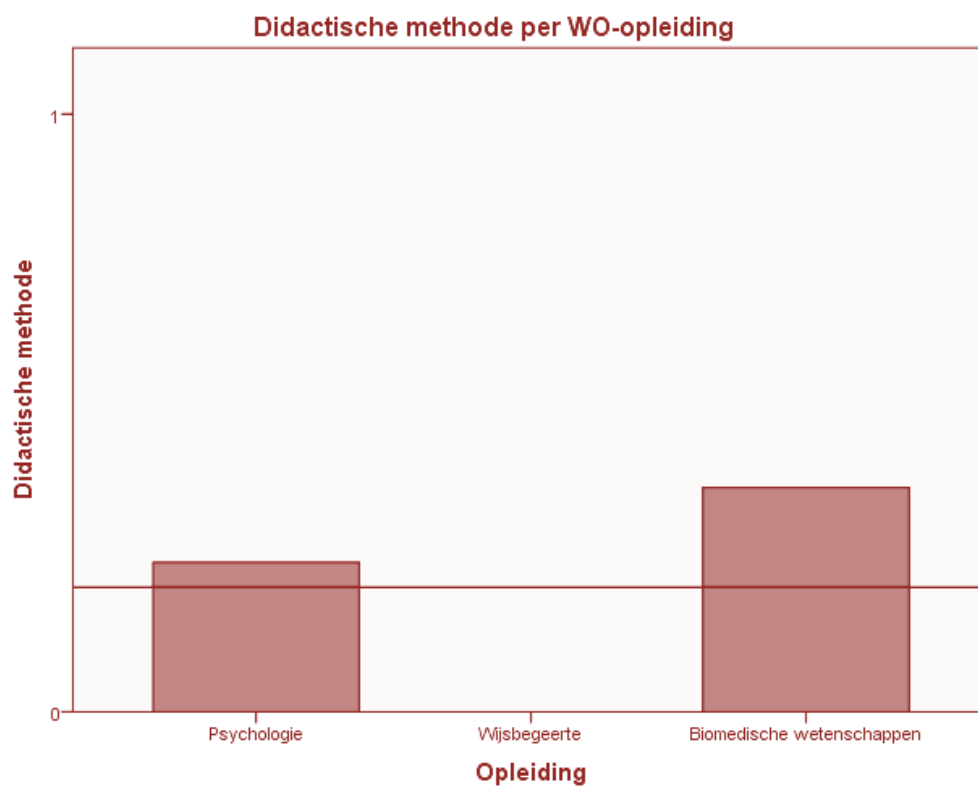
Hbo-instellingen informeren beduidend beter over de didactische methode dan wo-instellingen. Van de hbo-instellingen informeert **42%**. Hier is sprake van een flinke stijging ten opzichte van vorig jaar (11%).

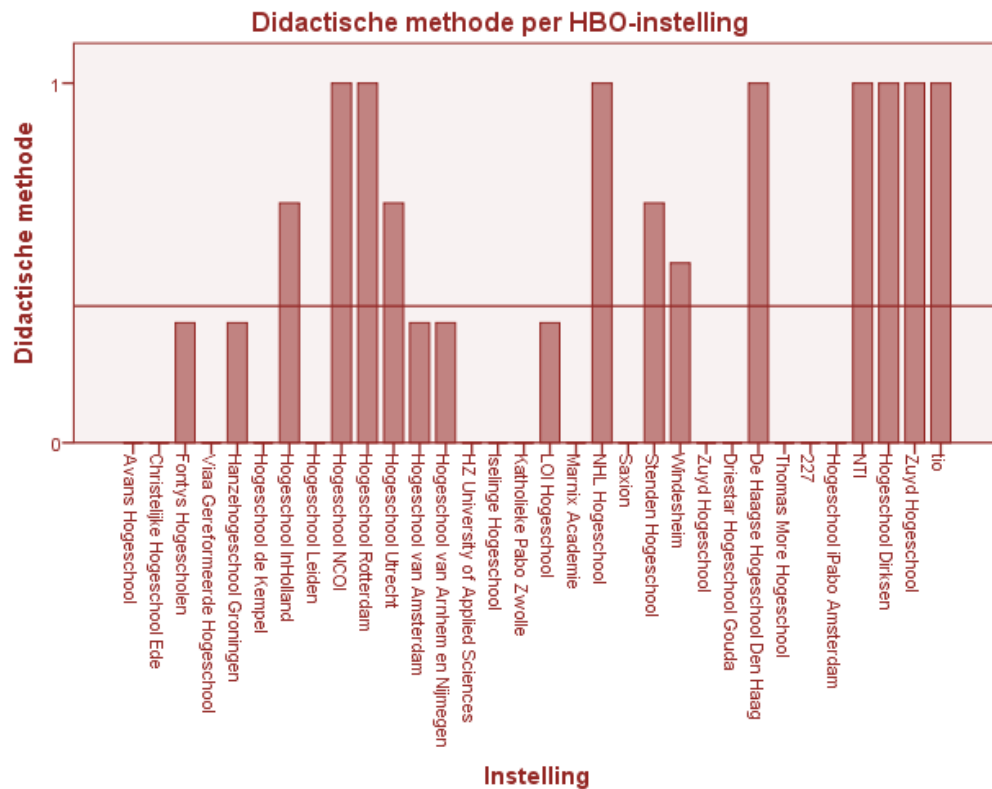
Maastricht University, Universiteit Twente en de Technische Universiteit Eindhoven informeren volledig over de didactische methode. Andere **wo-instellingen** informeren niet.

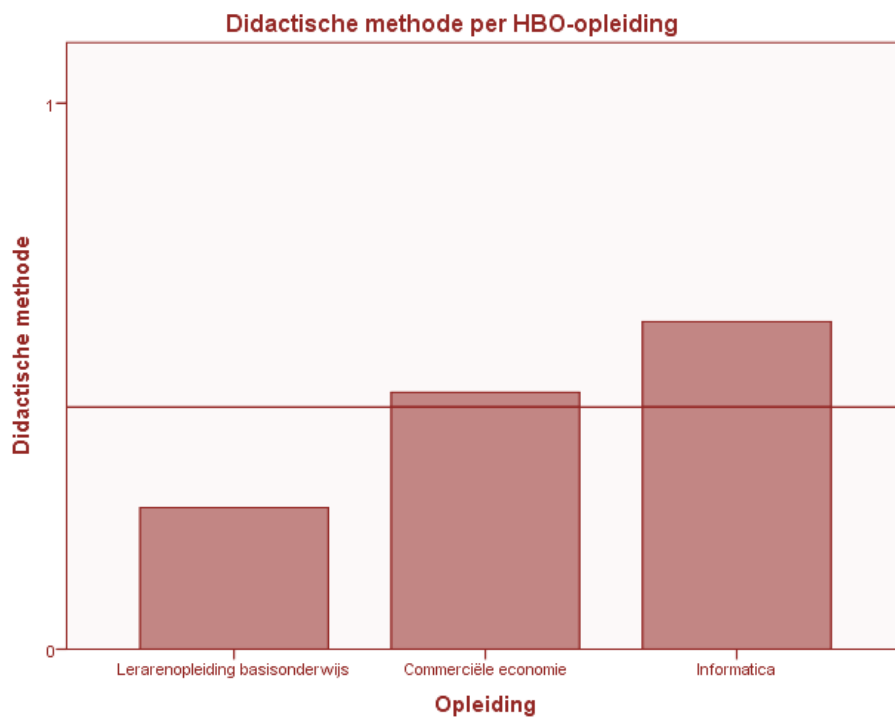
Met name de opleidingen Biomedische Wetenschappen informeren over de didactische methode. Psychologie informeert in mindere mate en Wijsbegeerte helemaal niet.

Hbo-instellingen informeren vaker over de didactische methode, doch niet allemaal voldoende – en sommige helemaal niet.

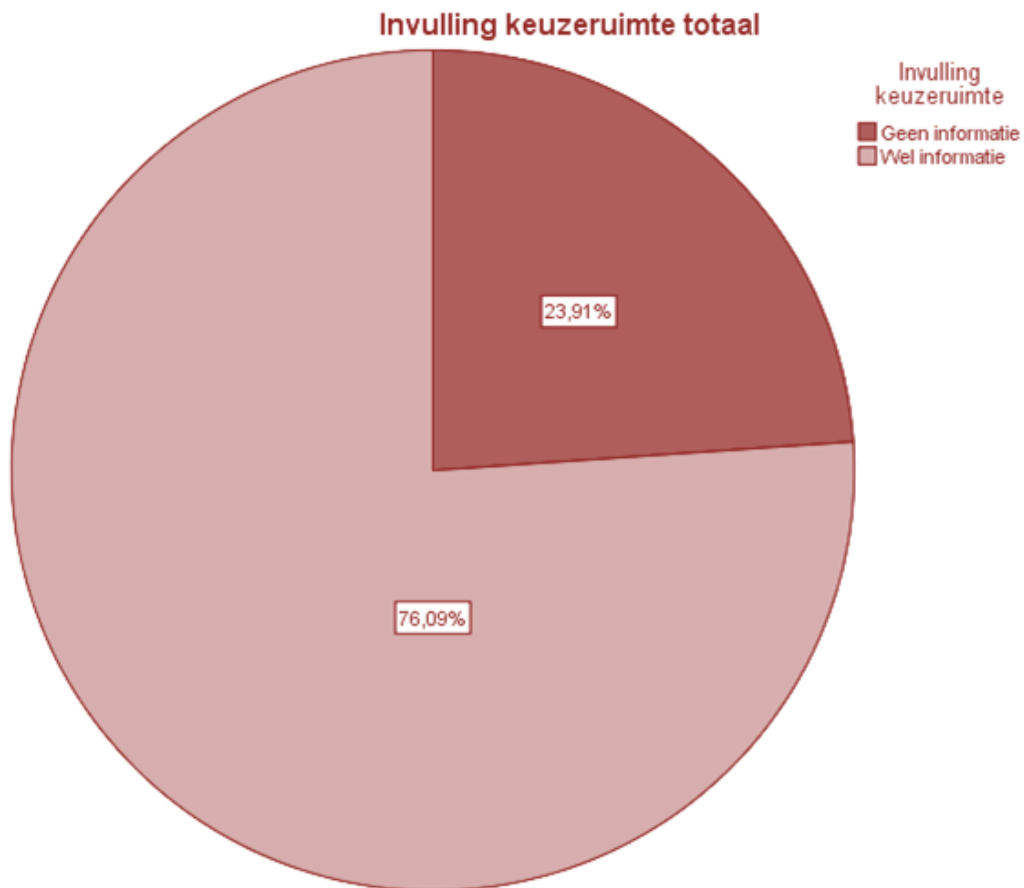
De opleidingen Informatica en Commerciële Economie informeren relatief het meest over de didactische methode, terwijl de Lerarenopleiding Basisonderwijs ver achterblijft.

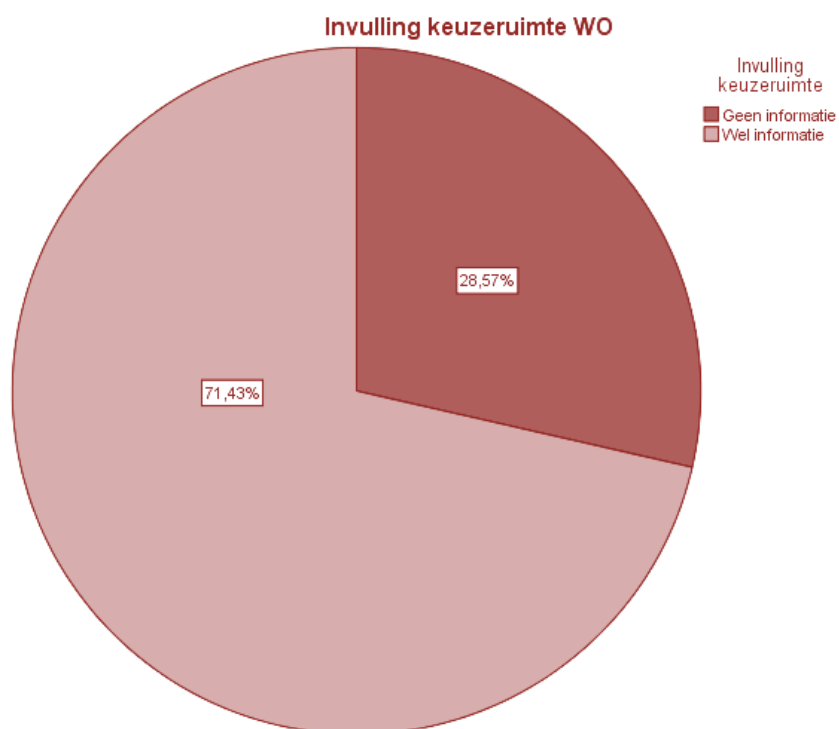
4.8 Invulling keuzeruimte

Websites scoren op de indicator Invulling keuzeruimte wanneer studenten inzicht wordt verschaft in de omvang en/of de mogelijke invulling van de keuzeruimte in het curriculum. De beschikbare keuzeruimte en de manier waarop studenten die kunnen invullen, kan van belang zijn voor aankomende studenten bij het bepalen van hun studiekeuze. Studenten die liever een breed programma volgen, zouden een voorkeur kunnen hebben voor een studieprogramma dat meer keuzeruimte omvat.

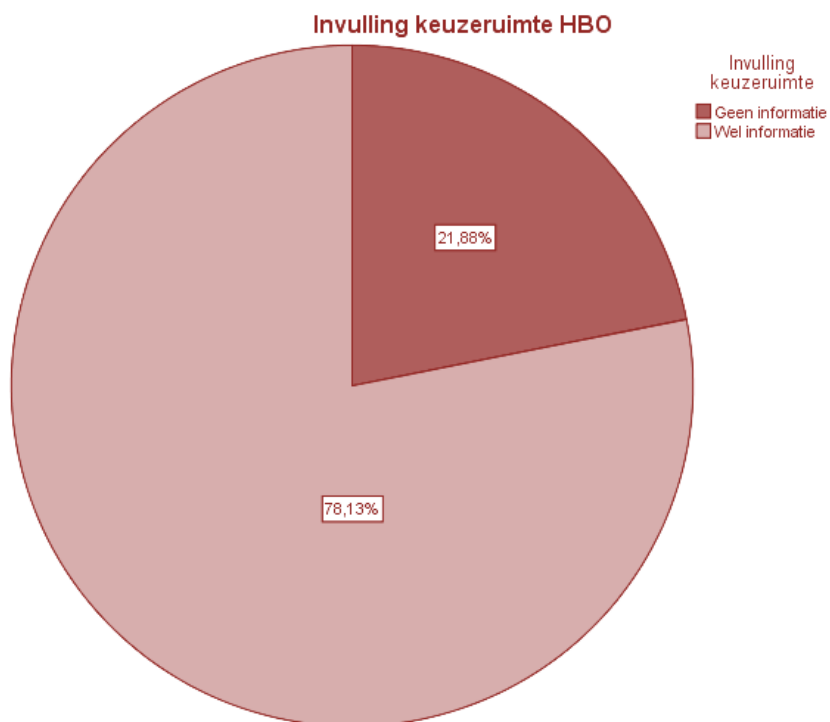
Op **76%** van de websites wordt de mogelijke invulling van de keuzeruimte besproken (vorig jaar 74%).

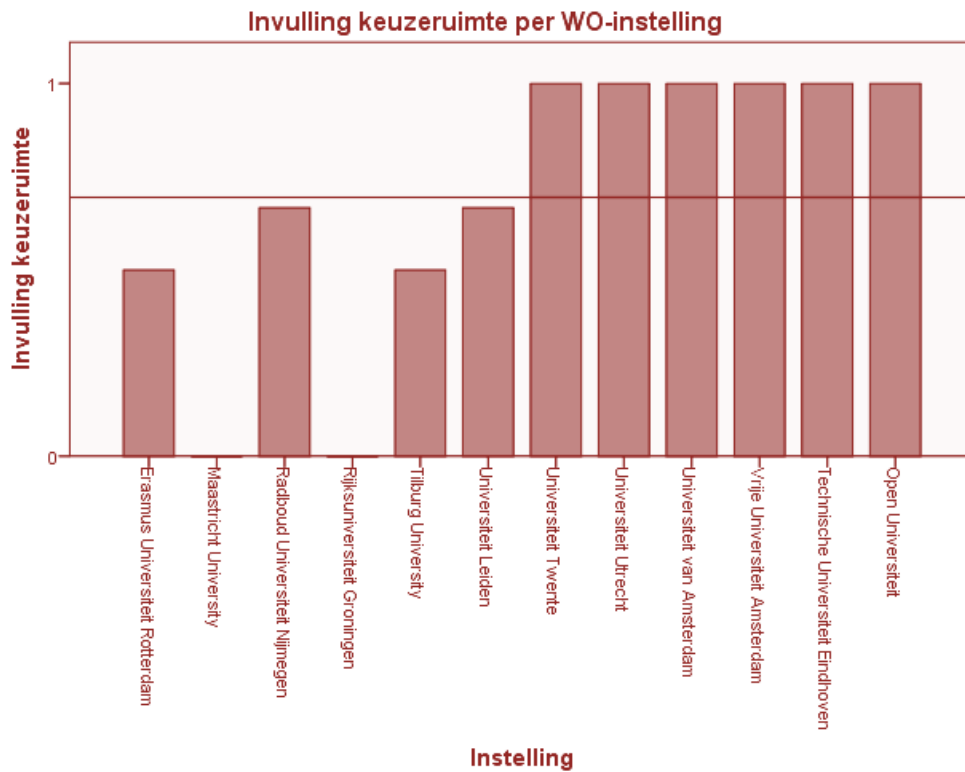
Van de **wo-instellingen** vermeldt **71%** de Invulling van de keuzeruimte (vorig jaar 75%).

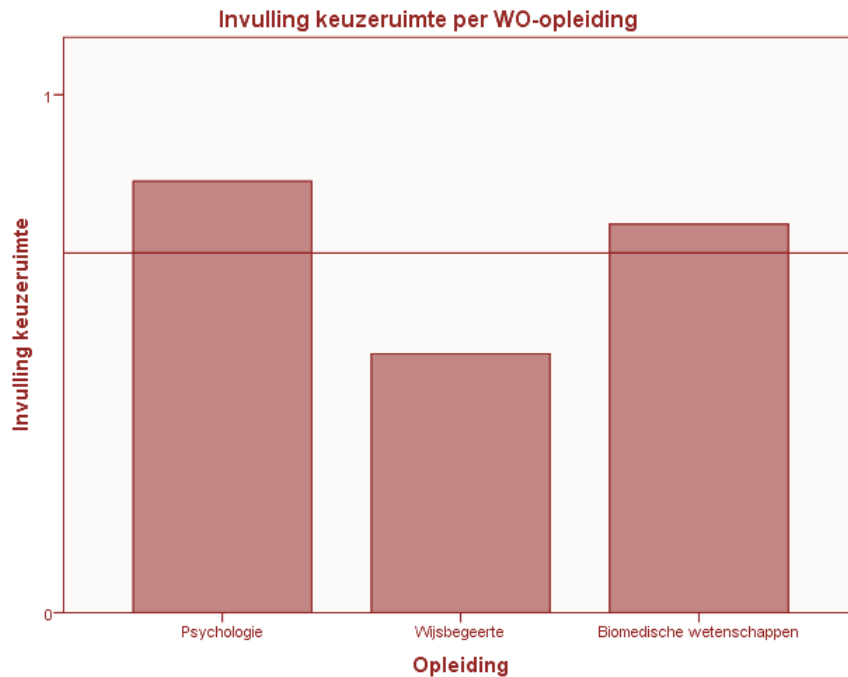
Van de **hbo-instellingen** informeert **78%** (vorig jaar 74%).
Universiteiten en hogescholen informeren dus in gelijke mate over de invulling van de keuzeruimte.

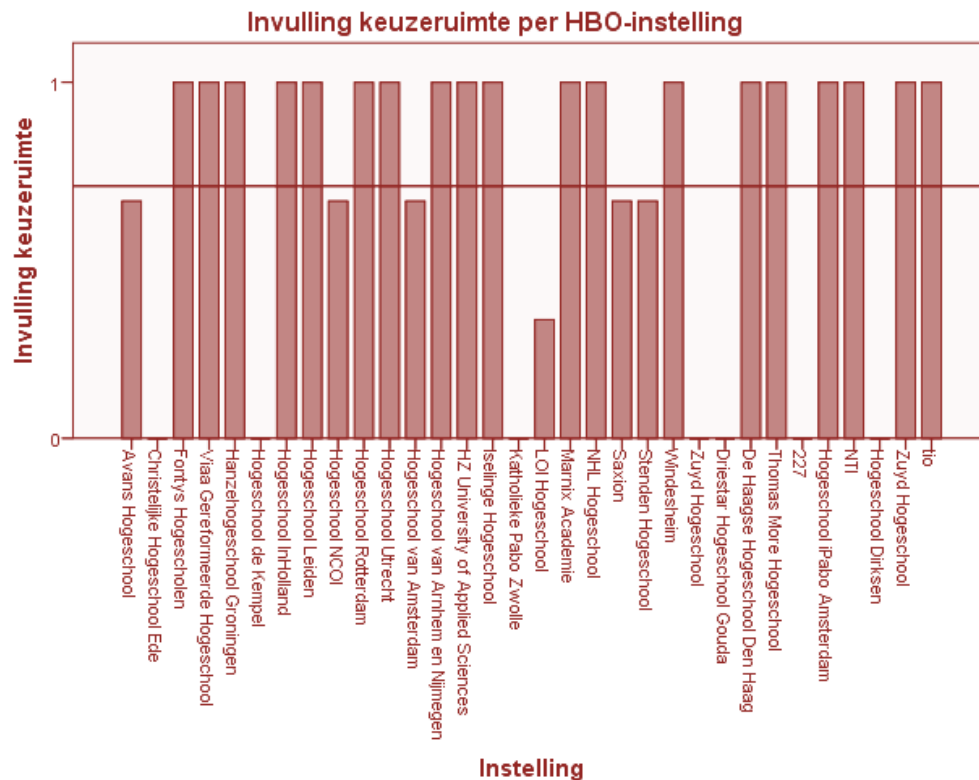
De meeste **universiteiten** informeren over de invulling van de keuzeruimte, doch niet allemaal in gelijke mate. Maastricht University en de Rijksuniversiteit Groningen informeren hier niet over.

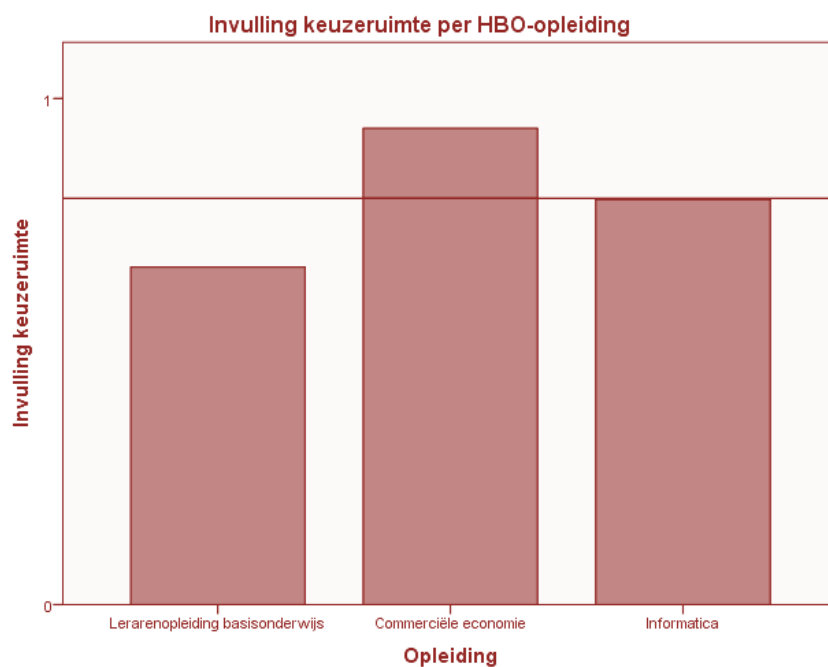
De opleidingen Psychologie en Biomedische Wetenschappen lichten vrij goed voor over de invulling van de keuzeruimte. Opleidingen Wijsbegeerte zouden hier meer aandacht aan kunnen besteden.

De meeste **hbo's** informeren volledig of gedeeltelijk over de invulling van de keuzeruimte. Een aantal hogescholen mag hier nog meer aandacht aan besteden.

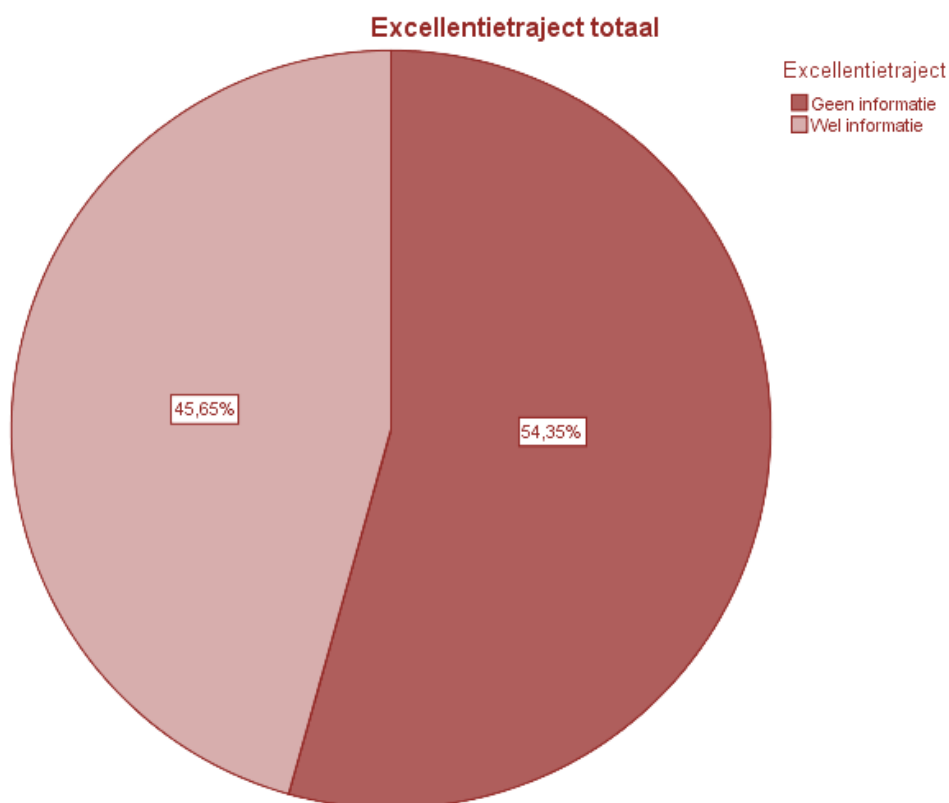
De opleidingen Commerciële Economie scoren bijna allemaal op voorlichting over de invulling van de keuzeruimte. Informatica blijft iets achter, en ook de Lerarenopleidingen Basisonderwijs zouden beter kunnen informeren.

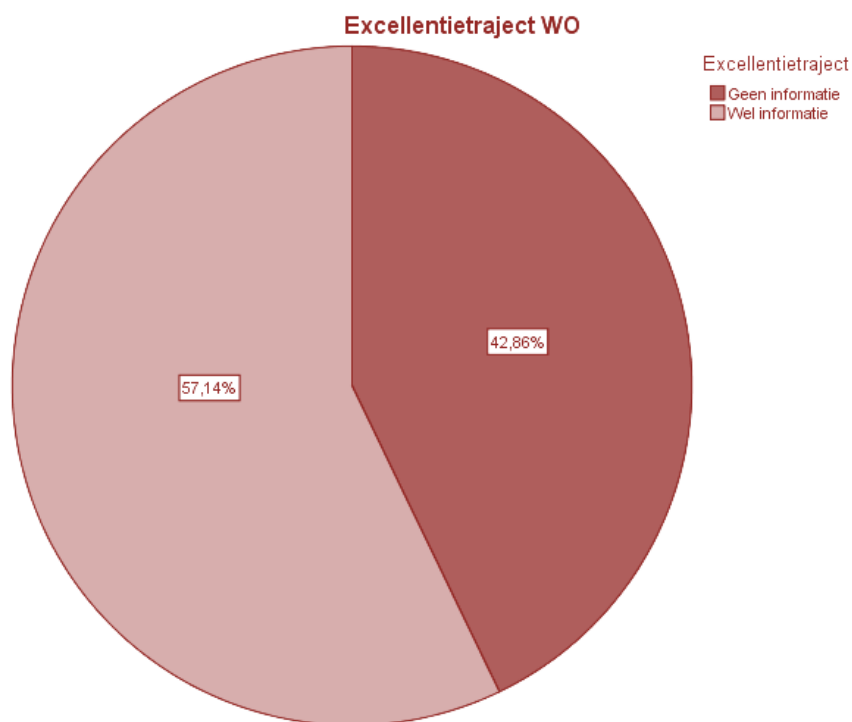
4.9 Excellentietraject

Websites scoren op de indicator Excellentietraject wanneer wordt vermeld dat er excellentieprogramma's binnen de opleiding of instelling te volgen zijn.

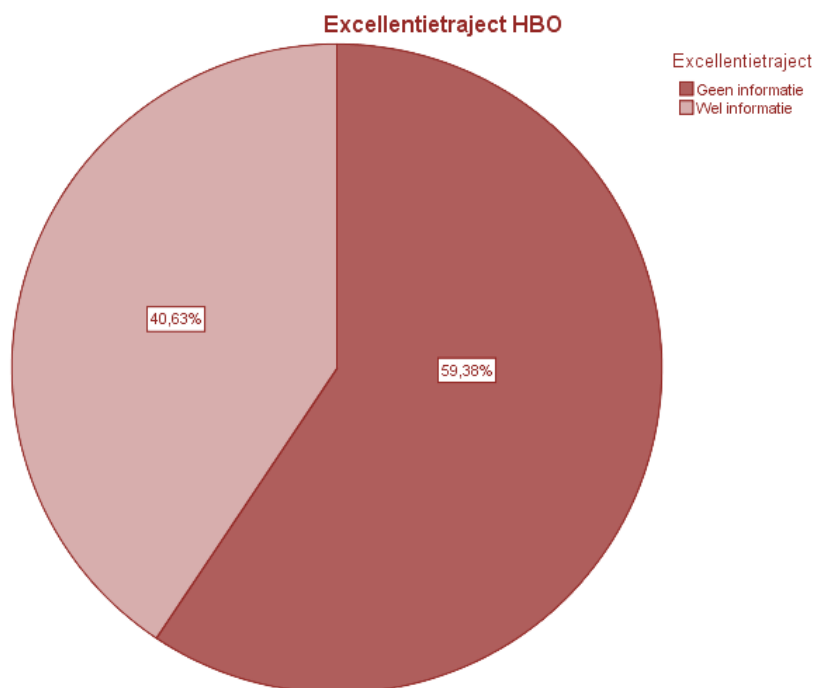
Op **45%** van de websites staat iets over excellentietrajecten vermeld (vorig jaar 55%).

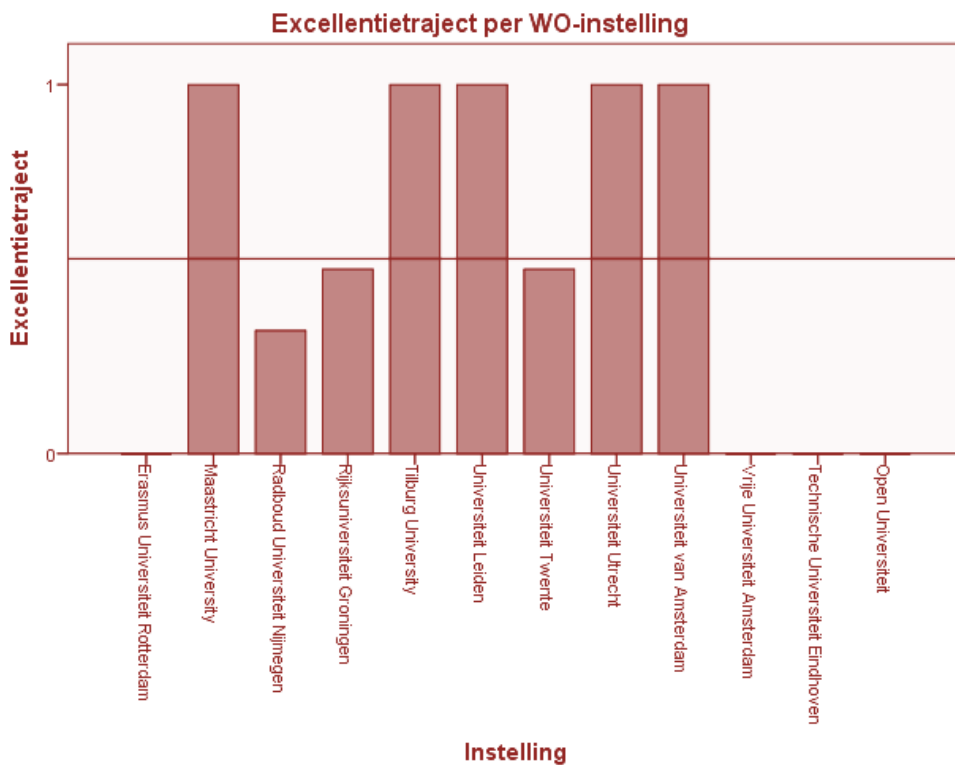
Op **57%** van de **wo-opleidingspagina's** wordt het excellentietraject benoemd (vorig jaar 88%). Dit is aanmerkelijk minder dan volgens de steekproef van vorig jaar.

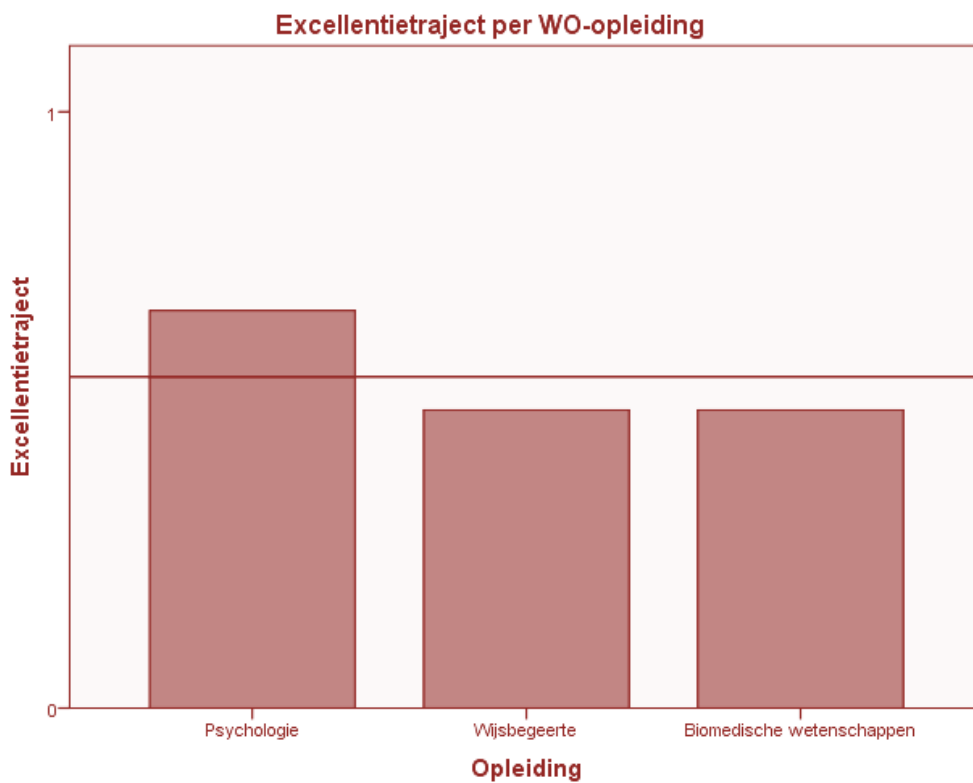
Van de **hbo-instellingen** benoemt **41%** het bestaan van excellentietrajecten (28%). Hier is juist een sterke toename te zien.

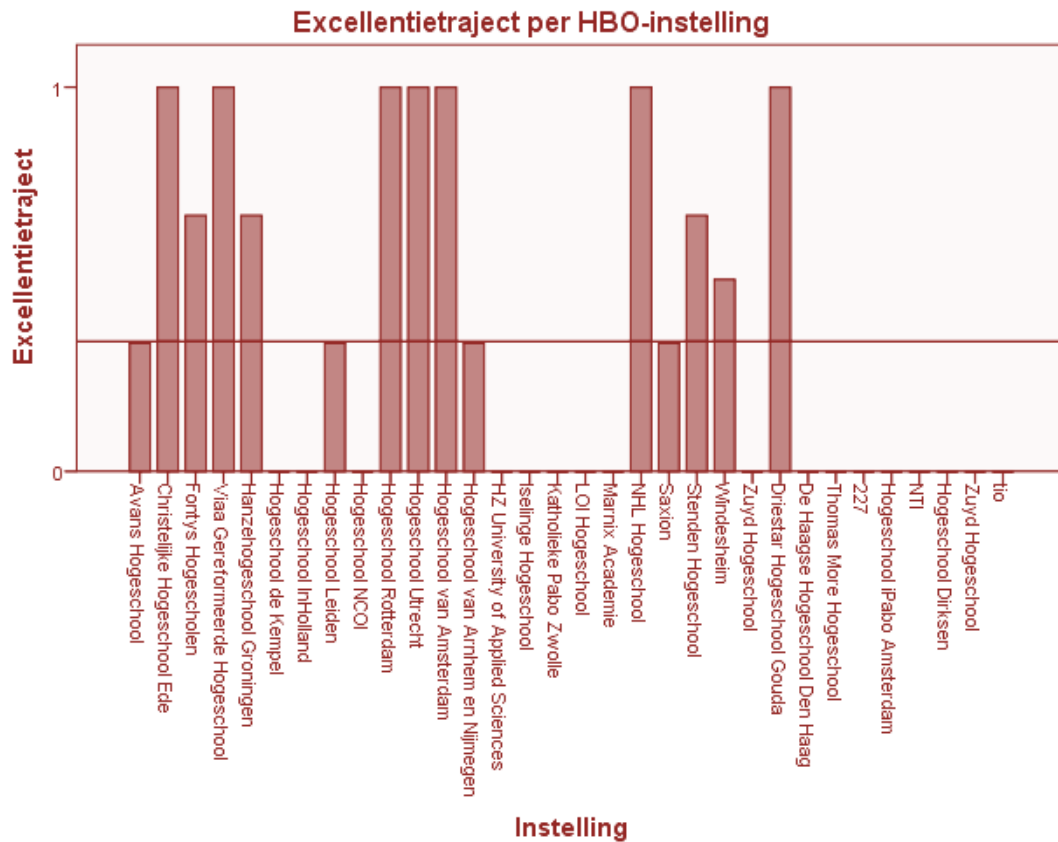
Een aantal **wo-instellingen** maakt melding van excellentietrajecten. Wanneer er geen melding van zo'n traject wordt gemaakt, is zo'n traject mogelijk niet aanwezig.

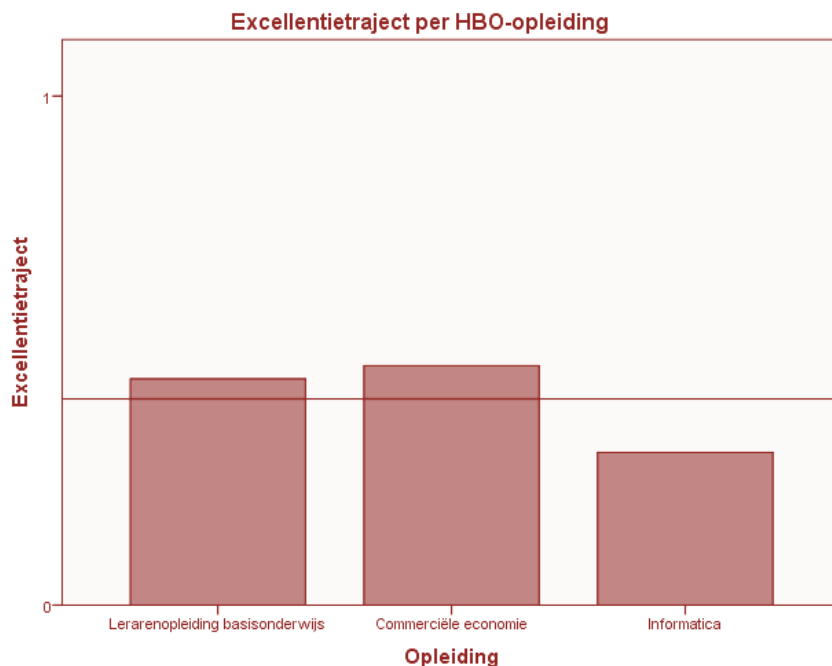
De meeste excellentietrajecten zijn te vinden bij Psychologie, en in iets mindere mate bij Wijsbegeerte en Biomedische Wetenschappen.

Het bestaan van excellentietrajecten verschilt sterk per **hbo-instelling**. Sommige instellingen communiceren bij alle onderzochte opleidingen over het bestaan van een excellentietraject, waar anderen dit niet doen. Op basis hiervan zal de student concluderen dat er geen excellentietraject is bij bepaalde opleidingen, zelfs als deze wel wordt geboden.

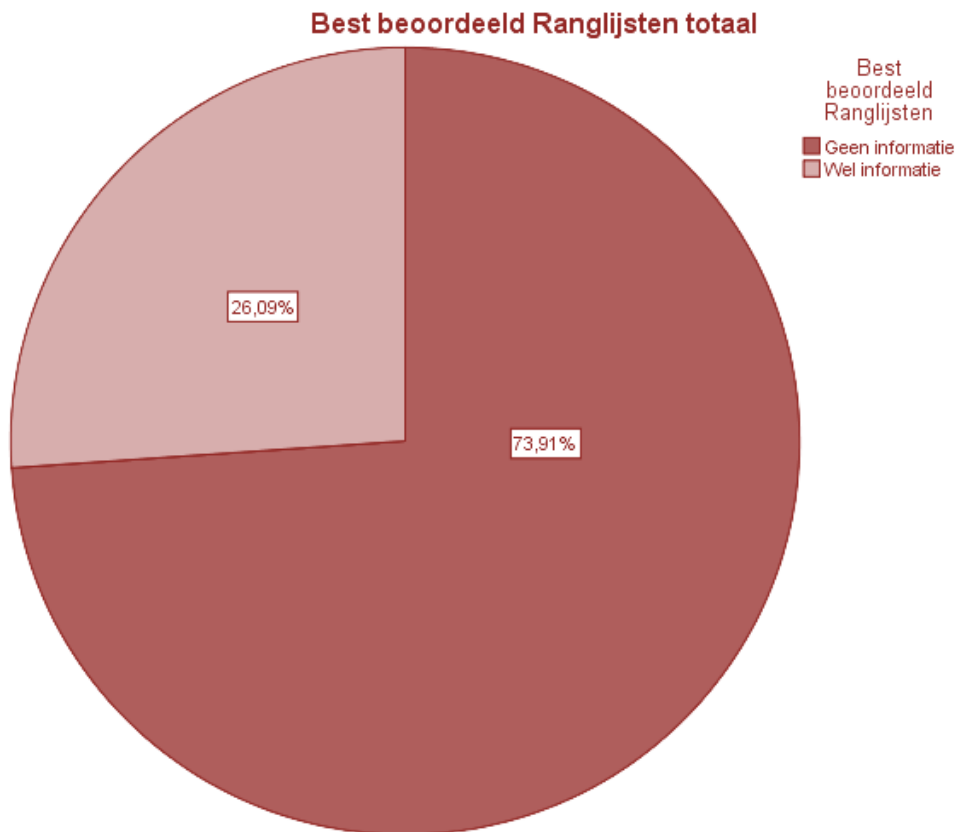
Van alle onderzochte opleidingen worden bij enkele excellentietrajecten aangeboden.

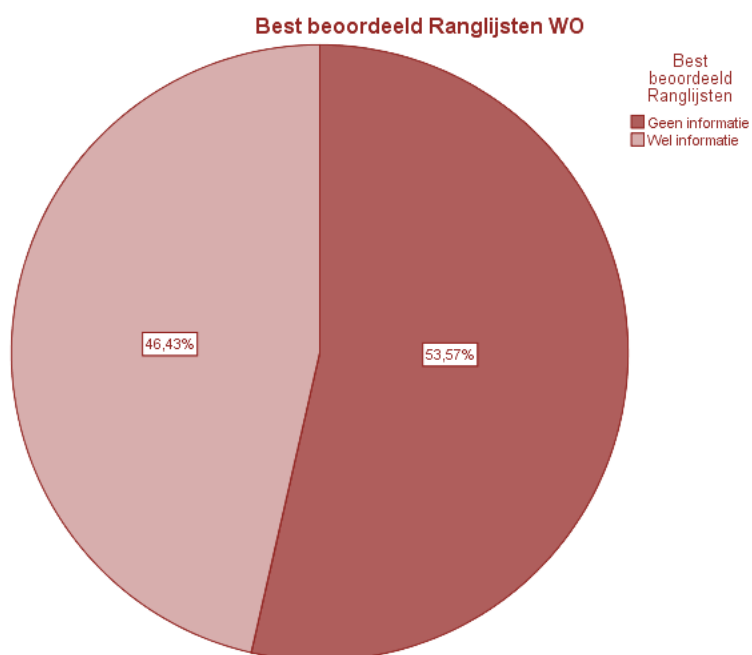
4.10 Best beoordeeld ranglijsten

Websites scoren op de indicator Best beoordeeld/hoog op ranglijst wanneer er op enige wijze wordt verwezen naar hoge beoordelingen door studenten, ranglijsten et cetera. Opleidingen worden op verschillende manieren aangeprezen. Doordat dit niet op een eenduidige manier gebeurt, zijn deze beoordelingen echter niet goed vergelijkbaar. Bovendien zien veel studies zich als beste. Uiteraard kunnen niet alle opleidingen tegelijkertijd de beste zijn. Daarom zou het beter zijn als alle hoger onderwijsinstellingen samen tot een indicator voor vergelijking van beoordelingen zouden komen. Hierbij kan gedacht worden aan de accreditatieoordelen van de NVAO of de NSE.

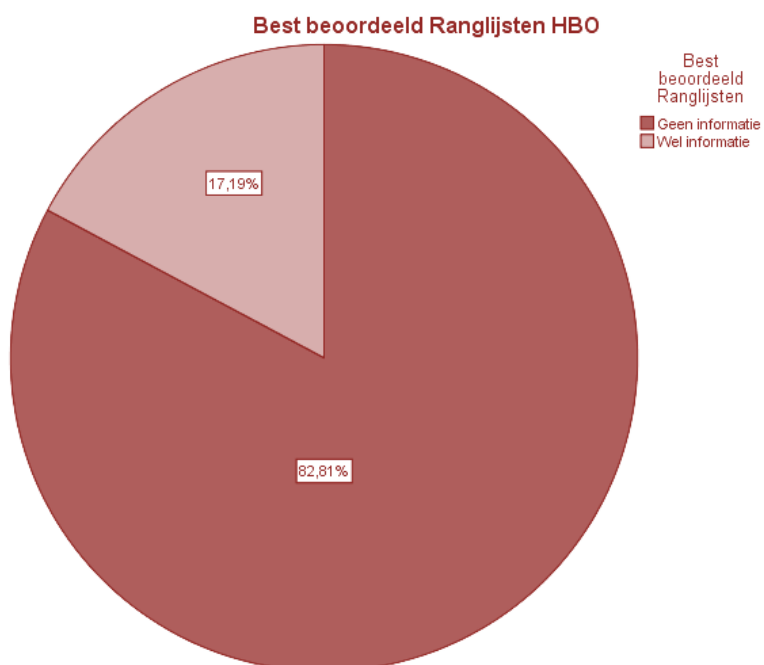
Van alle opleidingssites vermeldt **26%** dat de opleiding als beste beoordeeld is volgens een bepaalde meting (vorig jaar was dit 28%).

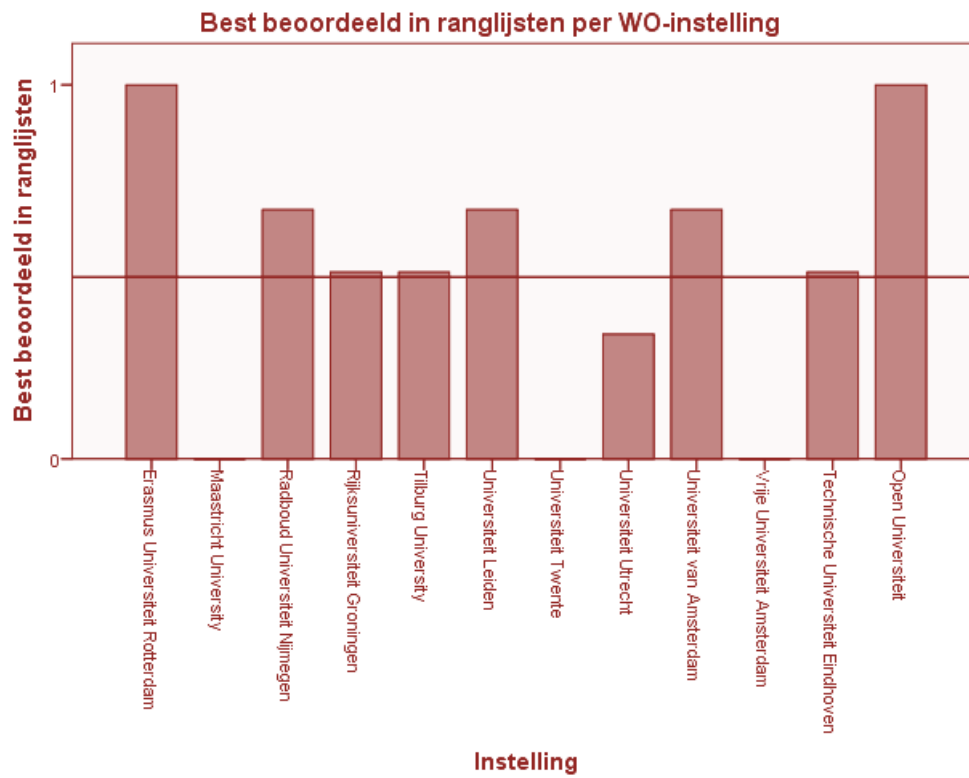
Van de **wo-instellingen** vermeldt **46%** dat de opleiding als een hoge kwaliteitsbeoordeling heeft (vorig jaar was dit 49%).

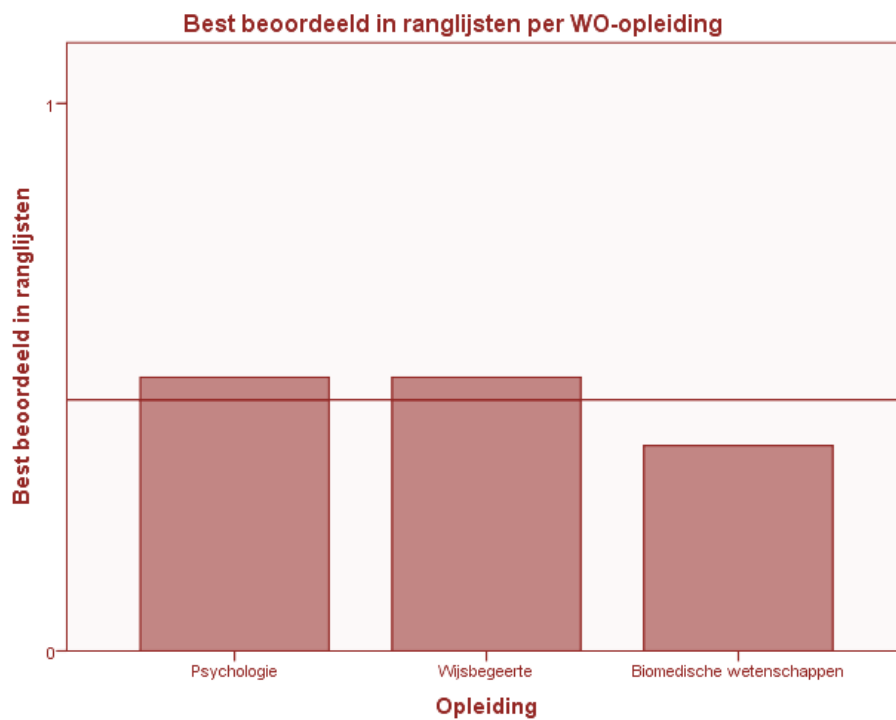
Hbo-instellingen benoemen in mindere mate of de opleiding als beste beoordeeld is: **17%** (vorig jaar 11%).

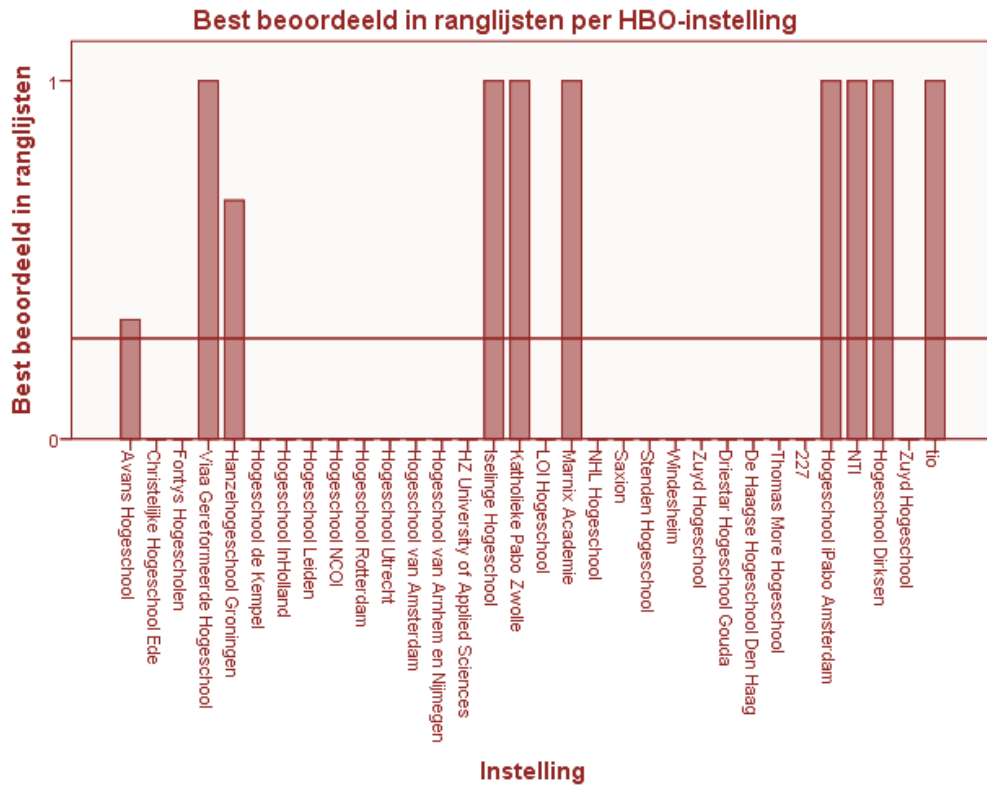
Wo-instellingen benoemen wisselend of een bepaalde opleiding hoog beoordeeld is.

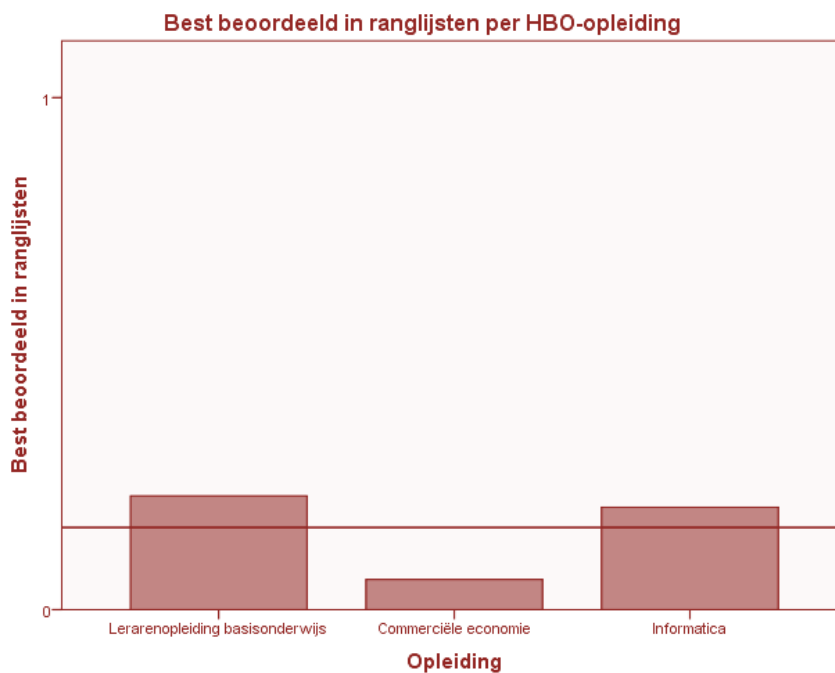
De opleidingen ontlopen elkaar niet veel in het benoemen van hoge beoordelingen.

Hbo-instellingen noemen óf bij alle onderzochte opleidingen een hoge beoordeling, óf noemen dit helemaal niet – meer niet dan wel.

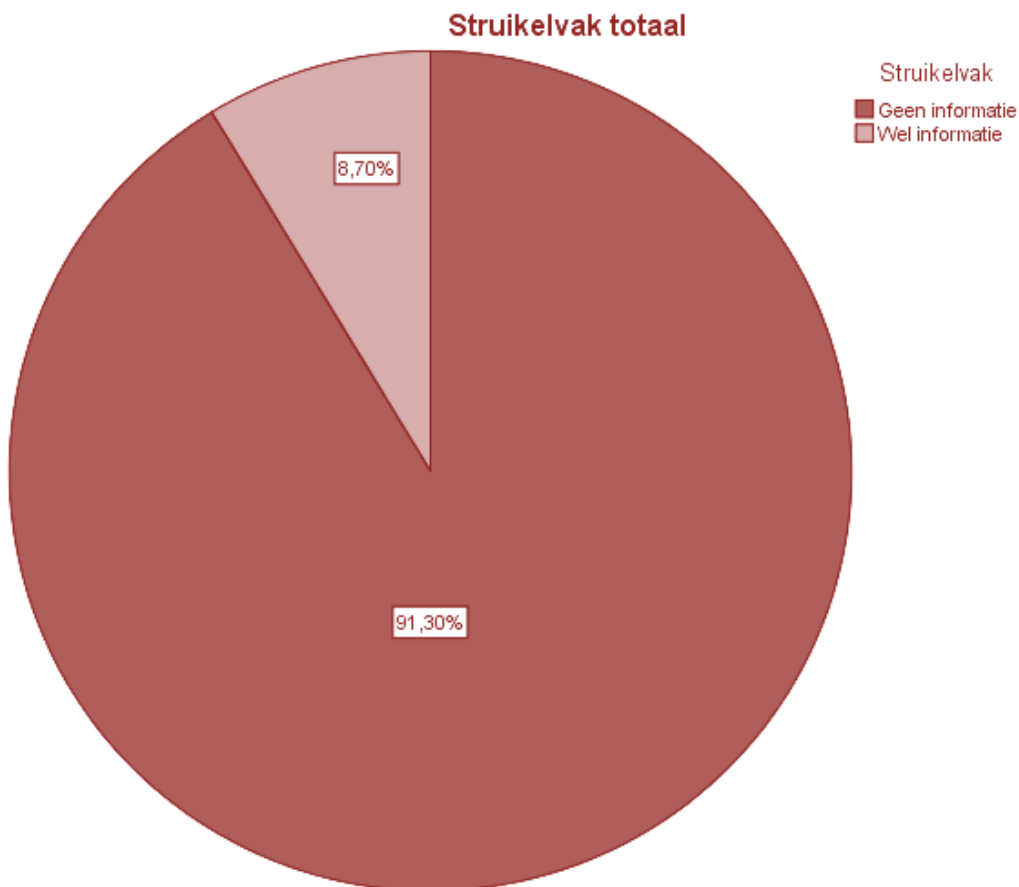
Commerciële Economie noemt bijna nooit of de opleiding hoog beoordeeld is; de Lerarenopleidingen Basisonderwijs en Informatica iets vaker, maar ook weinig.

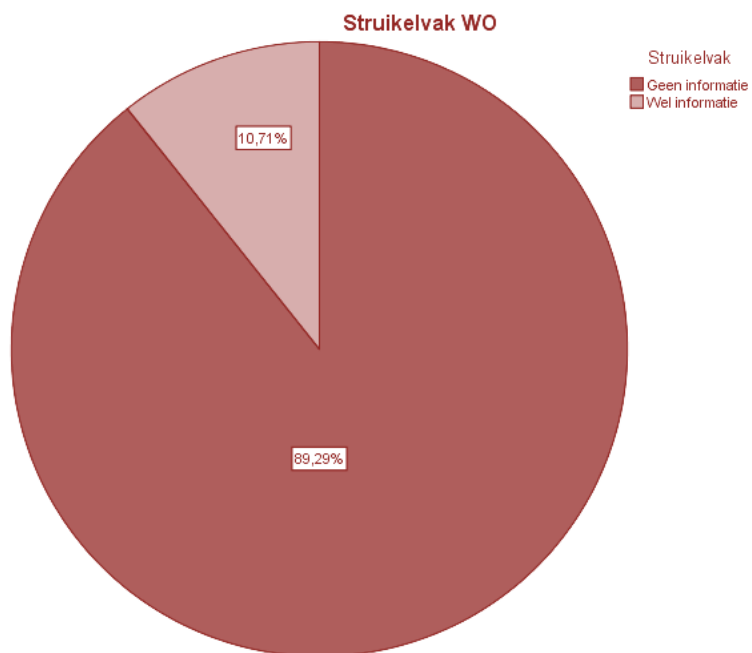
4.11 Struikelvak

Websites scoren op de indicatie Struikelvak wanneer wordt aangegeven dat er één of meerdere vakken binnen de opleiding zijn waar studenten problemen mee kunnen krijgen. Wanneer er binnen het curriculum van een opleiding vakken zijn waar studenten bovengemiddelde problemen mee hebben is het belangrijk dit te vermelden. Dit kan aankomende studenten helpen om te bepalen of een bepaalde opleiding bij hen past. Daarnaast geeft het de mogelijkheid aan studenten om eventuele deficiënties op dit gebied al vroeg aan te pakken zodat latere problemen voorkomen kunnen worden.

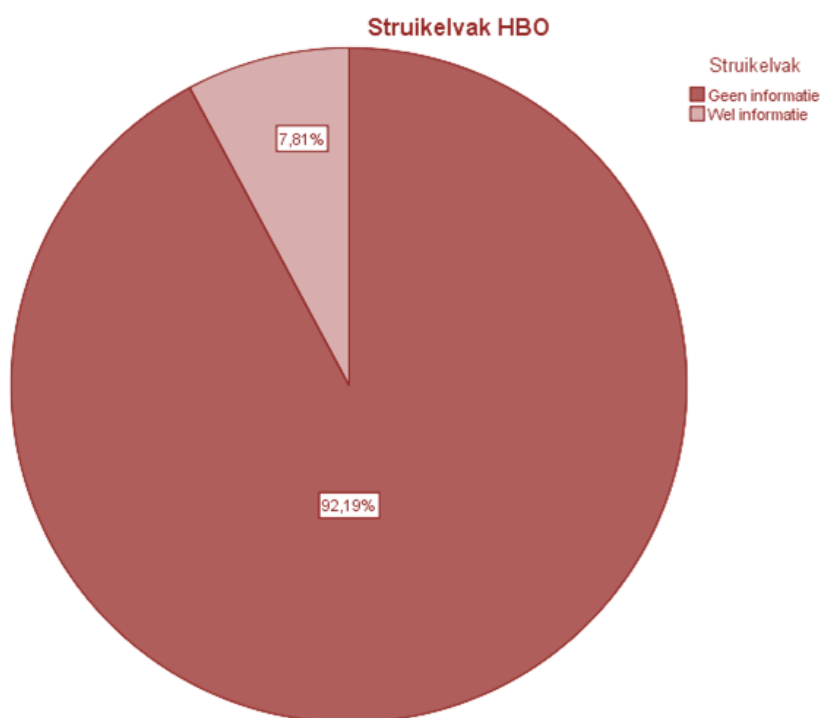
Van het totaal aantal onderzochte opleidingen maakt **8%** melding van struikelvakken (vorig jaar was dit 13%).

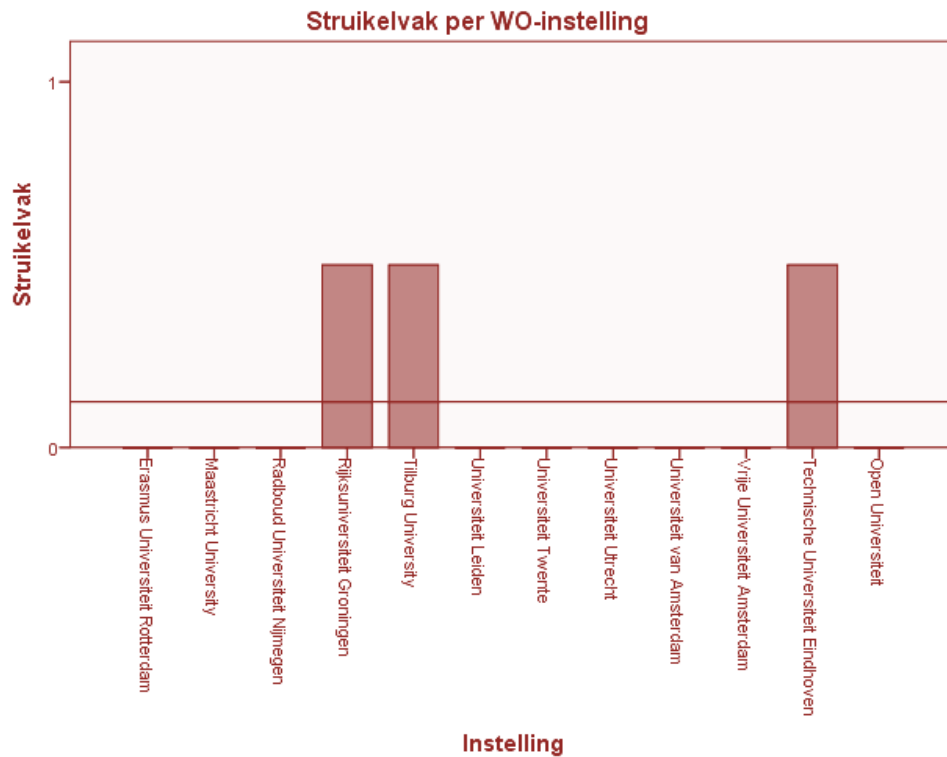
In het **wo** vermeldt **10%** van de opleidingssites dat er sprake is van struikelvakken (vorig jaar 5%).

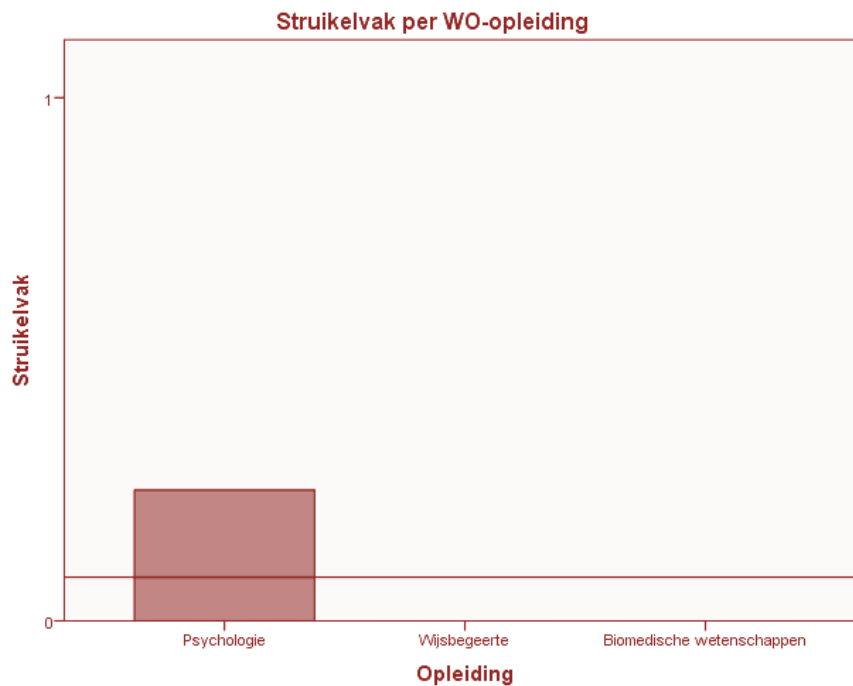
Van de **hbo-instellingen** vermeldt **8%** dat de opleiding struikelvakken bevat (19% vorig jaar). De vermelding in het hbo is dus aanmerkelijk gedaald; in het wo is die nooit hoog geweest.

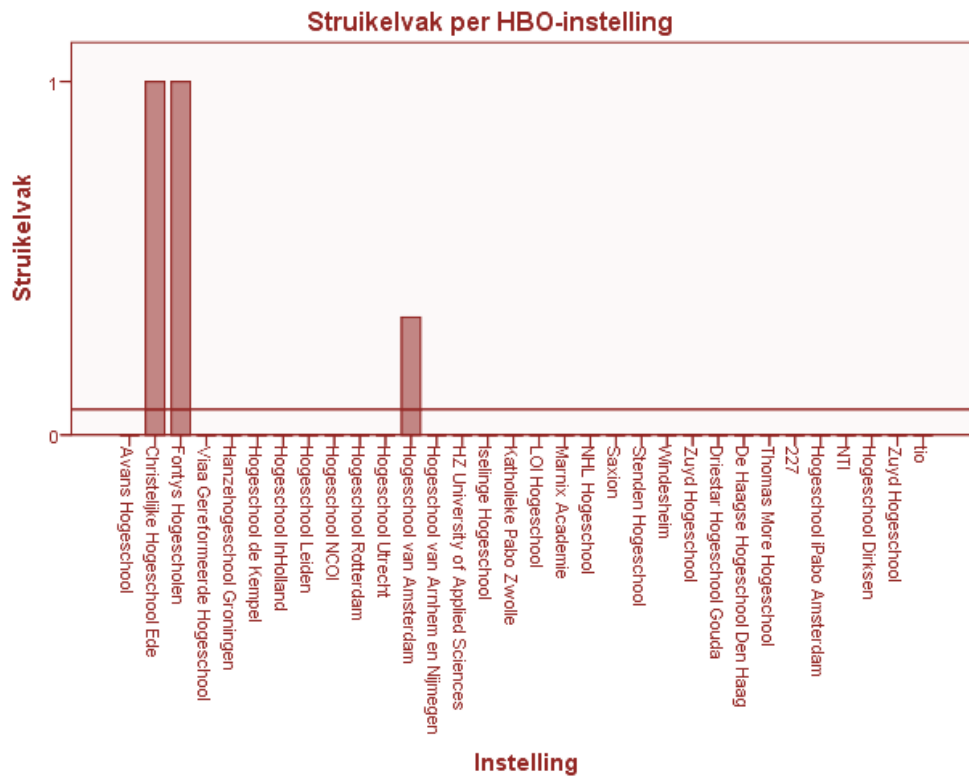
Van de **wo-instellingen** informeren alleen de Rijksuniversiteit Groningen, Tilburg University en de Technische Universiteit Eindhoven over struikelvakken. Aangezien de meeste opleidingen wel struikelvakken hebben, zouden instellingen er goed aan doen dit te benoemen om studenten hierop voor te bereiden.

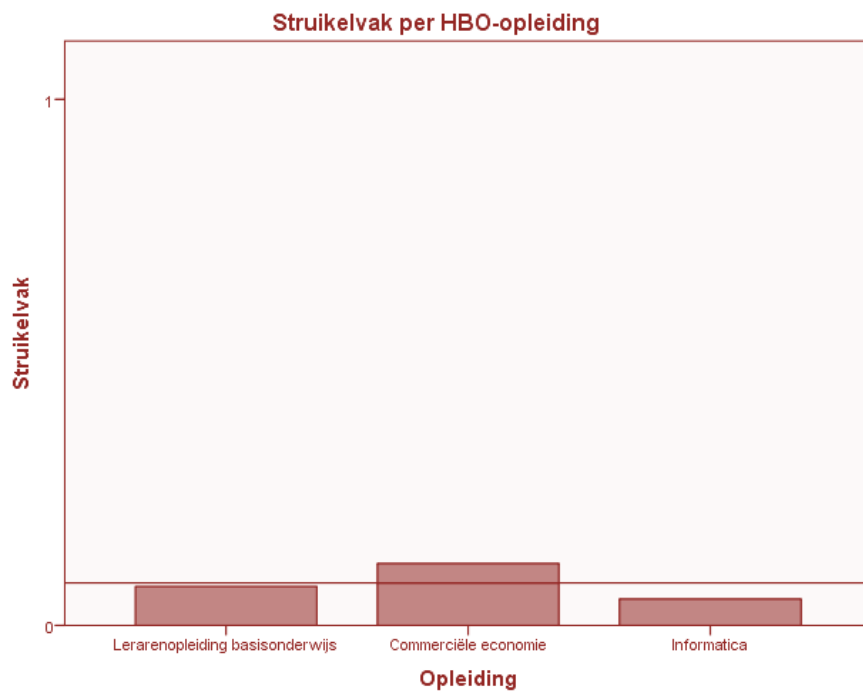
Bij de uitsplitsing naar opleiding op het wo blijkt alleen Psychologie melding te maken van struikelvakken.

Hbo-instellingen maken zelden melding van struikelvakken. De Christelijke Hogeschool Ede en Fontys Hogescholen informeren hierover bij alle onderzochte opleidingen, en de Hogeschool van Amsterdam in enige mate. Geen van de andere hbo-instellingen informeert, en zou dit kunnen overwegen.

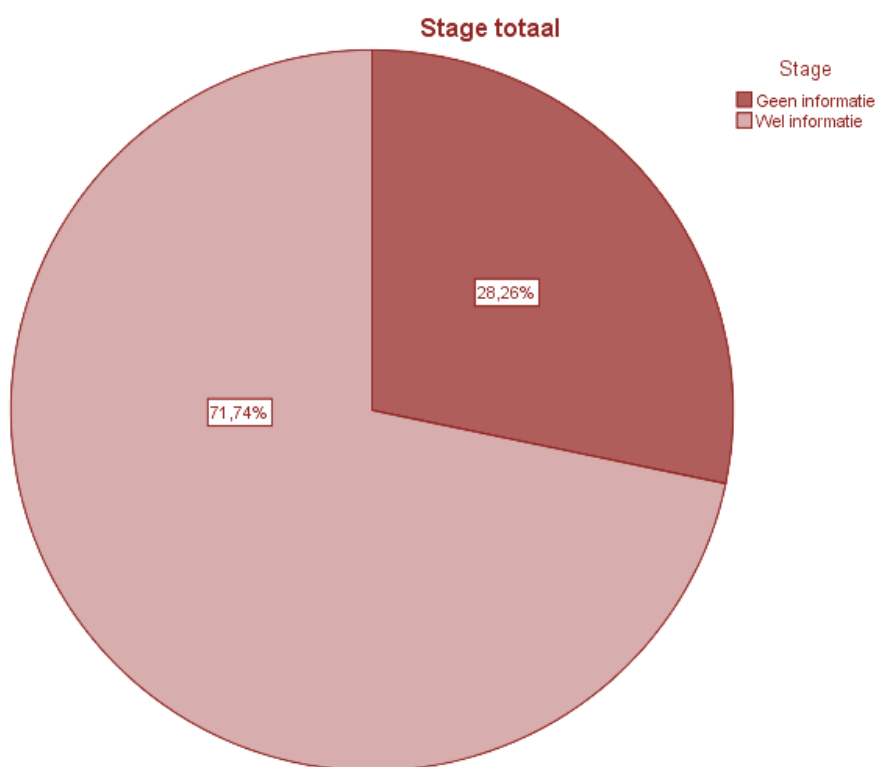
De onderzochte hbo-opleidingen maken in ongeveer gelijke mate melding van struikelvakken.

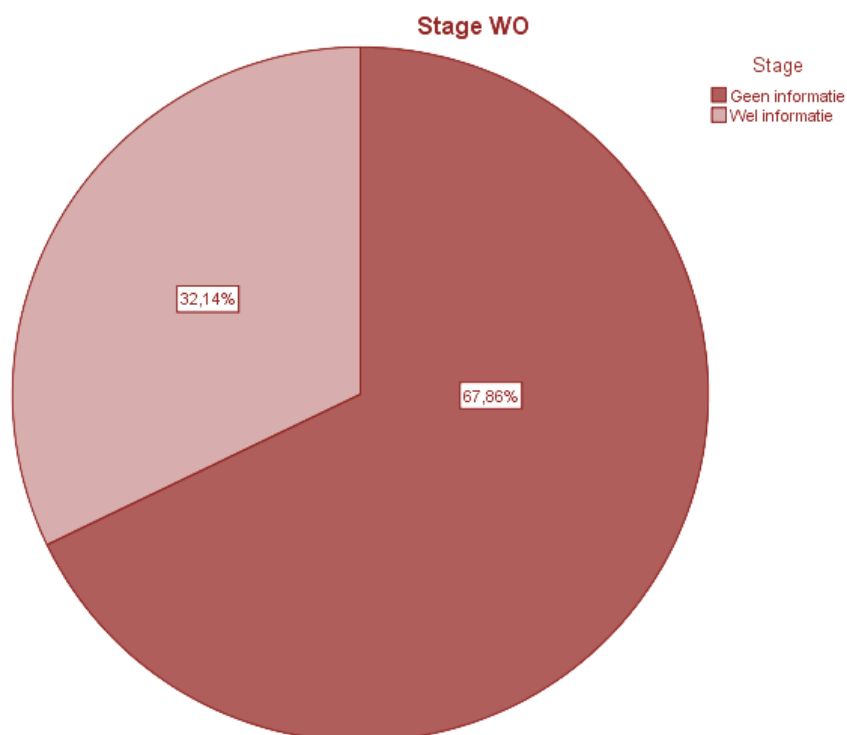
4.12 Stage

Websites scoren op de indicator Stage wanneer blijkt dat de mogelijkheid bestaat om stage te lopen of dat de stage een verplicht onderdeel van de studie vormt. Stages vormen een wezenlijk onderdeel van een beroepsopleiding. Informatie hierover mag dan ook niet ontbreken. Dit geldt in mindere mate voor wetenschappelijke opleidingen.

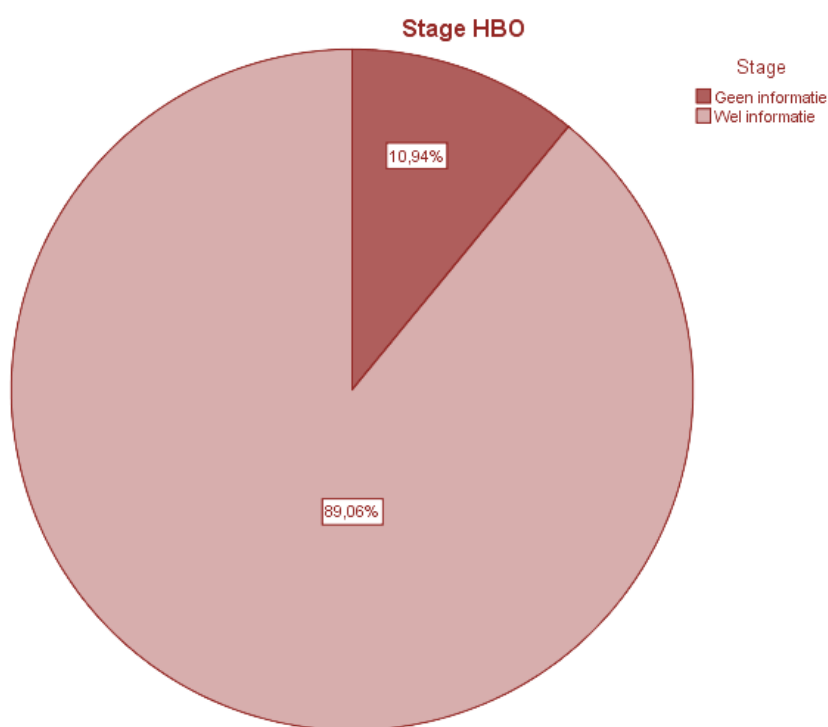
Op **72%** van de websites staat er iets over stages vermeld (vorig jaar 63%).

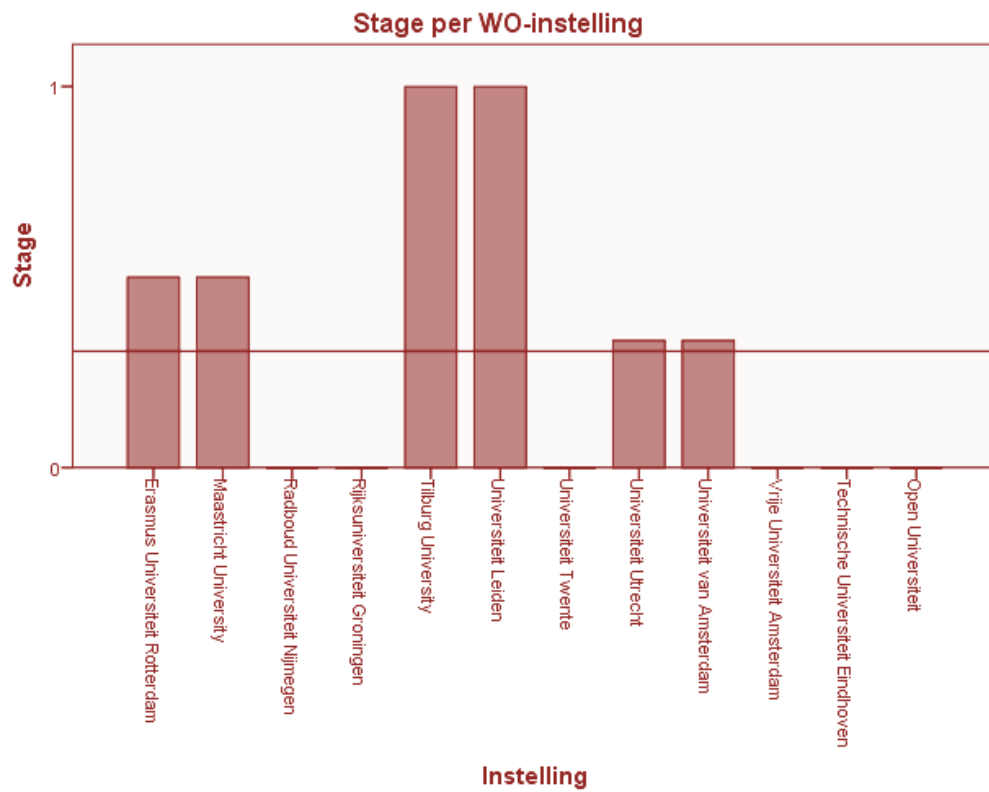
Van de **wo-opleidingen** vermeldt **32%** dat de mogelijkheid tot stagelopen bestaat (vorig jaar 40%).

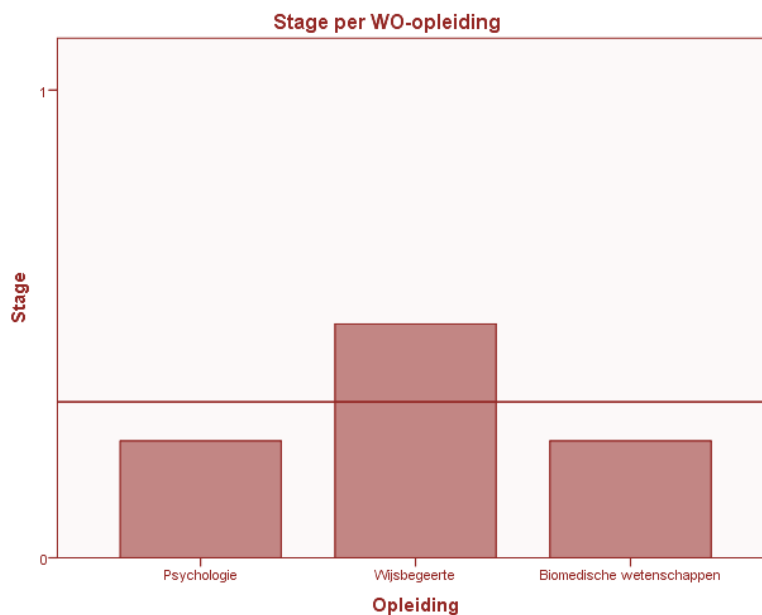
Hbo-instellingen informeren veel meer over stages dan universiteiten: **89%** (96% vorig jaar). Waarschijnlijk heeft dit te maken met het feit dat stages vrijwel altijd in beroepsgerichte opleidingen zijn opgenomen, terwijl dit in het wo lang niet het geval is.

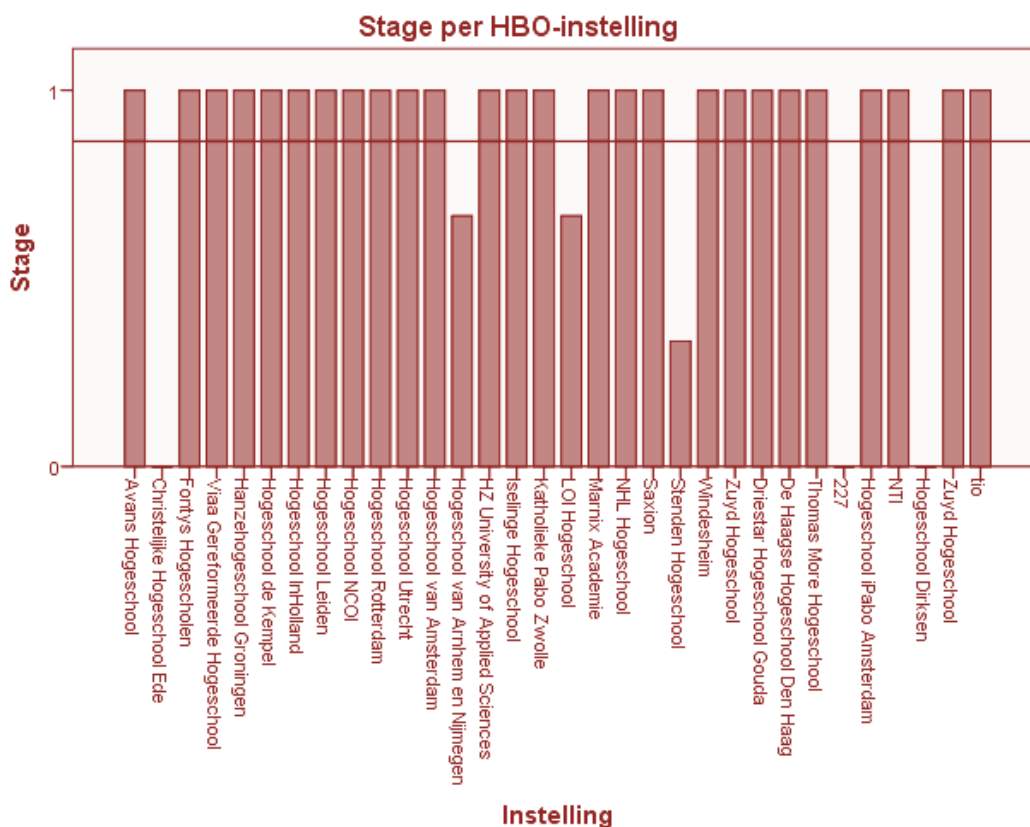
Er zijn duidelijke verschillen tussen de **wo-instellingen** wat betreft het vermelden van stage-mogelijkheden. Tilburg University en de Universiteit Leiden lichten hier volledig over voor. Een viertal instellingen doet dit gedeeltelijk, en de rest niet.

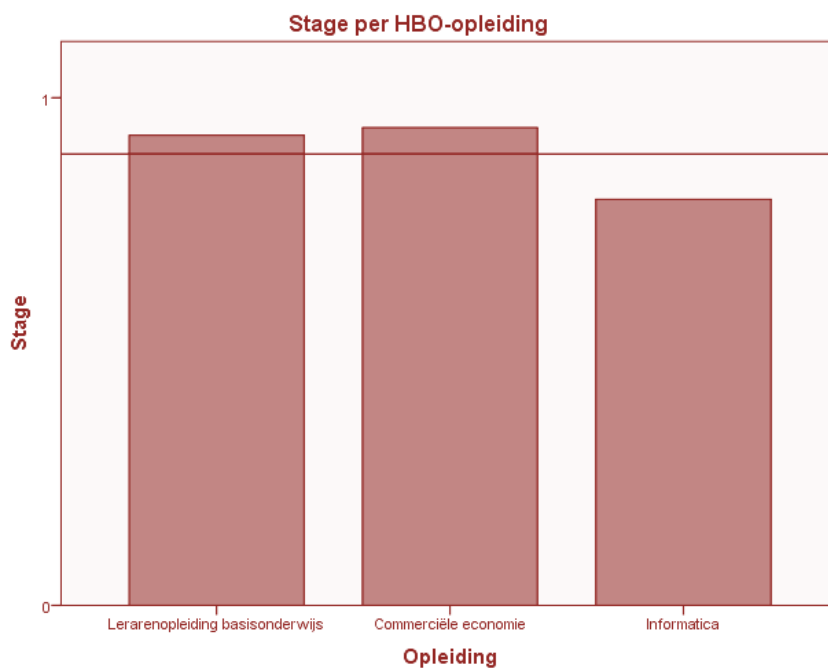
De opleiding Wijsbegeerte informeert het meest over de mogelijkheid tot het lopen van een stage. Het is opvallend dat Psychologie en Biomedische Wetenschappen hier niet over informeren, terwijl een stage wel vaak deel uitmaakt van het studieprogramma van deze opleidingen.

De **hbo-instellingen** informeren over het algemeen zeer goed over stage-mogelijkheden.

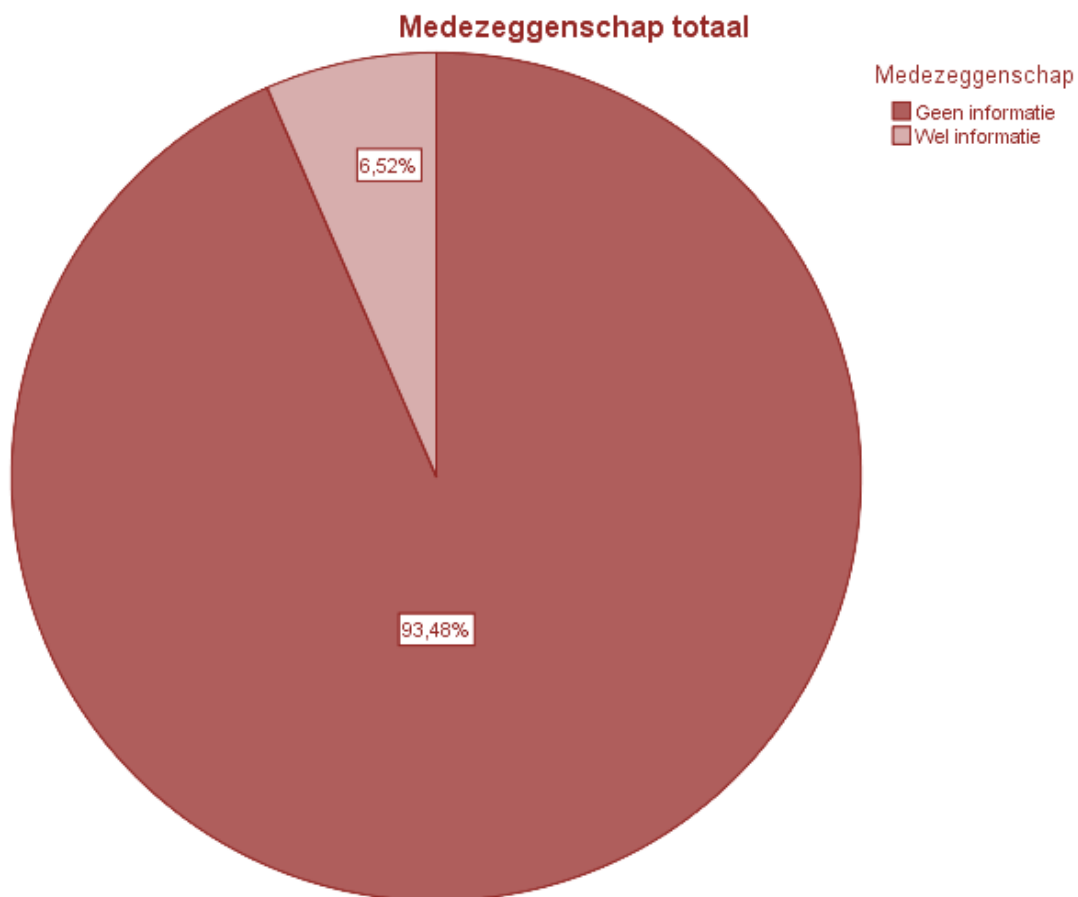
De verschillende onderzochte opleidingen ontlopen elkaar niet veel op het gebied van voorlichting over stagelopen.

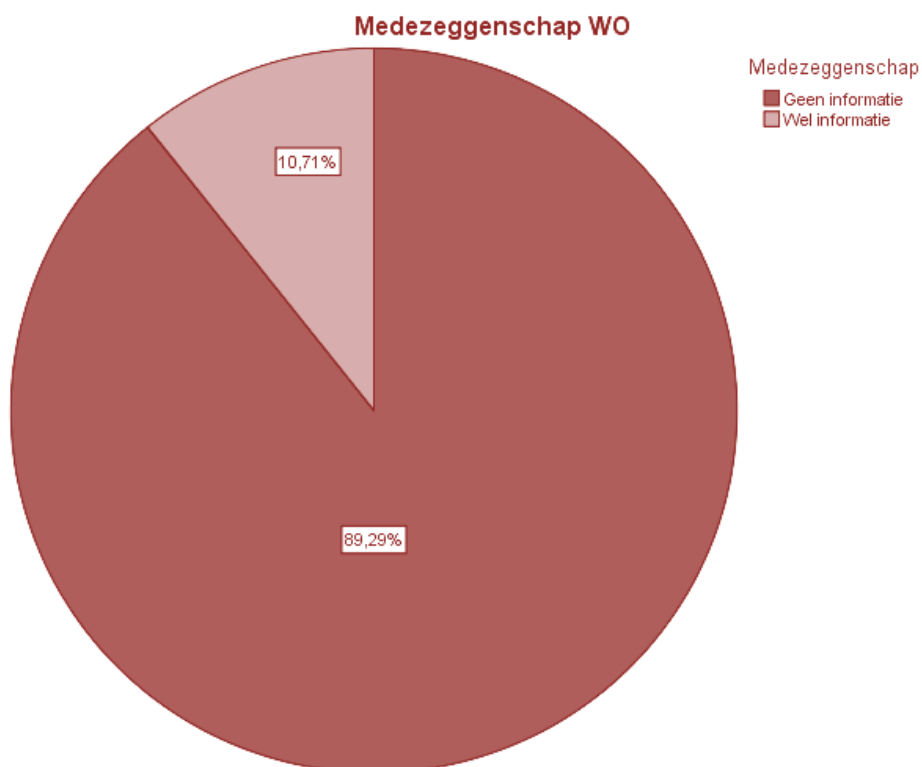
4.13 Medezeggenschap

Websites scoren op de indicator Medezeggenschap wanneer er enige informatie over de medezeggenschap op een instelling wordt gegeven. Door de toegenomen focus op het nominaal studeren wordt het steeds moeilijker om voldoende geschikte kandidaten voor de studentenmedezeggenschap te vinden. De medezeggenschap is een belangrijke schakel in het kwaliteitscontrolemechanisme van een instelling. Daarom is het belangrijk dat de studentenmedezeggenschap ook in de toekomst goed blijft functioneren en idealiter zelfs verbetert. Opleidingen kunnen de medezeggenschap bij aankomende studenten onder de aandacht brengen door hierover goed te informeren op de opleidingspagina's.

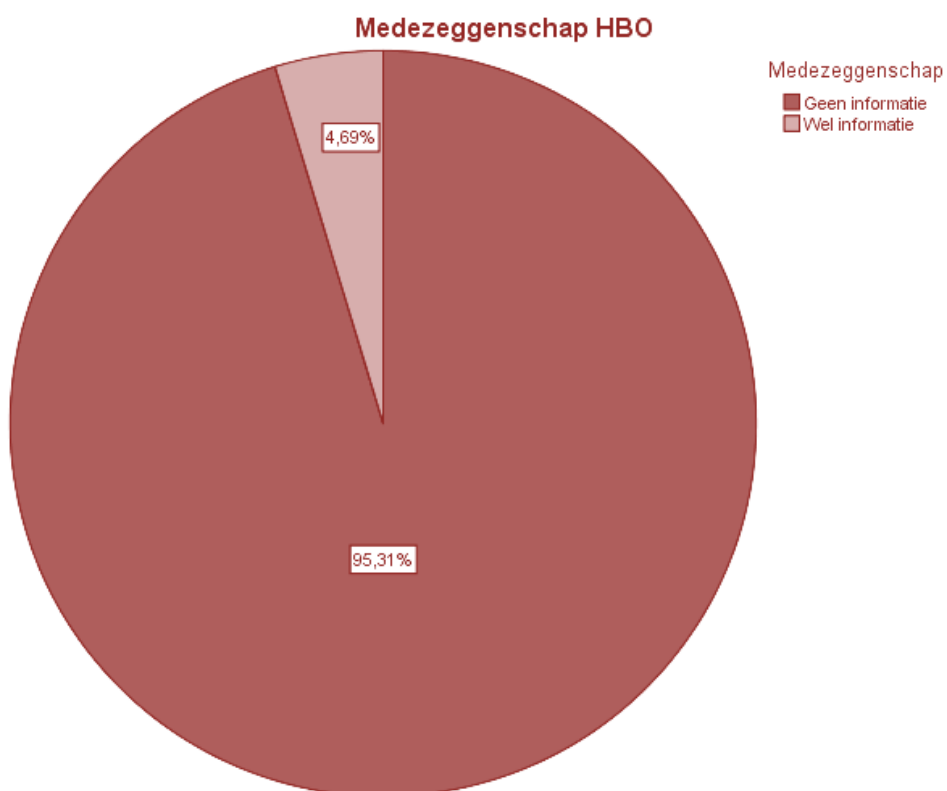
Op **8%** van alle websites wordt iets gezegd over de medezeggenschap binnen de instelling (vorig jaar was dit 11%).

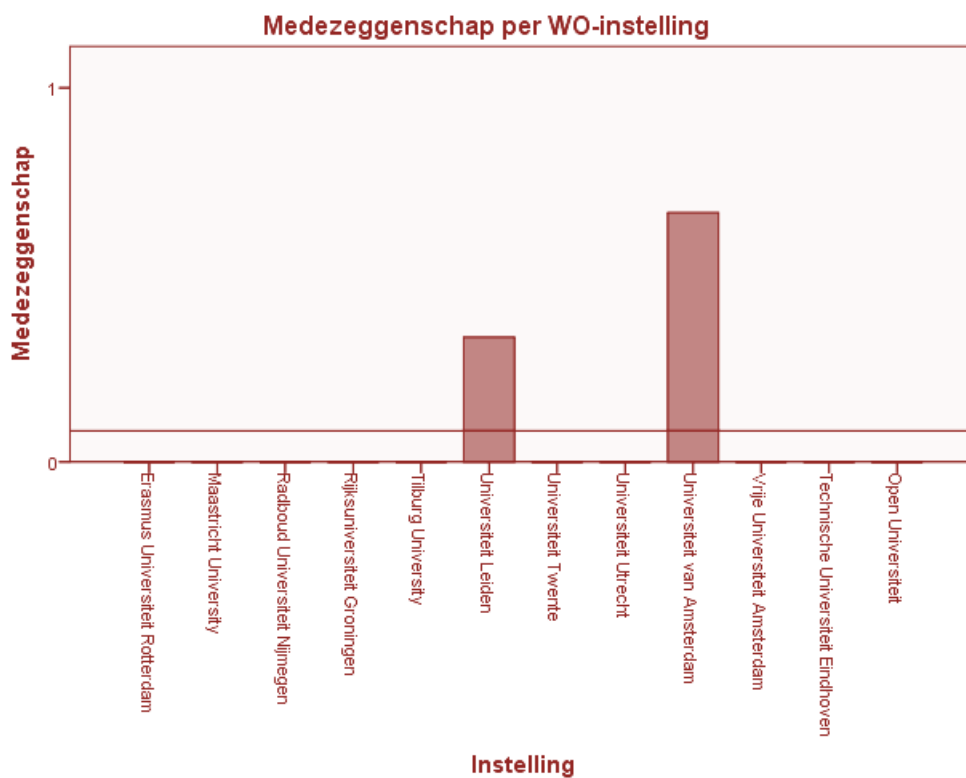
Het **wo** scoort met **11%** iets lager dan vorig jaar (17%), maar wel hoger dan het hbo.

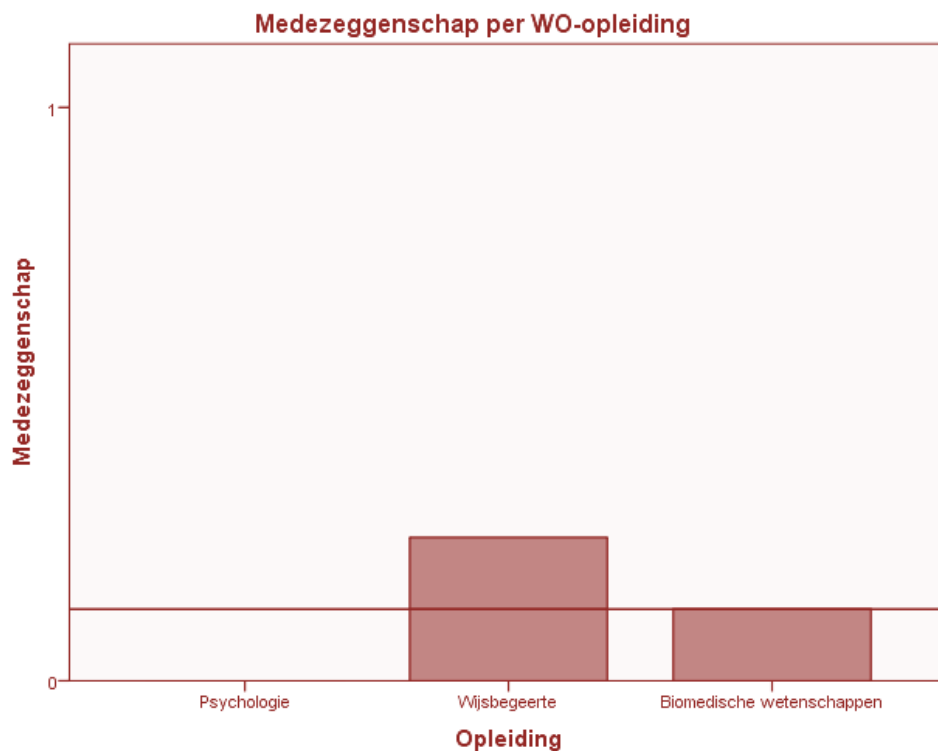
Het **hbo** scoort **5%** (vorig jaar 6%). De medezeggenschap krijgt dus nog steeds weinig aandacht in het studiekeuzeproces.

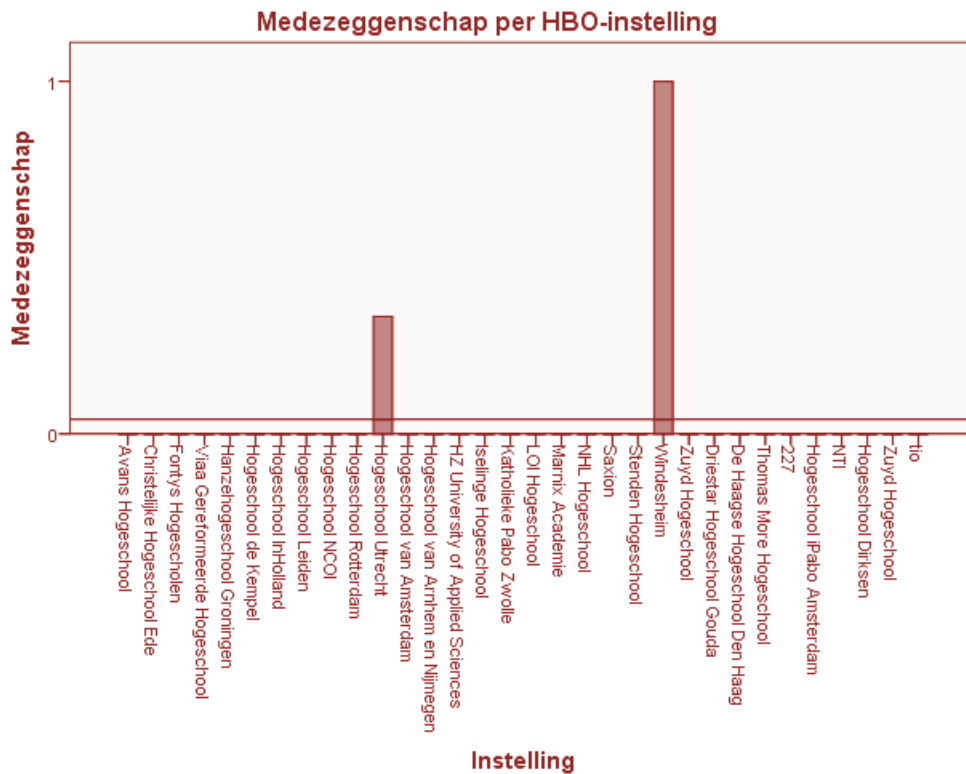
Alleen de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Leiden informeren in enige mate over de Medezeggenschap.

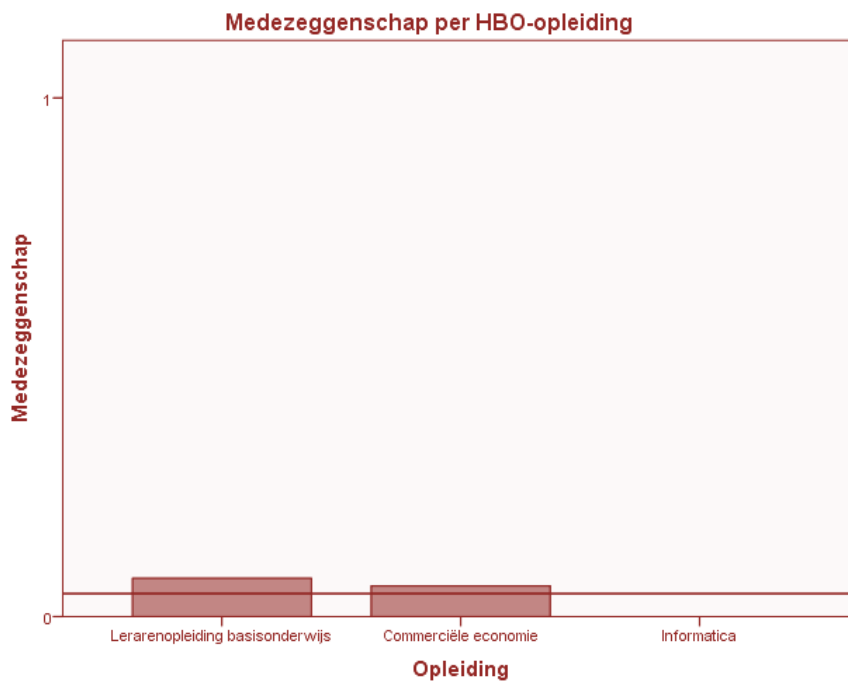
Voorlichting over de medezeggenschap wordt alleen geboden bij de opleidingen Wijsbegeerte en Biomedische Wetenschappen.

Van de **hbo's** informeert alleen Windesheim volledig over Medezeggenschap. De Hogeschool Utrecht doet dit in beperkte mate. De andere hogescholen informeren geheel niet.

Binnen het hbo wordt zeer beperkt over medezeggenschap geïnformeerd bij de Lerarenopleiding Basisonderwijs en Commerciële Economie.

Hoofdstuk 5. Instroom en Doorstroom

Het vijfde thema dat wordt behandeld is 'Instroom en Doorstroom'. In dit thema wordt gekeken naar verschillende kenmerken die te maken hebben met de manier waarop studenten kunnen instromen in een opleiding en hoe de doorstroom binnen de bachelor en uit de bachelor naar de master is geregeld. De volgende indicatoren zijn onderzocht:

5.1 (Bindend) studie advies

5.2 Numerus fixus

5.3 Loting

5.4 Selectie

5.5 Aansluiting master

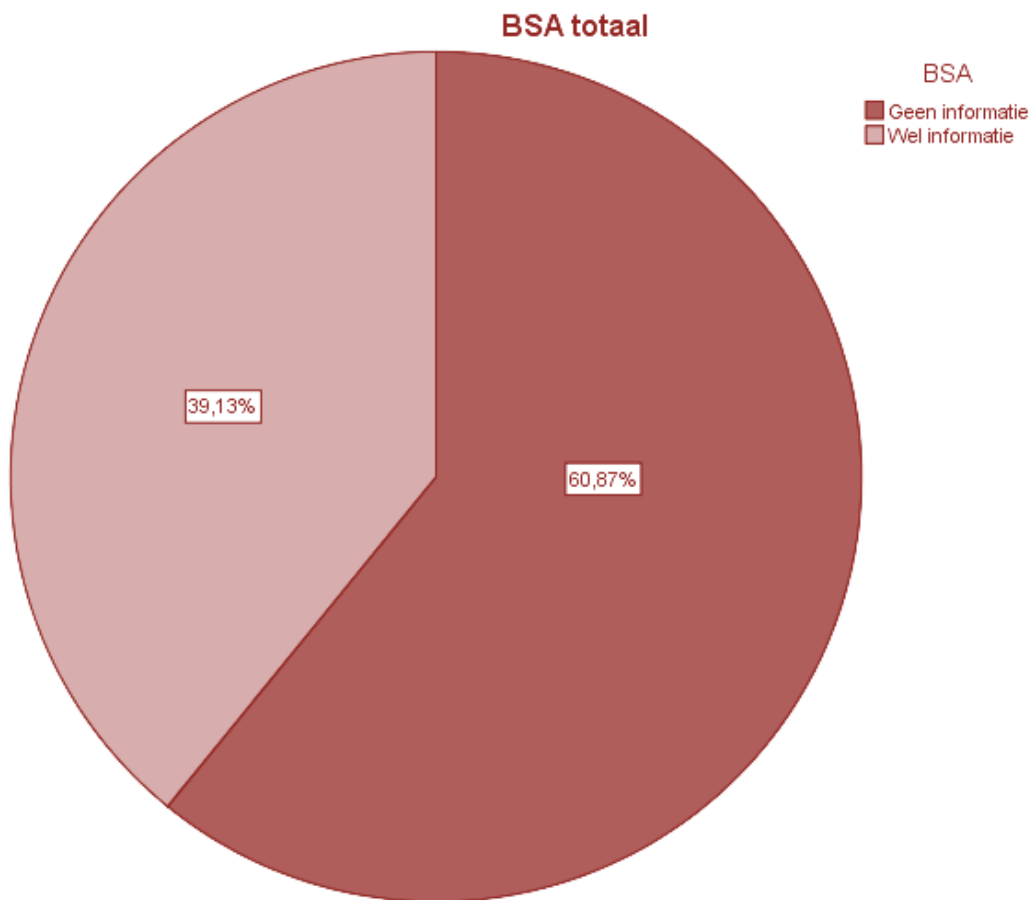
5.6 Verwante opleidingen

5.7 Toegangseisen

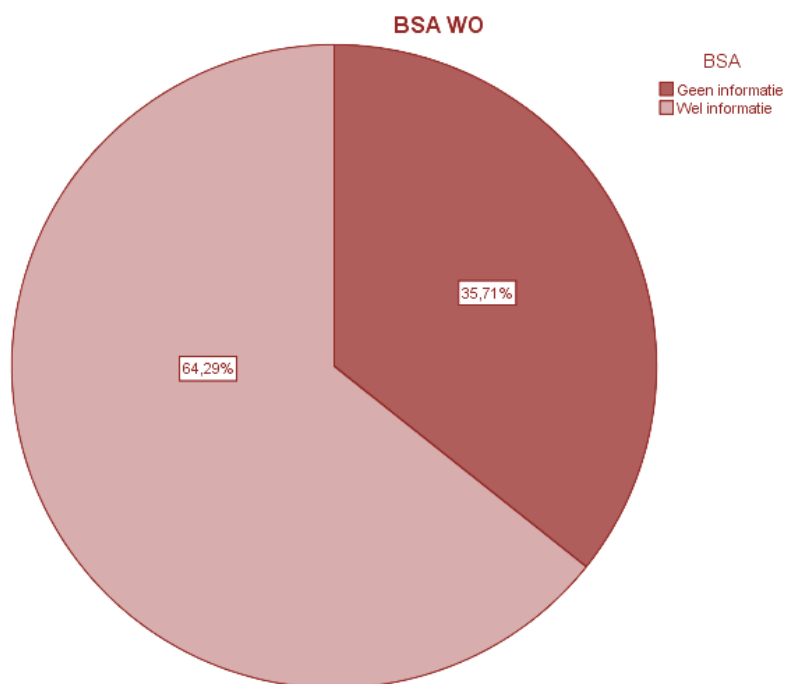
5.1 BSA

Websites scoren op de indicator Bindend studie advies (bsa) wanneer er wordt vermeld of er een bindend studie advies wordt gegeven aan het einde van het eerste jaar. Nu er steeds meer nadruk komt te liggen op studierendement en er van studenten een steeds grotere inspanning – ook in het eerste jaar van hun studie – wordt verwacht, is het belangrijk dat aankomende studenten al vroeg weten wat er van ze wordt verwacht.

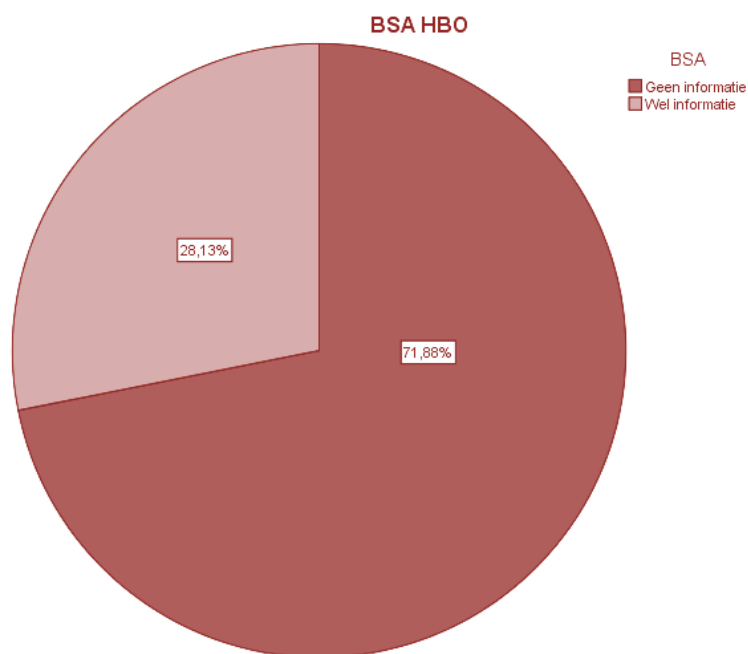
Op **39%** van de websites wordt vermeld of een opleiding een BSA hanteert (vorig jaar 52%).

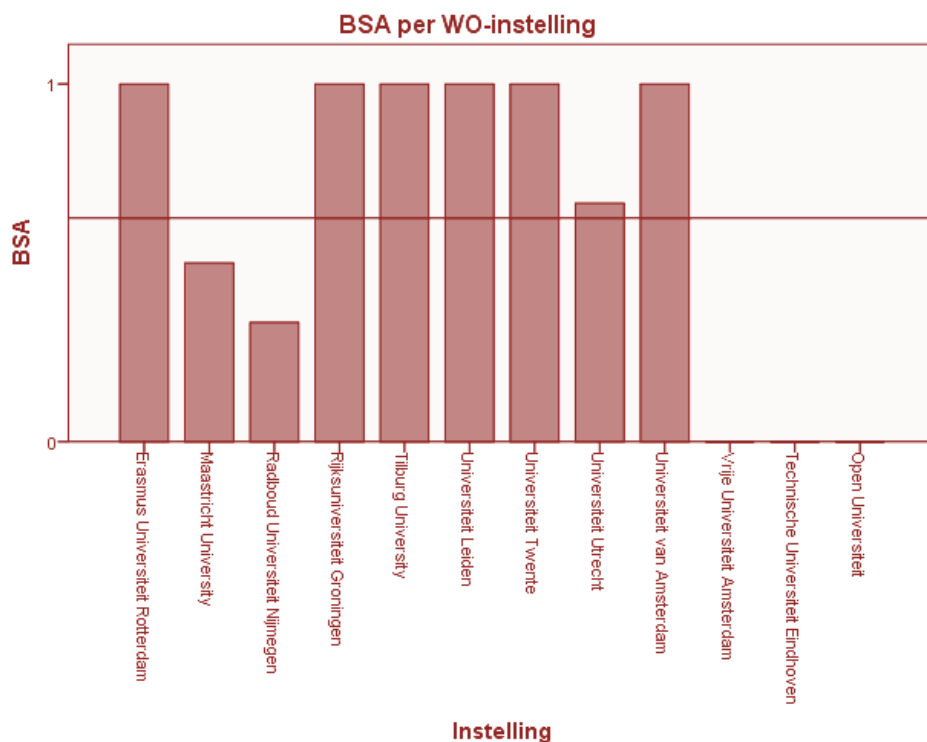
Van de **wo-instellingen** informeert **64%** over het BSA. Dit was vorig jaar 74%.

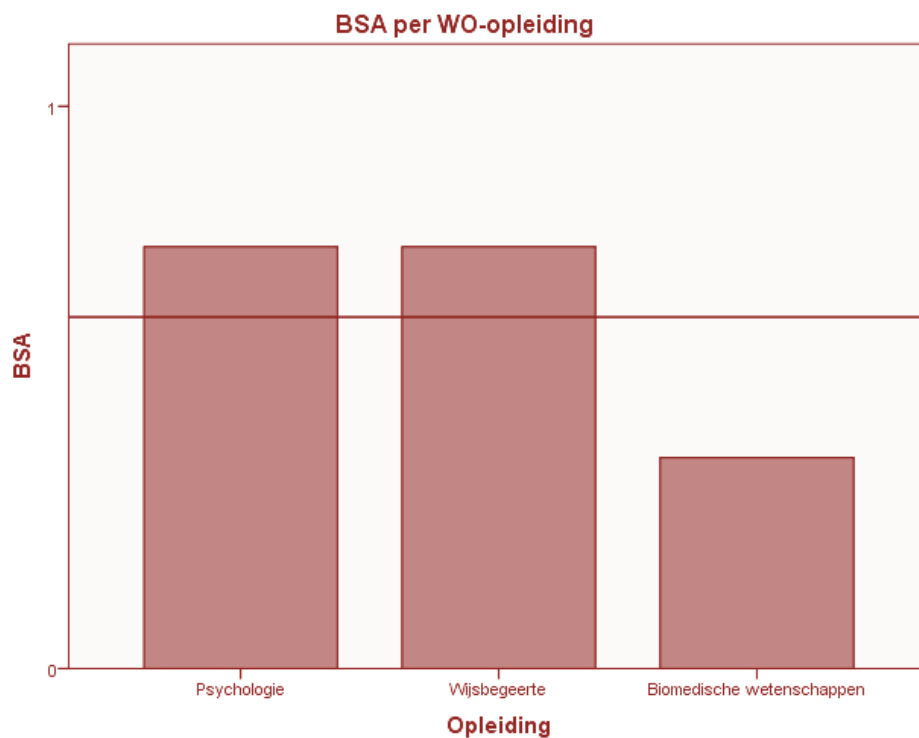
Hbo-instellingen benoemen het BSA veel minder vaak: **28%**.
Vorig jaar was dit iets meer (34%).

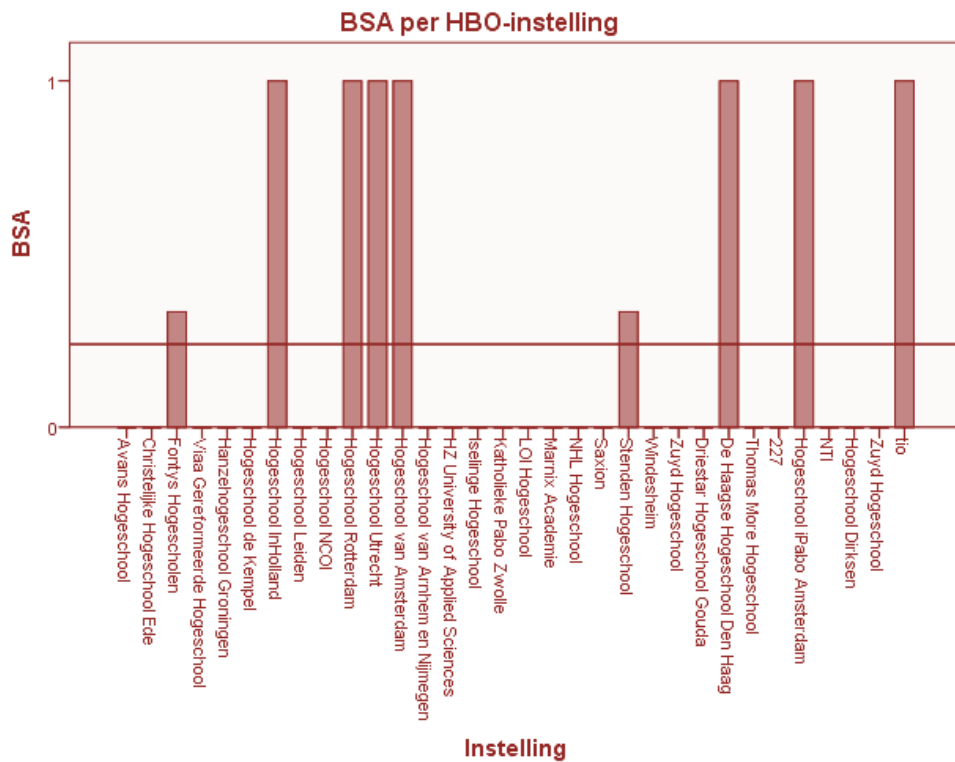
Een aantal **universiteiten** meldt bij alle onderzochte opleidingen dat er sprake is van een BSA. Andere opleidingen vermelden dit in beperkte mate of niet.

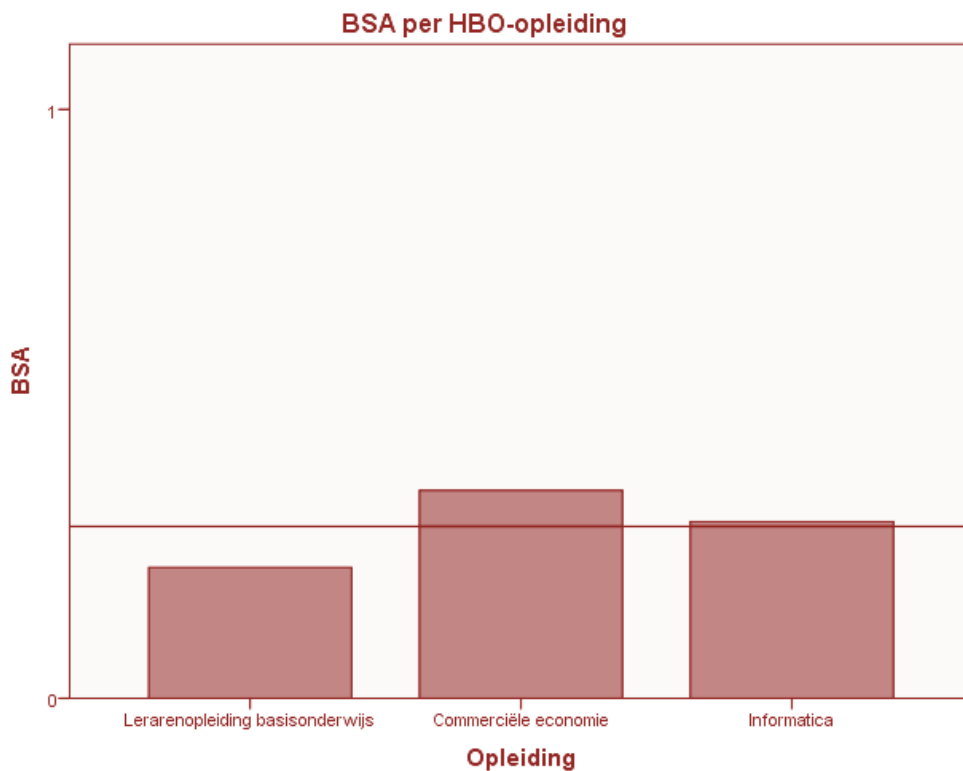
De BSA wordt volgens de voorlichting vooral gehanteerd bij de opleidingen Psychologie en Wijsbegeerte.

In het **hbo** informeren een aantal instellingen bij elke onderzochte opleiding dat er sprake is van een BSA. Veel andere instellingen doen dit geheel niet. Het is niet duidelijk of bepaalde hbo's vaker een BSA hanteren dan andere, of dat er grote verschillen per opleiding bestaan.

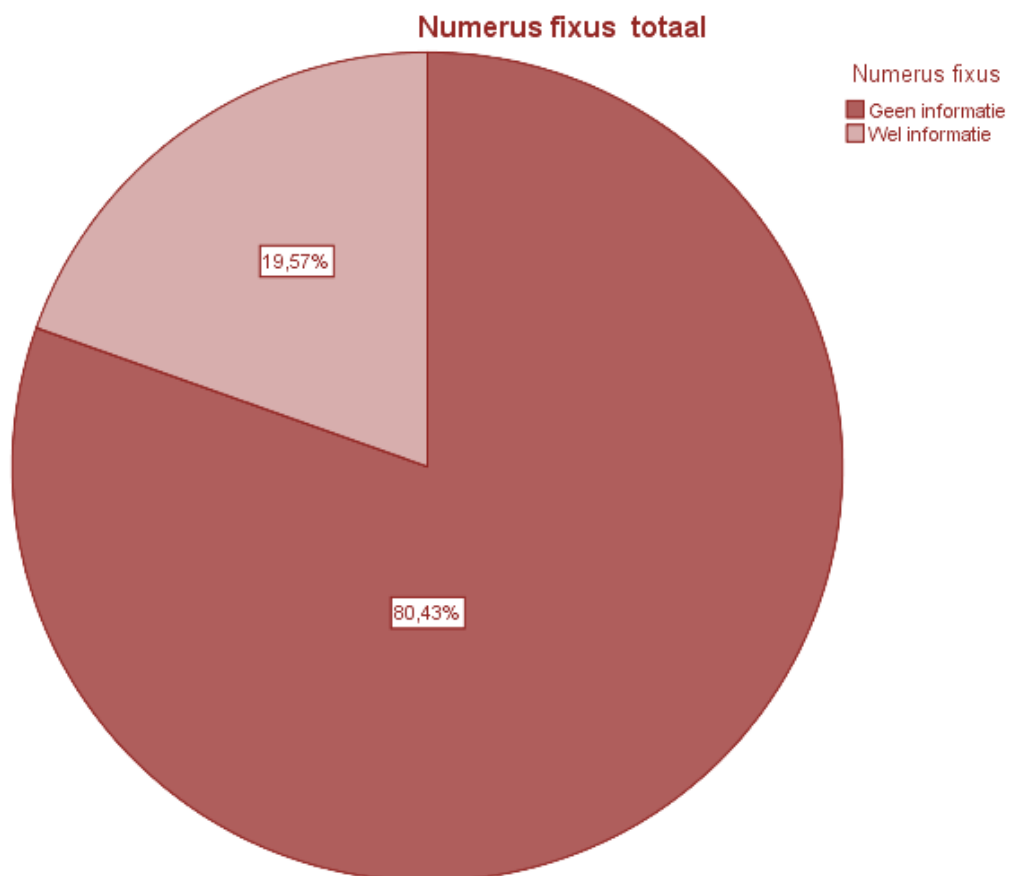
Alle onderzochte hbo-opleidingen kennen in een aantal gevallen een BSA.

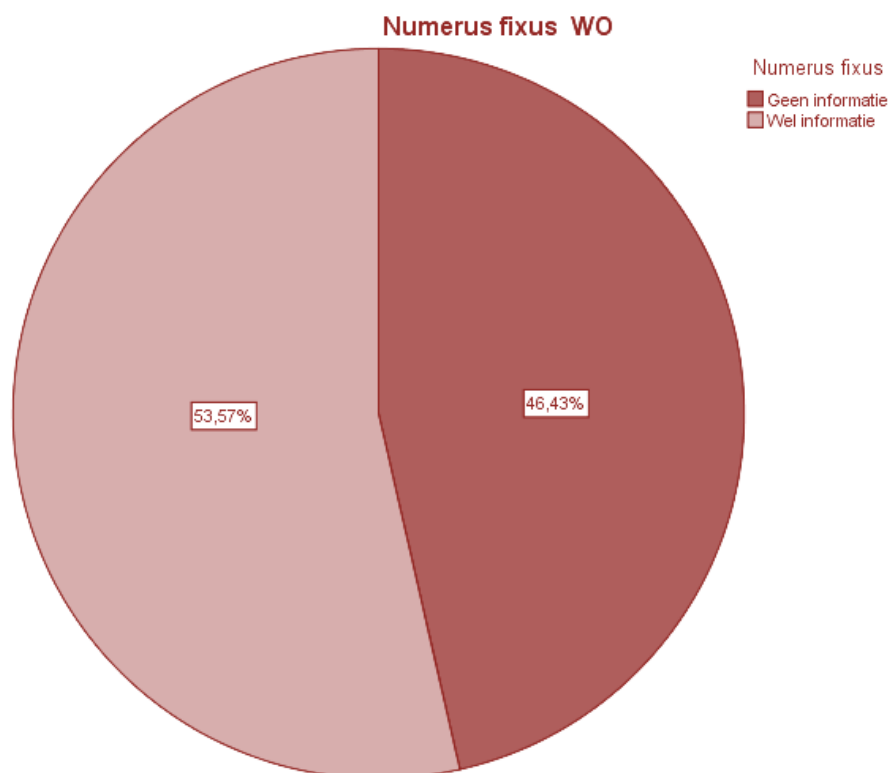
5.2 Numerus Fixus

Websites scoren op de indicator Numerus fixus wanneer vermeld staat dat de studie een numerus fixus hanteert.

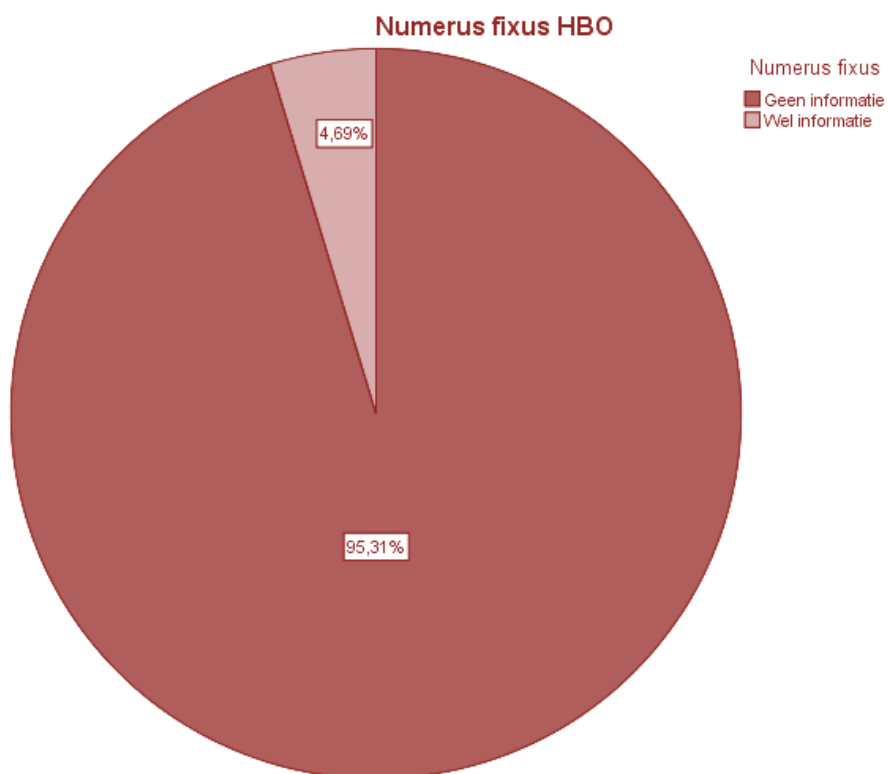
Van de onderzochte opleidingen geeft **20%** aan dat de opleiding een numerus fixus hanteert (vorig jaar was dit 23%).

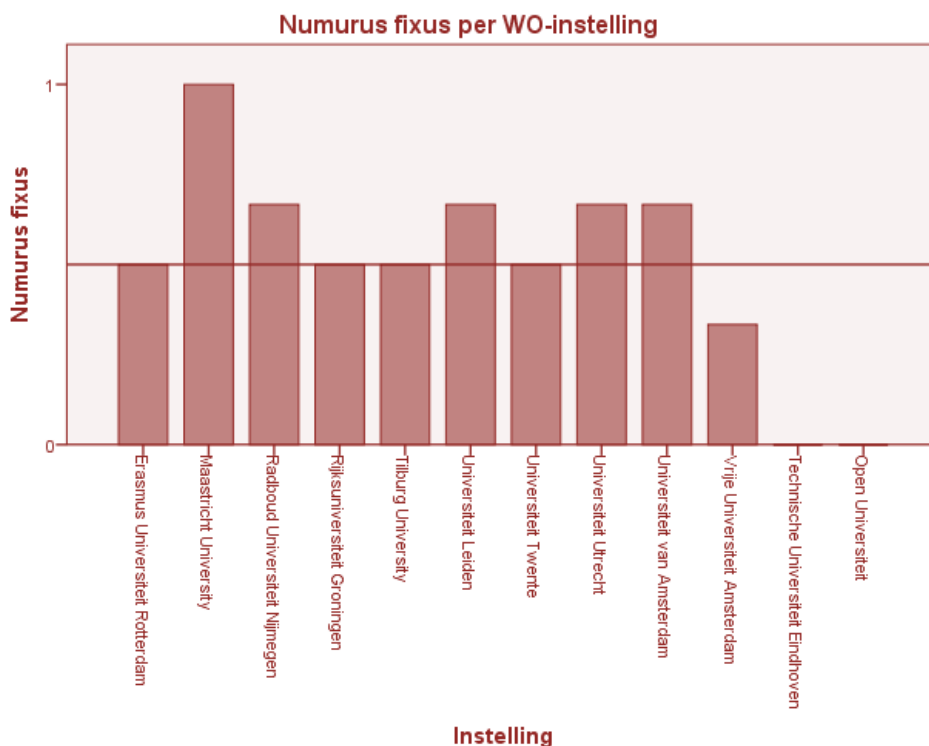
Binnen het **wo** vermeldt meer dan de helft van de onderzochte opleidingen een numerus fixus te hanteren, ongeveer evenveel als vorig jaar (47%).

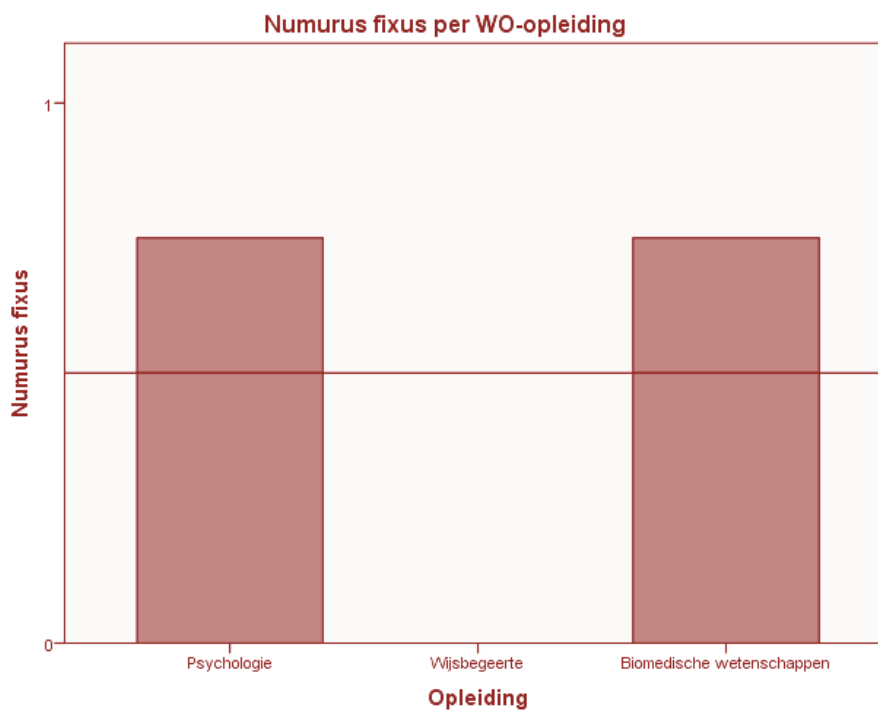
De onderzochte **hbo-opleidingen** vermelden veel minder vaak – en even vaak als vorig jaar – een numerus fixus te hanteren: **5%**.

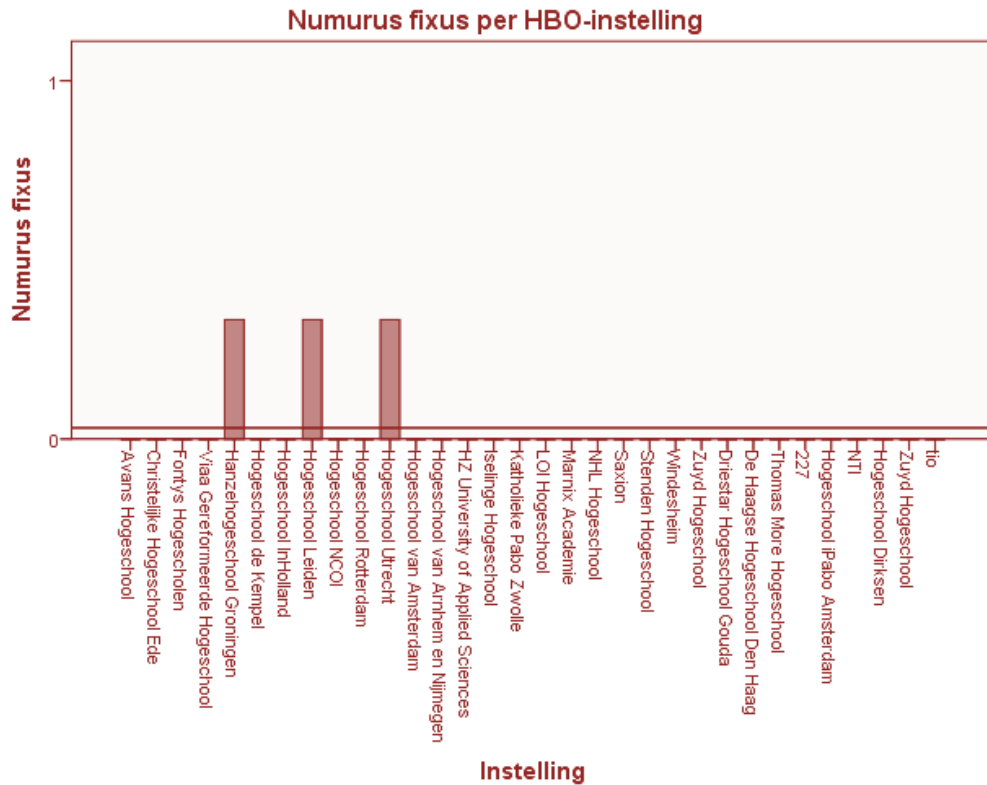
De meeste **wo-instellingen** maken met regelmaat melding van een numerus fixus bij de opleidingen.

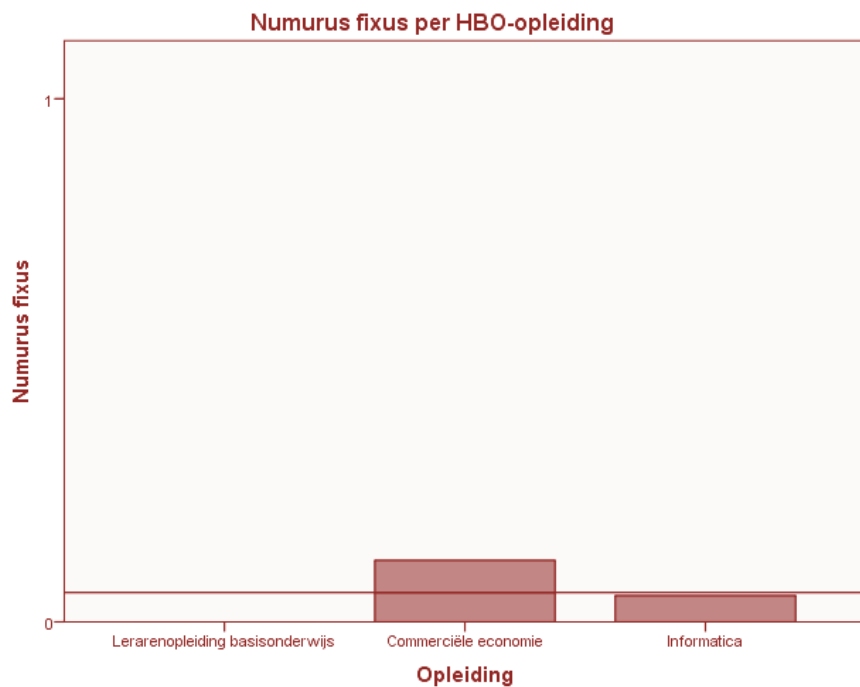
Alleen de opleiding Wijsbegeerte vermeldt geen numerus fixus.

Zeer weinig **hbo's** hanteren een numerus fixus. Volgens deze steekproef doen alleen de Hanzehogeschool Groningen, Hogeschool Leiden en de Hogeschool Utrecht dit.

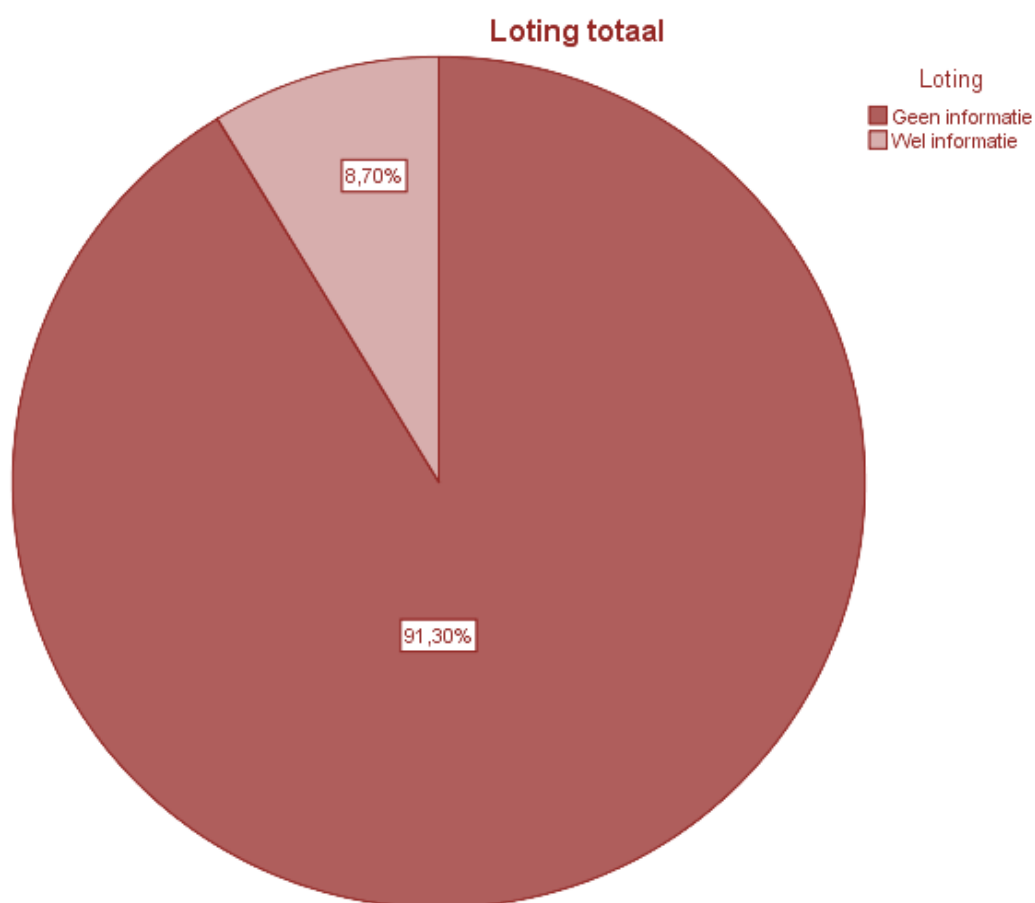
De hantering van een numerus fixus wordt alleen in beperkte mate vermeld bij Commerciële Economie en Informatica.

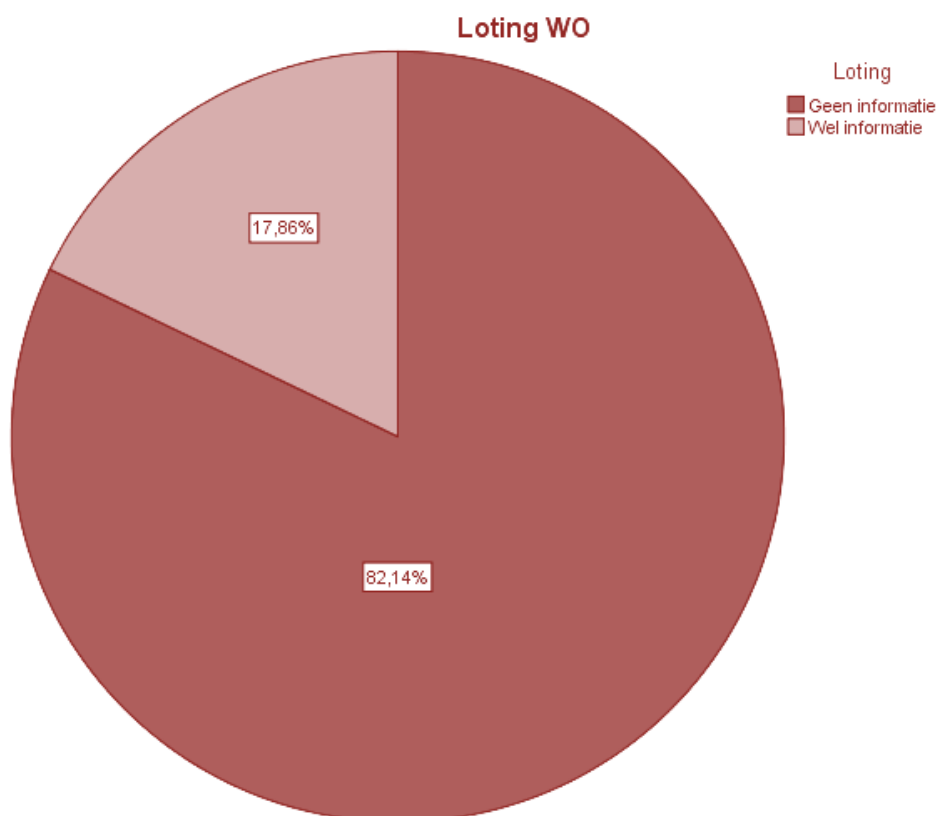
5.3 Loting

Opleidingspagina's scoren op de indicator Loting wanneer vermeld wordt dat er Loting plaatsvindt bij de opleiding. Vorig jaar werd deze indicator niet opgenomen in het onderzoeksrapport. De cijfers van vorig jaar zijn dan ook niet weergegeven.

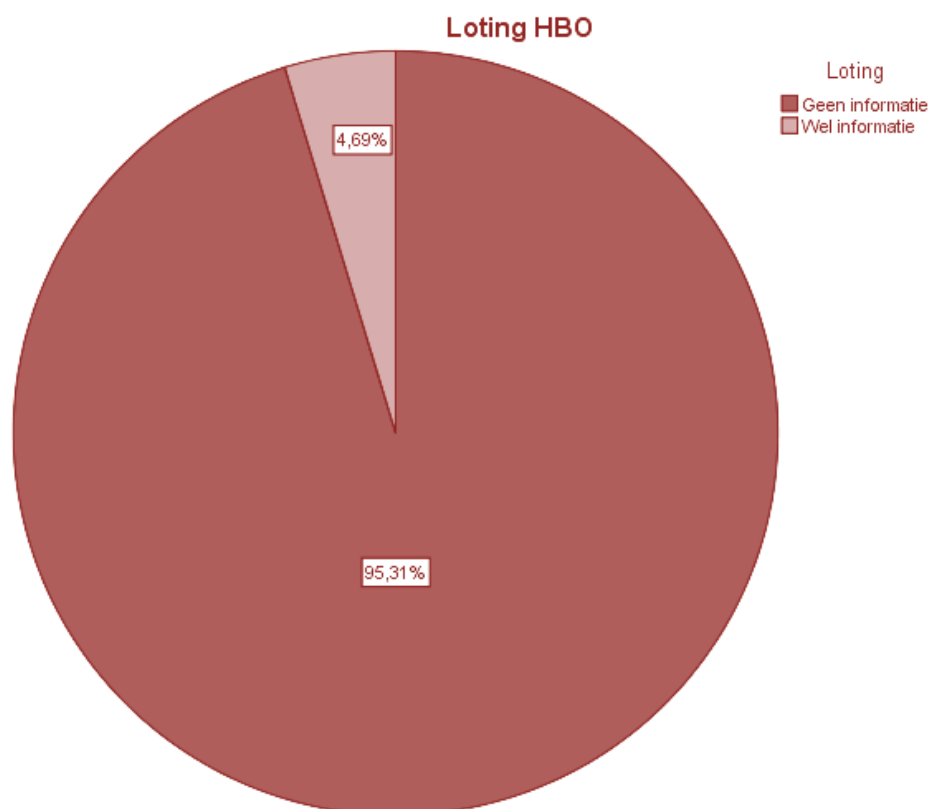
Van de onderzochte opleidingen vermeldt **9%** dat het een lotingstudie betreft.

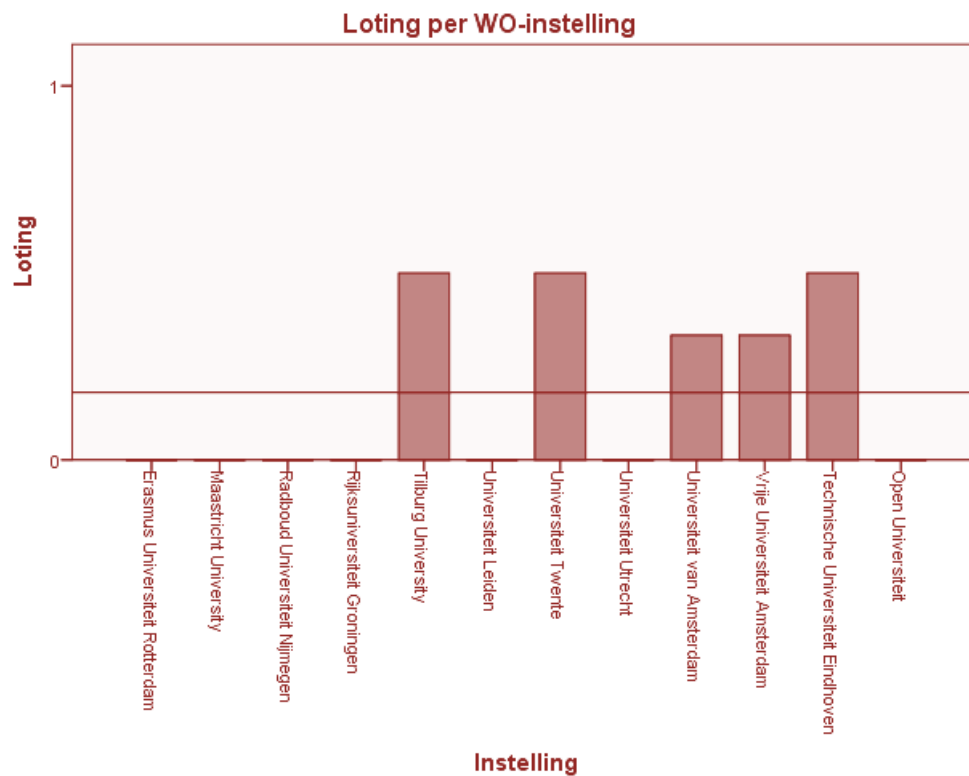
De meeste lotingsstudies zijn volgens de geboden voorlichting te vinden op het **wo**: **18%**.

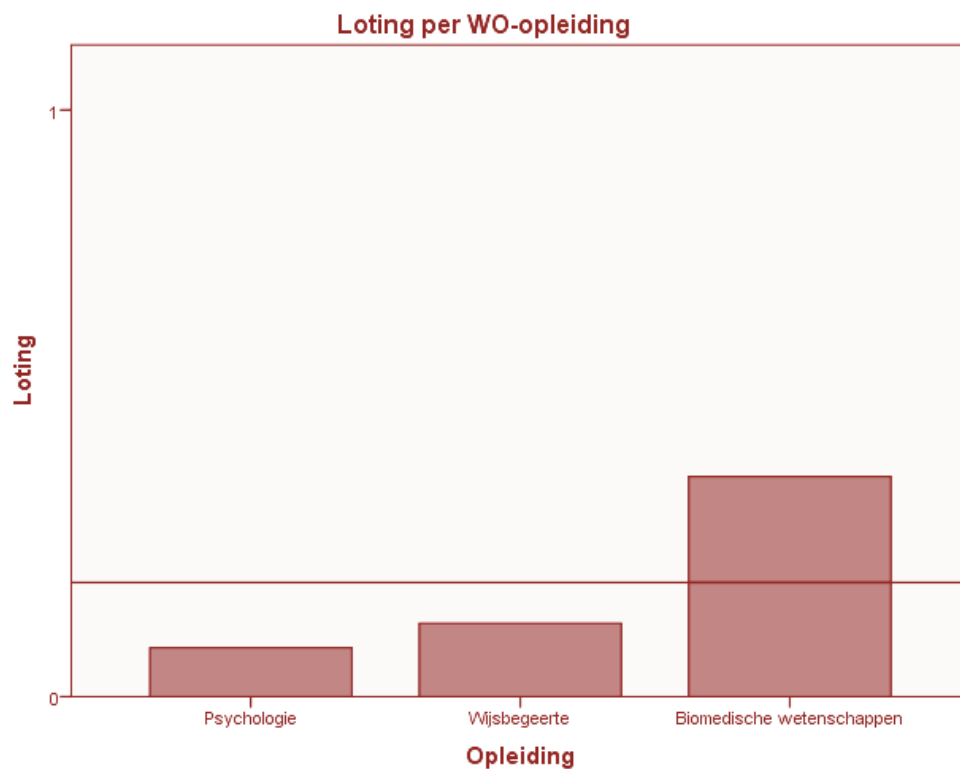
Het **hbo** heeft volgens de geboden voorlichting nauwelijks lotingsstudies: slechts **5%**.

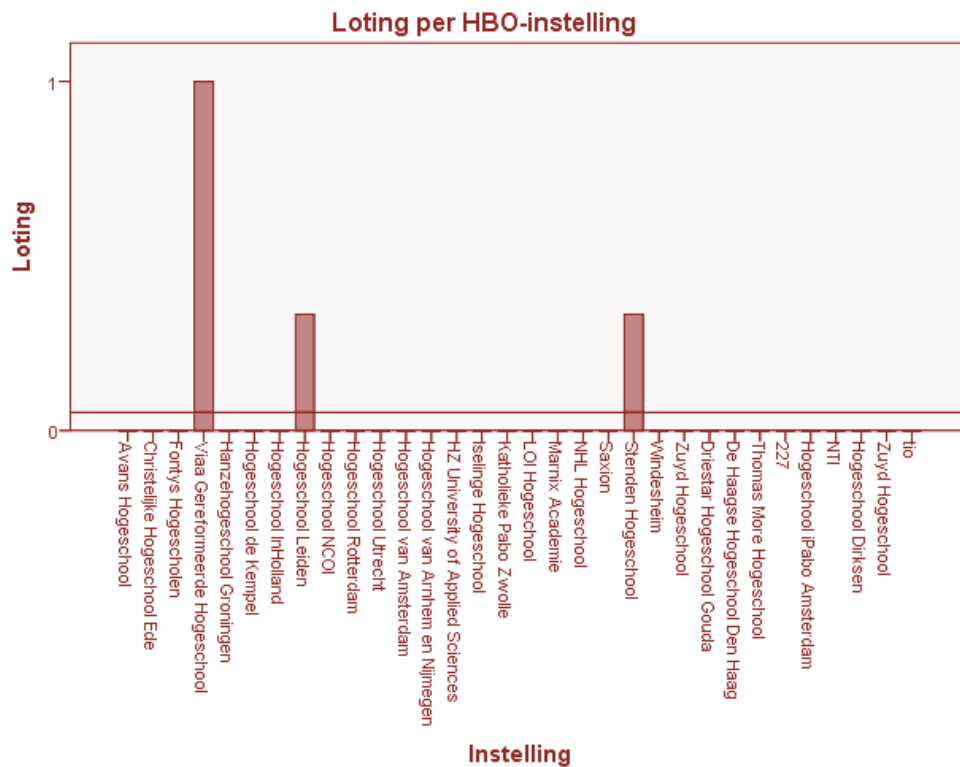
Een aantal **wo-instellingen** loten bij een gedeelte van de onderzochte opleidingen. Andere instellingen loten helemaal niet bij deze opleidingen.

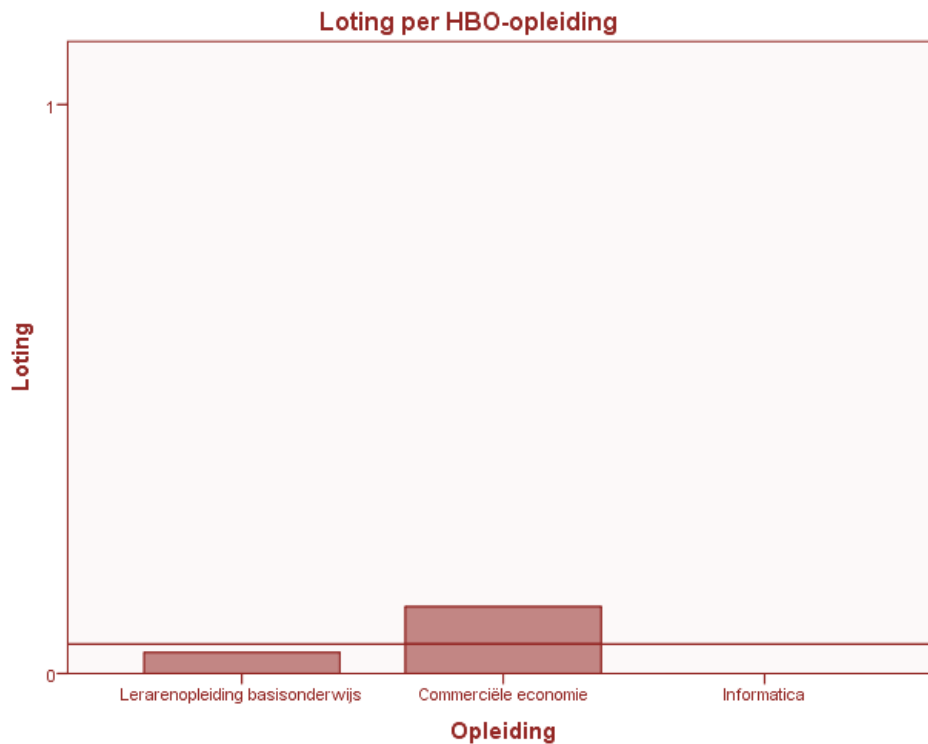
Loting gebeurt vooral bij de opleiding Biomedische Wetenschappen, en in beperkte mate bij Psychologie en Wijsbegeerte.

Viaa Gereformeerde Hogeschool loot bij alle onderzochte opleidingen. Hogeschool Leiden en Stenden Hogeschool geven aan in beperkte mate te loten. Andere **hogescholen** loten volgens de voorlichting niet bij de onderzochte opleidingen.

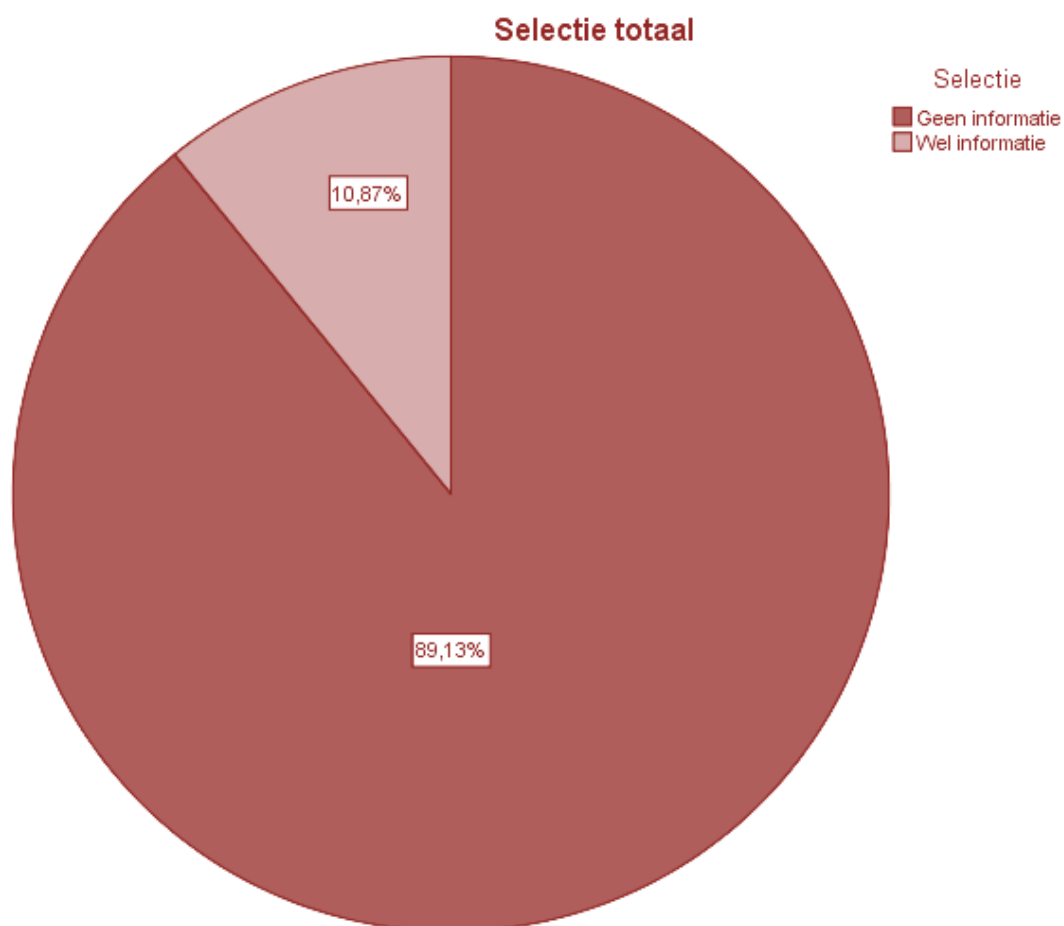
Loting op het hbo vindt vooral plaats bij de opleiding Commerciële Economie.

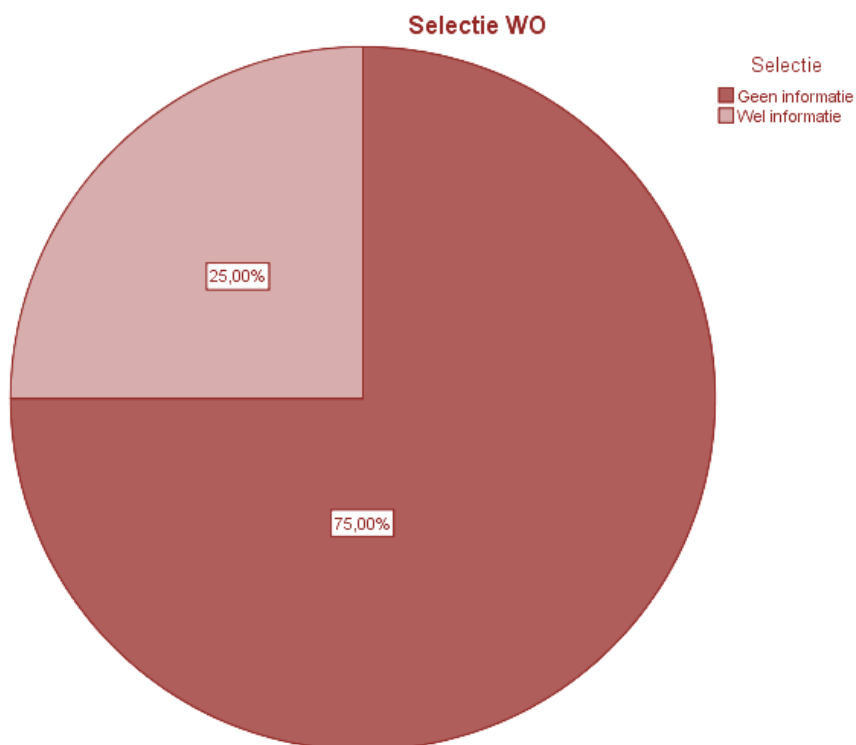
5.4 Selectie

Opleidingen scoren op de indicator Selectie wanneer vermeld wordt dat de toelating tot de opleiding via selectie wordt geregeld. Ook deze indicator was niet opgenomen in het onderzoeksrapport van vorig jaar.

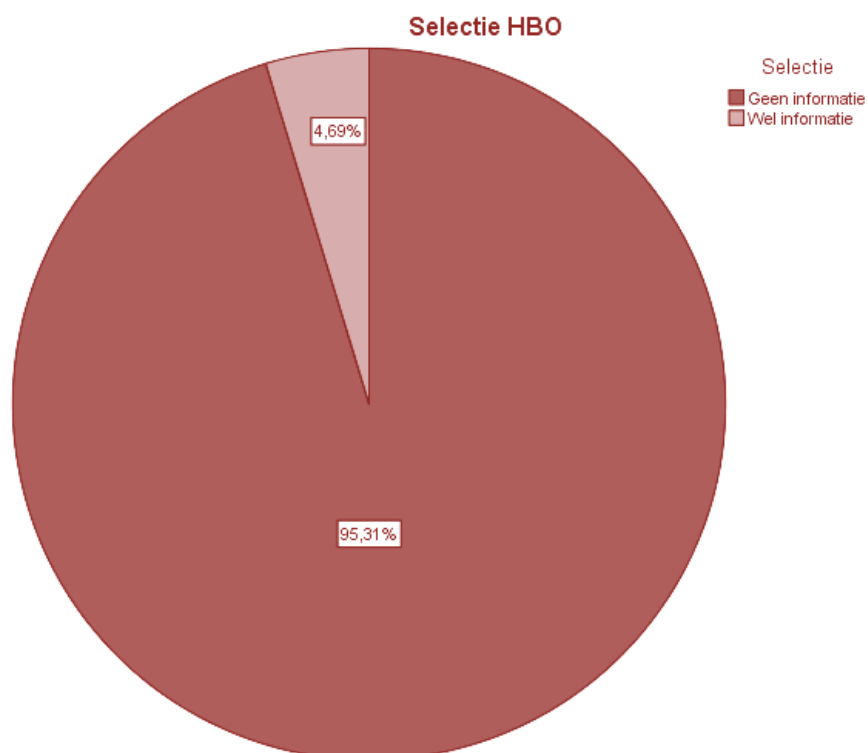
Van het totaal van de onderzochte opleidingen vermeldt **11%** dat er sprake is van selectie.

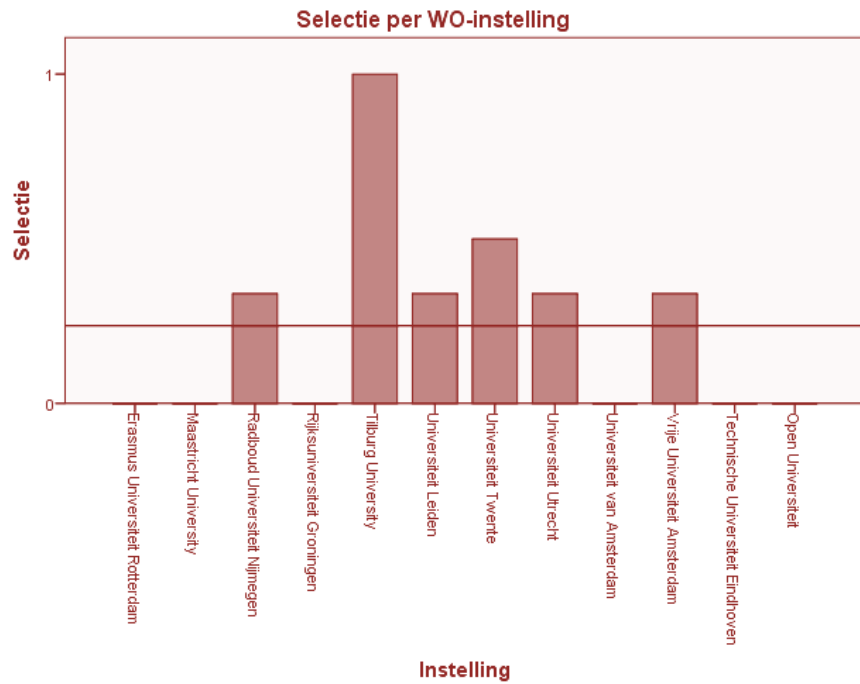
Van de **wo-opleidingen** zegt **25%** selectie toe te passen.

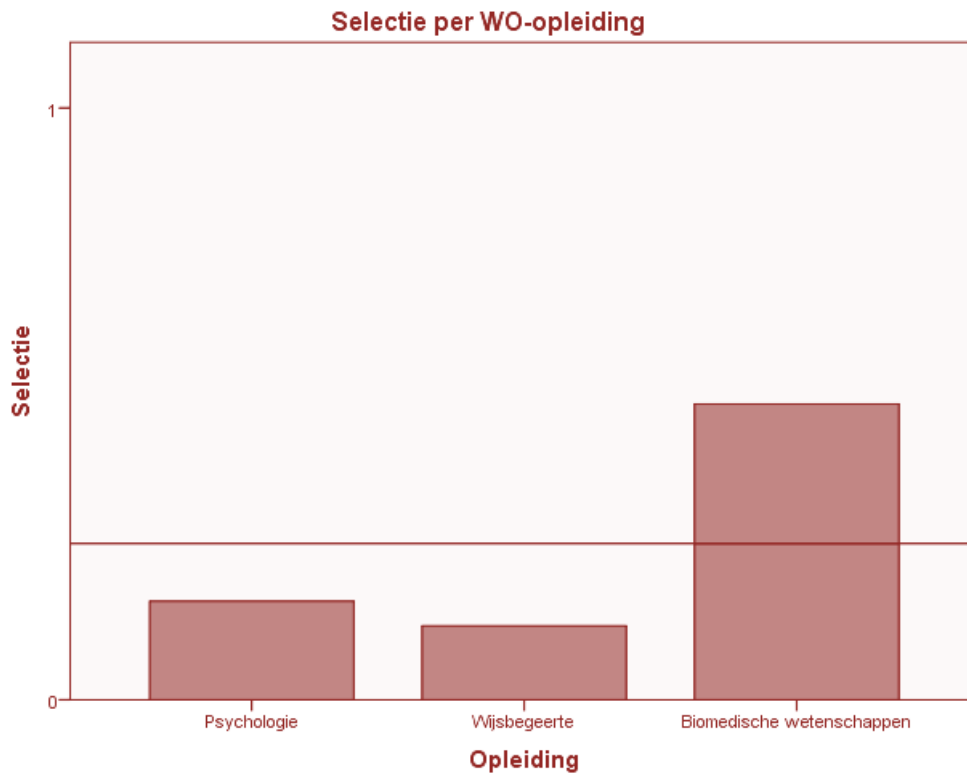
Van de **hbo-opleidingen** past **5%** selectie toe. De onderzochte hbo's geven daarmee aan veel minder te selecteren dan de onderzochte universiteiten.

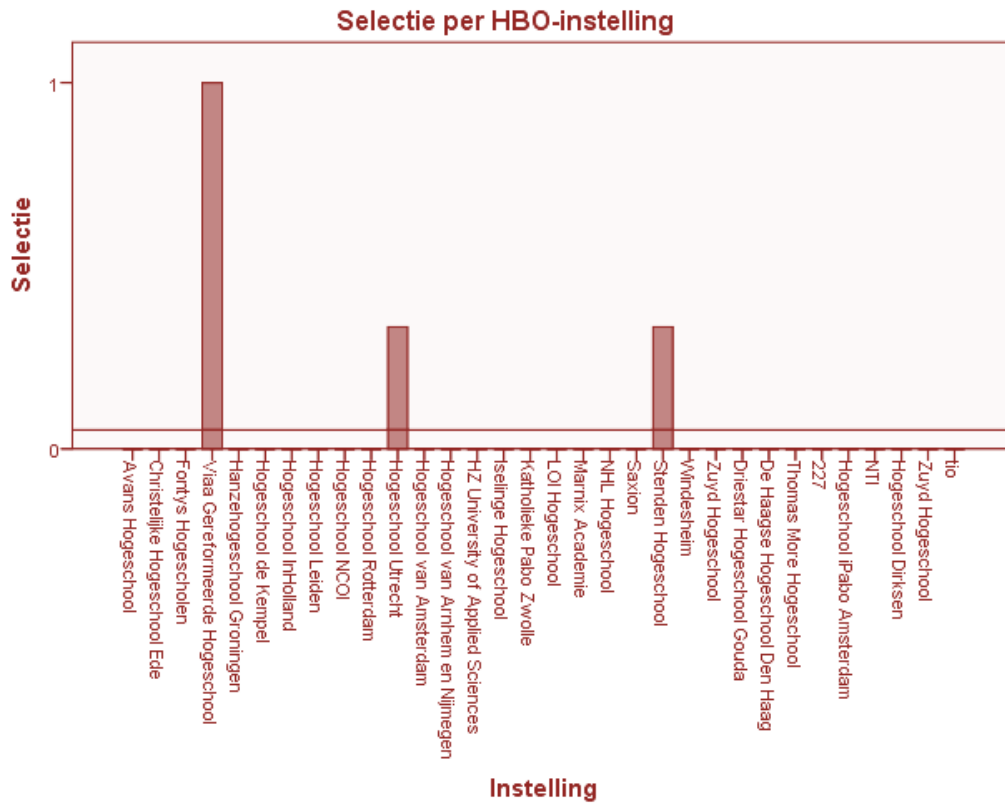
Een aantal **wo-instellingen** vermeldt selectie toe te passen bij een aantal van de onderzochte opleidingen. Tilburg University past altijd selectie toe. Een aantal instellingen geeft niet aan dat er geselecteerd wordt.

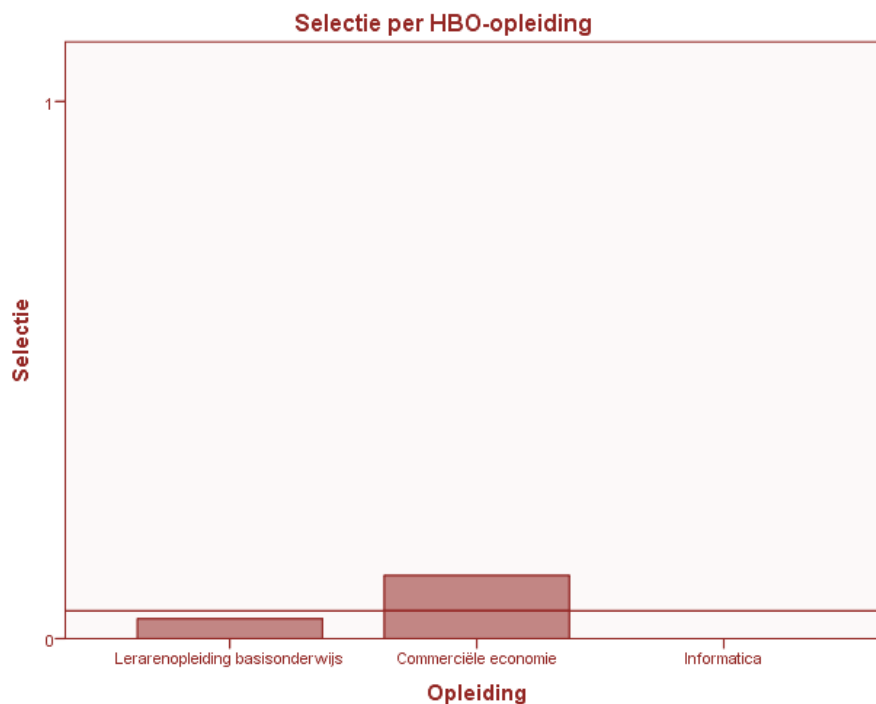
Binnen het wo geven met name de opleidingen Biomedische Wetenschappen aan te selecteren.

Op de **hbo's** geven Viaa Gereformeerde Hogescholen aan te selecteren, en de Hogeschool Utrecht en Stenden Hogeschool in mindere mate.

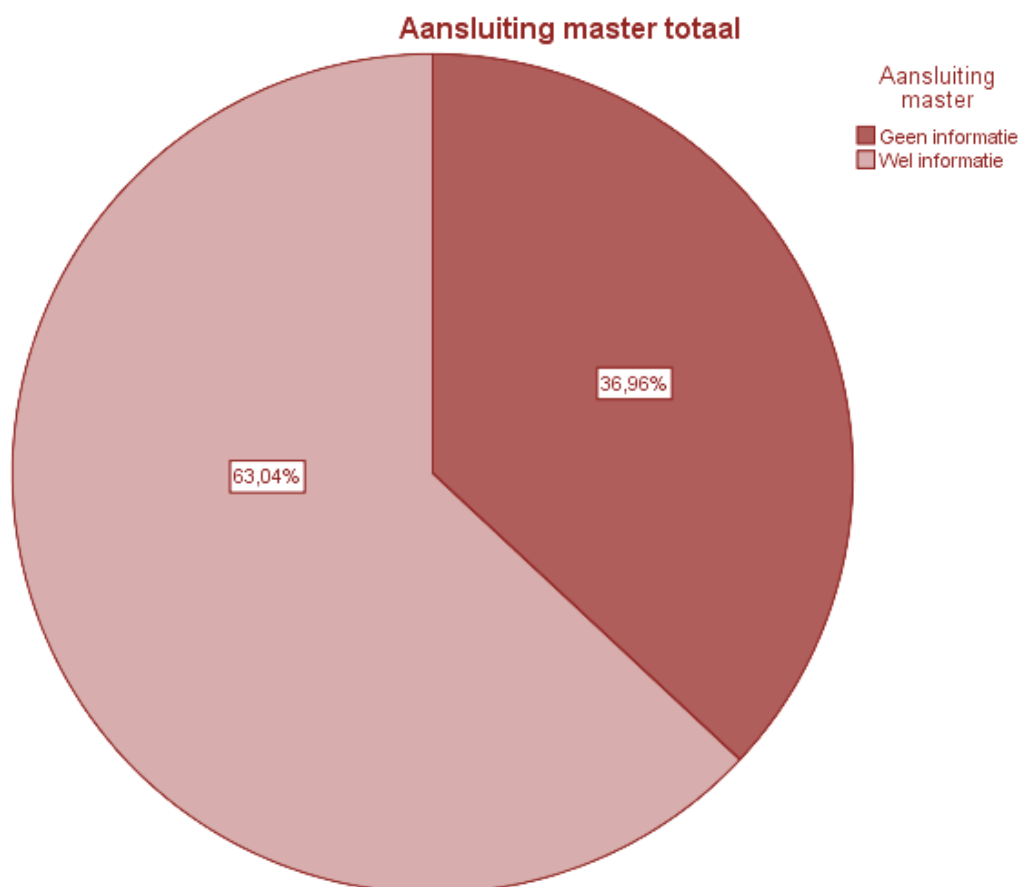
Binnen de hbo's geeft met name Commerciële Economie aan te selecteren, en de Lerarenopleidingen Basisonderwijs in enige mate.

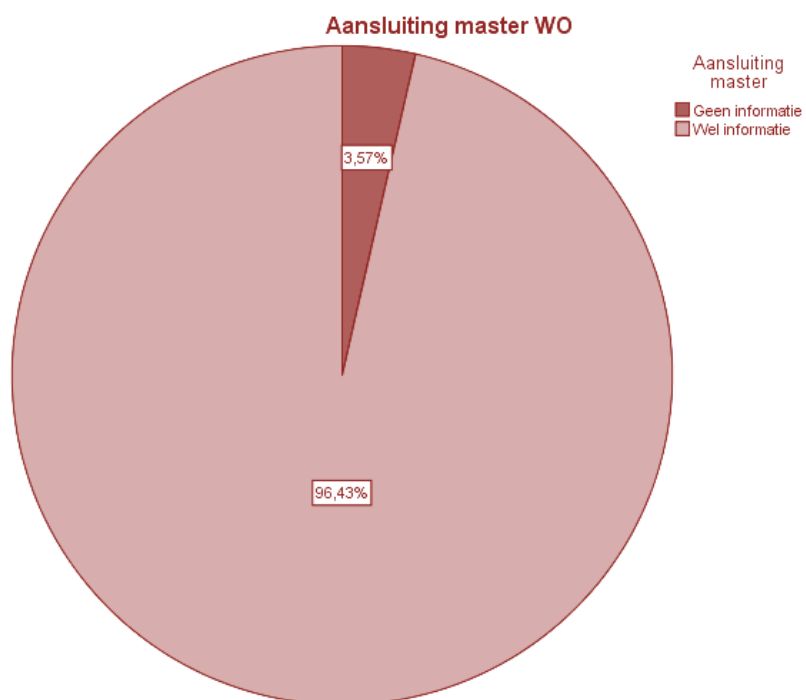
5.5 Aansluiting master

Websites scoren op de indicator Aansluiting master wanneer wordt vermeld welke mogelijke masters er na de desbetreffende bachelor-opleiding gevolgd kunnen worden.

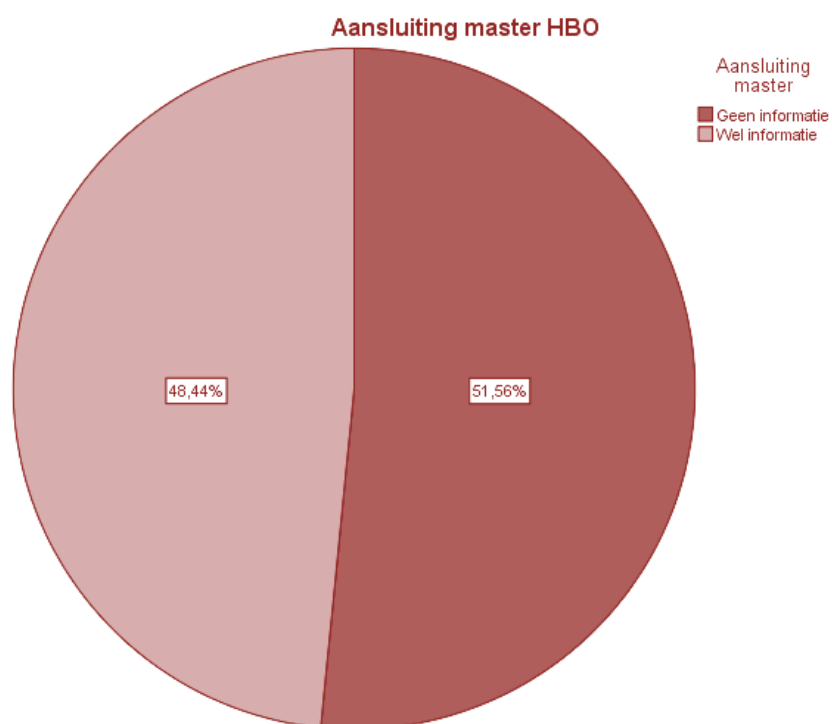
Op **63%** van de websites worden aansluitende masteropleidingen vermeld (vorig jaar was dit 76%).

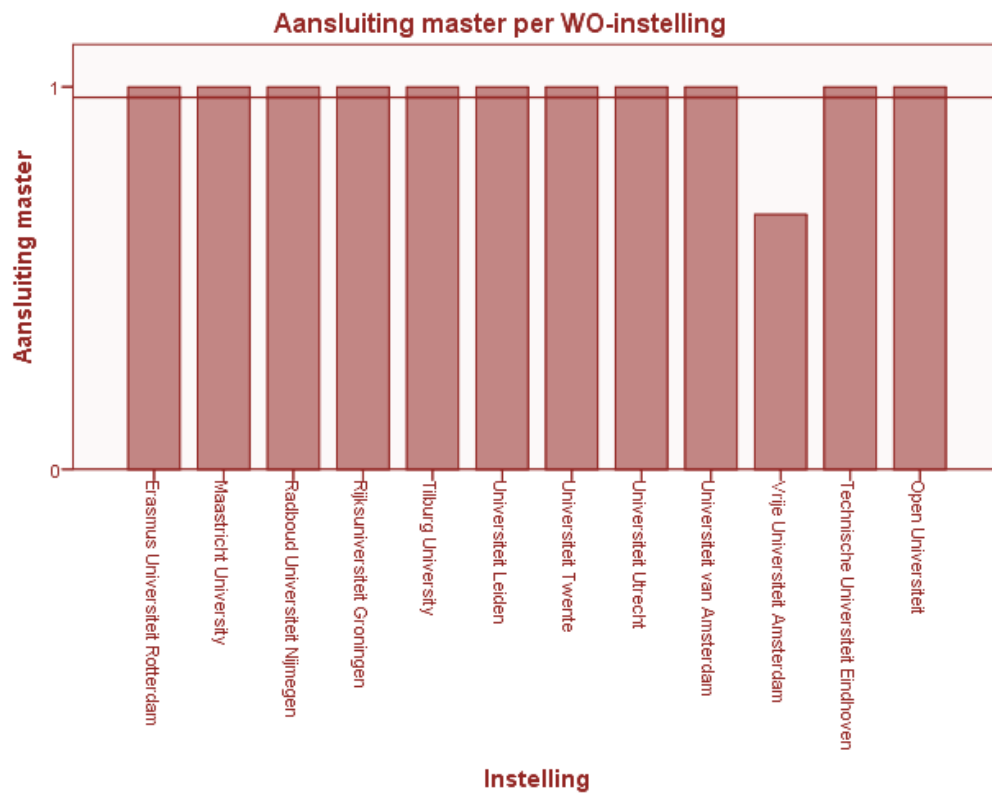
Van de **wo-opleidingen** vermeldt **96%** de aansluitende masters (vorig jaar was dit 100%).

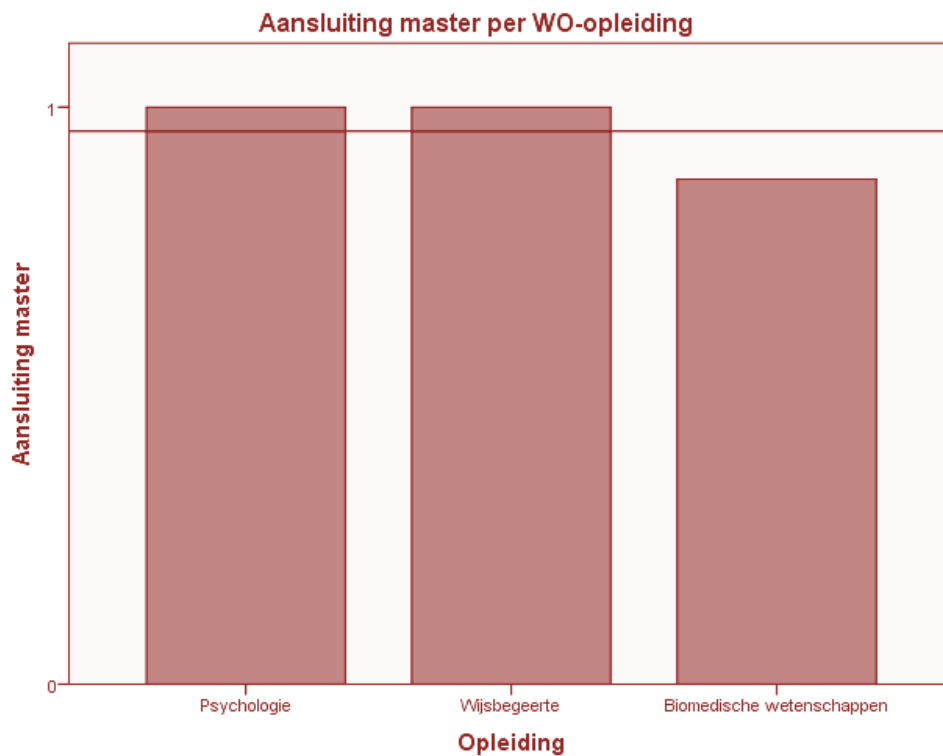
Van de **hbo-opleidingen** vermeldt **48%** de aansluiting op masters (vorig jaar 57%). In het wo is het gebruikelijker dat studenten een master gaan volgen. Dit kan de verschillende scores verklaren.

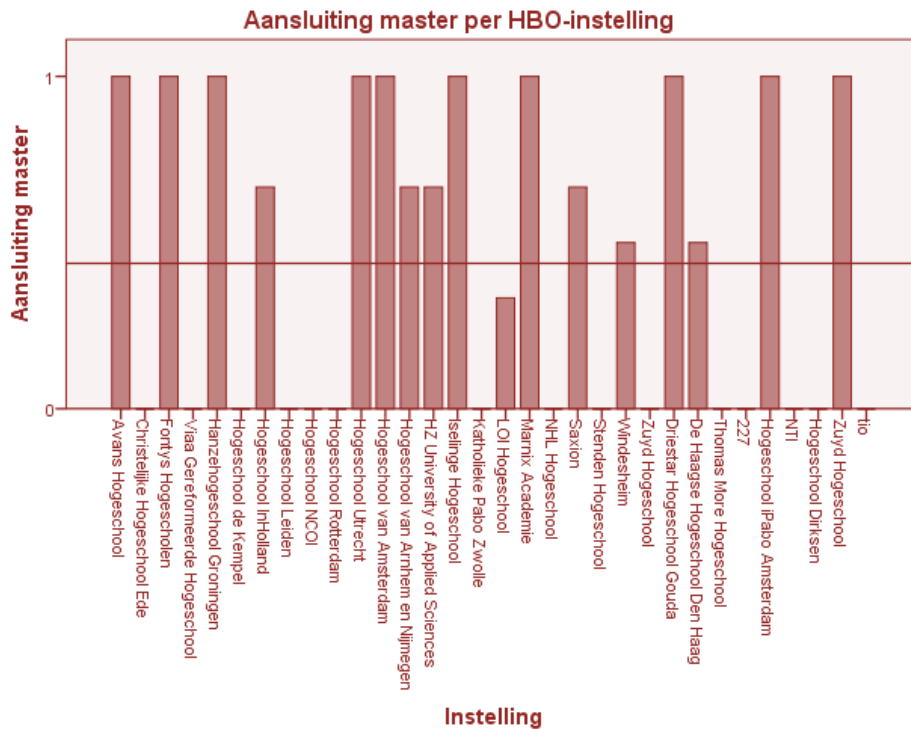
Vrijwel alle **wo-instellingen** vermelden in bijna alle gevallen welke masters aansluiten.

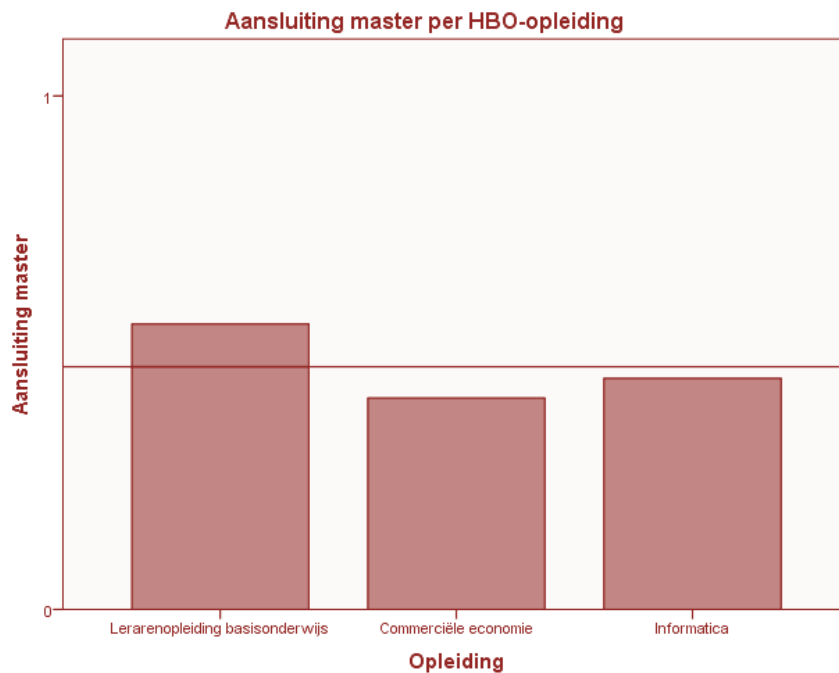
De opleidingen Biomedische Wetenschappen vermelden de aansluiting van de master iets minder vaak.

Binnen het **hbo** zijn grote verschillen te zien wat betreft het benoemen van het aansluiten van de master. Dit kan allerlei redenen hebben, bijvoorbeeld het niet aanbieden van een aansluitende master bij bepaalde opleidingen. Als de master wel aangeboden maar niet benoemd wordt is dit een probleem. De opleiding zou de aansluiting met de master moeten vermelden.

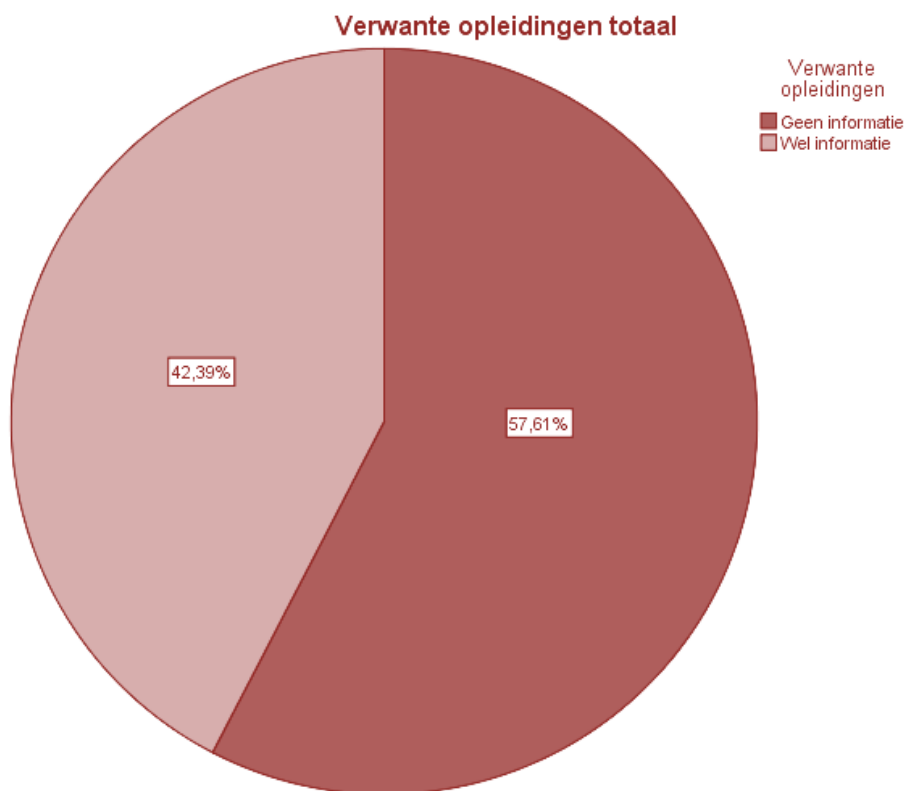
Er is geen sprake van grote verschillen per opleiding wat betreft het benoemen van de aansluitende master. De Lerarenopleidingen Basisonderwijs doen dit wat vaker dan Commerciële Economie en Informatica.

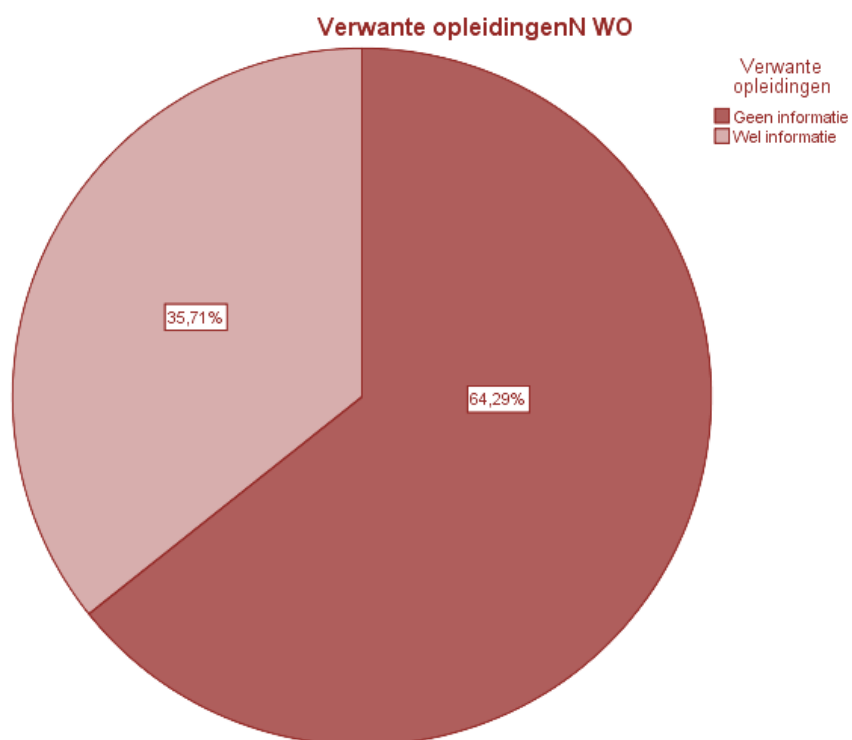
5.6 Verwante opleidingen

Een website scoort op de indicator Verwante opleidingen wanneer er expliciet wordt verwezen naar soortgelijke opleidingen aan dezelfde instelling. Het verschaffen van informatie over andere verwante opleidingen kan aankomende studenten helpen om een iets beter beredeneerde studiekeuze te maken. Wanneer studiekeuzers weten welke alternatieven er voor een bepaalde studie zijn kunnen zij die studie kiezen die het beste aansluit bij hun wensen.

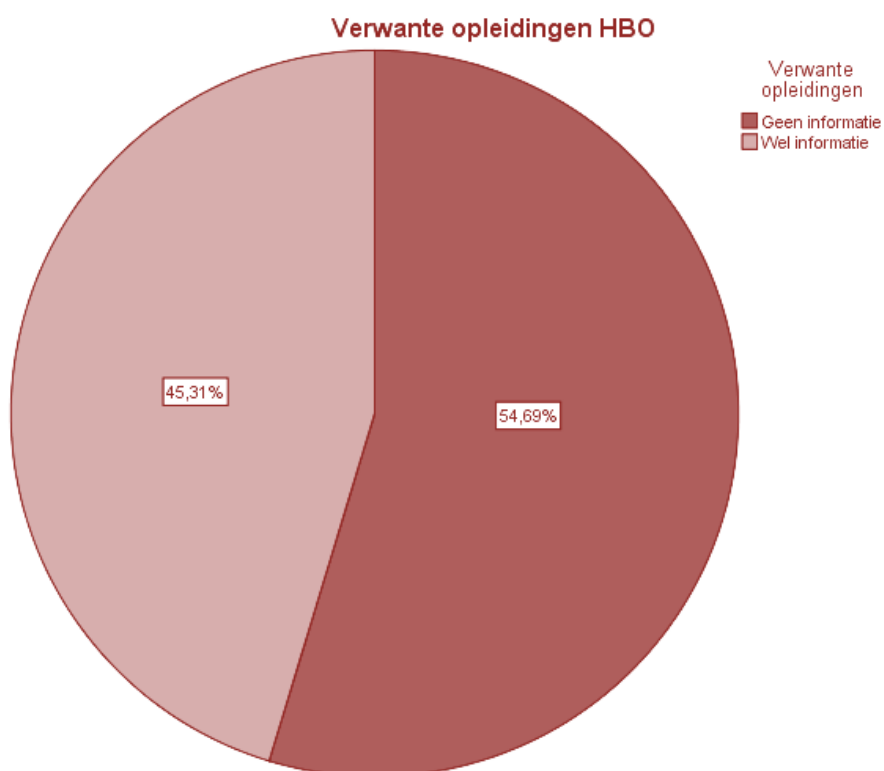
Op **42%** van de websites wordt aangegeven welke andere opleidingen verwant zijn aan de desbetreffende opleiding (vorig jaar was dit 50%).

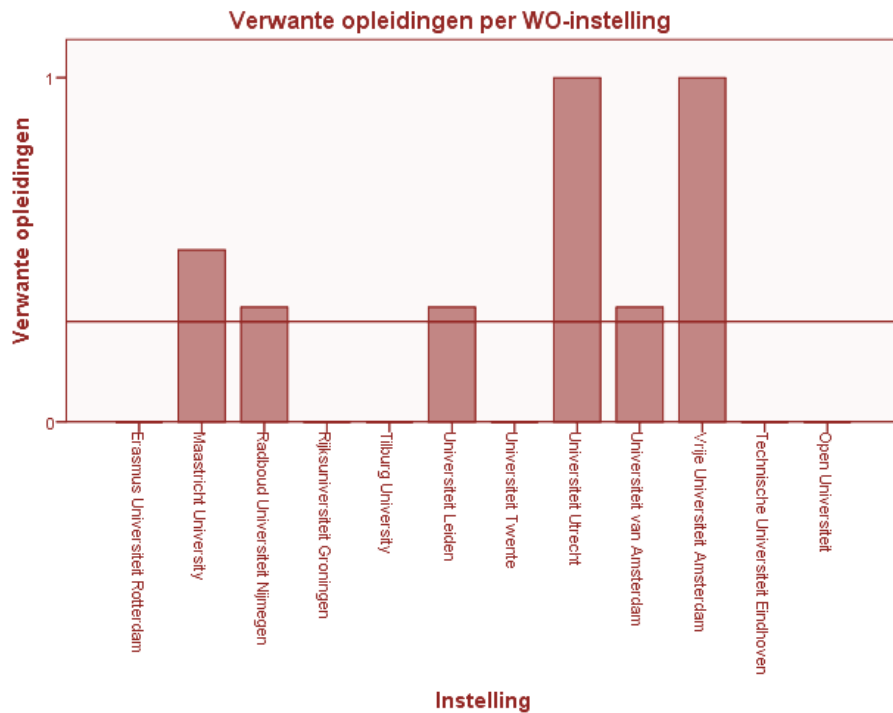
In het **wo** vermeldt **36%** verwante opleidingen (vorig jaar 47%).

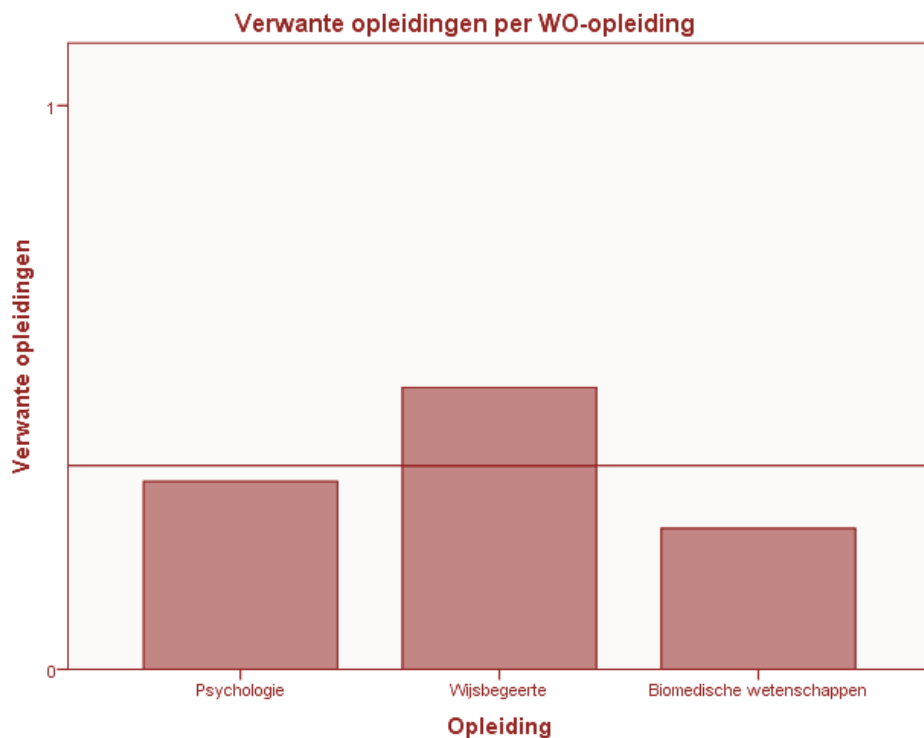
In het **hbo** scoort **45%** van de opleidingen op deze indicator (vorig jaar 53%).

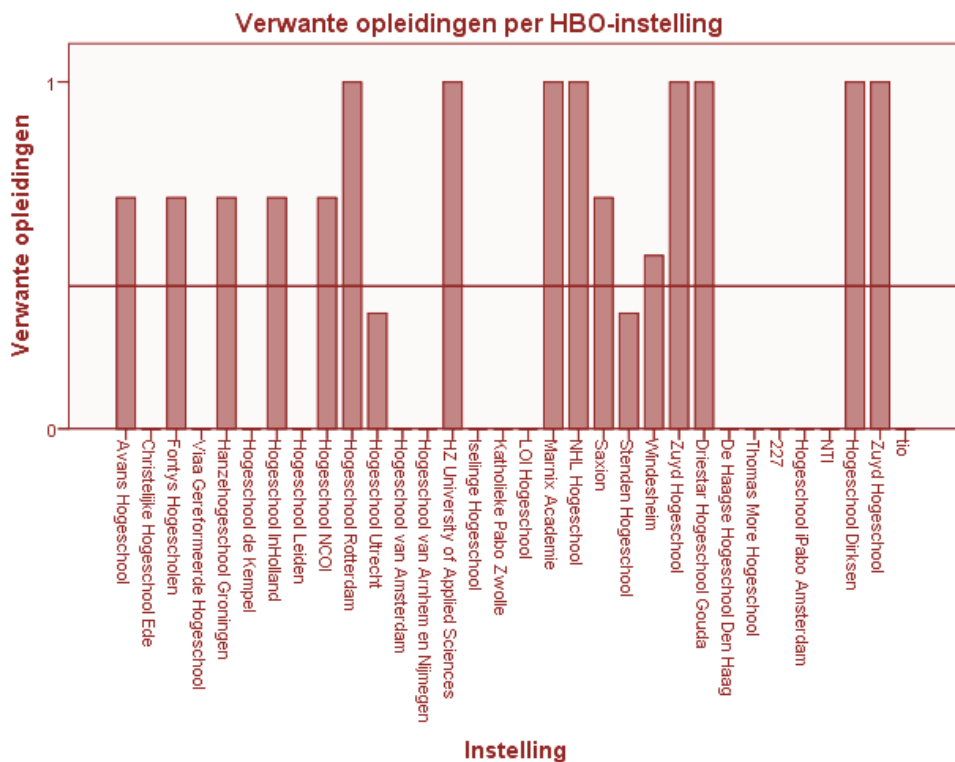
Er zijn grote verschillen te zien tussen de **wo-instellingen** wat betreft het benoemen van verwante opleidingen. Universiteit Utrecht en de Vrije Universiteit Amsterdam doen dit voor alle onderzochte opleidingen. Andere instellingen doen dit beperkter of geheel niet.

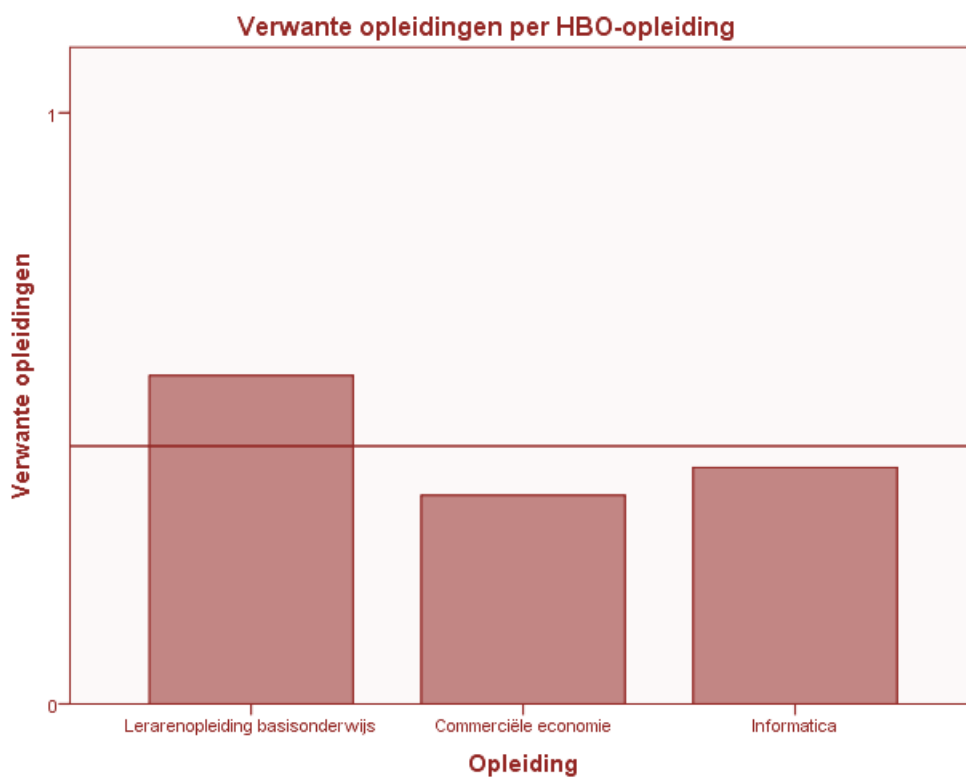
Met name Psychologie en Biomedische Wetenschappen zouden meer aandacht kunnen besteden aan het vermelden van verwante opleidingen.

Ook op het **hbo** is sprake van grote verschillen. Veel hbo's zouden meer aandacht kunnen schenken aan het vermelden van verwante opleidingen.

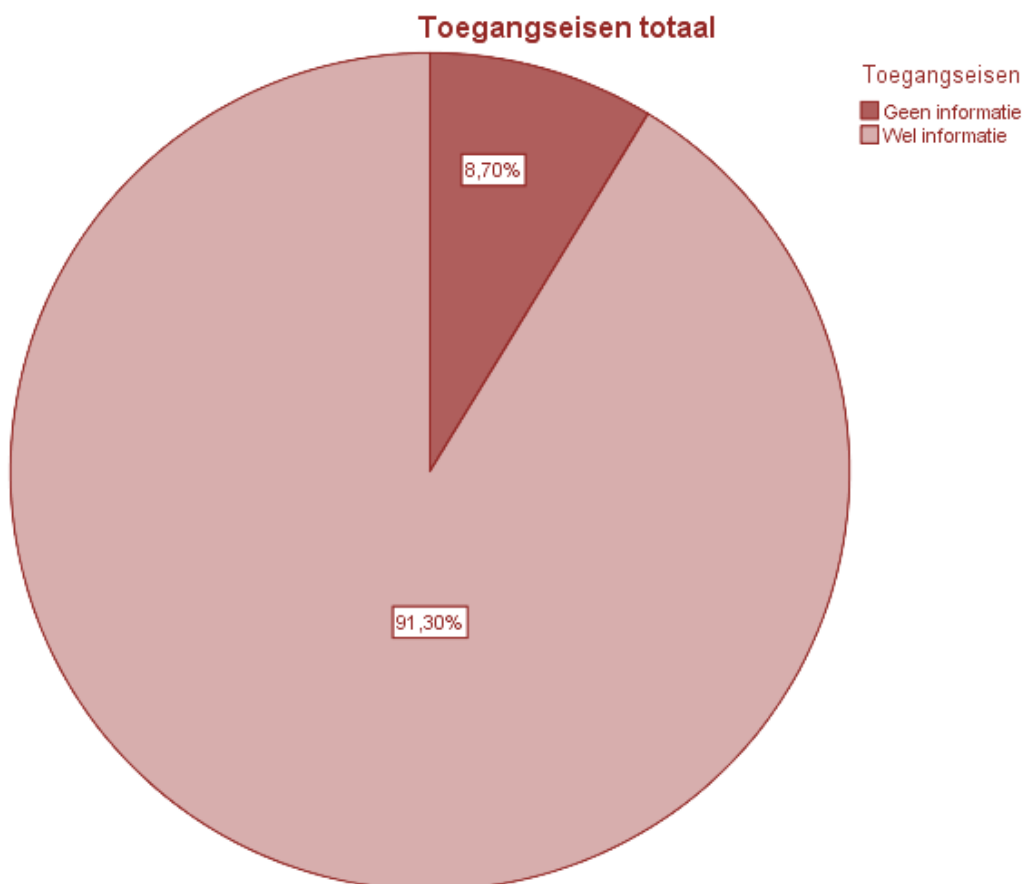
Met name Commerciële Economie en Informatica benoemen verwante opleidingen niet voldoende.

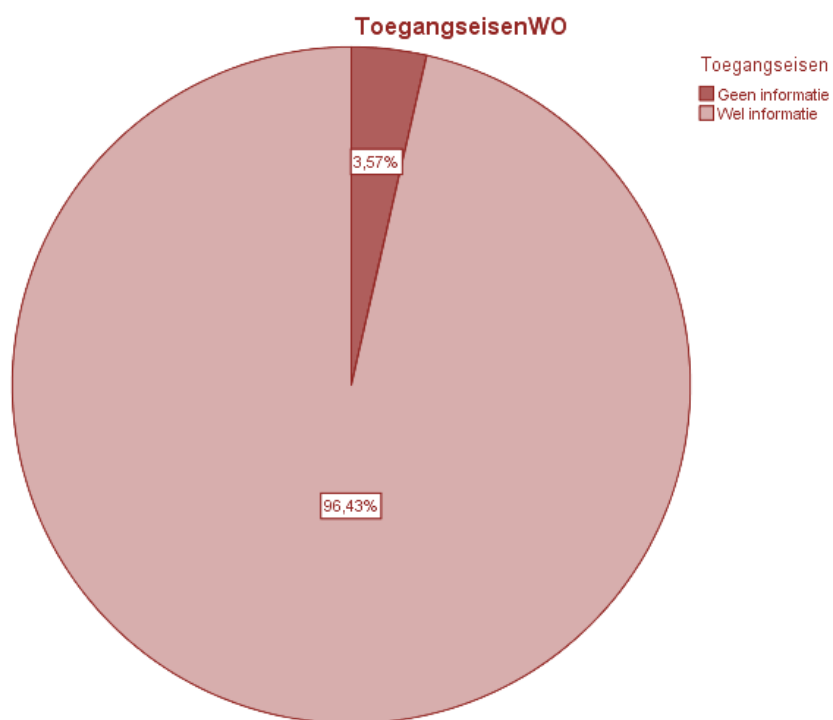
5.7 Toegangseisen

Op de indicator Toegangseisen wordt gescoord als er op de website iets staat vermeld over de toelatingseisen van de opleiding.

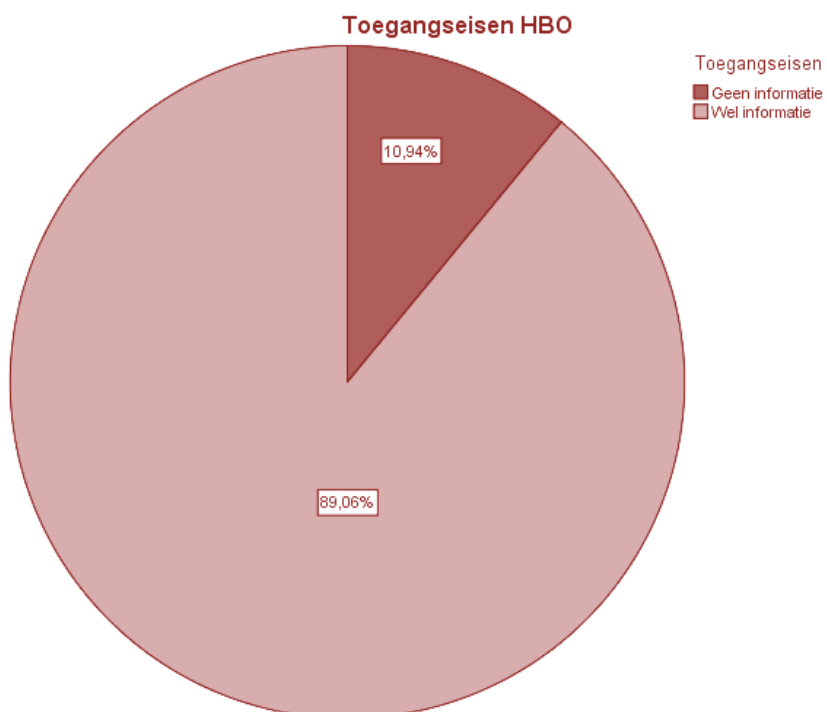
Op **91%** van de websites staan de toegangseisen voor de opleiding vermeld (vorig jaar was dit 96%).

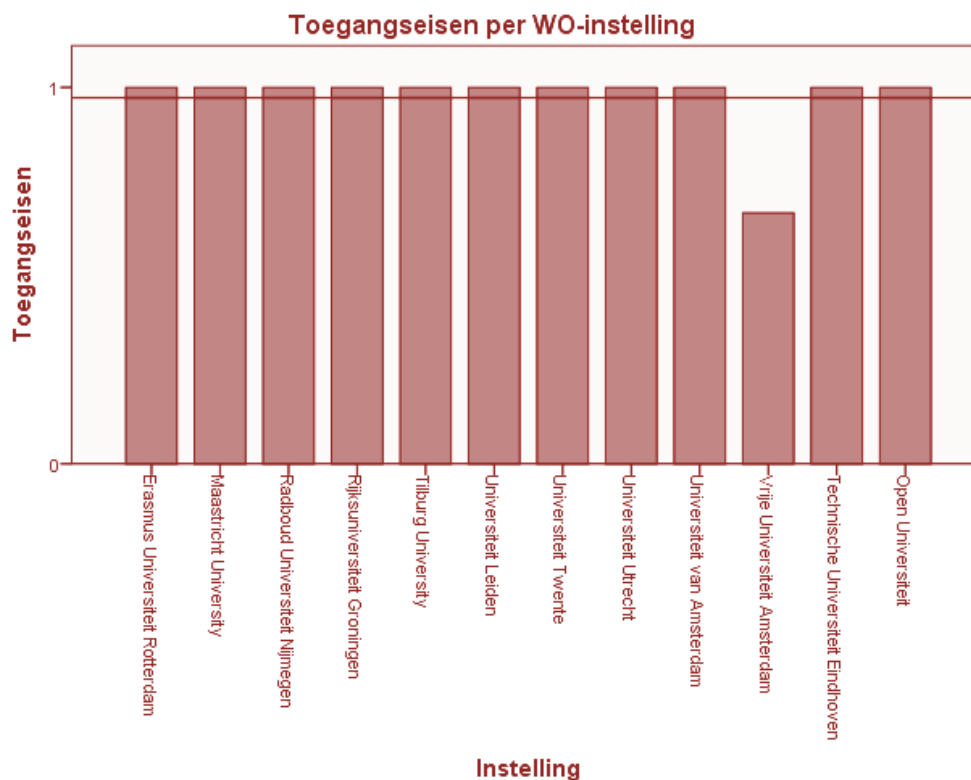
Van de **wo-opleidingen** vermeldt **96%** de toegangseisen (vorig jaar 100%).

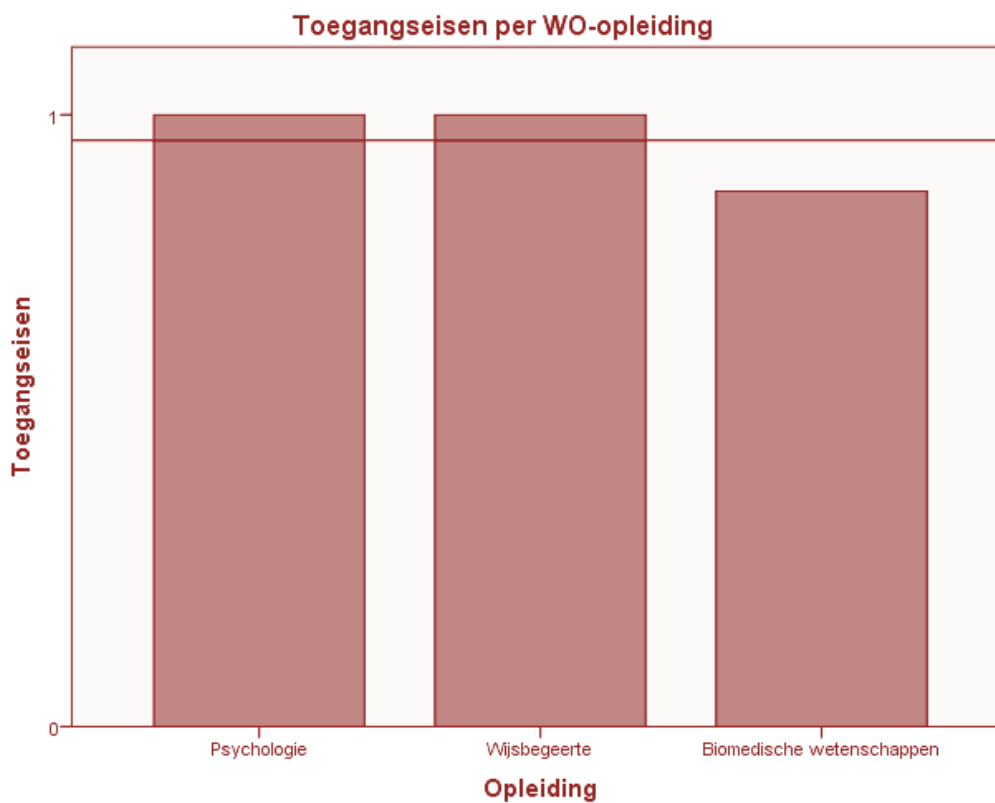
Van de **hbo-opleidingen** vermeldt **89%** de toegangseisen (vorig jaar 93%).

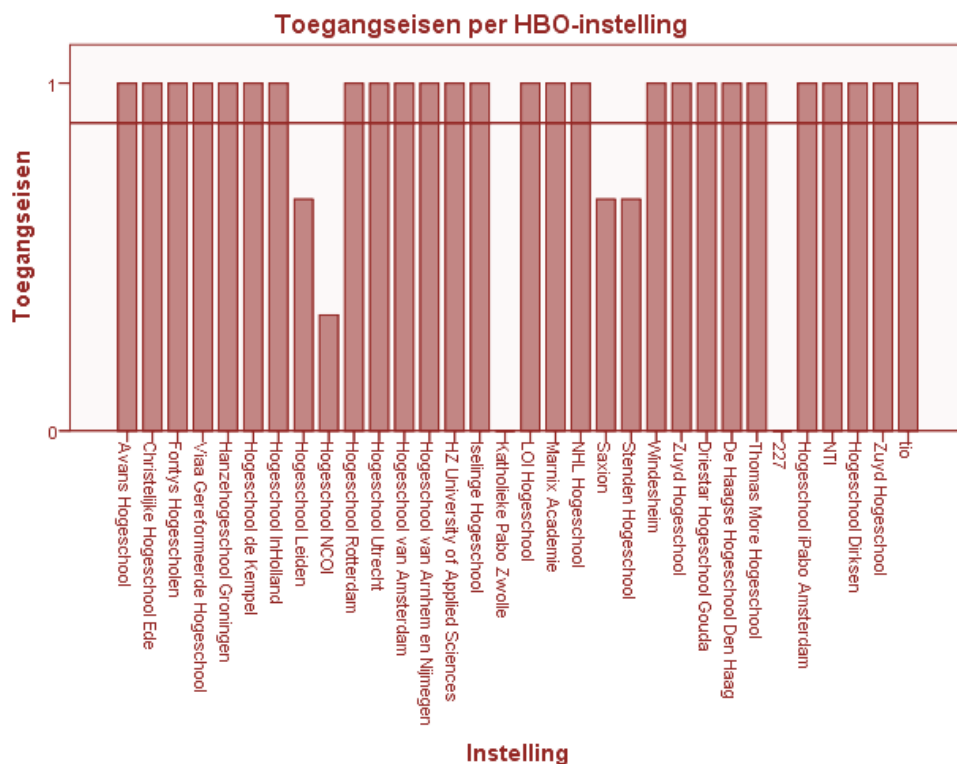
Vrijwel alle **wo-instellingen** benoemen de toegangseisen van de opleidingen.

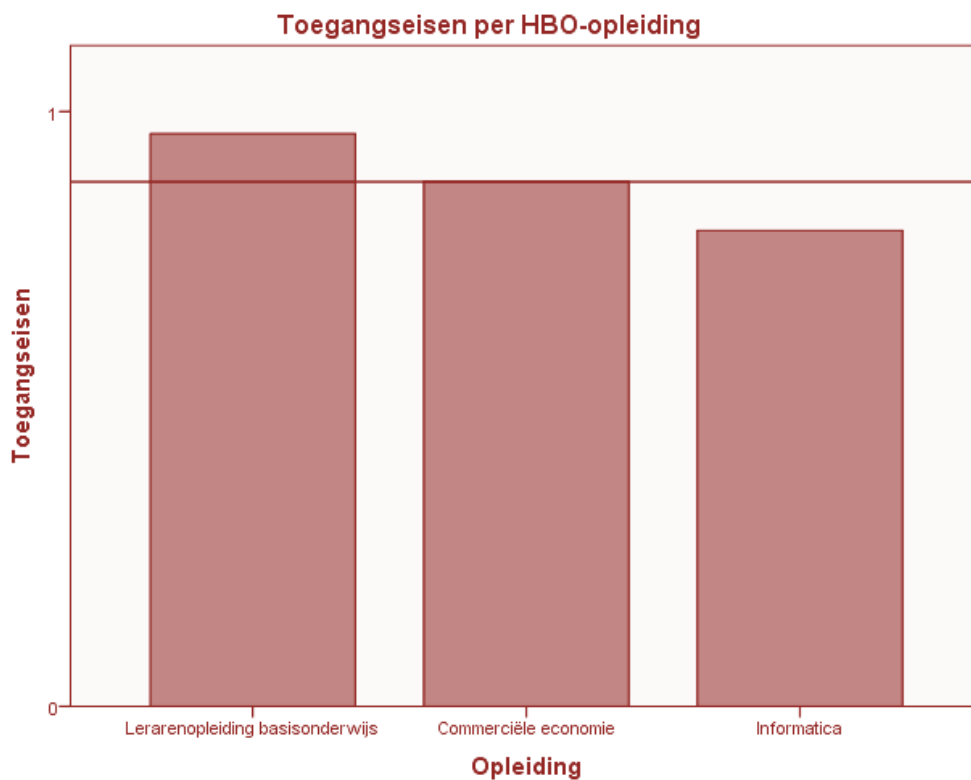
Bij Biomedische Wetenschappen worden niet altijd de toegangseisen vermeld.

De meeste **hbo-instellingen** informeren over de toegangseisen.

De opleidingen Informatica zouden in een aantal gevallen meer aandacht kunnen besteden aan de voorlichting over toegangseisen.

Hoofdstuk 6. Internationalisering

Het zesde thema dat wordt behandeld is internationalisering. Hierin worden kenmerken onderzocht die te maken hebben met internationalisering. Dit betreft zowel de mogelijkheden voor Nederlandse studenten om een deel van hun studie in het buitenland te volgen als het internationale karakter van de onderzochte opleidingen. De scores op de volgende indicatoren worden in dit hoofdstuk gepresenteerd:

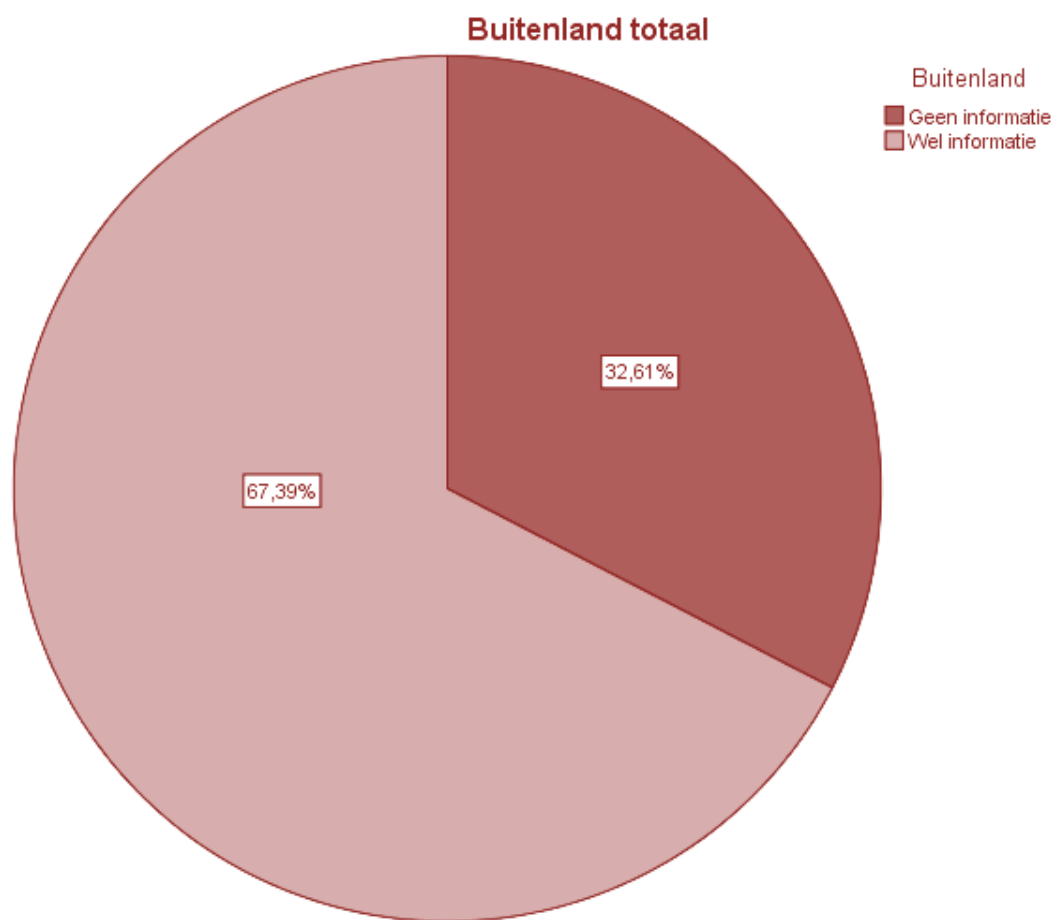
6.1 Buitenland

6.2 Internationale sfeer

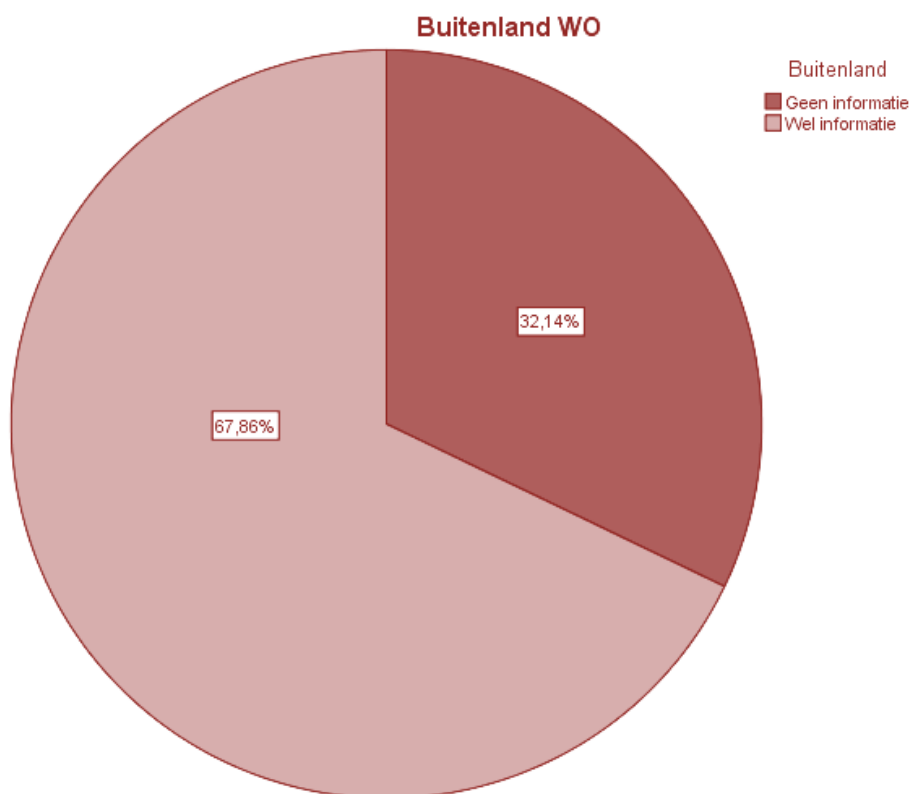
6.1 Buitenland

Websites scoren op de indicator Buitenland wanneer er op enige wijze wordt verteld dat er een mogelijkheid is om tijdens de studie in het buitenland te studeren of stage te lopen.

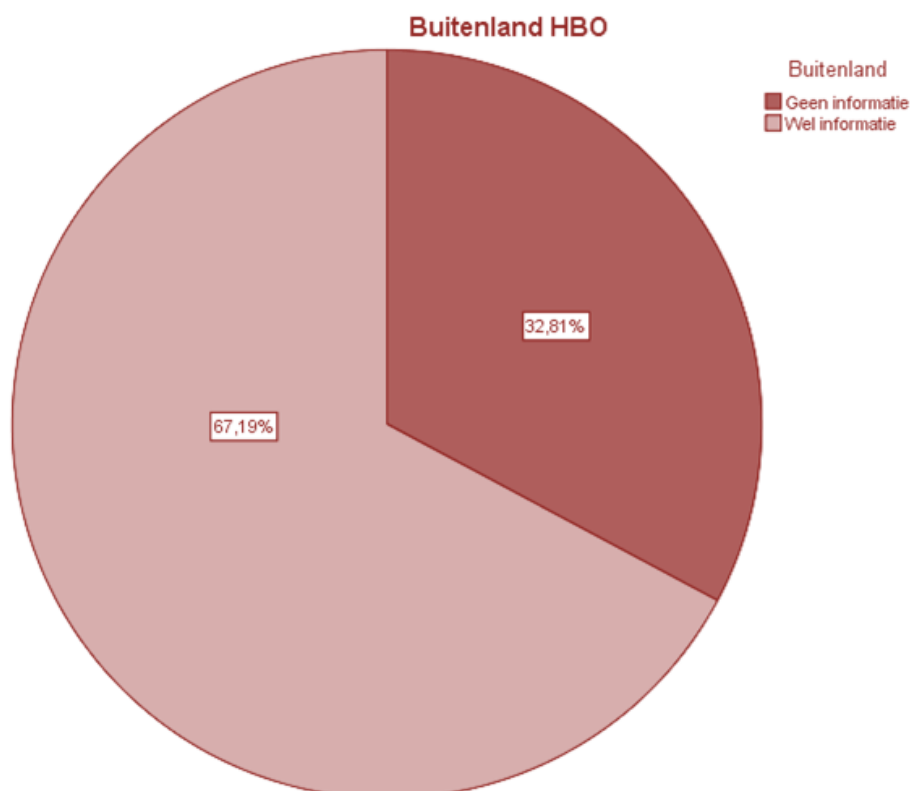
Op **67%** van de websites wordt vermeld dat er een mogelijkheid is tijdens de studie in het buitenland te studeren of stage te lopen (vorig jaar was dit 69%).

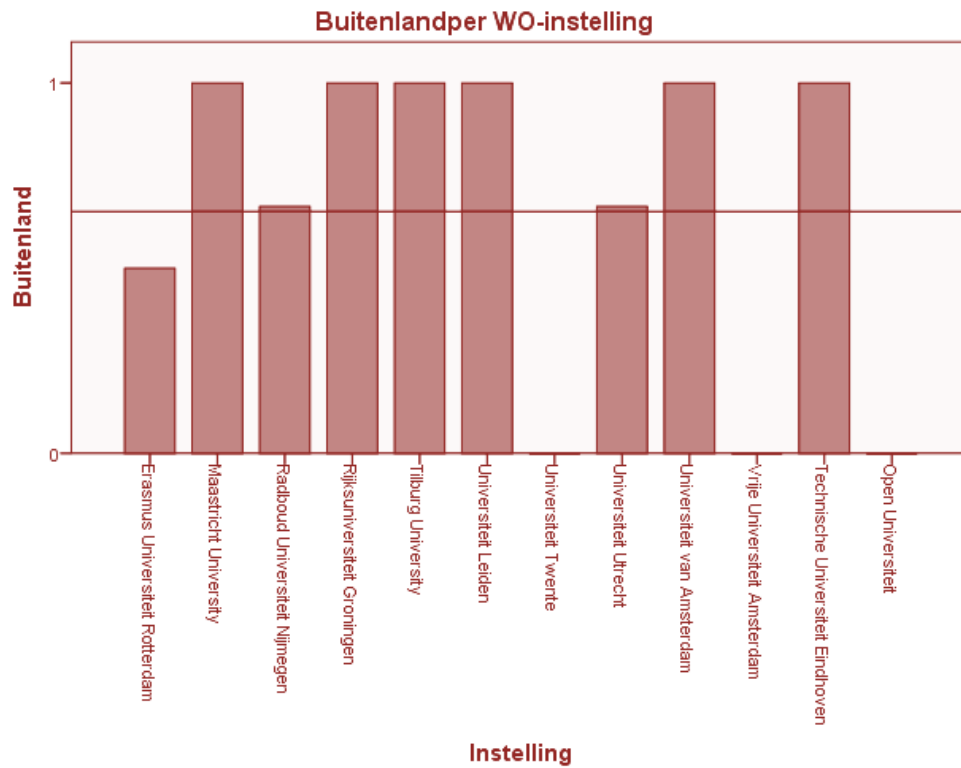
In het **wo** is de score gelijk aan de totale score: **67%** (vorig jaar 88%).

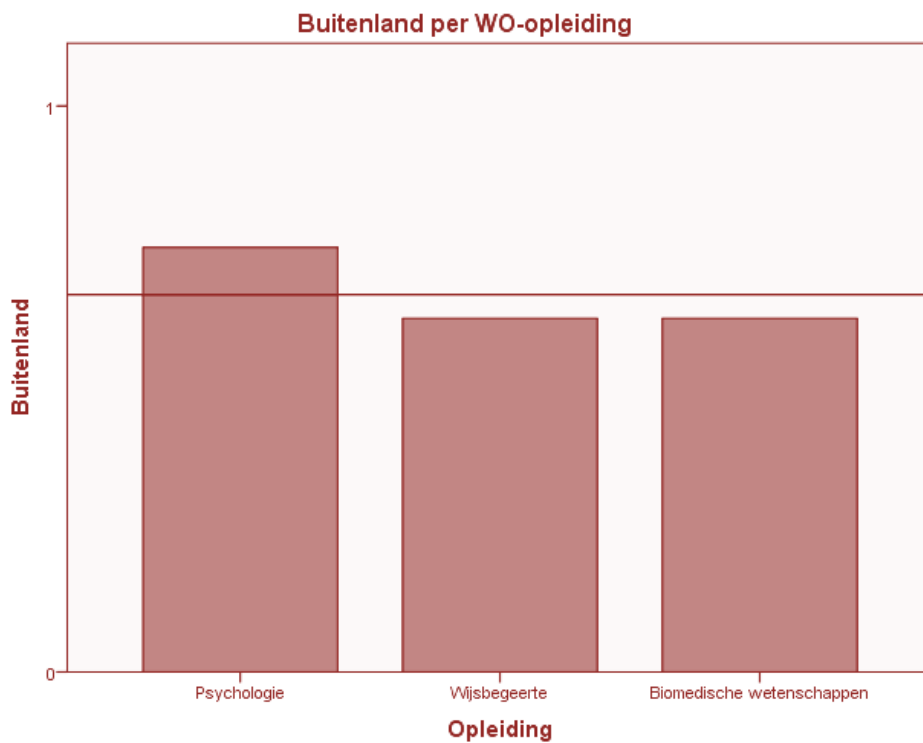
In het **hbo** is de score eveneens gelijk aan de totale score **67%** (vorig jaar 53%).

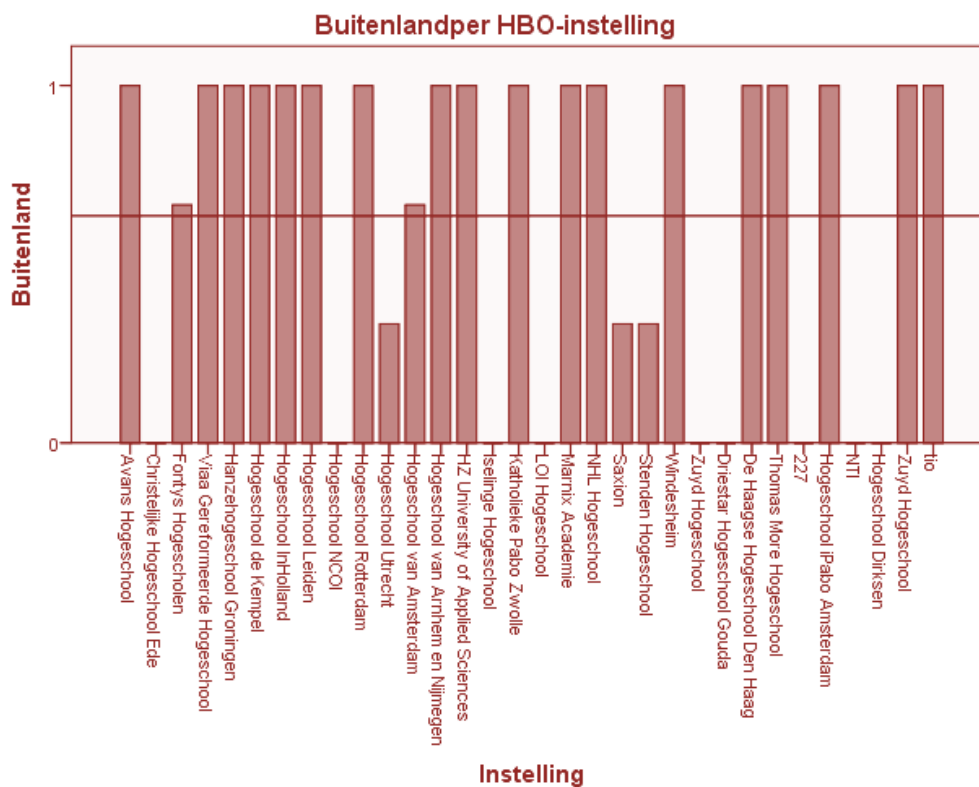
De **wo-instellingen** informeren wisselend over de mogelijkheden tot het opdoen van buitenlandervaring. Als deze mogelijkheden er zijn bij de onderzochte opleidingen van de Universiteit Twente, de Vrije Universiteit Amsterdam en de Open Universiteit, zouden deze instellingen er goed aan doen deze mogelijkheden te vermelden.

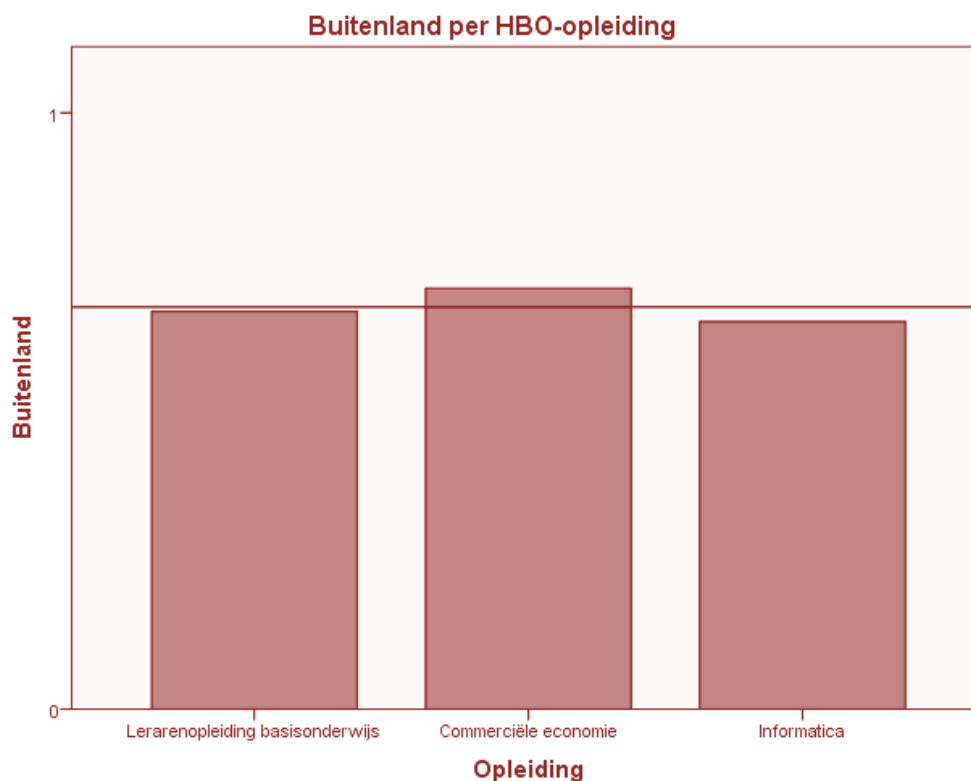
De meeste buitenlandmogelijkheden worden vermeld bij de opleidingen Psychologie.

De **hbo's** informeren zeer wisselend over de mogelijkheden tot het opdoen van buitenlandervaring. Mogelijk zijn sommige hogescholen hier minder op gericht dan andere. De LSVb onderstreept graag het belang van de mogelijkheid tot studeren in het buitenland.

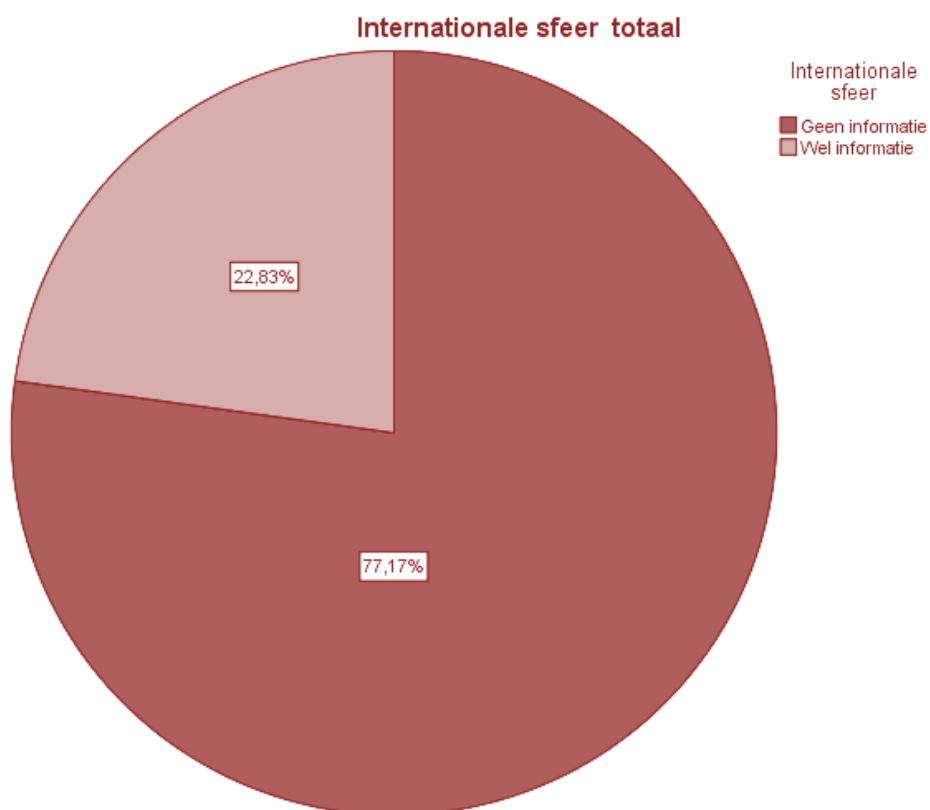
De voorlichting over buitenlandervaring verschilt weinig per hbo-opleiding.

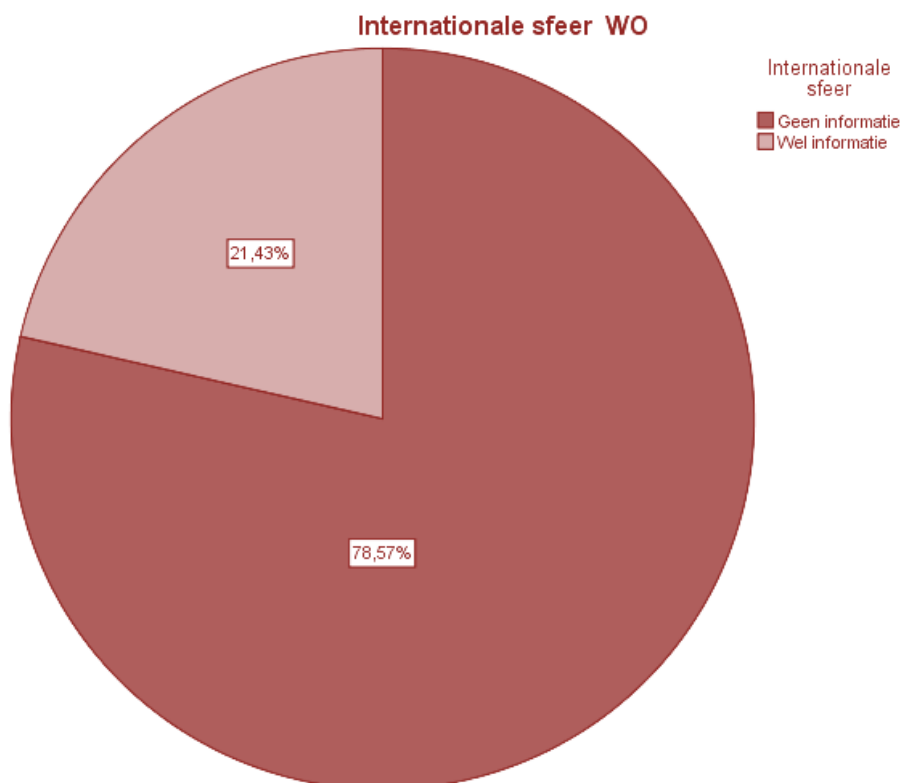
6.2 Internationale sfeer

Websites scoren op de indicator Internationale sfeer wanneer in soortgelijke bewoordingen op de website staat vermeld dat de website internationaal georiënteerd is.

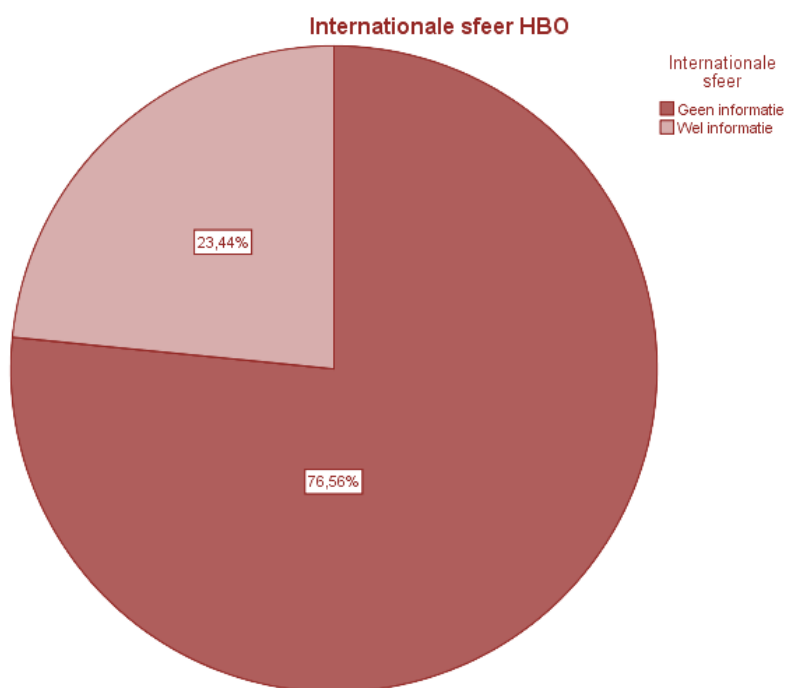
Op **22%** van de websites wordt melding gemaakt van een internationale sfeer op de opleiding (vorig jaar was dit 20%).

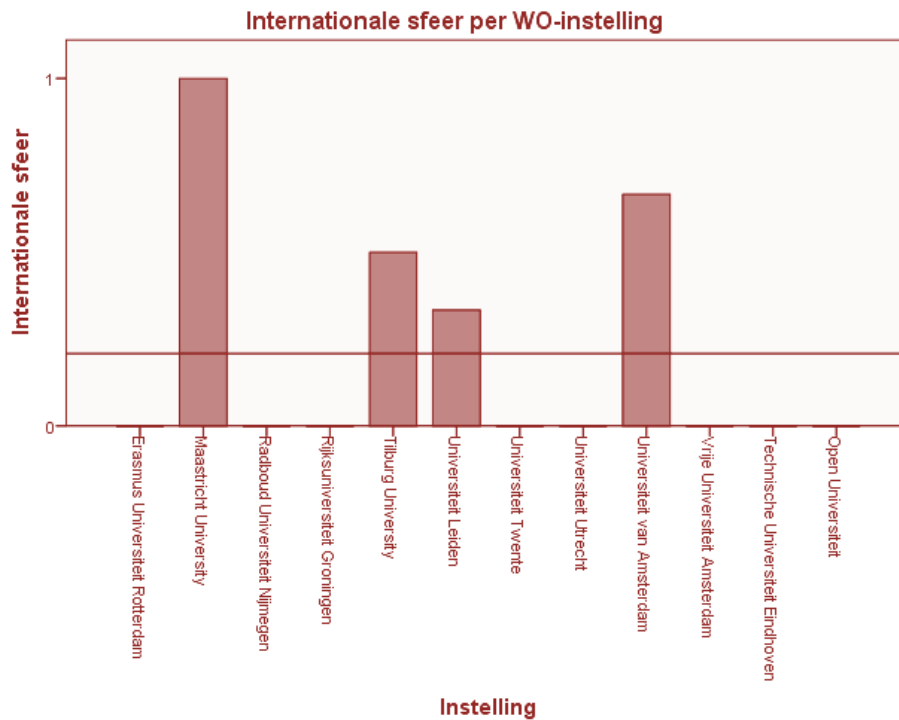
Van de **wo-opleidingen** vermeldt **21%** dat er een internationale sfeer heerst op de opleiding (vorig jaar 23%).

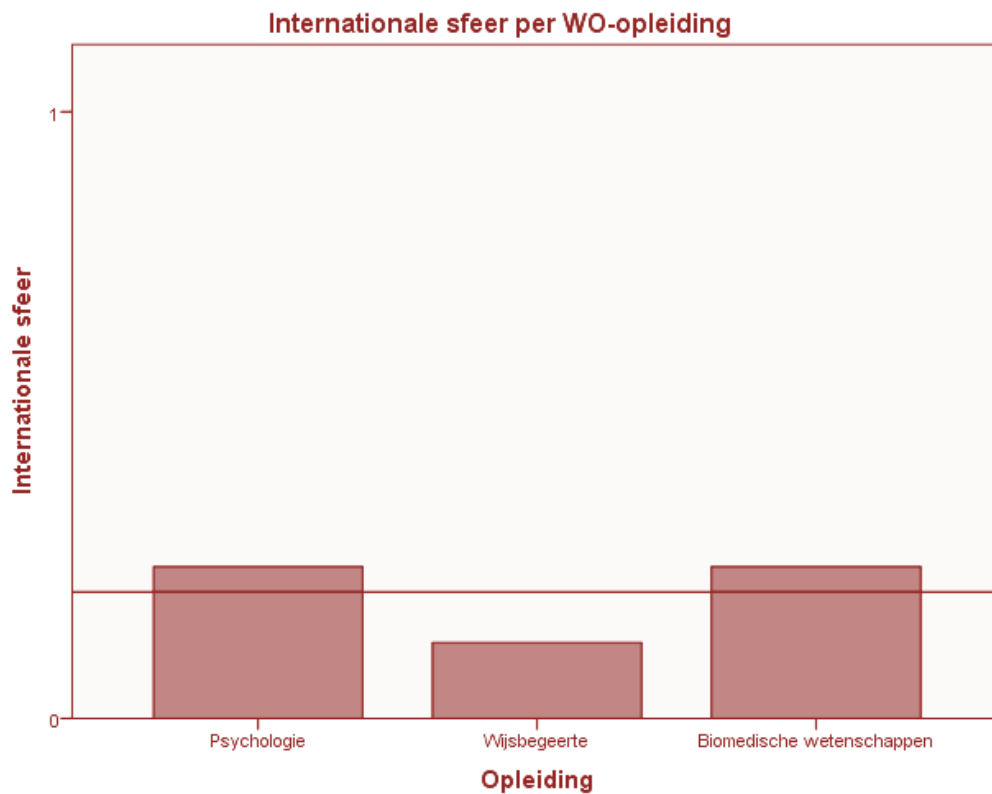
Volgens **23%** van de **hbo-opleidingen** is sprake van een internationale sfeer op de opleiding (vorig jaar 17%).

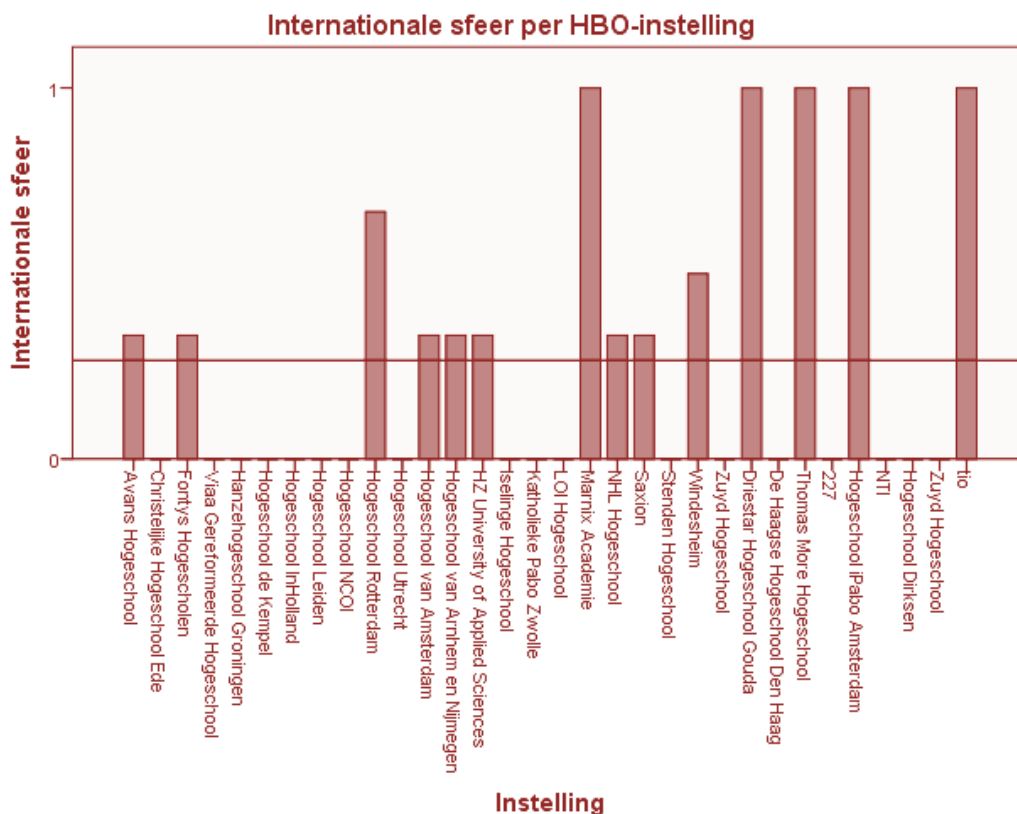
Slechts een beperkt aantal **wo-instellingen** maakt melding van een internationale sfeer. Op de andere instellingen is van deze sfeer mogelijk geen sprake. Dit hoeft wat de LSVb betreft geen probleem te zijn. De mogelijkheid tot het opdoen van buitenlandervaring is dan wel extra belangrijk.

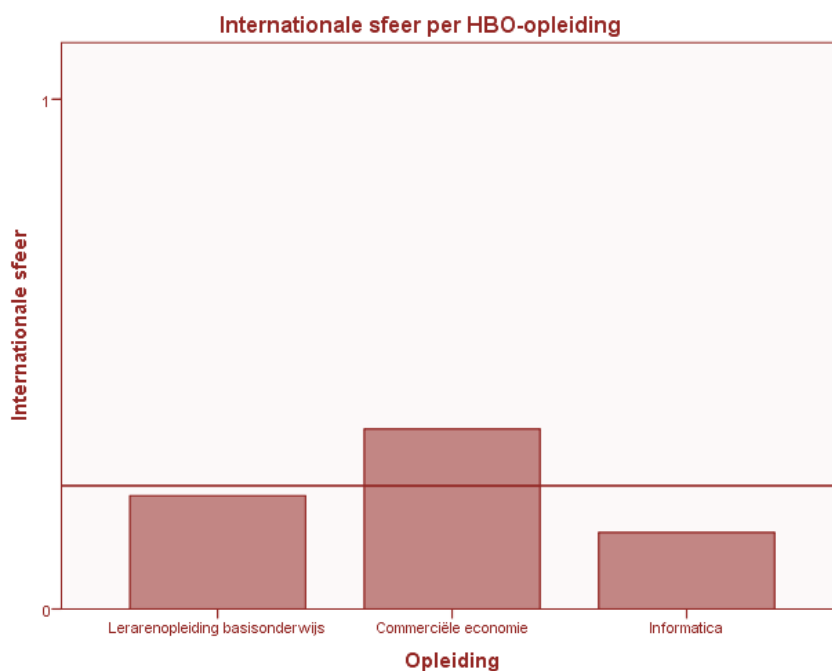
Bij de opleiding Wijsbegeerte is het minst sprake van een internationale sfeer.

Op **hbo's** is relatief weinig sprake van een internationale sfeer. Sommige instellingen maken hier bij alle onderzochte opleidingen melding van, maar de meeste niet.

Een internationale sfeer heerst volgens de voorlichting vooral bij de opleidingen Commerciële Economie.

Hoofdstuk 7. Stad

Het zevende thema dat wordt behandeld is de 'Stad' waar de hogeschool of universiteit is gevestigd. Bij dit thema wordt gekeken naar de beweringen die instellingen doen over de stad waarin zij huizen. De volgende indicatoren worden in dit hoofdstuk besproken:

7.1 Huisvesting

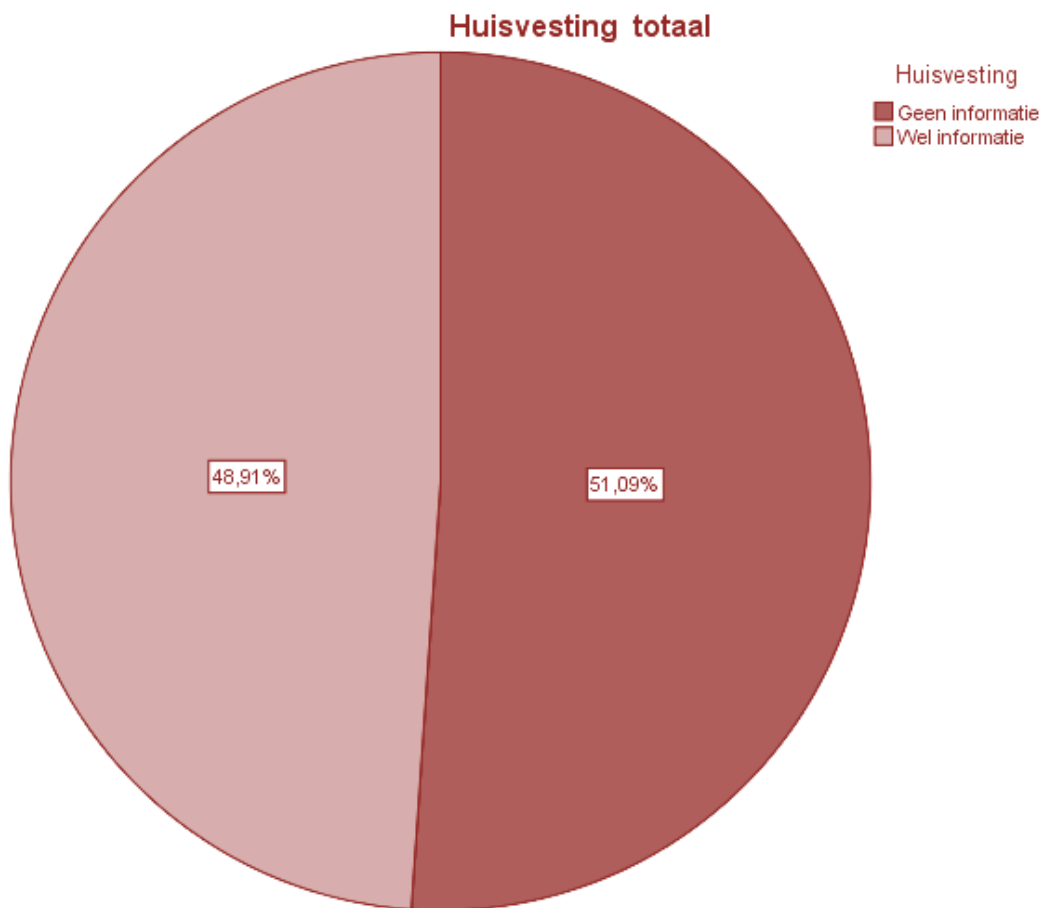
7.2 Stad

De stad waar de instelling is gevestigd speelt een belangrijke rol bij de studiekeuze door een aankomende student. De LSVb is van mening dat de kwaliteit van het geboden onderwijs en de compatibiliteit tussen student en opleiding belangrijker zijn dan de stad van de instelling. Voor instellingen geldt hopelijk hetzelfde: die zouden hier in hun voorlichting wellicht op in kunnen spelen door niet te veel aandacht te schenken aan de geweldige sfeer en het uitgaansleven. Wel vindt de LSVb het belangrijk dat instellingen aankomende studenten informeren over de huisvesting in de studentenstad, en de kanalen voor studenten om woonruimte te vinden. In veel studentensteden is het aanbod aan woonruimte zeer beperkt. Aankomende studenten moeten hiervan op de hoogte zijn voordat zij besluiten een studie (ver van huis) te volgen.

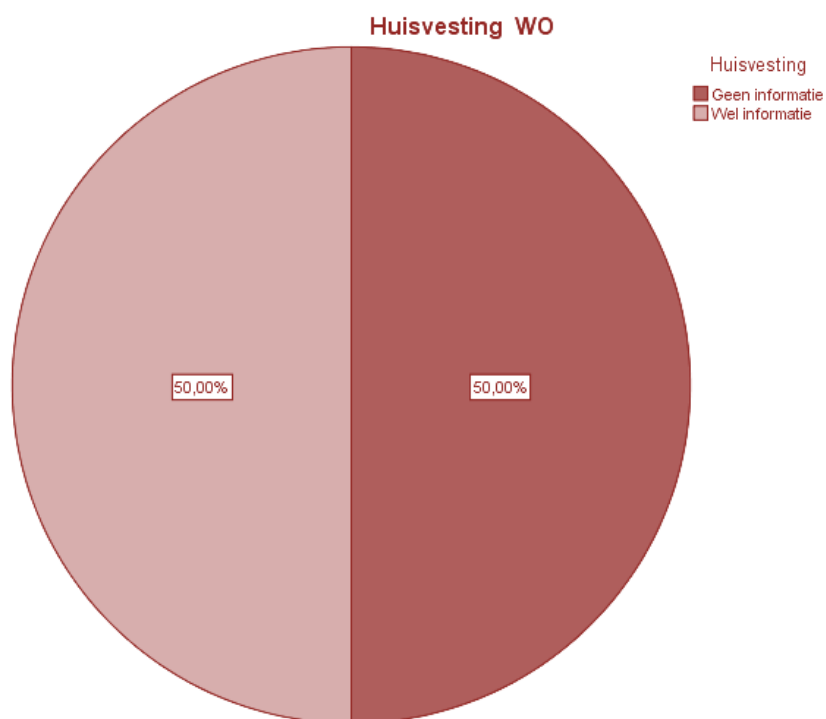
7.1 Huisvesting

Websites scoren op de indicator Huisvesting als er enige informatie over huisvesting in de stad van de instelling wordt gegeven. De beschikbaarheid van kamers zou geen rol moeten spelen bij de overwegingen van de aankomende student bij zijn of haar studiekeuze. Daarom is het belangrijk dat instellingen en steden dit probleem aanpakken. Zolang er nog wel problemen rondom studentenhuysvesting zijn, is het belangrijk dat studenten hier voldoende over worden geïnformeerd zodat zij zich op tijd kunnen inschrijven voor een studentenwoning.

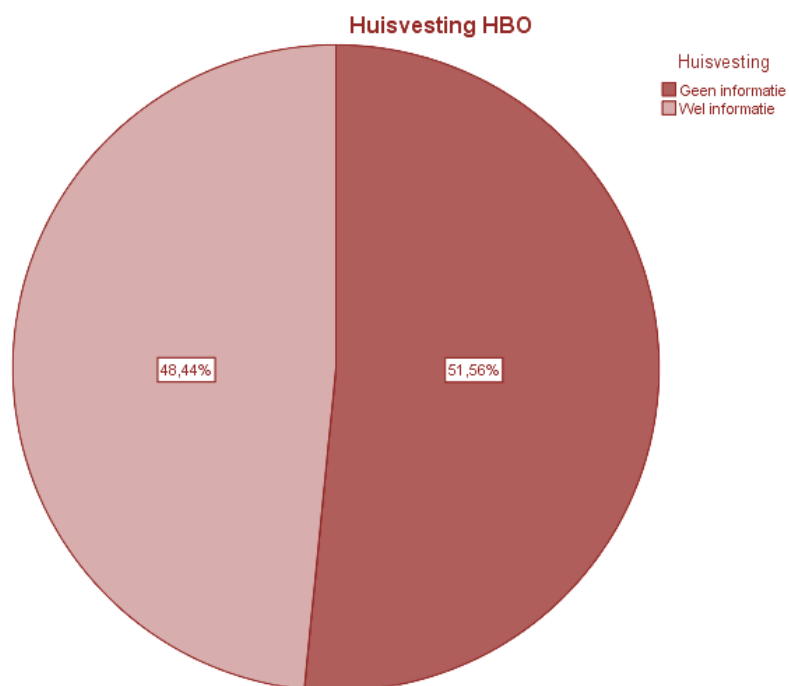
Op **48%** van de websites wordt iets vermeld over de huisvestingsmogelijkheden in de stad waar de instelling gevestigd is (vorig jaar 83%). De informatievoorziening hierover lijkt flink gedaald. Het is niet duidelijk of dit aan de veranderde steekproef ligt. Hoe dan ook blijkt uit deze steekproef dat niet alle opleidingen voldoende voorlichten over huisvesting.

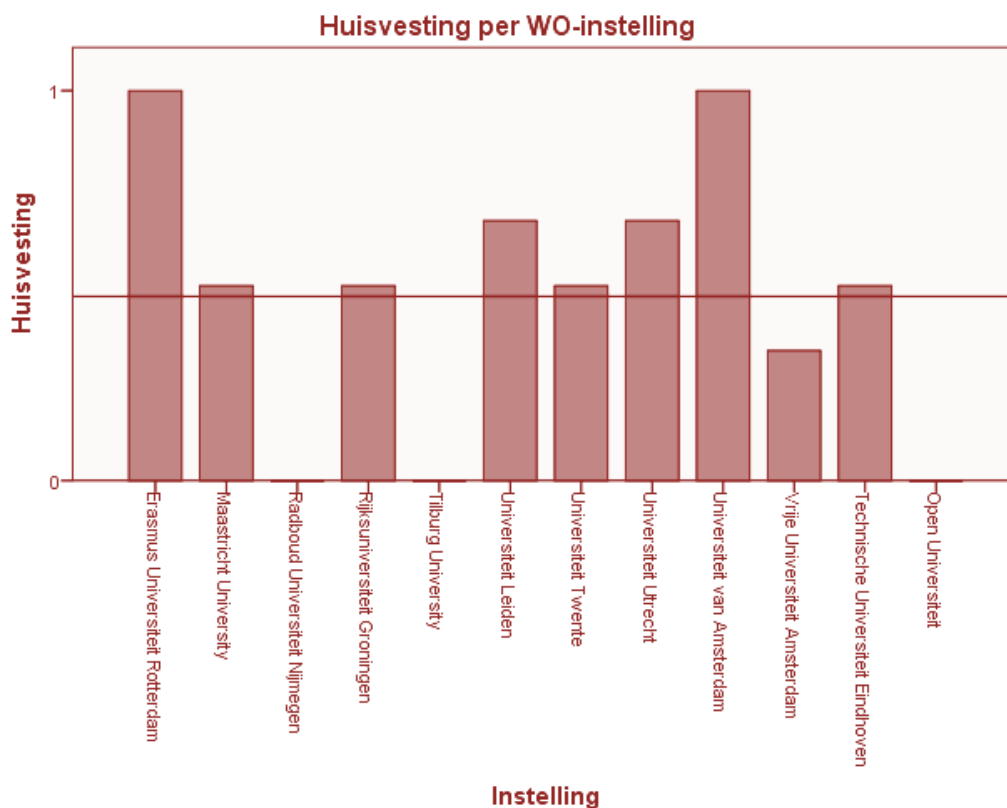
Van de onderzochte opleidingspagina's binnen het **wo** vermeldt precies de helft iets over Huisvesting. Hier is een daling zichtbaar ten opzichte van vorig jaar (81%).

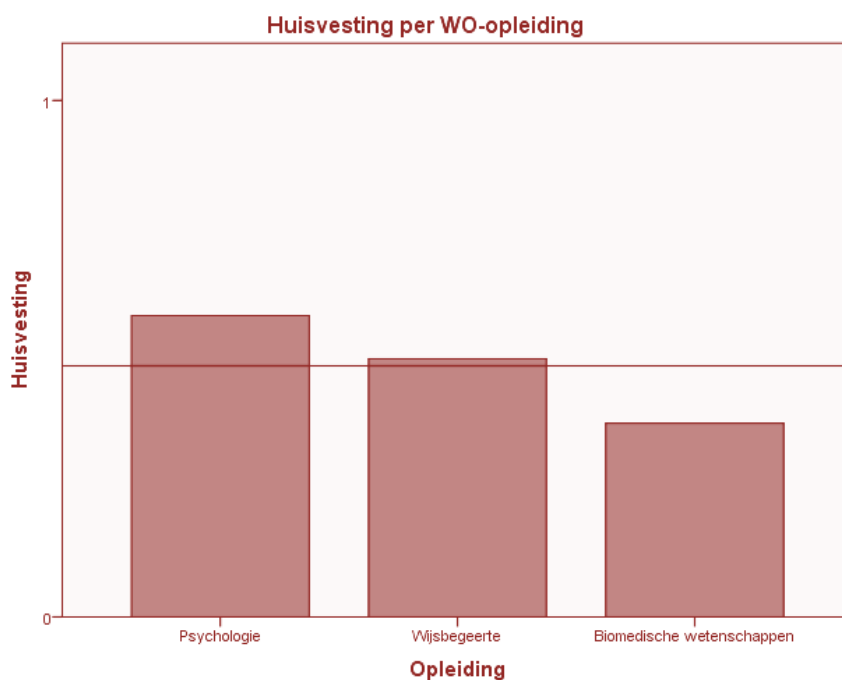
Ook in het hbo is de informatievoorziening over huisvesting afgenomen: **48%** (vorig jaar 85%).

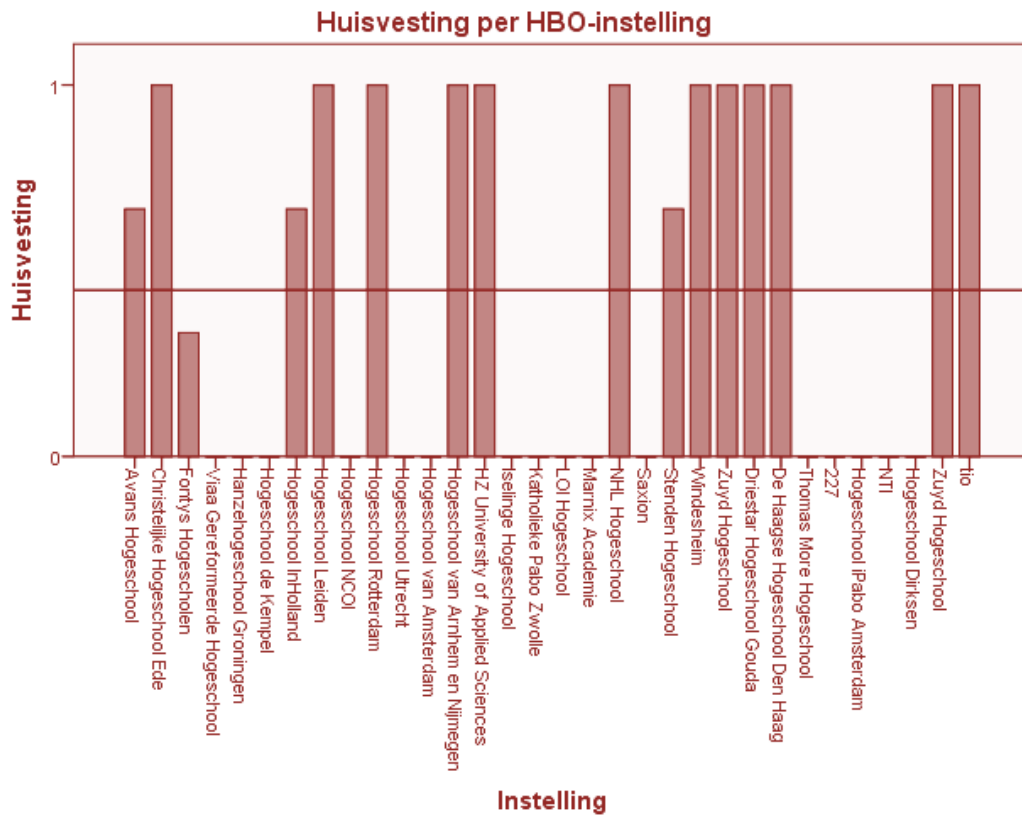
De Erasmus Universiteit Rotterdam en de Universiteit van Amsterdam informeren volledig over huisvesting. Andere **wo-instellingen** doen dit niet voor alle opleidingen, en een klein aantal geheel niet.

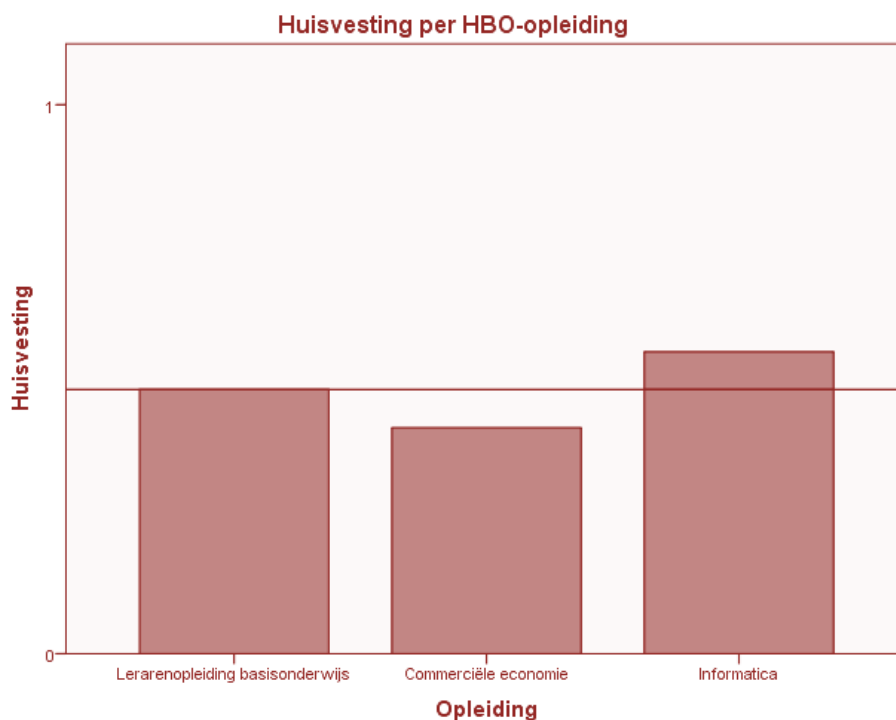
Met name de opleidingen Biomedische Wetenschappen besteden weinig aandacht aan voorlichting over huisvesting.

Bij de **hbo-instellingen** zijn grote verschillen te zien wat betreft het voorlichten over huisvesten. Een flink aantal instellingen informeert hier zeer volledig over, maar een aantal andere informeren gedeeltelijk of geheel niet.

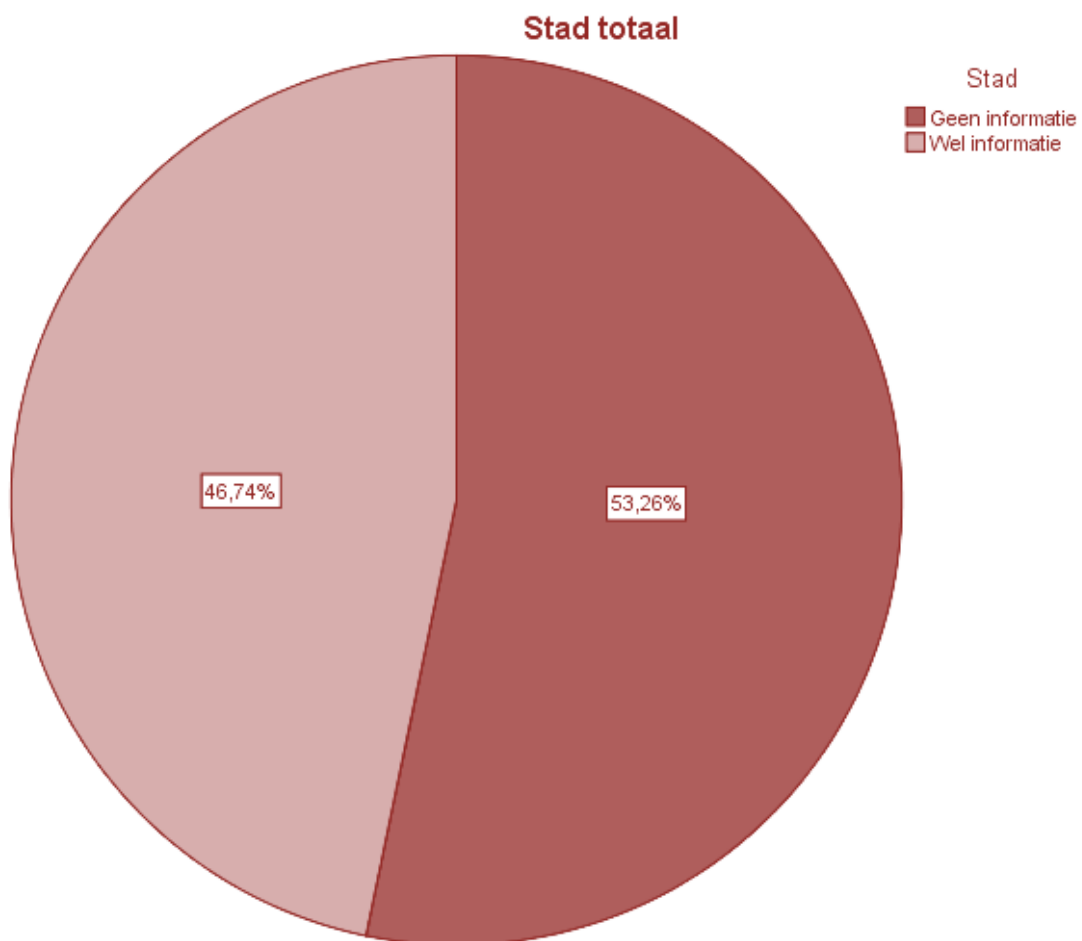
Er zijn geen zeer grote verschillen tussen de opleiding wat betreft de voorlichting over huisvesting.

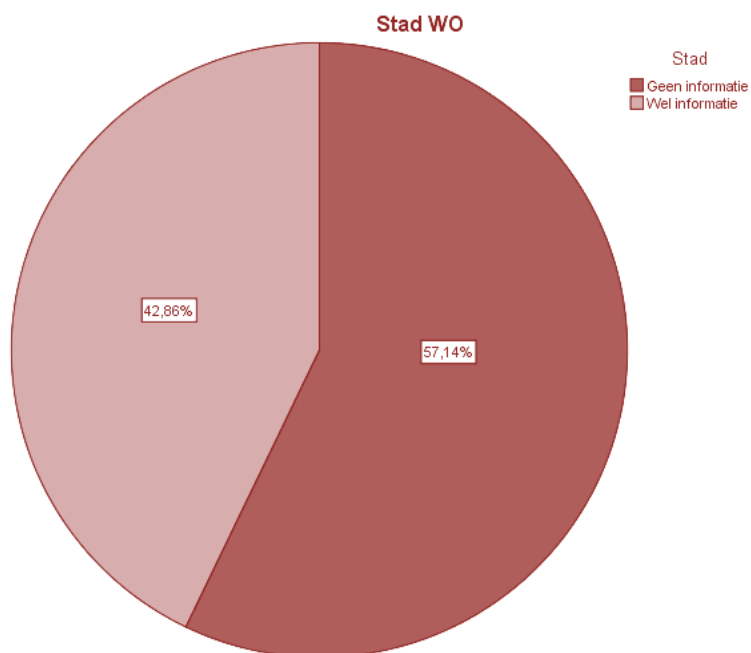
7.2 Stad

Websites scoren op de indicator Stad wanneer er enige informatie wordt gegeven over de stad waarin de instelling gevestigd is. Veel studenten laten de stad waar de instelling is gevestigd nog steeds zwaar wegen in hun studiekeuze. Instellingen zouden dit moeten ontmoedigen en overdreven praatjes over de stad achterwege laten. Alleen in gevallen waarbij de aanwezige faciliteiten in een stad direct verband houden met de studie zou dit van toegevoegde waarde kunnen zijn.

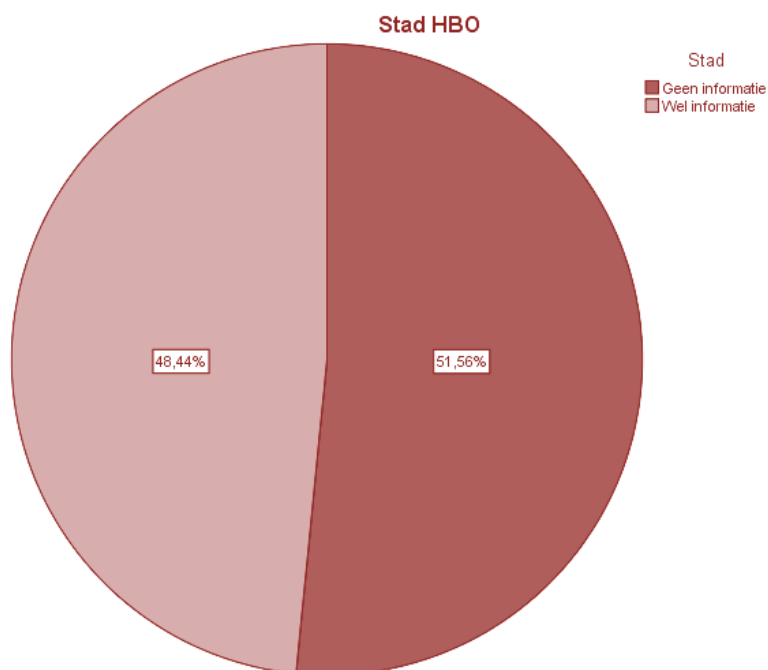
Op **47%** van de websites wordt iets vermeld over de stad waar de instelling gevestigd is (vorig jaar 82%). Ook hier is een daling zichtbaar ten opzichte van vorig jaar.

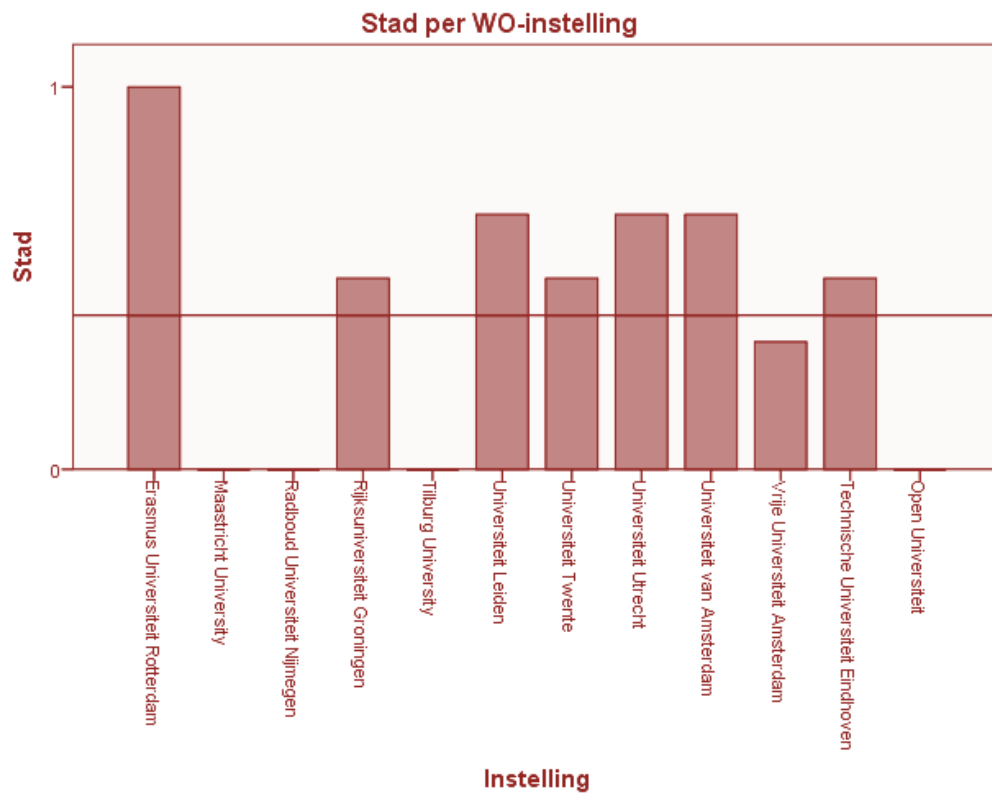
Van de **wo-instellingen** vermeldt **42%** iets over de stad (vorig jaar 88%). Ook hier is een daling zichtbaar ten opzichte van vorig jaar.

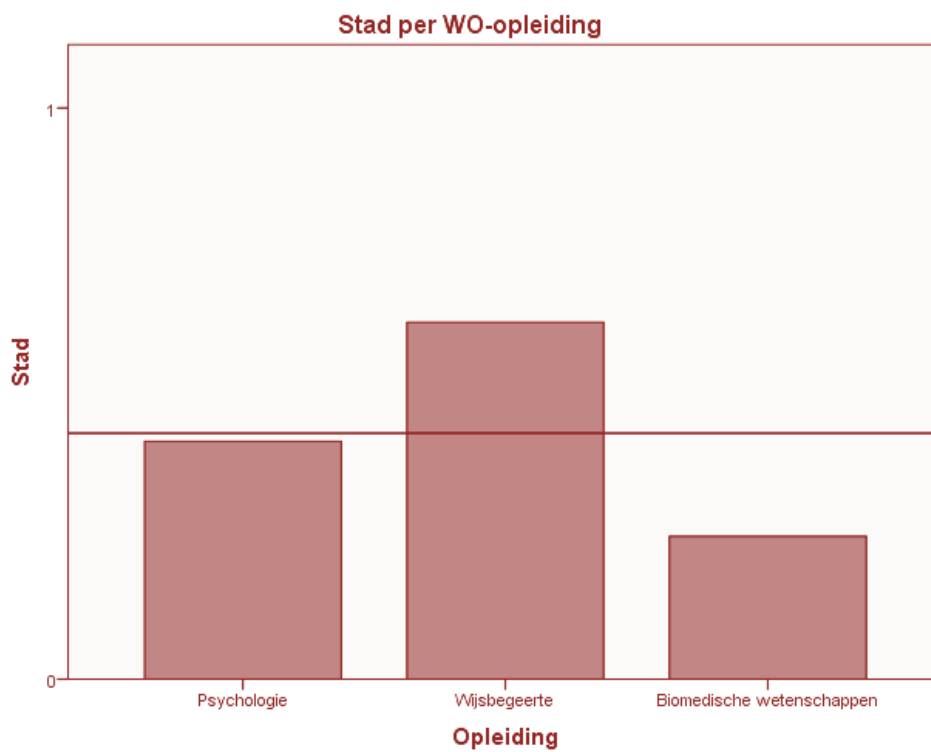
Van de **hbo-instellingen** vermeldt **48%** iets over de stad (vorig jaar 77%). Net als in het wo is in het hbo de informatievoorziening over de Stad volgens deze steekproef gedaald.

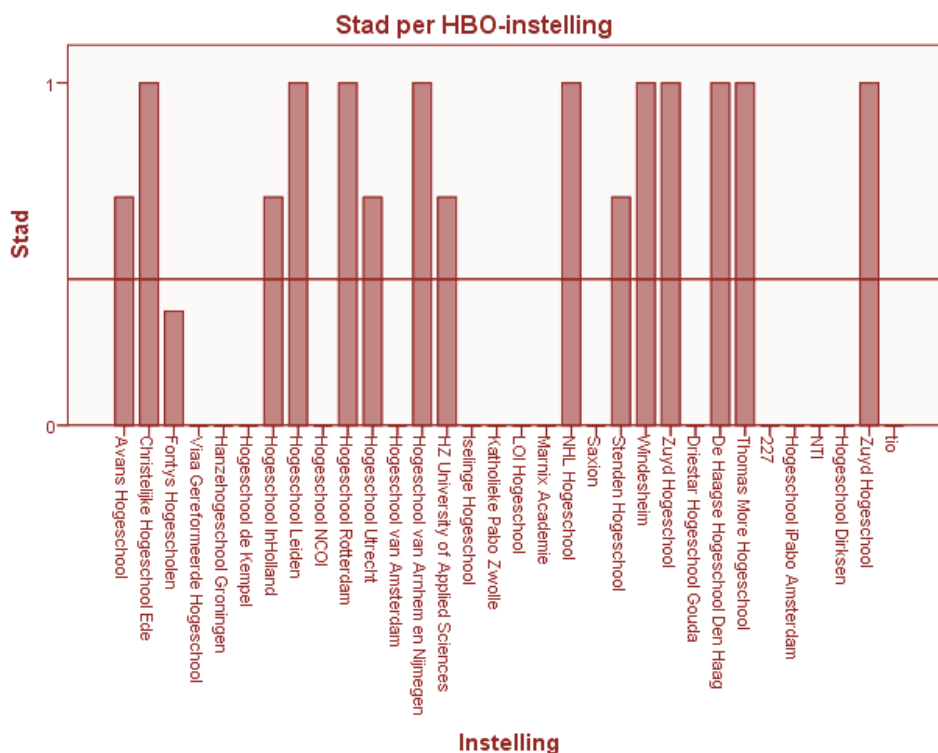
De meeste **wo-instellingen** informeren in enige mate over de stad.

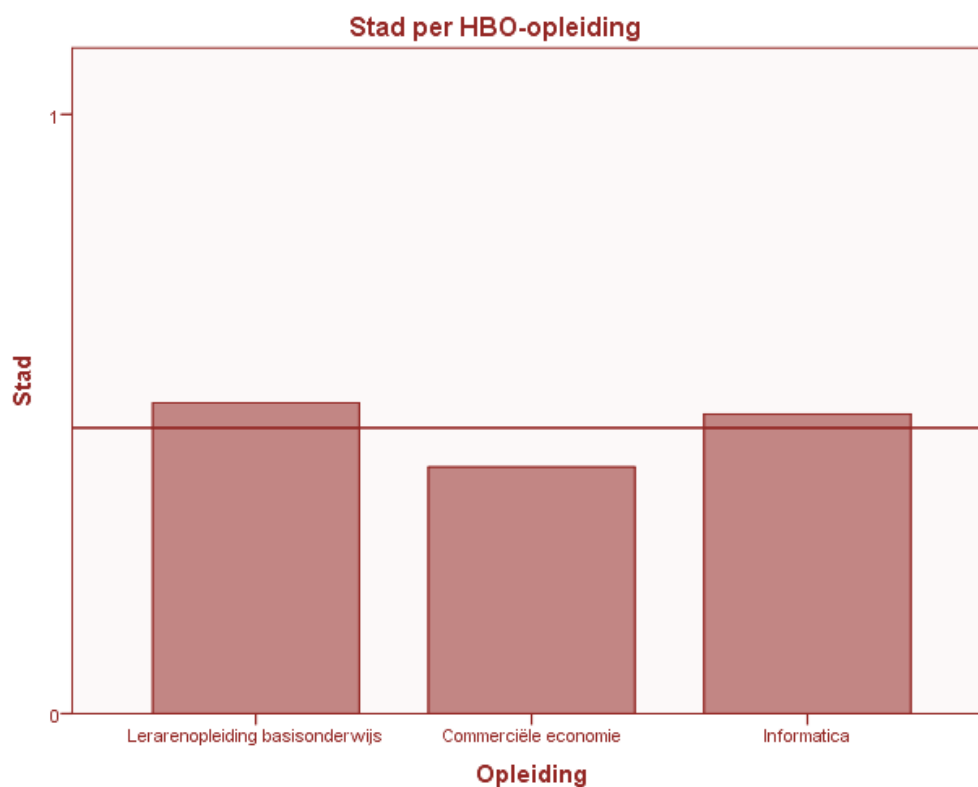
Voor de opleidingen Wijsbegeerte besteden aandacht aan voorlichting over de stad. Biomedische wetenschappen doet dit in verhouding het minst.

Het merendeel van de **hbo-instellingen** informeert volledig of gedeeltelijk over de stad.

De verschillen tussen de opleidingen met betrekking tot het voorlichten over de stad zijn niet noemenswaardig.

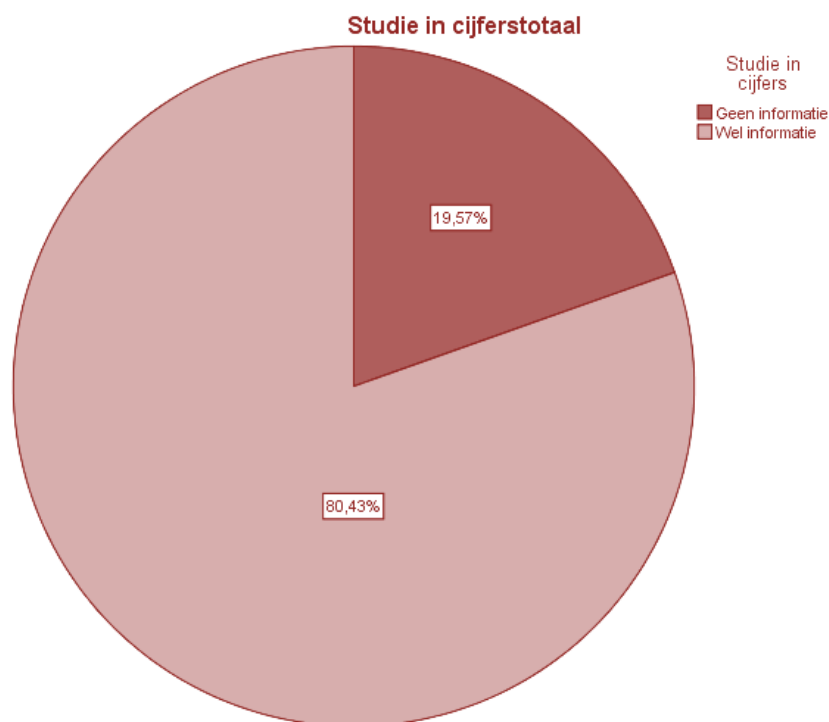

Hoofdstuk 8. Studie in Cijfers

Instellingen zijn sinds enkele jaren verplicht om voor elke opleiding een studiebijsluiter (formeel: Studie in Cijfers) te verstrekken die de cijfers per opleiding voor zaken als uitval en baankansen bieden. Opleidingen moeten deze bijsluiter op hun website aanbieden. De LSVb is voorstander van de studiebijsluiter, die aspirant-studenten helpt bij hun studiekeuze. Op 23 november 2015 publiceerde De Monitor echter een artikel over de twijfelachtigheid van de cijfers in de studiebijsluiter.² De baankansen voor afgestudeerden van de opleidingen zoals Psychologie en Pedagogiek zouden volgens de studiebijsluiter vele malen hoger zijn dan alumni momenteel ervaren. Er zouden veel minder alumni een fulltime baan hebben op niveau dan de bijsluiter lijkt voor te spiegelen. De cijfers uit de bijsluiter zijn afkomstig van de hbo- en wo-monitor. Instellingen bepalen zelf welke cijfers uit de monitor zij precies gebruiken in de studiebijsluiter. Dit leidt tot onduidelijkheid over de waarde van de cijfers.

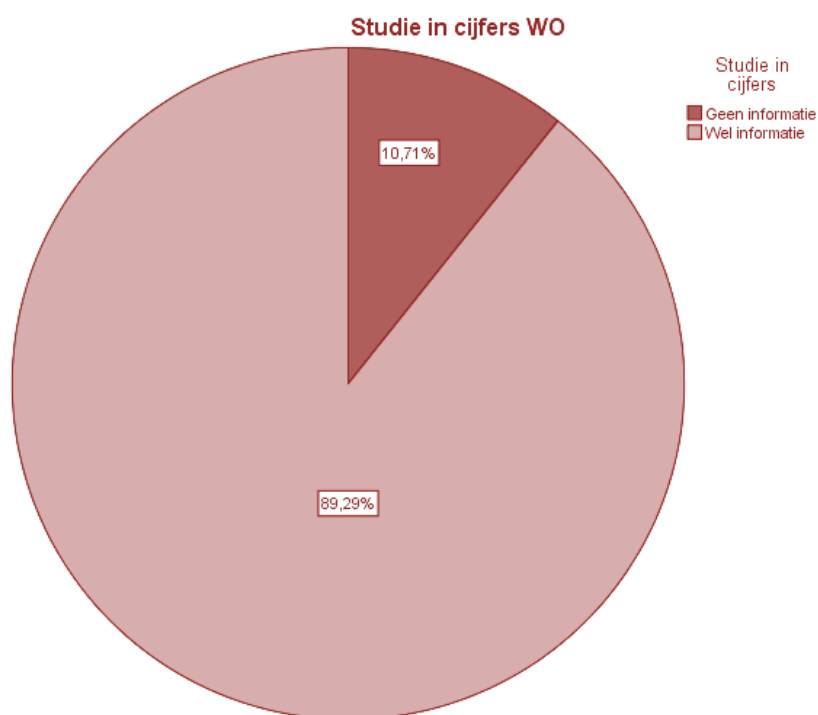
Transparante voorlichting is onontbeerlijk voor aspirant-studenten om een goede studiekeuze te maken. De LSVb zet zich daarom in om de cijfers uit de studiebijsluiter betrouwbaar te maken, en vraagt medewerking van ministerie en instellingen. De LSVb stelt voor de hbo- en wo-monitor samen te voegen tot één alumni-monitor. Zo is de kwaliteit van de vragenlijst beter controleerbaar, en zijn cijfers beter vergelijkbaar.

In het online voorlichtingsmateriaal voor 2016-2017 heeft wederom het grootste deel van de opleidingen een 'Studie in Cijfers' opgenomen: namelijk 80% (vorig jaar was dit 83%).

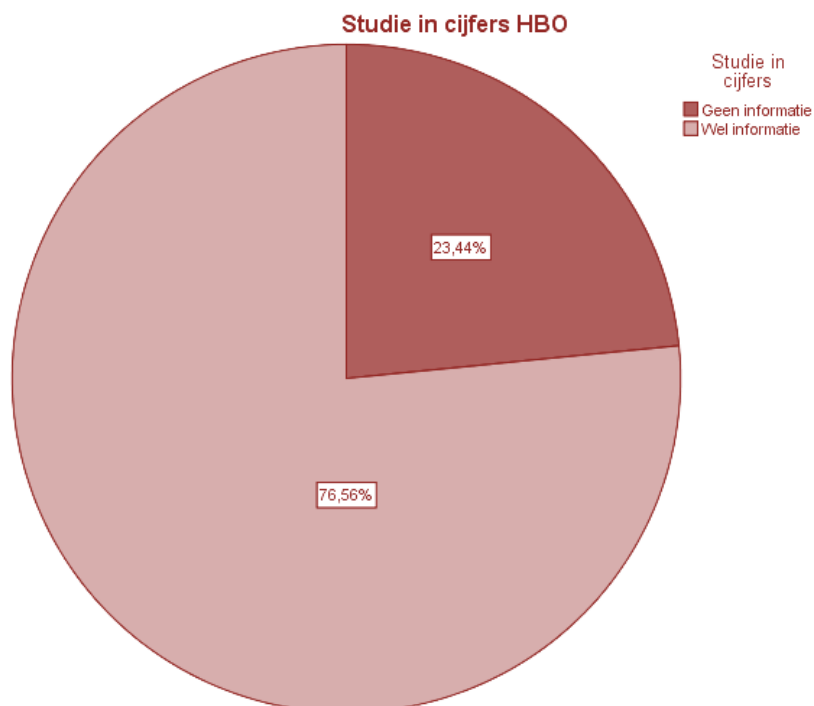

² Martine Braam, *Cijfers in universitaire studiebijsluiter bieden vertekend beeld*, 23 november 2015, <http://demonitor.ncrv.nl/uitbuiting-starters-en-stagiairs/cijfers-in-universitaire-studiebijsluiter-bieden-vertekend-beeld>.

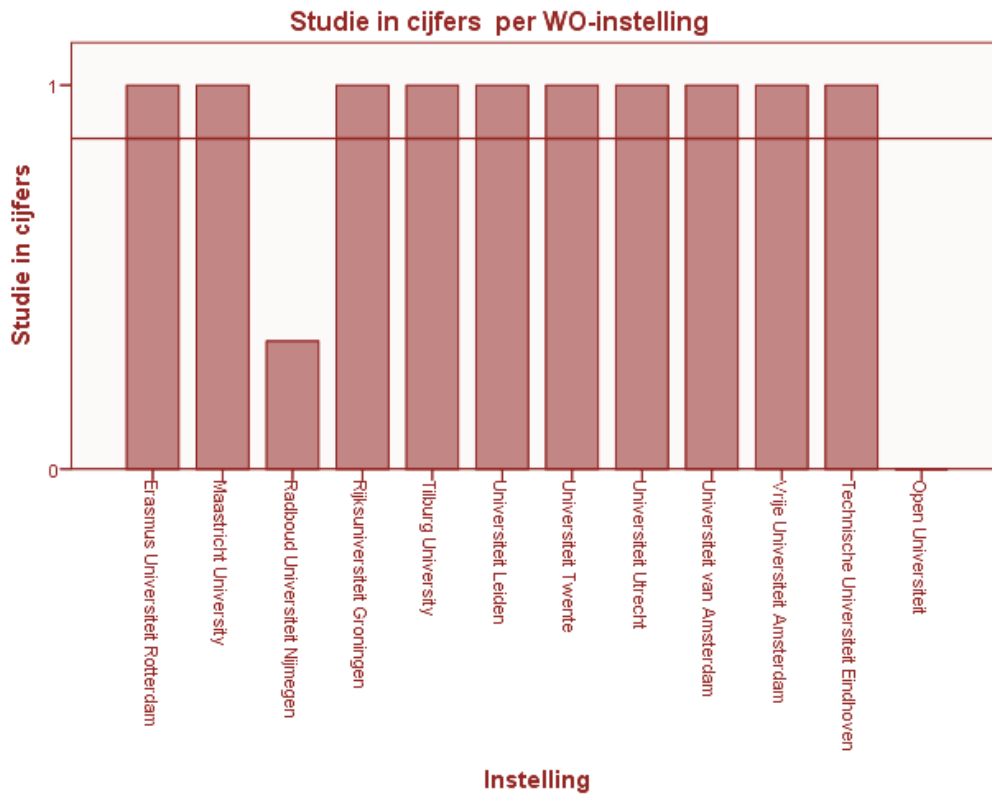
Wo-instellingen scoren hoog op het toevoegen van Studie in Cijfers op hun websites: **89%**. De score is wel iets gedaald ten opzichte van vorig jaar (98%).

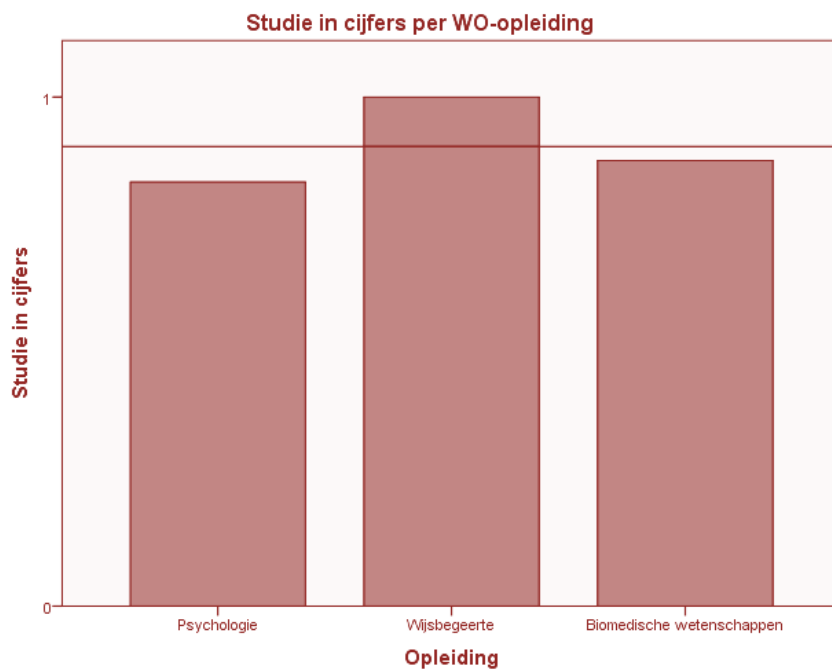
De **hbo-instellingen** hebben een iets lagere score: **77%** (vorig jaar 70%).

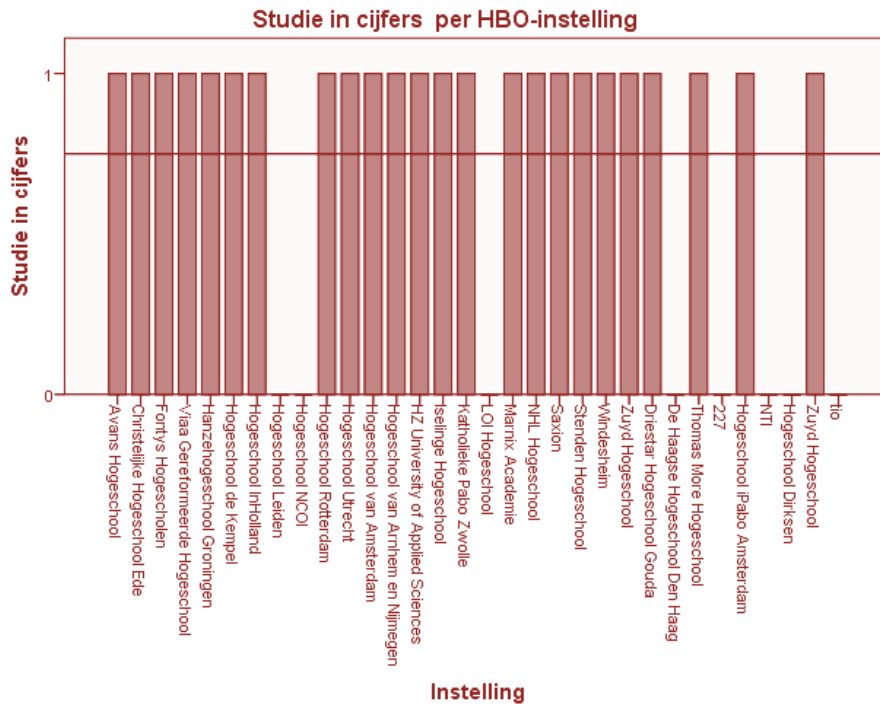
Vrijwel alle **wo-instellingen** hebben Studie in Cijfers op alle opleidingspagina's opgenomen. Radboud Universiteit Nijmegen zou hier meer aandacht aan kunnen besteden. De Open Universiteit heeft Studie in Cijfers nergens opgenomen.

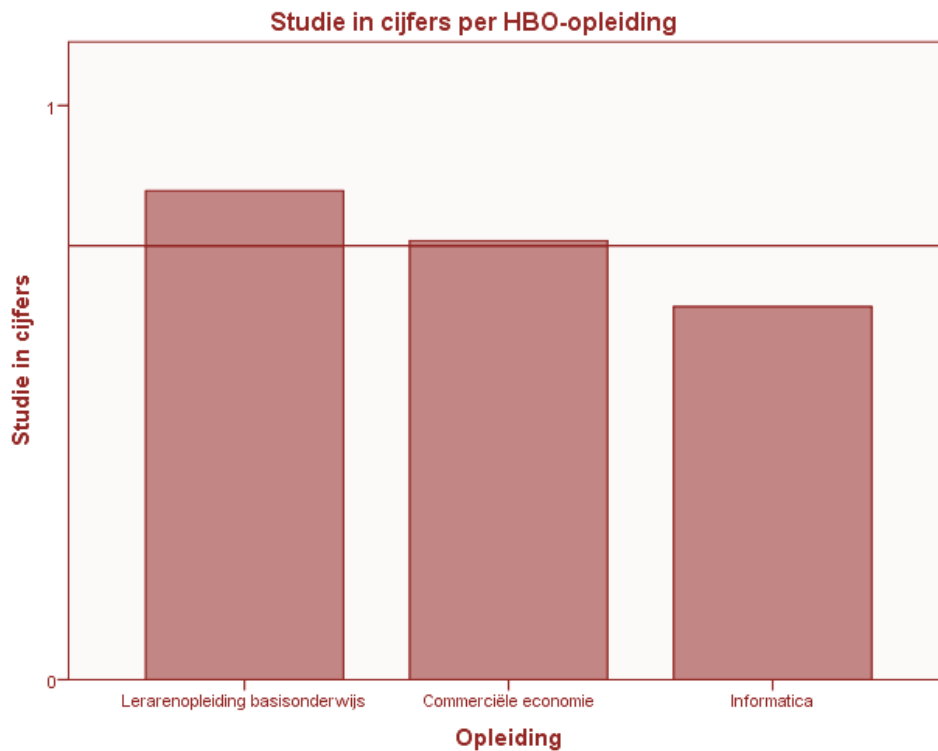
De opleidingen Wijsbegeerte hebben Studie in Cijfers overal opgenomen. Psychologie en Biomedische Wetenschappen zouden zich hiervoor nog meer kunnen inzetten.

Verreweg de meeste **hbo-instellingen** hebben Studie in Cijfers op alle opleidingspagina's opgenomen. Van de bekostigde hogescholen zouden Hogeschool Leiden en de Haagse Hogeschool Den Haag hier meer aandacht aan moeten besteden; deze instellingen hebben Studie in Cijfers nergens opgenomen.

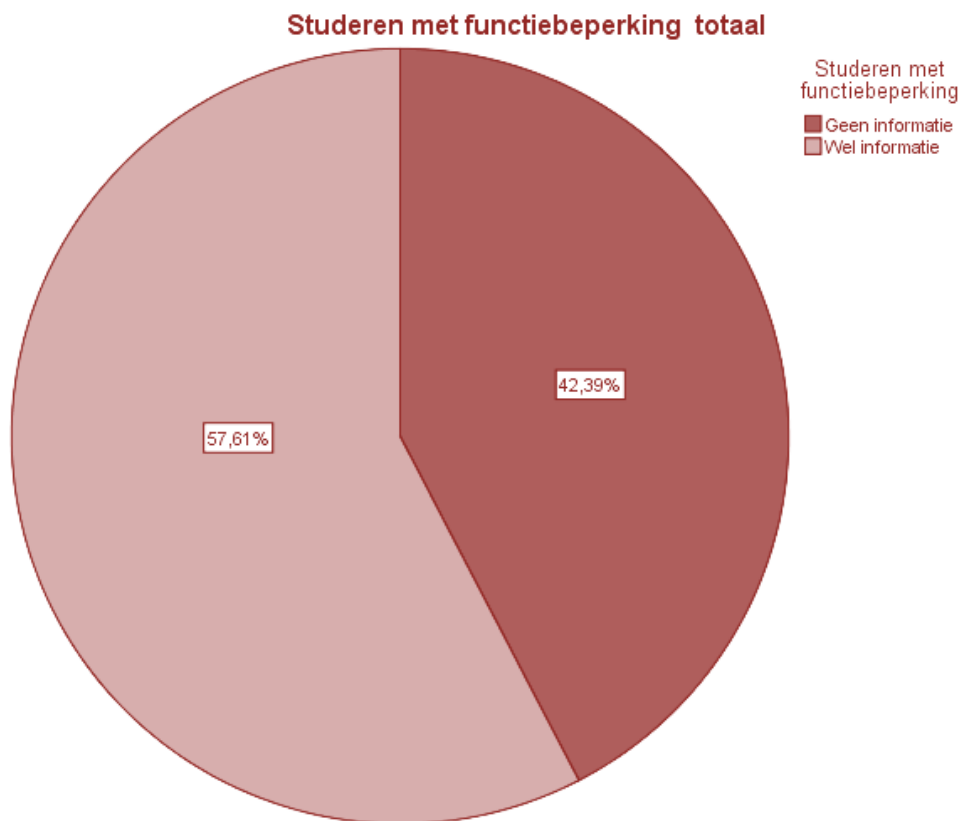
Geen van de hbo-opleidingen heeft Studie in Cijfers overal opgenomen. Alle opleidingen zouden hier meer aandacht aan moeten besteden.

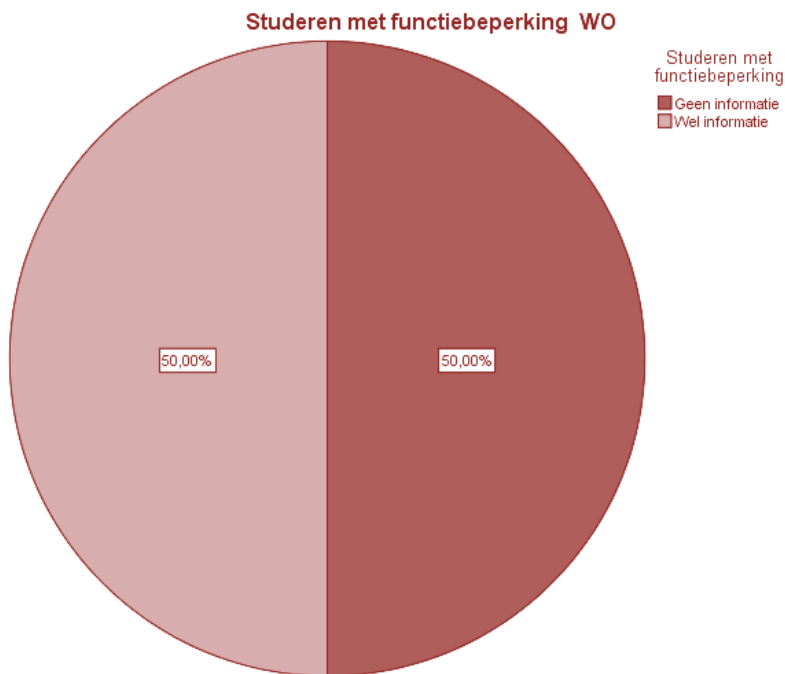
Hoofdstuk 9. Studeren met een functiebeperking

Het is voor alle aankomend studenten een grote stap om te gaan studeren. Studenten met een functiebeperking lopen meer kans tegen barrières aan te lopen om hun studie tot een succes te maken. Daarom is goede voorlichting voor deze groep van groot belang. De LSVb ziet graag dat opleidingspagina's informatie bieden over de begeleiding die studenten met een functiebeperking kunnen krijgen, en dat er wordt vermeldt met wie aankomend studenten contact kunnen opnemen wanneer zij vragen hebben over studeren met een functiebeperking.

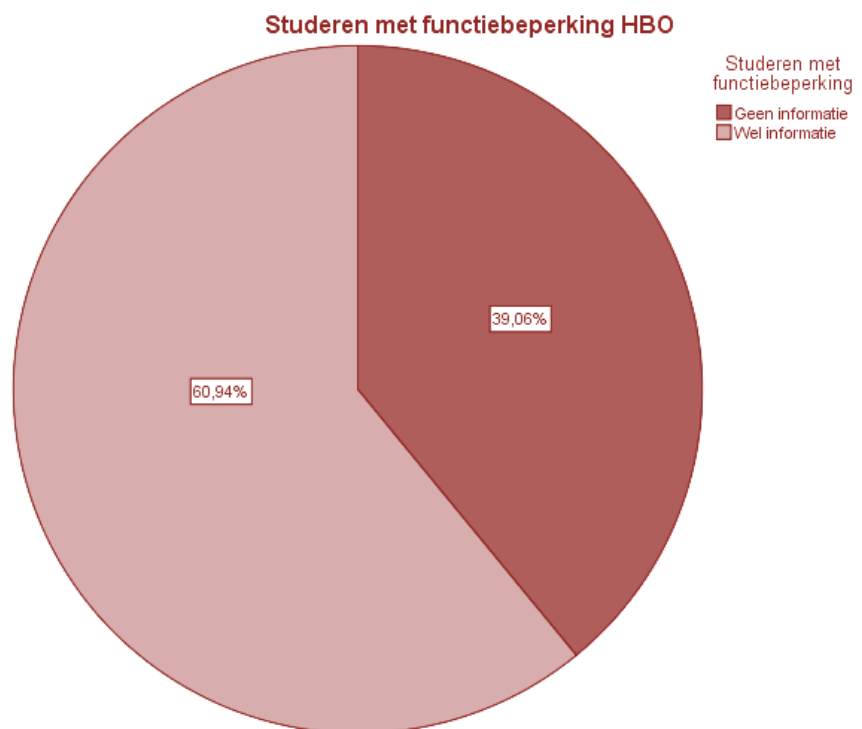
In totaal wordt op **58%** van de websites informatie gegeven over studeren met een functiebeperking (vorig jaar 76%). Dit is minder dan vorig jaar. Dit kan door de veranderde steekproef komen. Hoe dan ook is het van belang dat alle opleidingen voorlichten over studeren met een functiebeperking. Uit deze steekproef blijkt dat dit niet overal voldoende gebeurt.

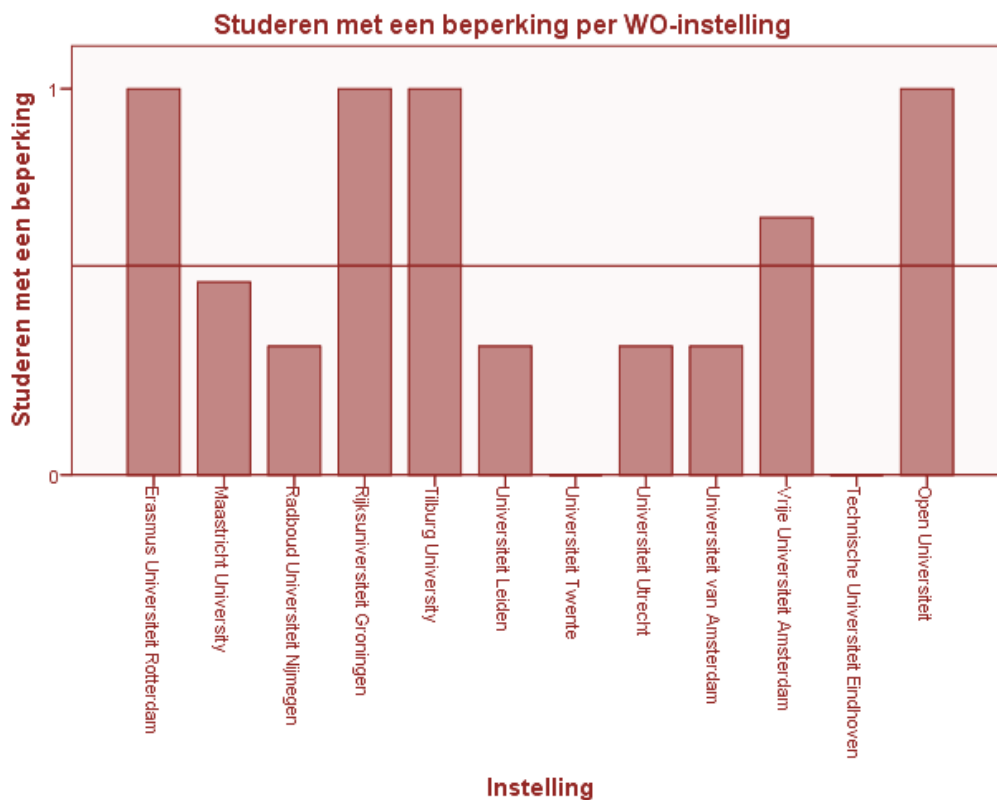
Bij de **universiteiten** wordt er in **50%** van de gevallen informatie gegeven over studeren met een functiebeperking (vorig jaar 67%). Hier is dus sprake van een aanzienlijke daling in de voorlichting.

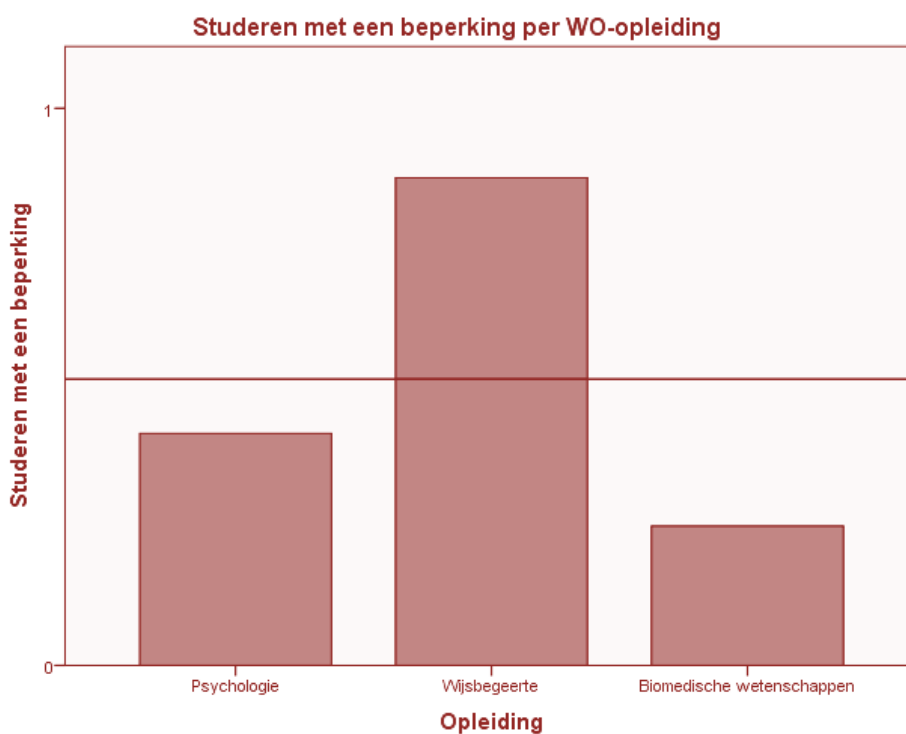
Van de **hogescholen** informeert **61%** over studeren met een functiebeperking. Dit was vorig jaar beduidend hoger met 83%.

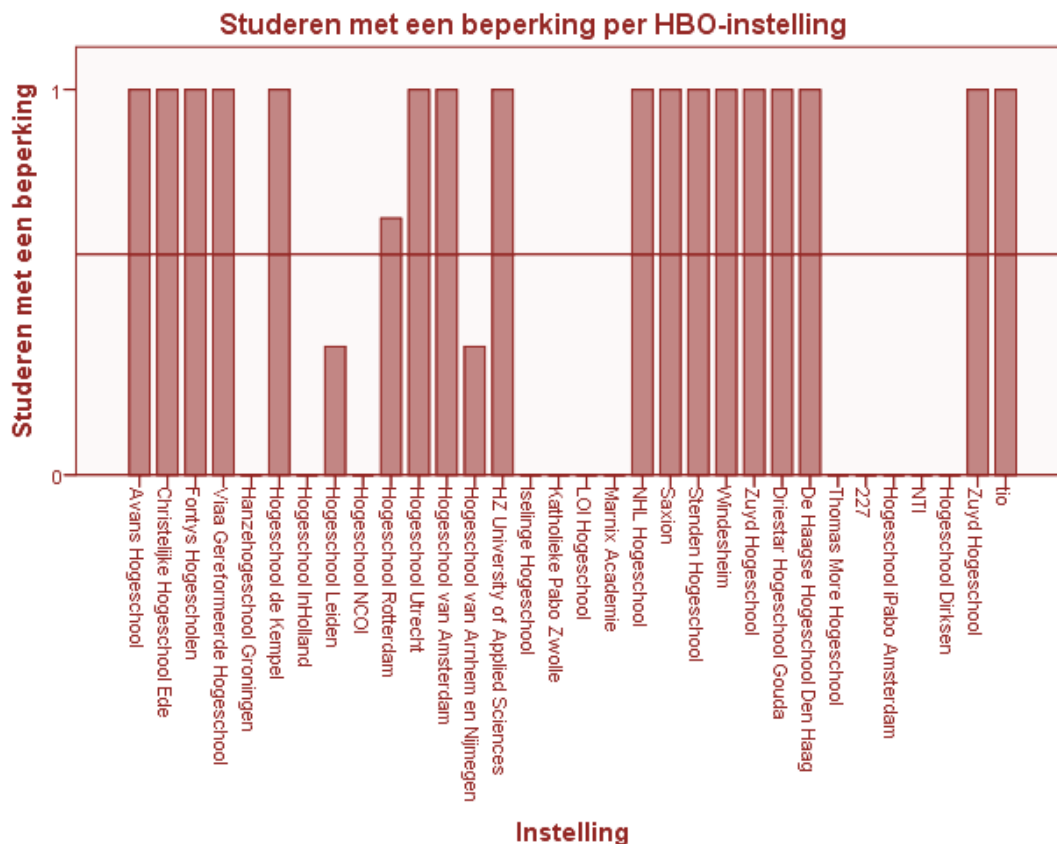
De meeste **wo-instellingen** informeren in enige mate over studeren met een functiebeperking, maar hier valt nog zeer veel te verbeteren.

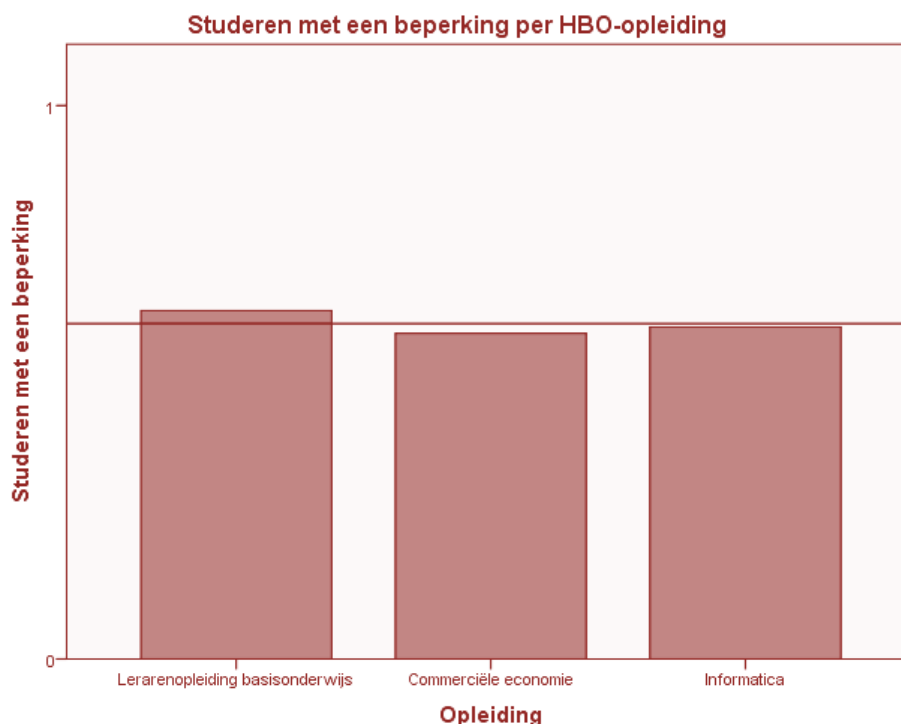
De opleidingen Wijsbegeerte informeren het vaakst over studeren met een functiebeperking, terwijl Psychologie en Biomedische wetenschappen dit vaak nalaten.

Veel **hbo-instellingen** informeren over studeren met een functiebeperking, maar ook hier informeren een aantal instellingen te weinig of helemaal niet.

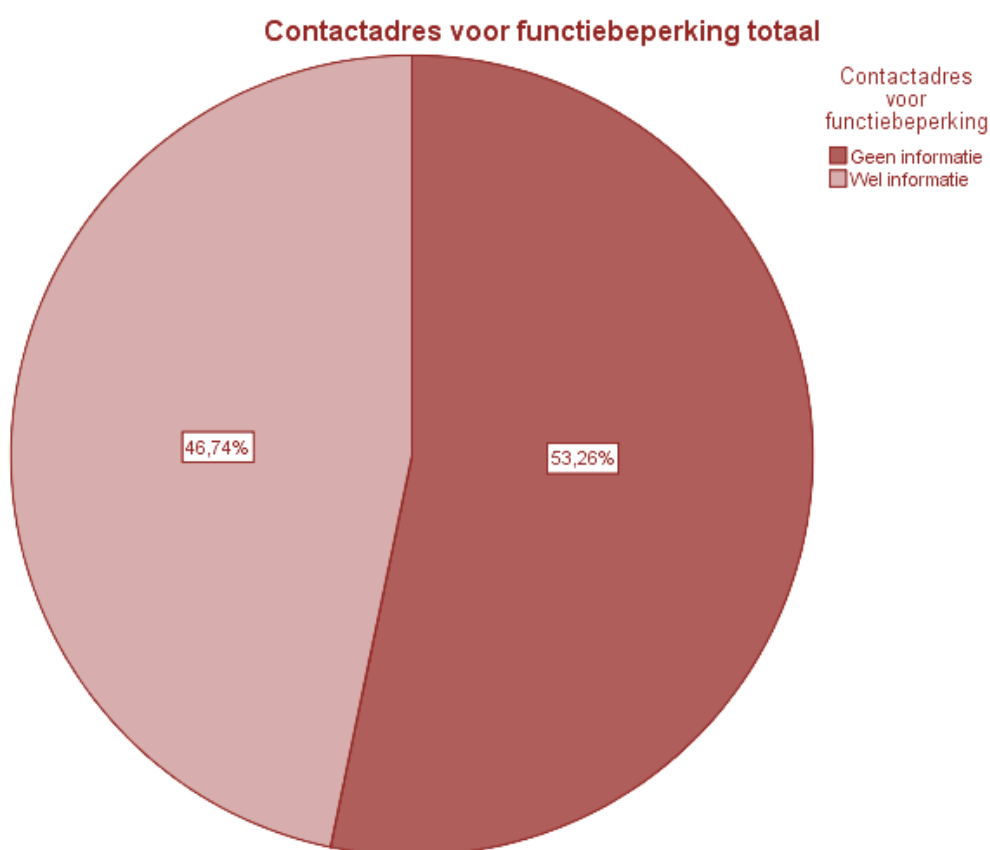
De spreiding tussen de opleidingen wat betreft de voorlichting over studeren met een functiebeperking is nagenoeg gelijk in het hbo.

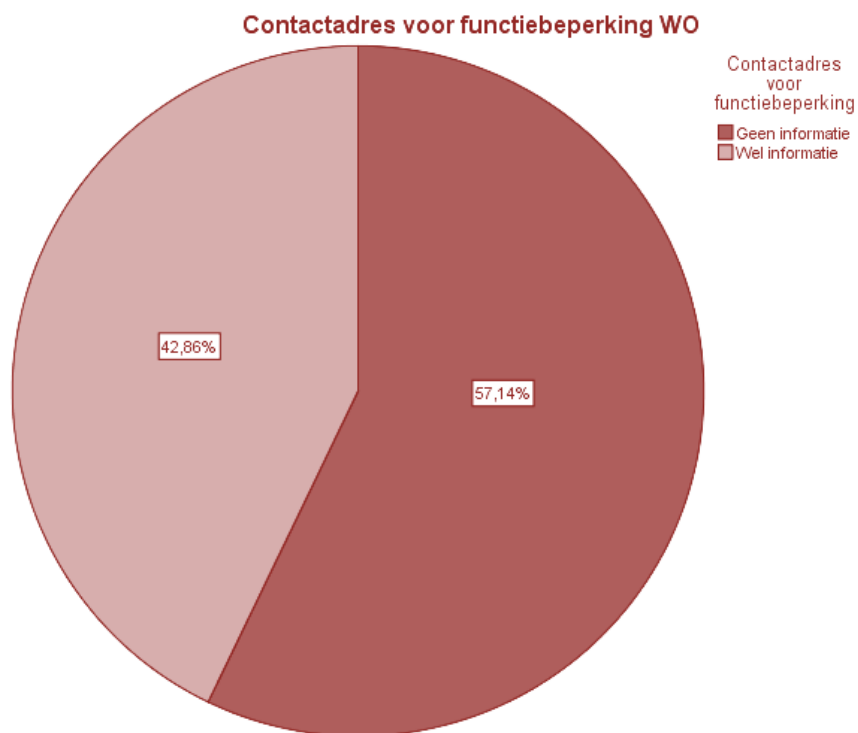
9.1 Contactadres voor studenten met een functiebeperking

Het is van belang dat aankomend studenten direct contact kunnen opnemen met de opleiding over studeren met een functiebeperking. Daarom dienen contactgegevens op de opleidingspagina vermeld te staan.

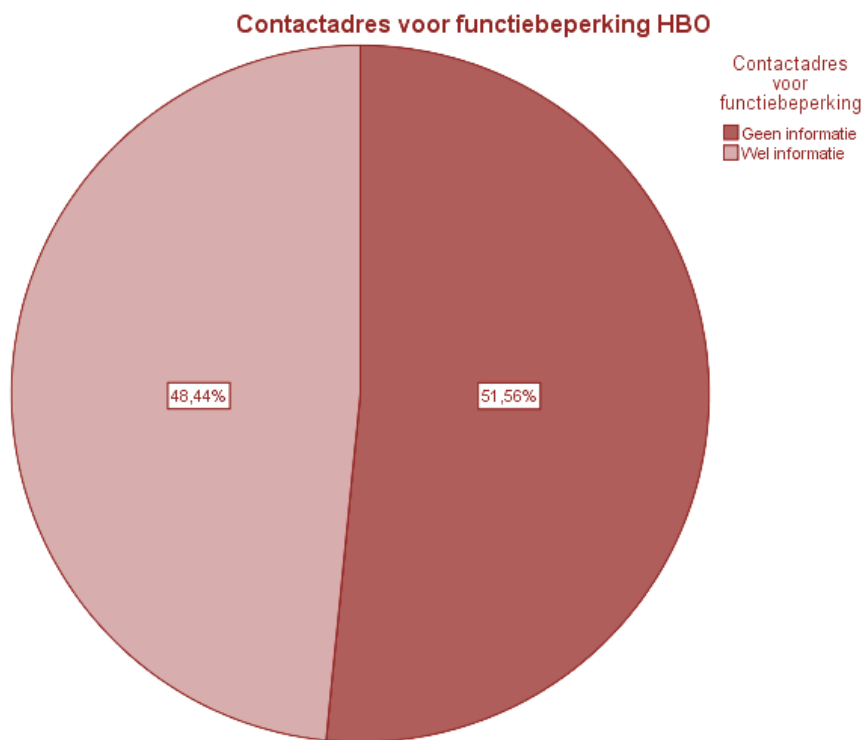
In totaal wordt op **47%** van de websites informatie (contactadres) gegeven om te studeren met een functiebeperking (vorig jaar was dit 56%).

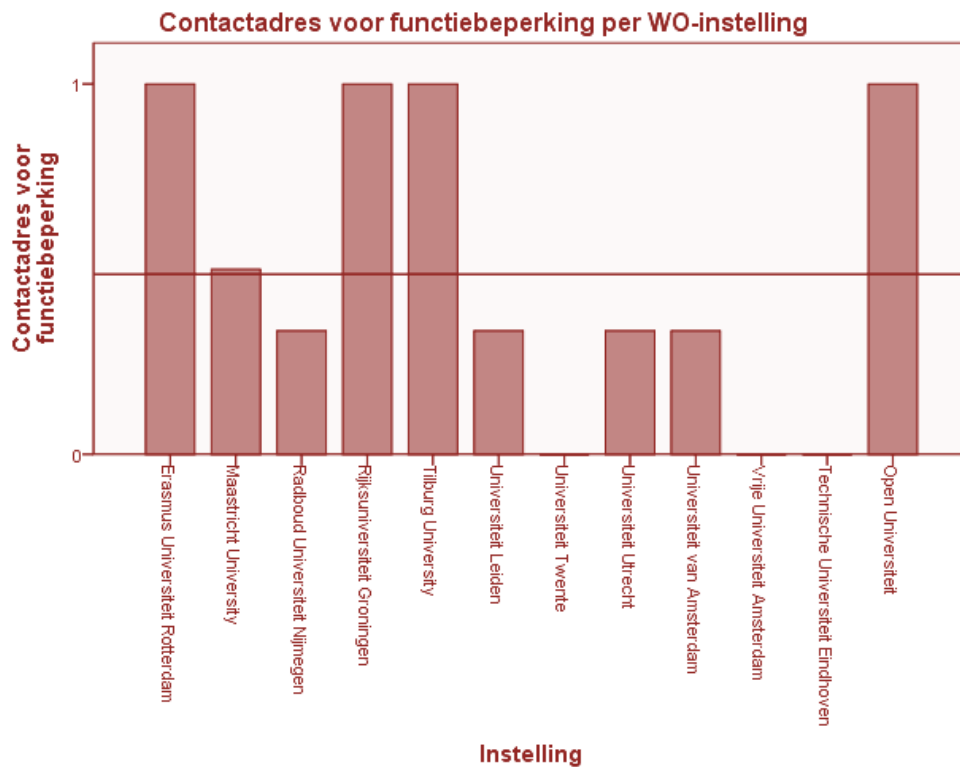
Van de **universiteiten** geeft **43%** een contactadres voor studeren met een functiebeperking (vorig jaar 56%).

Van de **hbo-instellingen** vermeldt **48%** contactgegevens voor studeren met een functiebeperking (vorig jaar 57%).

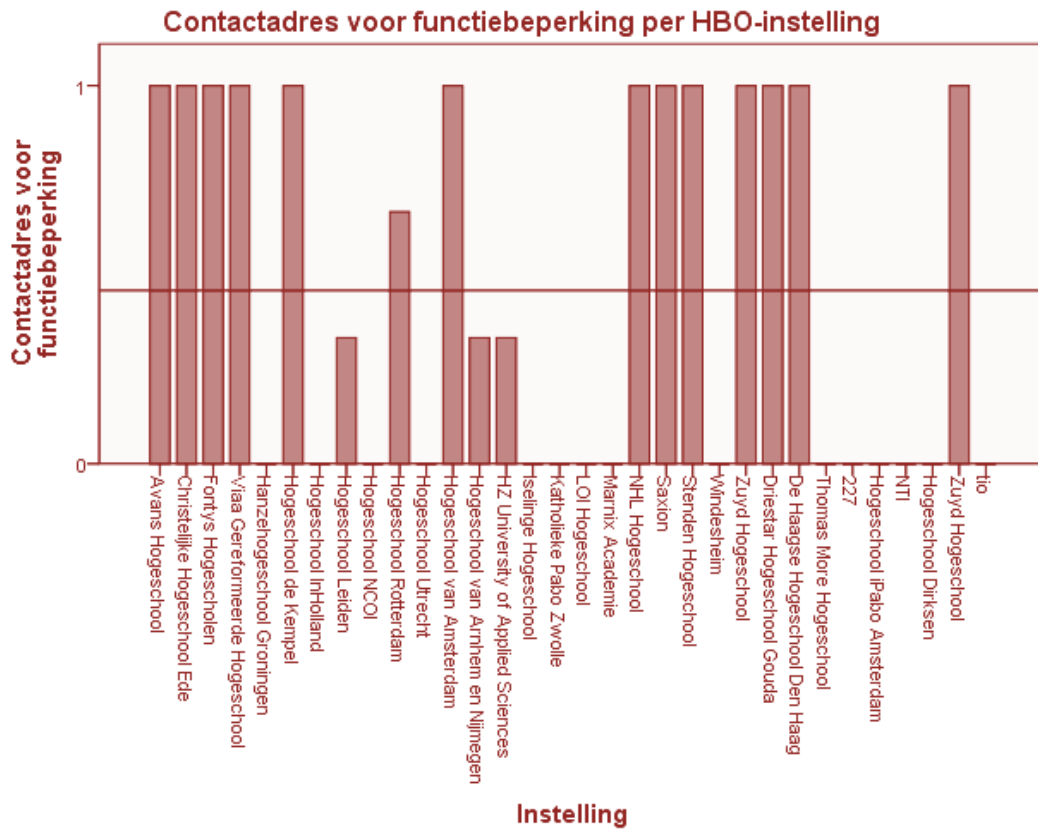
De verschillen tussen de **wo-instellingen** zijn groot wat betreft het vermelden van contactgegevens voor studeren met een functiebeperking. Veel universiteiten zouden hier meer aandacht aan moeten besteden.

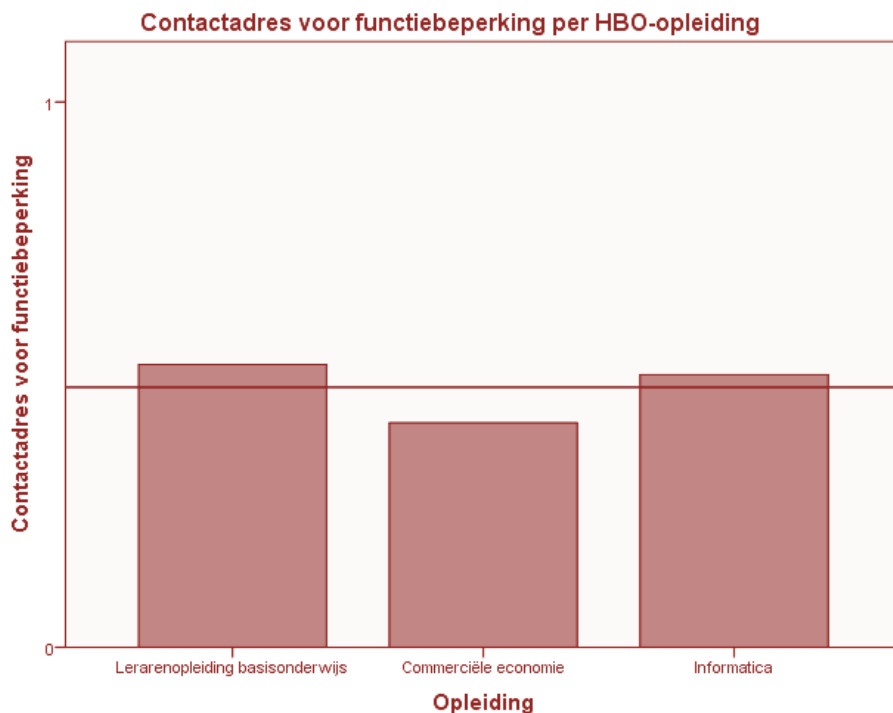
De opleidingen Wijsbegeerte hebben het vaakst een contactadres voor studeren met een functiebeperking opgenomen, maar informeren nog niet bij alle opleidingen. Psychologie en Biomedische Wetenschappen doen dit onvoldoende.

Een aantal **hbo-instellingen** geven bij alle onderzochte opleidingen een contactadres voor studenten met een functiebeperking. Een iets groter aantal doet dit echter beperkt of helemaal niet.

Er zijn geen hele grote verschillen te zien per opleiding wat betreft het vermelden van een contactadres voor studenten met een functiebeperking op het hbo.

Hoofdstuk 10. Studiekeuzeactiviteiten

Het tiende en laatste thema dat wordt behandeld in dit Voorlichtingsonderzoek is 'Studiekeuzeactiviteiten'. Zoals vermeld in de Wet Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek 2016 heeft iedere student die zich vóór 1 mei aanmeldt bij een opleiding recht op studiekeuzeactiviteiten. Een opleiding kan deelname aan de studiekeuzeactiviteiten verplicht stellen.³ De uitkomst van deze check heeft de vorm van een studiekeuzeadvies, en is dus niet bindend.⁴ Bij aanmelding na 1 mei kan de opleiding de check verplicht stellen.⁵ De opleiding kan ervoor kiezen ook de uitkomst als bindend te beschouwen.⁶ De opleidingen mogen de inhoud en planning van de studiekeuzeactiviteiten zelf vormgeven.⁷ De studiekeuzeactiviteiten hebben meestal de vorm van een vragenlijst. Uit de Monitor Beleidsmaatregelen blijkt dat studenten deze vorm van studiekeuzeactiviteiten laag waarderen.⁸ De LSVb pleit dan ook voor meer onderzoek naar de vormen van studieactiviteiten die de student het beste helpen een goede studiekeuze te maken.

Het thema 'Studiekeuzeactiviteiten' is onderzocht aan de hand van de volgende indicatoren:

10.1 Basisinformatie

10.2 Recht

10.3 Verplichting

10.4 Inhoud

10.5 Planning

10.6 Uitkomst

In de volgende paragrafen worden de indicatoren nader toegelicht en de scores van de verschillende opleidingen op de indicatoren weergegeven.

³ Art. 7.31b. lid 1

⁴ Art. 7.31b. lid 2

⁵ Art. 7.31d. lid 1

⁶ Art. 7.31d. lid 2

⁷ Art. 7.31b. lid 4

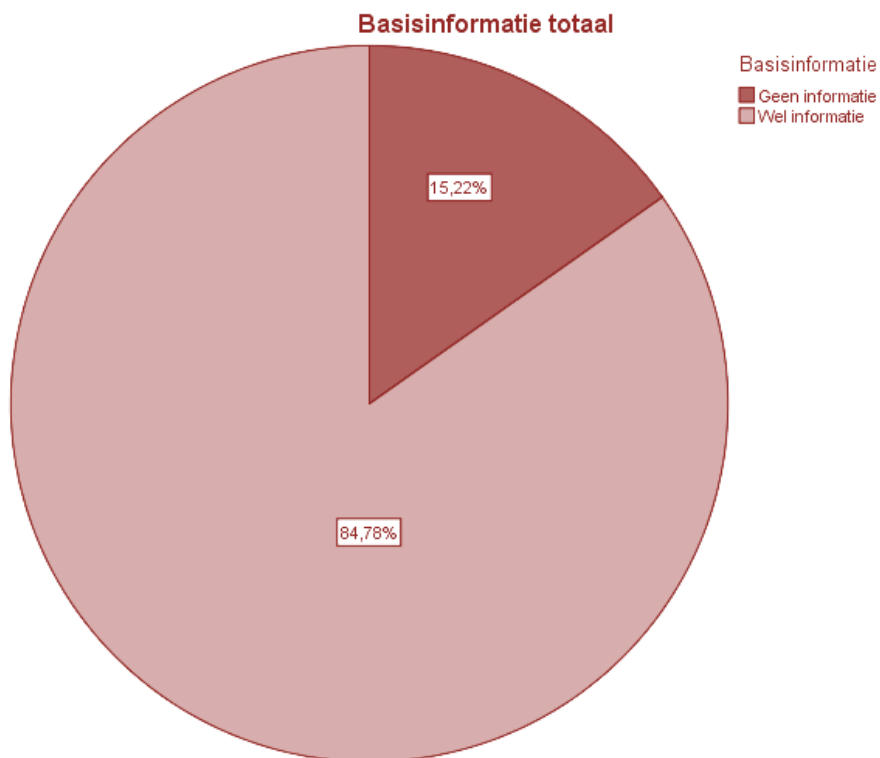
⁸ ResearchNed, Monitor Beleidsmaatregelen 2015, pagina 6.

10.1 Basisinformatie

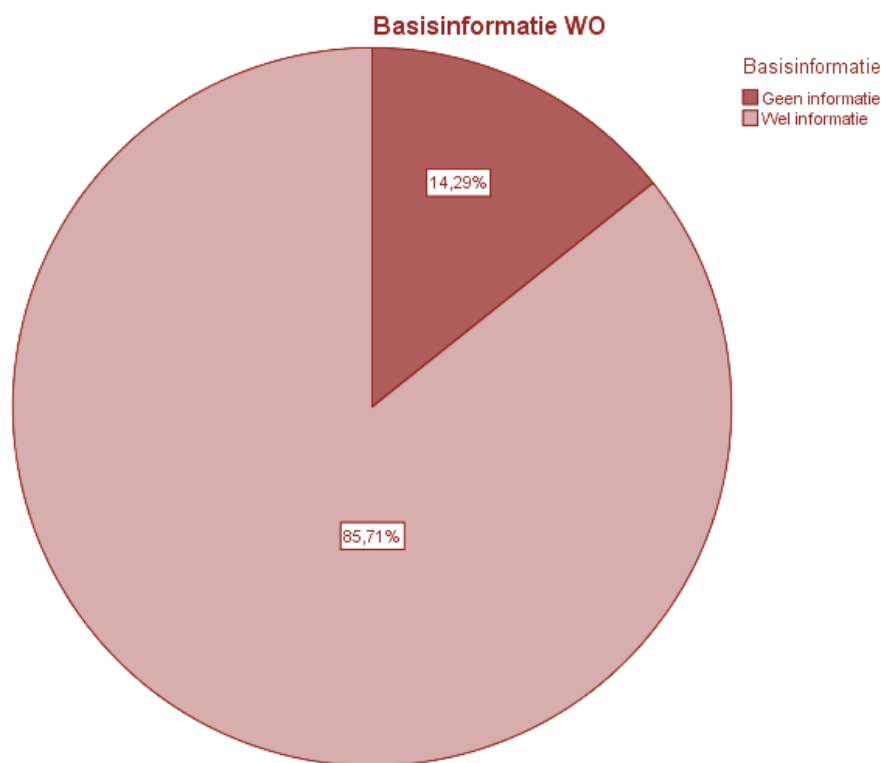
Bij de indicator Basisinformatie is gekeken of er op de opleidingswebsite basisinformatie wordt gegeven over het bestaan van studiekeuzeactiviteiten. Dit wil zeggen dat het bestaan van de studiekeuzeactiviteiten wordt vermeld.

Het merendeel van de websites geeft inderdaad basisinformatie over het bestaan van de studiekeuzeactiviteiten: **85%**. In 19 gevallen staat de informatie over de studiekeuzeactiviteiten niet op de opleidingspagina, maar op een algemene pagina. In een aantal gevallen staat er een link op de opleidingspagina naar informatie over de studiekeuzeactiviteiten. Deze informatie is dan vaak algemeen en niet gespecificeerd per opleiding. Bij aanmelding wordt dan aanvullende informatie over de studiekeuzeactiviteiten verstrekt. Ook moest de onderzoeker soms zelf de website van de instelling doorzoeken om informatie over de studiekeuzeactiviteiten te vinden. Tot slot zijn er opleidingen die traditionele keuzeactiviteiten aanbieden, zoals Open Dagen en Meeloopdagen. Deze voldoen volgens de LSVb echter niet aan het maatwerk dat de nieuwe studiekeuzeactiviteiten de student moeten bieden.

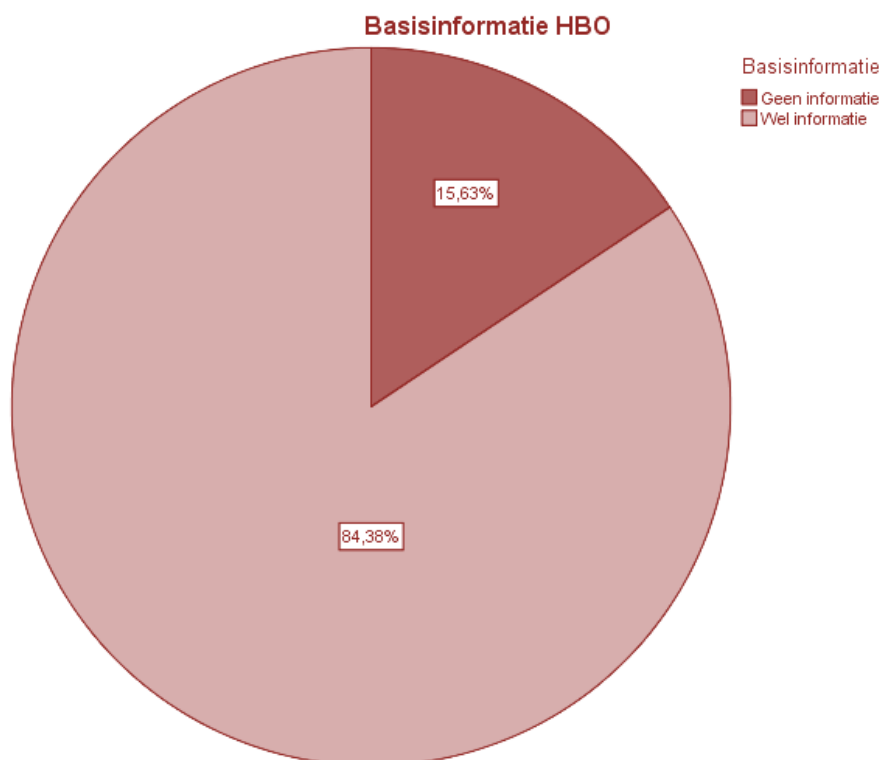
Een 15% van de websites geeft helemaal geen informatie over de studiekeuzeactiviteiten op de opleidingspagina. Deze informatie was ook elders op de website van de instelling niet te vinden.

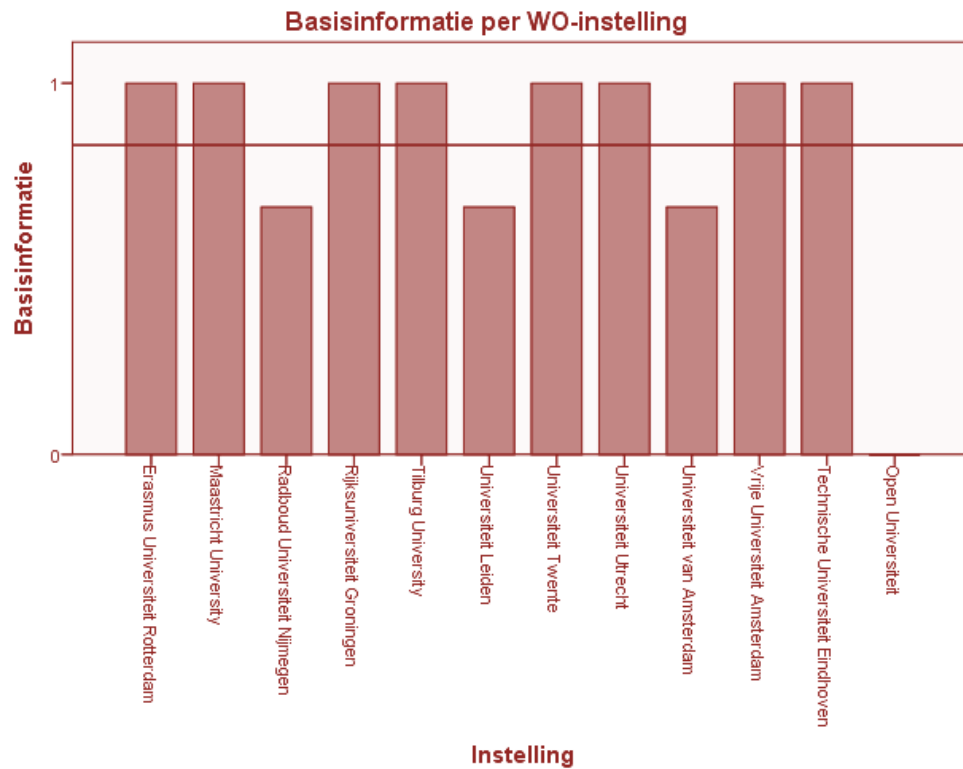
Van de **wo-instellingen** biedt **86%** basisinformatie aan over het bestaan van de studiekeuzeactiviteiten.

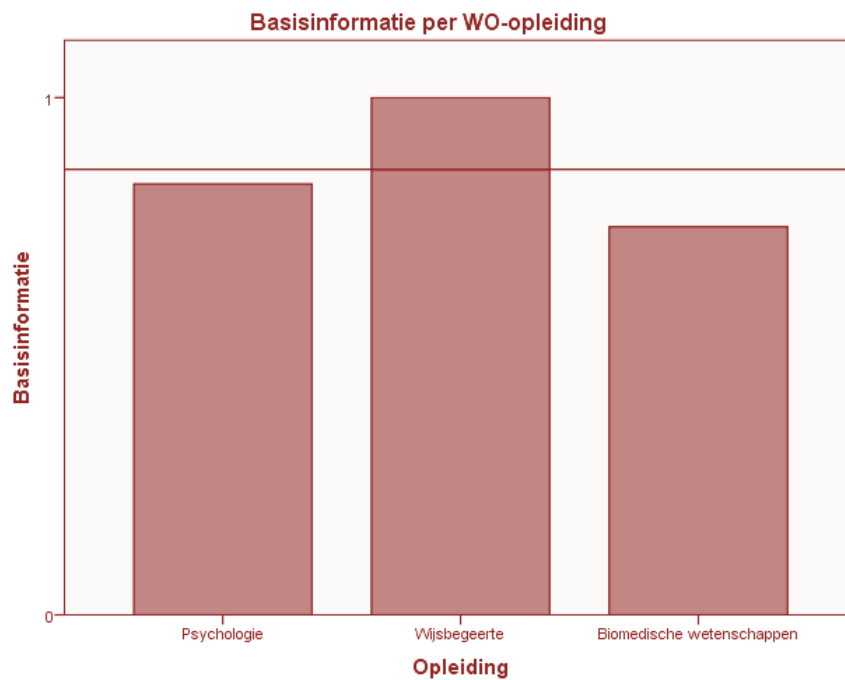
Bij de **hbo-instellingen** ligt dit aantal ongeveer even hoog: **84%**.

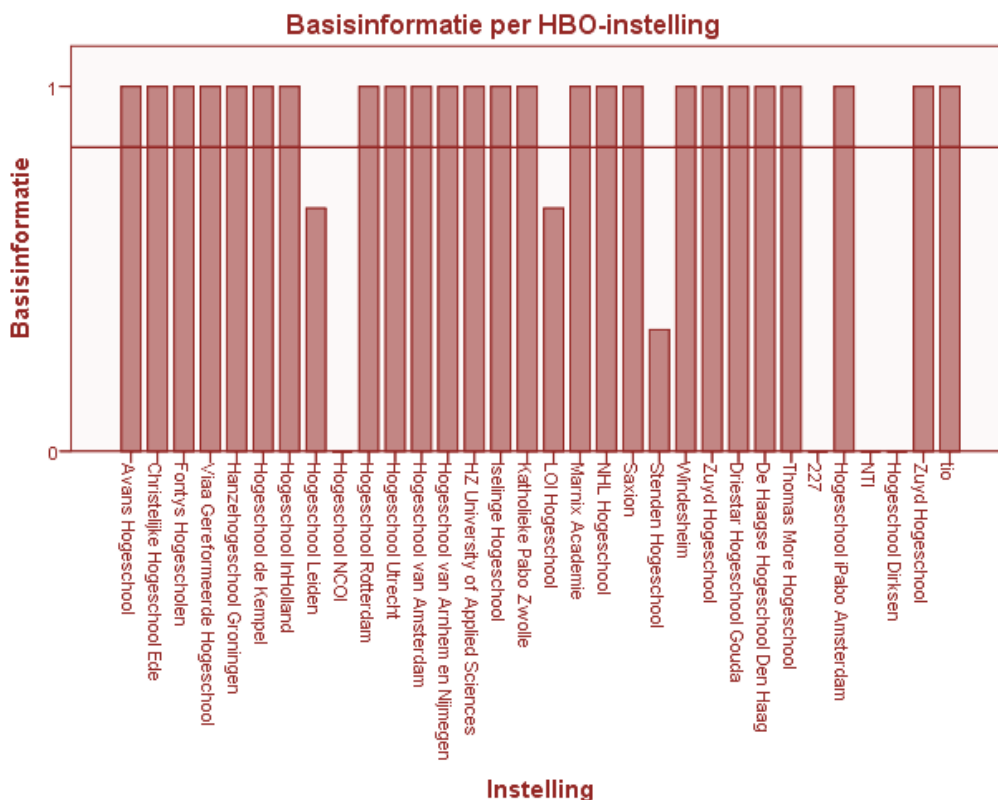
De meeste **wo-instellingen** geven volledig of bijna volledig basisinformatie over de studiekeuzeactiviteiten.

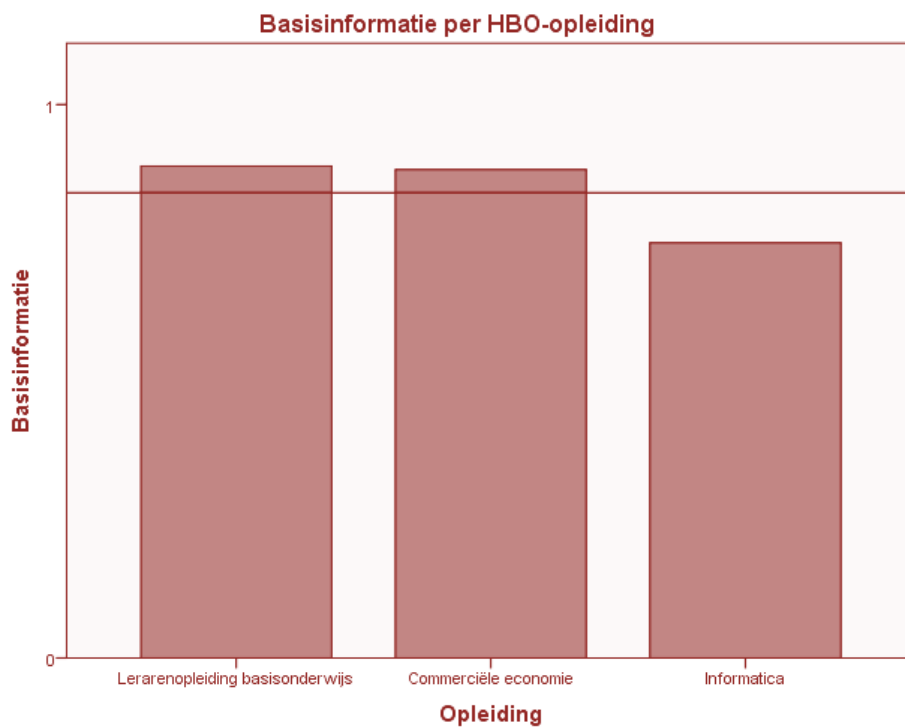
De opleidingen Wijsbegeerte geven altijd basisinformatie over studiekeuzeactiviteiten. Psychologie en Biomedische wetenschappen blijven iets, maar niet veel, achter.

De meeste **hbo's** geven basisinformatie over de studiekeuzeactiviteiten. De onbekostigde hogescholen doen dit niet.

Er zijn geen grote verschillen te zien tussen opleidingen wat betreft het verstrekken van basisinformatie over studiekeuzeactiviteiten.

Het is de onderzoeker opgevallen dat het verstrekken van de basisinformatie over de studiekeuzeactiviteiten vaker verschilt per opleidingspagina dan per instelling. Dat wil zeggen dat de ene opleiding wél informatie verstrekt, terwijl een andere opleiding van dezelfde instelling dit niet doet. Er lijkt dus vaak geen sprake van een beleid op instellingsniveau om informatie over studiekeuzeactiviteiten te benoemen op de opleidingspagina's. Als er in zulke gevallen ook geen algemene informatiepagina werd gevonden, lijkt het erop dat studenten niet goed worden voorgelicht over de studiekeuzeactiviteiten.

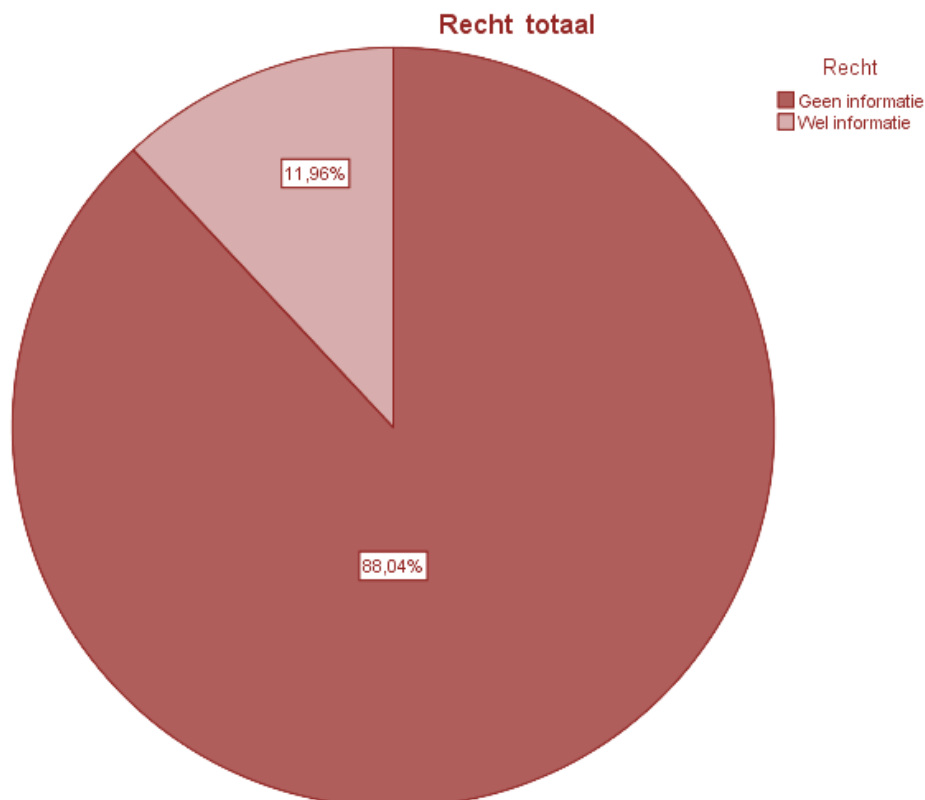
De opleidingspagina van Wijsbegeerte van de Universiteit van Amsterdam en de algemene pagina over de studiekeuzeactiviteiten van de Hogeschool van Amsterdam krijgen een pluim: beide bieden informatie over de studiekeuzeactiviteiten voor studenten met een functiebeperking.⁹

⁹ <http://www.uva.nl/onderwijs/bachelor/bacheloropleidingen/content/wijsbegeerte/toelating-en-inschrijving/3.-doe-mee-aan-uva-matching/uva-matching-opleidingsspecifiek.html>; <http://www.hva.nl/onderwijs/praktisch/content/algemeen/hva-breed/communicatie/studiekeuzecheck/voor-wie/voor-wie.html>

10.2 Recht

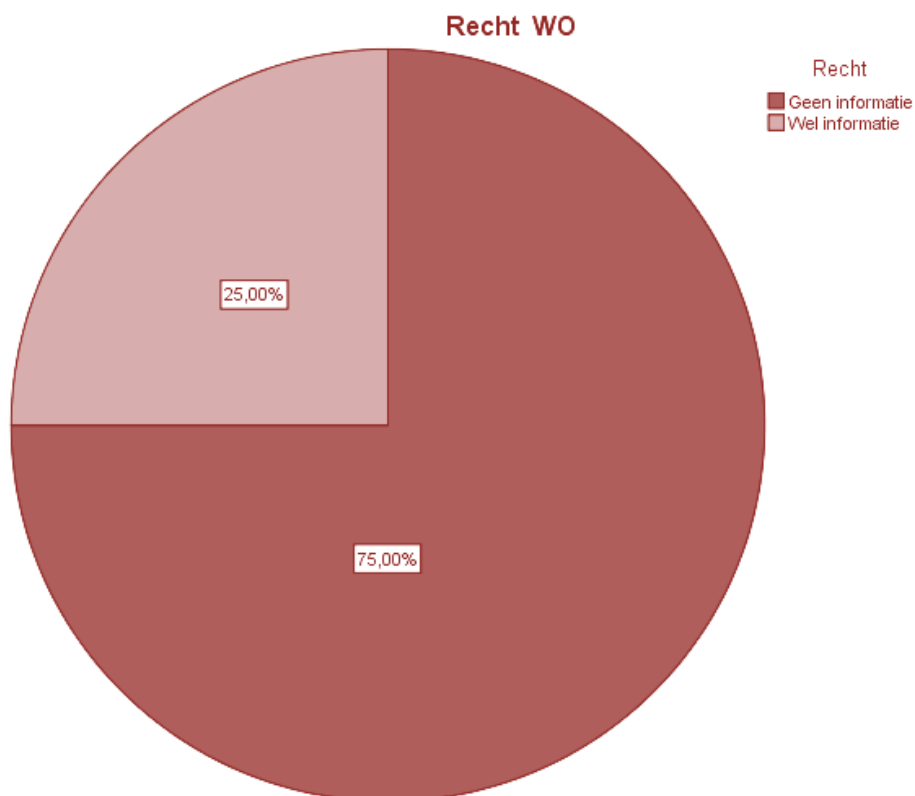
In de WHW wordt expliciet vermeld dat aankomende studenten recht hebben op studiekeuzeactiviteiten bij aanmelding vóór 1 mei.¹⁰ De LSVb zou dan ook graag zien dat ook opleidingen dit vermelden. Bij aanmelding na 1 mei mogen opleidingen zelf besluiten of ze nog studiekeuzeactiviteiten aanbieden. Bij de steekproef is alleen gekeken of opleidingen op enigerlei wijze iets vermelden over het recht op de studiekeuzeactiviteiten. De LSVb wil wel graag dat in de toekomst alle opleidingen volledig informeren over wanneer de student recht heeft op studiekeuzeactiviteiten.

Op slechts **12%** van de opleidingswebsites wordt het recht van de student expliciet vermeld. De LSVb vindt het belangrijk dat in een leenstelselsysteem waarin studenten vergaande plichten hebben (zoals het terugbetalen van een zeer hoge lening) studenten ook worden voorgelicht over hun rechten. Op deze manier laat de instelling zien dat de student serieus wordt genomen. De LSVb verzoekt instellingen dan ook het recht op de studiekeuzeactiviteiten op de opleidingswebsites te vermelden. Ook moet vermeld worden of opleidingen wel of geen studiekeuzeactiviteiten aanbieden bij aanmelding na 1 mei.

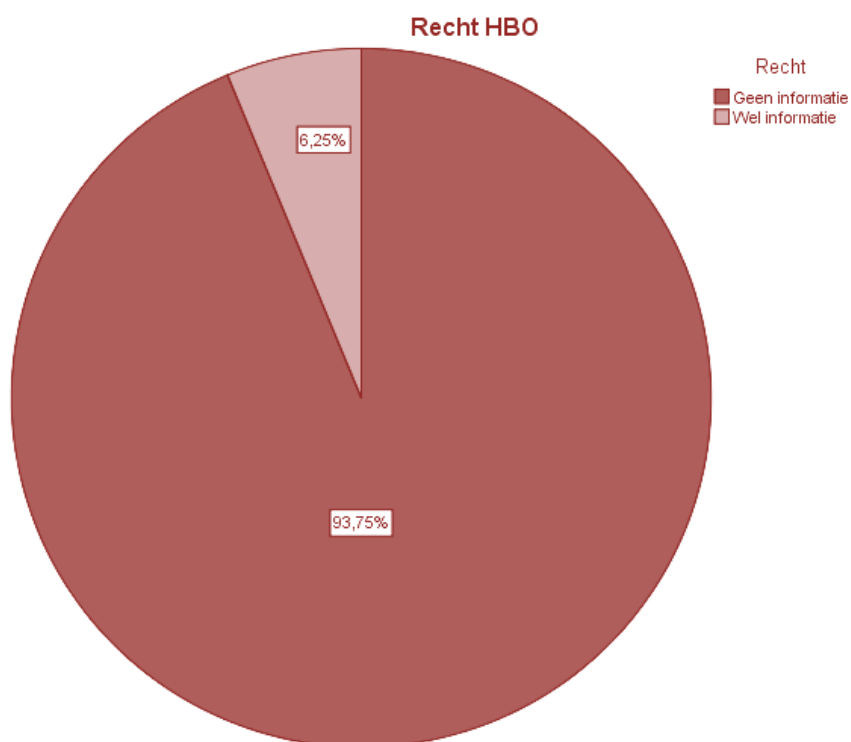

¹⁰ Art. 7.31b. lid 1

Van de **wo-instellingen** informeert **25%** over het recht op de studiekeuzeactiviteiten.

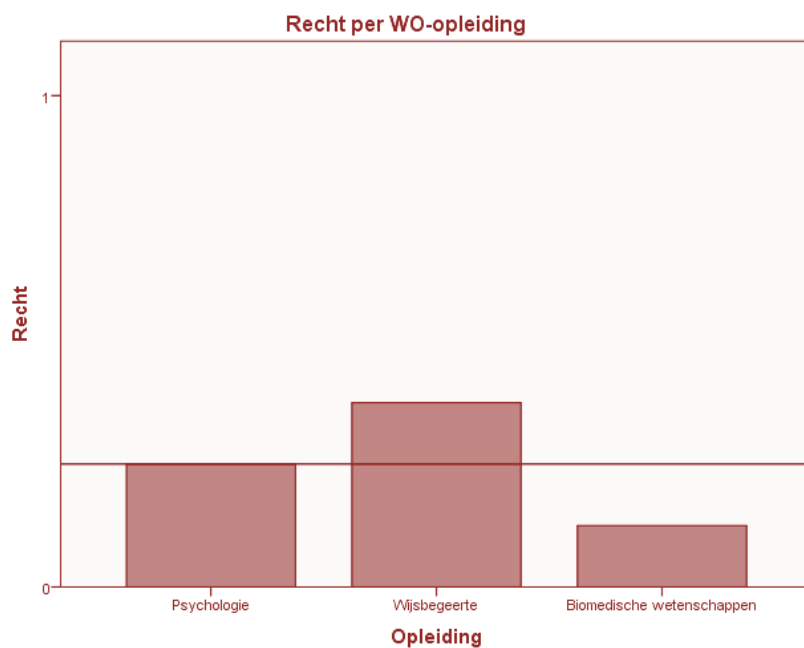
Van de **hbo-instellingen** informeren er beduidend minder over het recht op studiekeuzeactiviteiten: slechts **6%**.

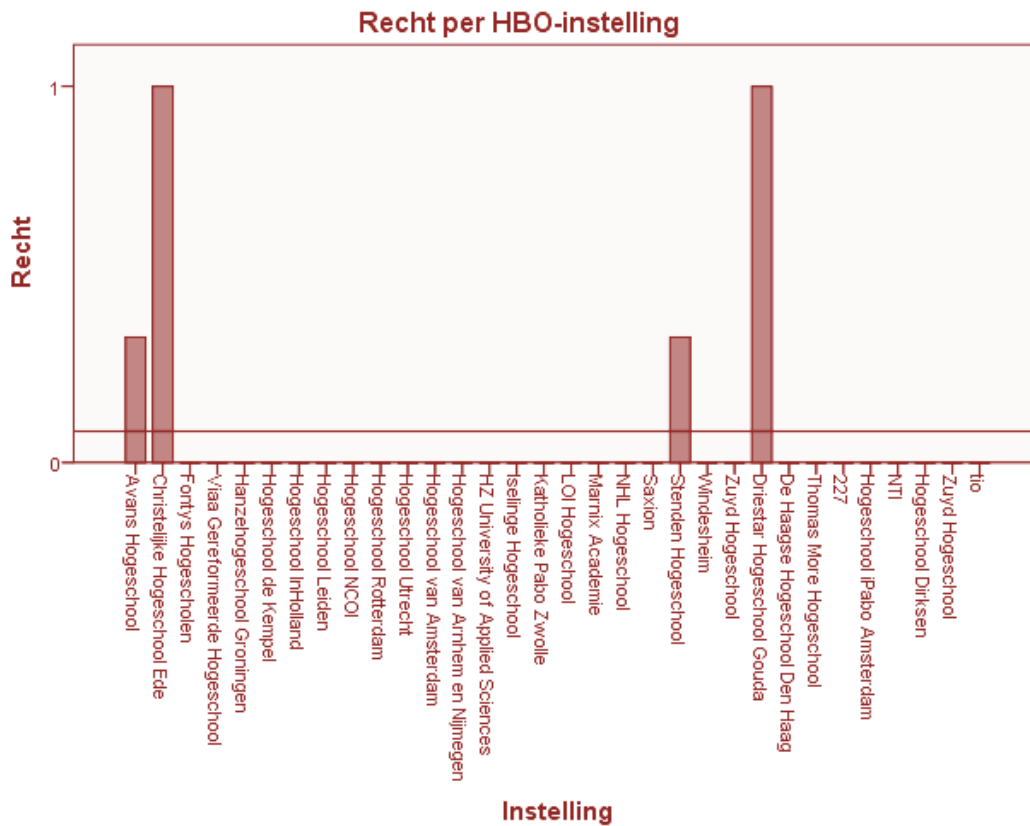
Tussen de **wo-instellingen** zijn duidelijke verschillen wat betreft het benoemen van het recht van de student op de studiekeuzeactiviteiten. Alleen de Universiteit Twente doet dit voor alle opleidingen uit de steekproef. Erasmus Universiteit Leiden, Tilburg University, Universiteit Leiden en de Vrije Universiteit Amsterdam doen dit in wisselende mate. De rest van de universiteiten informeert helemaal niet.

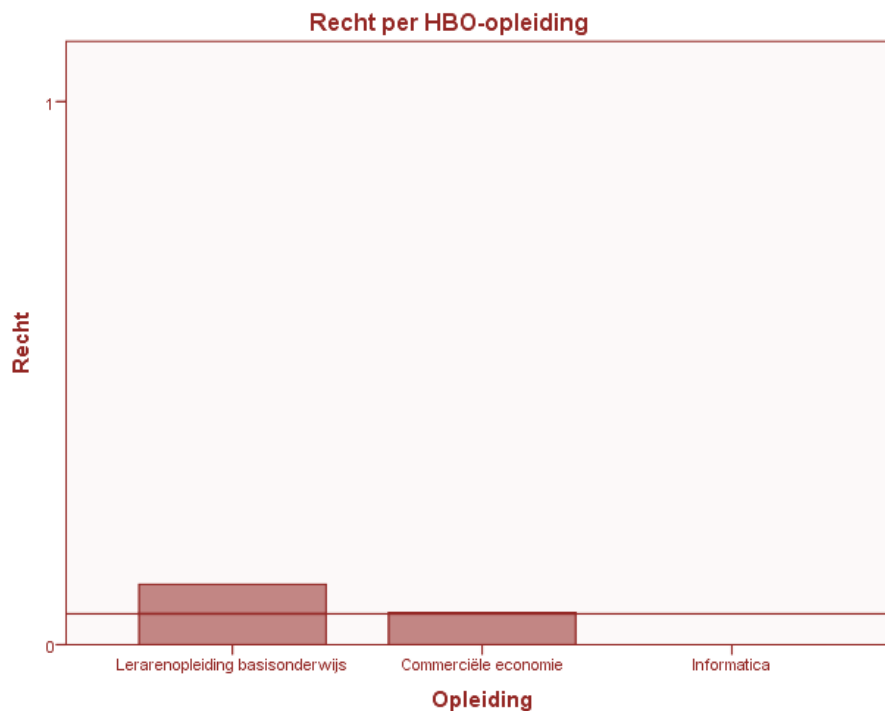
De opleiding Wijsbegeerte informeert het vaakst over het recht op studiekeuzeactiviteiten. Biomedische Wetenschappen blijft achter.

Van de **hbo-instellingen** informeren alleen de Christelijke Hogeschool Ede en Driestar Hogeschool Gouda volledig over het recht op studiekeuzeactiviteiten. Avans Hogeschool en Stenden Hogeschool doen dit beperkt. Alle andere instellingen laten dit geheel na.

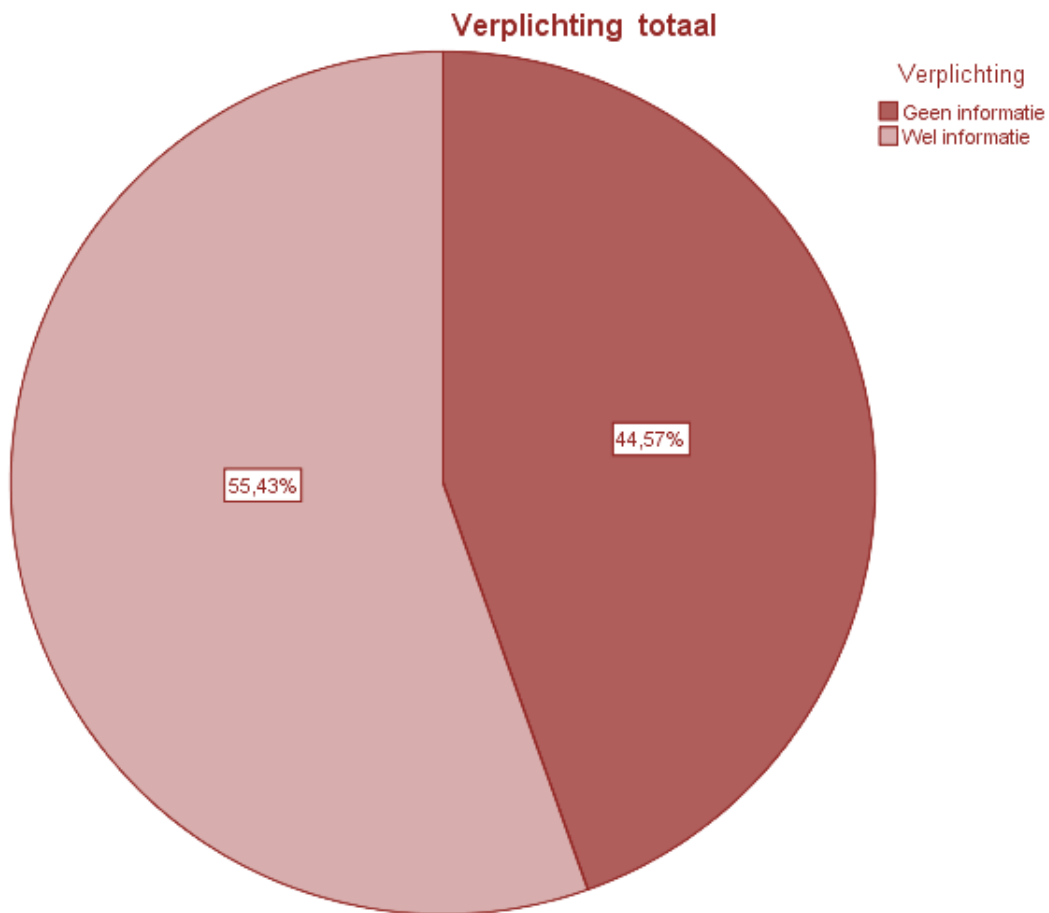

Het recht op studiekeuzeactiviteiten wordt door hbo-opleidingen zeer weinig vermeld.

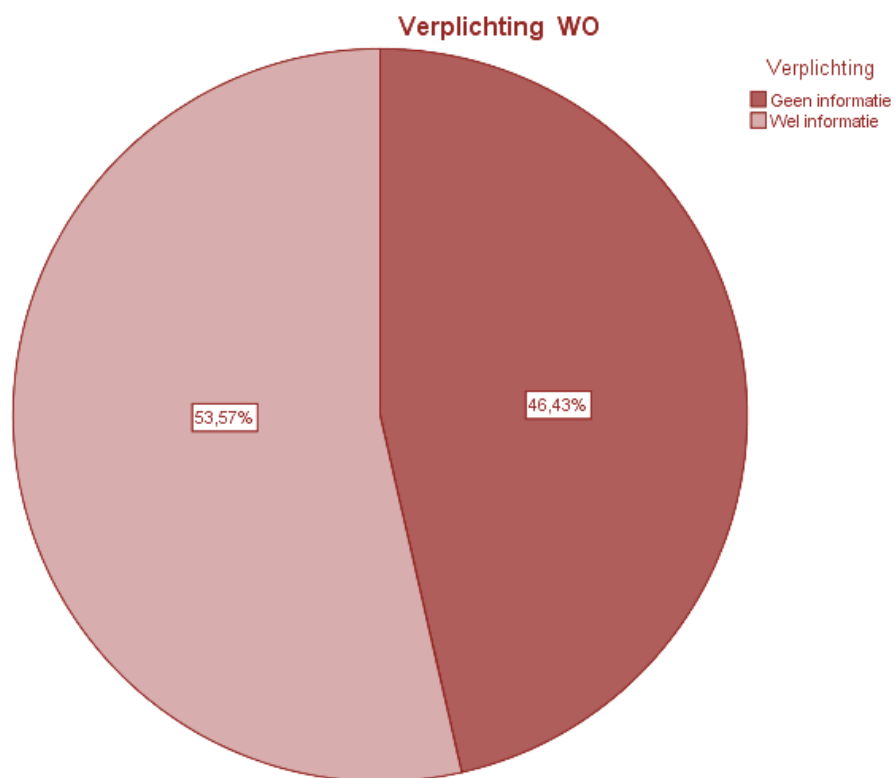
10.3 Verplichting

Opleidingen mogen zelf bepalen of deelname aan de studiekeuzeactiviteiten verplicht is.¹¹ Ruim de helft – **55%** – van de opleidingspagina's of algemene pagina's geeft informatie over het al dan niet verplichte karakter van de studiekeuzeactiviteiten. Vaak wordt hierbij geen expliciet onderscheid gemaakt tussen de gang van zaken bij aanmelding vóór of na 1 mei. De LSVb ziet graag dat opleidingspagina's expliciet vermelden of de studiekeuzeactiviteiten vrijwillig of verplicht zijn, zowel bij aanmelding vóór als na 1 mei. In dit onderzoek scoorden opleidingen wanneer er iets vermeld wordt over verplichting.

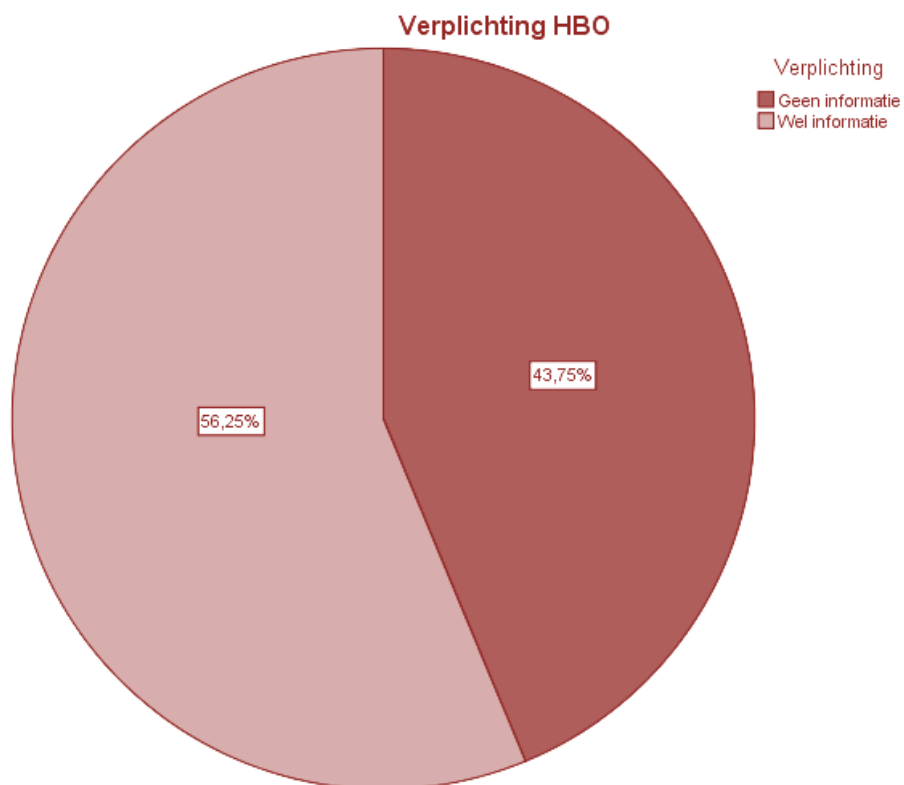

¹¹ Art. 7.31b. lid 1

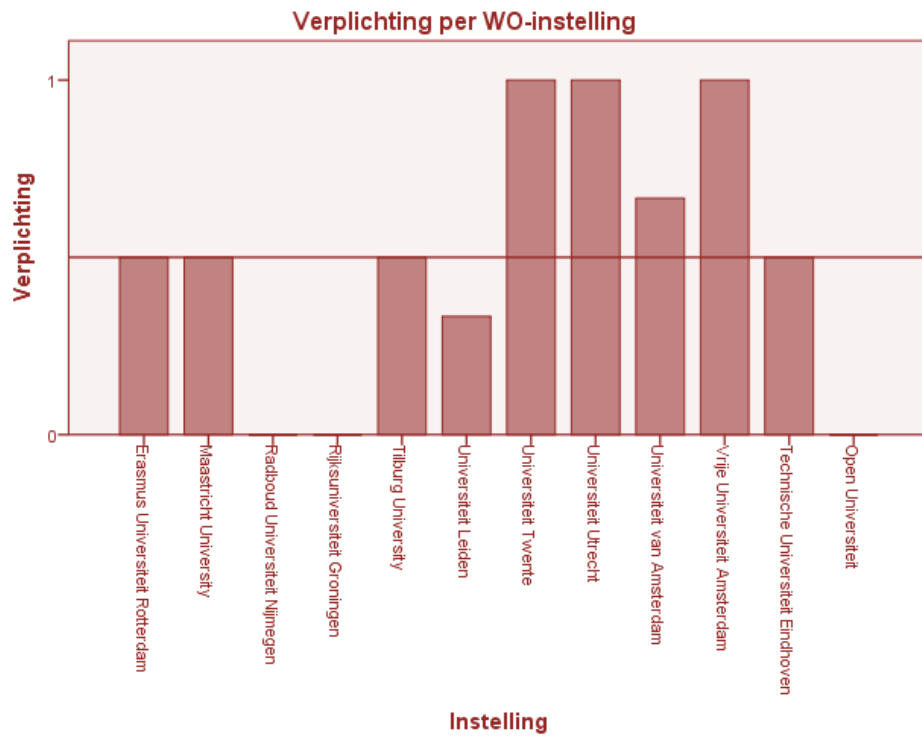
Van de **wo-instellingen** vermeldt **54%** of de studiekeuzeactiviteiten verplicht zijn.

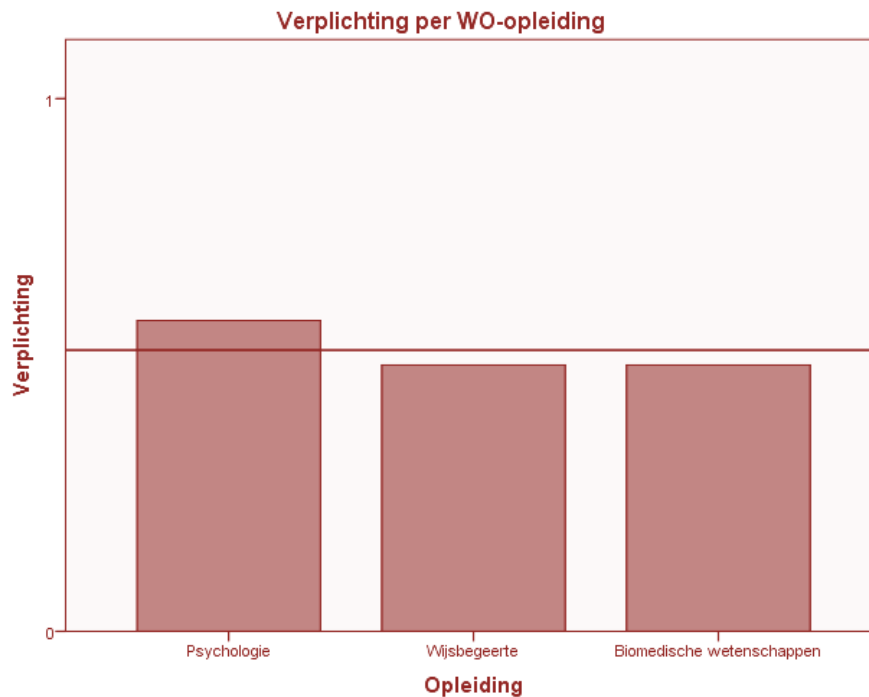
De **hbo's** informeren in ongeveer gelijke mate: **56%**.

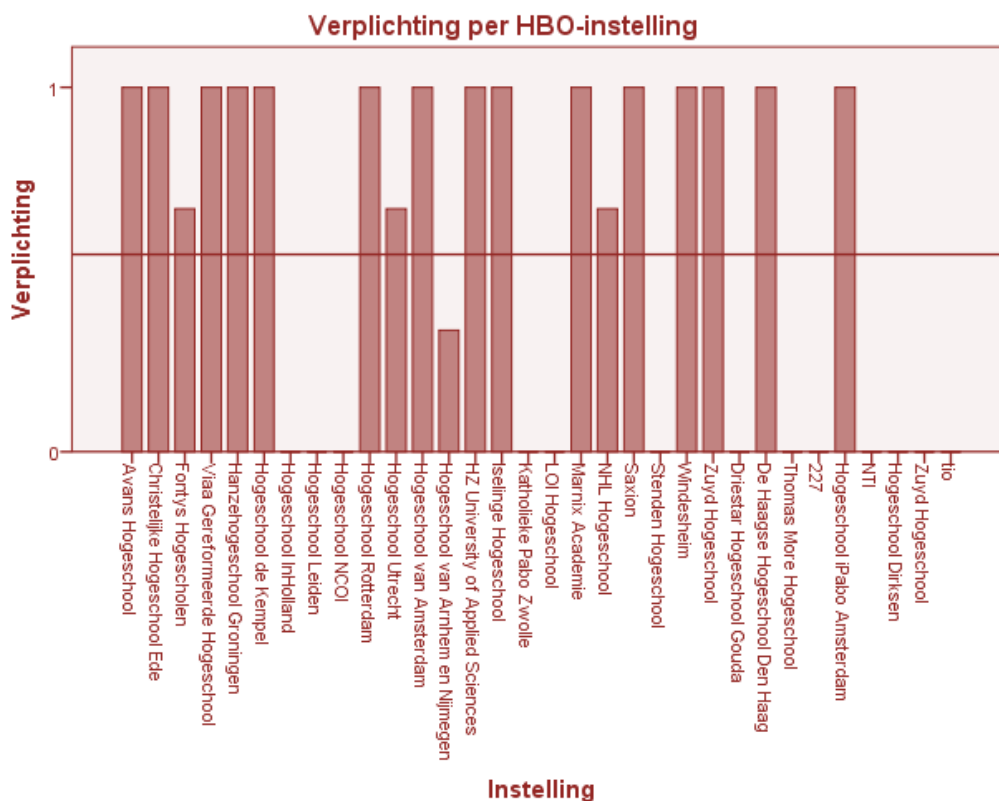
De Universiteit Twente, de Universiteit Utrecht en de Vrije Universiteit Amsterdam informeren over de verplichting van de studiekeuzeactiviteiten. Veel andere **wo-instellingen** doen dit gedeeltelijk; een drietal geheel niet.

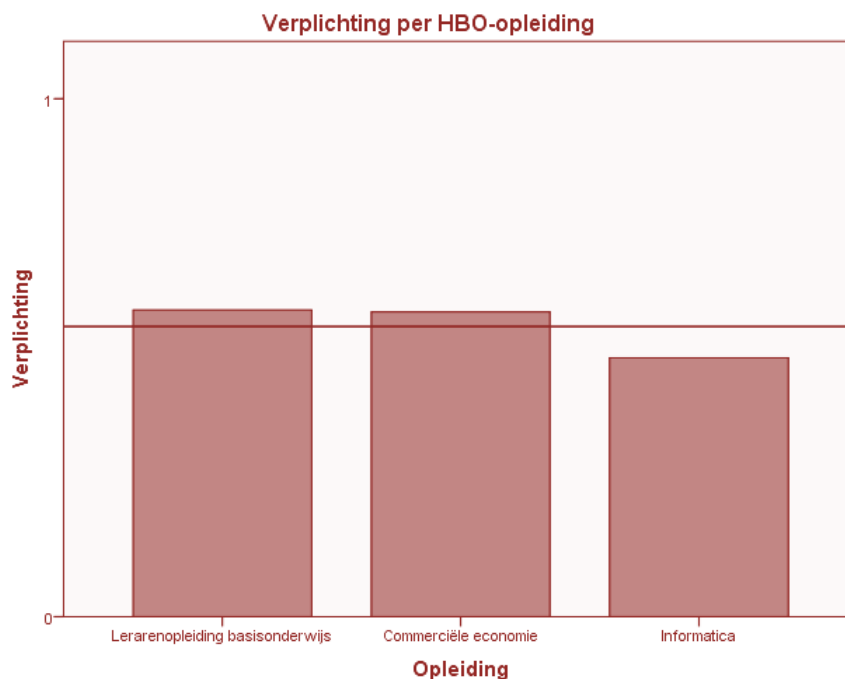
De verschillen tussen de opleidingen wat betreft het vermelden van de verplichting van de studiekeuzeactiviteiten is niet noemenswaardig.

Veel **hbo-instellingen** informeren gedeeltelijk of volledig over de verplichting tot het volgen van studiekeuzeactiviteiten. Een aantal hogescholen informeert helemaal niet en zou hier aandacht aan moeten besteden.

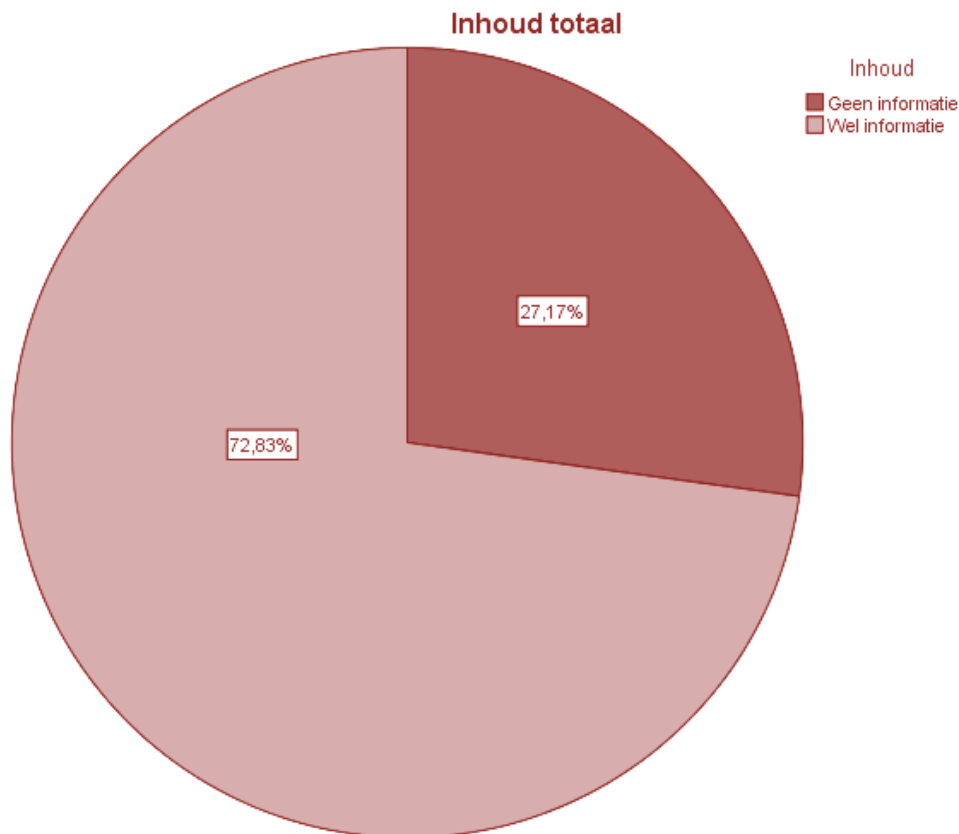
Er zijn weinig verschillen tussen de opleidingen wat betreft het informeren over het al dan niet verplichte karakter van de studiekeuzeactiviteiten.

10.4 Inhoud

Instellingen mogen de inhoud van de studiekeuzeactiviteiten zelf vormgeven.¹² De LSVb is voorstander van maatwerk op het gebied van studiekeuzeactiviteiten en -advies. De inhoudelijke invulling van de studiekeuzeactiviteiten kan het beste door opleidingen zelf worden vastgesteld op basis van de kenmerken van de opleiding. In veel gevallen bestaan de studiekeuzeactiviteiten echter uit het invullen van een online vragenlijst. Volgens de Monitor Beleidsmaatregelen 2015 geven studenten aan dit een weinig effectieve wijze van studiekeuzebegeleiding te vinden.¹³ De LSVb ziet graag dat opleidingen nadenken over een zinnige invulling van de studiekeuzeactiviteiten die passen bij de opleiding – bij voorkeur in samenwerking met studenten. Alleen goed doordachte studiekeuzeactiviteiten kunnen tenslotte tot een adequaat advies leiden. Vervolgens dienen opleidingen studenten ook over de inhoud van de studiekeuzeactiviteiten te informeren.

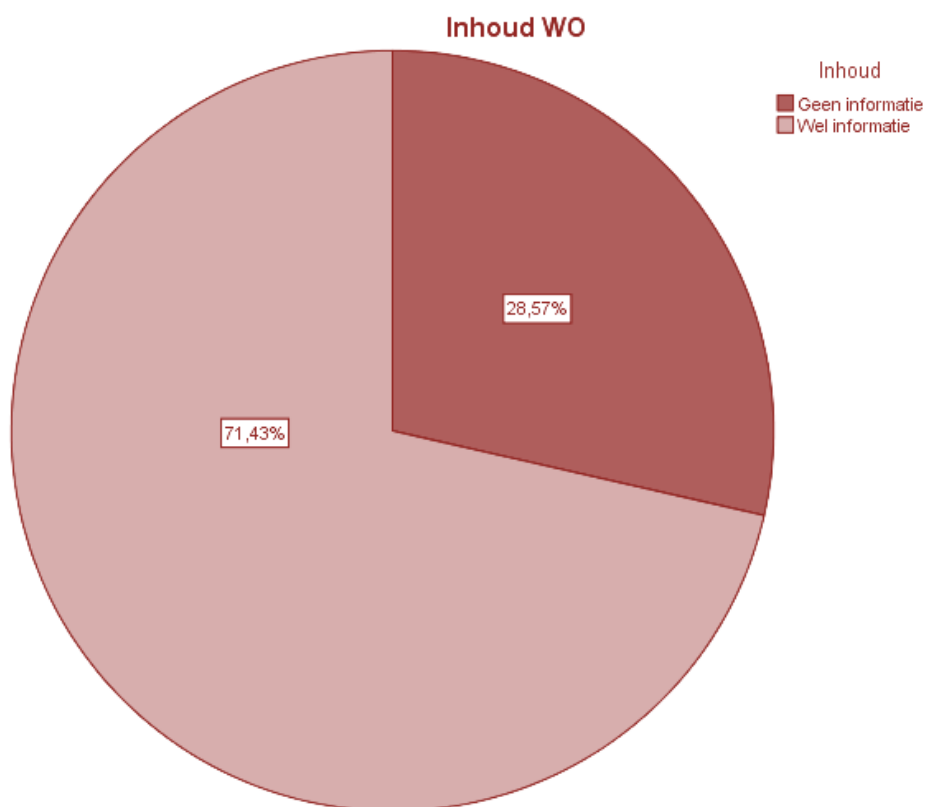
73% van de opleidingswebsite of algemene pagina's geven informatie over wat de studiekeuzeactiviteiten inhouden.

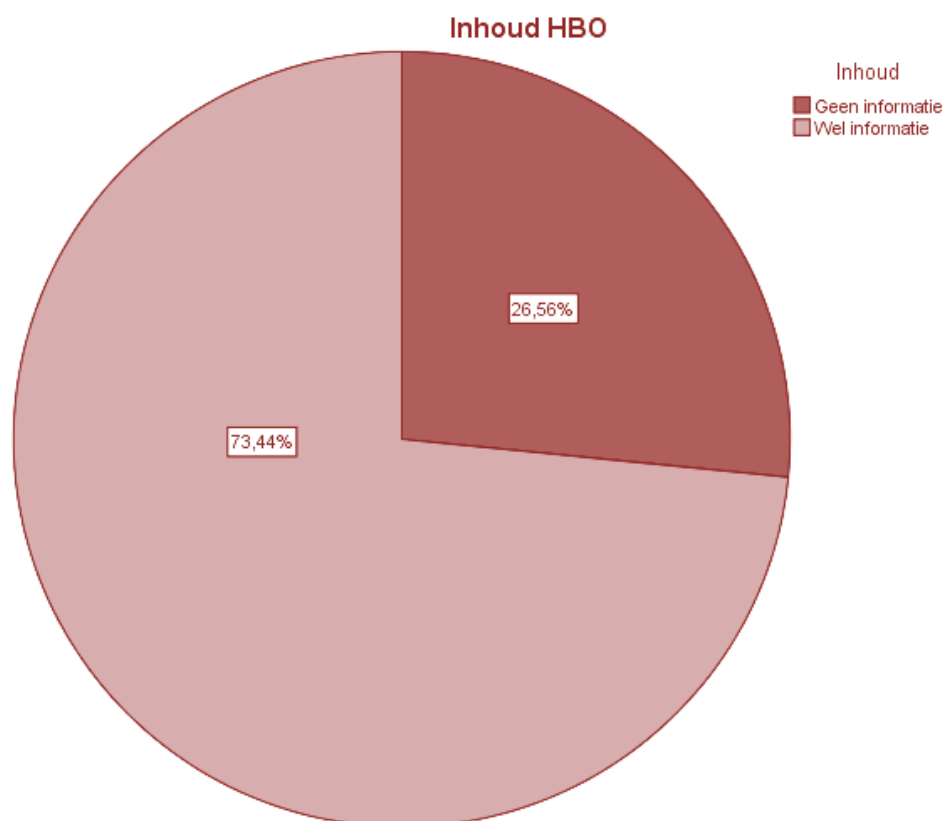
¹² Art. 7.31b. lid 4

¹³ ResearchNed, Monitor Beleidsmaatregelen 2015, pagina 6.

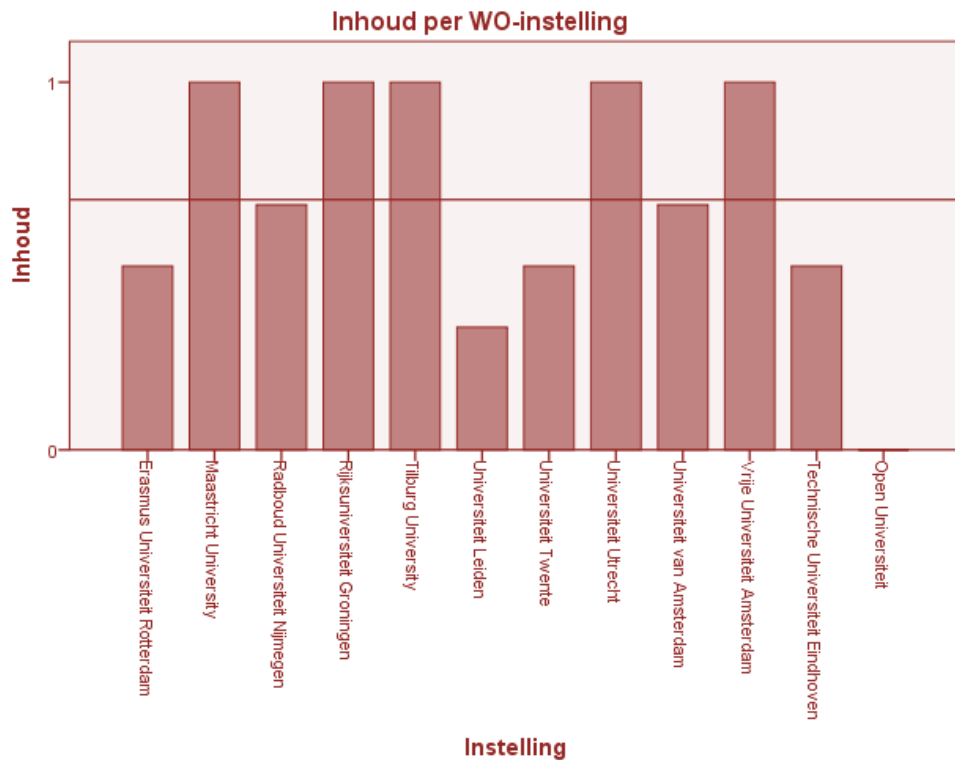
Van de **wo-instellingen** informeert **71%** over de inhoud van de studiekeuzeactiviteiten.

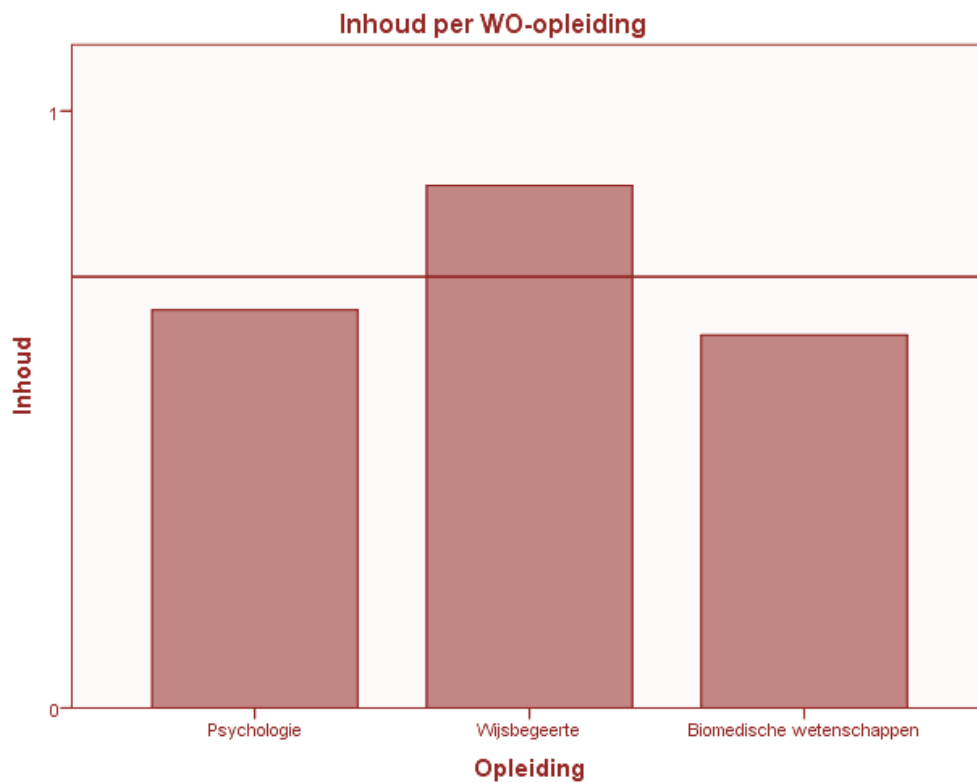
De score op het **hbo** ontloopt die op het wo niet veel: **73%**.

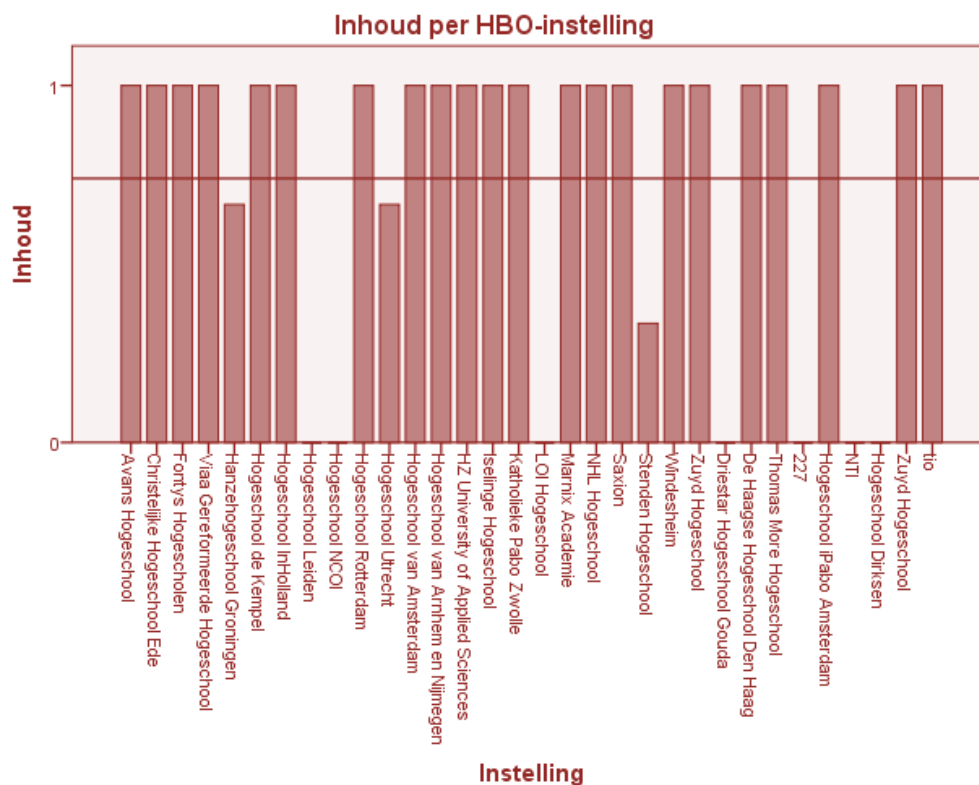
De meeste **wo-instellingen** informeren in enige mate over de inhoud van de studiekeuzeactiviteiten. Niet alle instellingen doen dit echter al voor alle opleidingen.

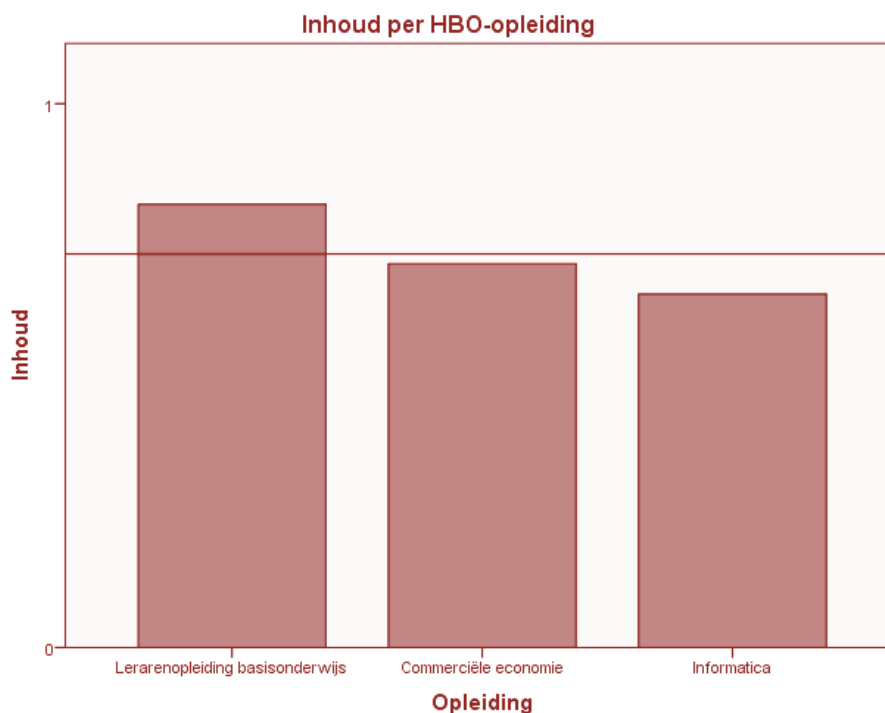
Met name bij de opleidingen Psychologie en Biomedische wetenschappen is nog ruimte voor verbetering.

De meeste **hbo-instellingen** informeren ook gedeeltelijk en vaak zelfs volledig over de inhoud van de studiekeuzeactiviteiten. De hogescholen die dit nog niet doen zouden een voorbeeld kunnen nemen aan de andere instellingen.

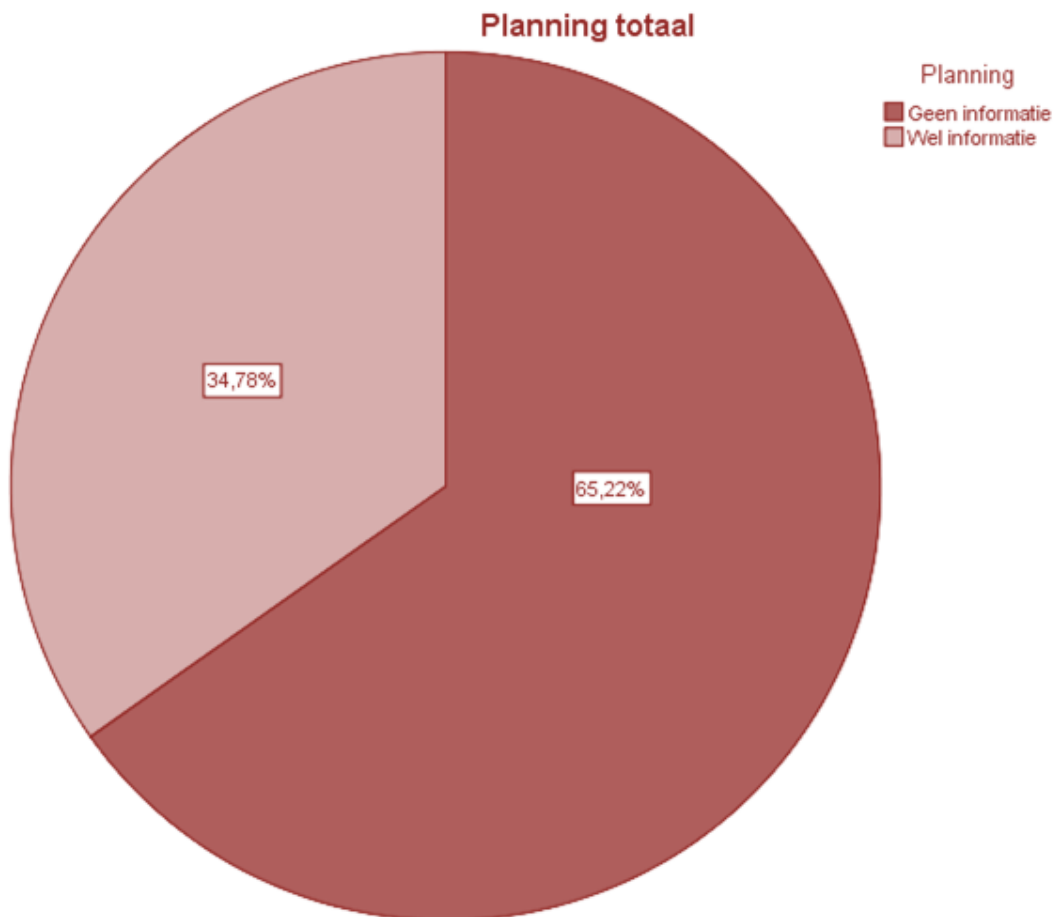

De Lerarenopleidingen Basisonderwijs informeren het best over de inhoud van de studiekeuzeactiviteiten, gevolgd door Commerciële Economie en tot slot Informatica.

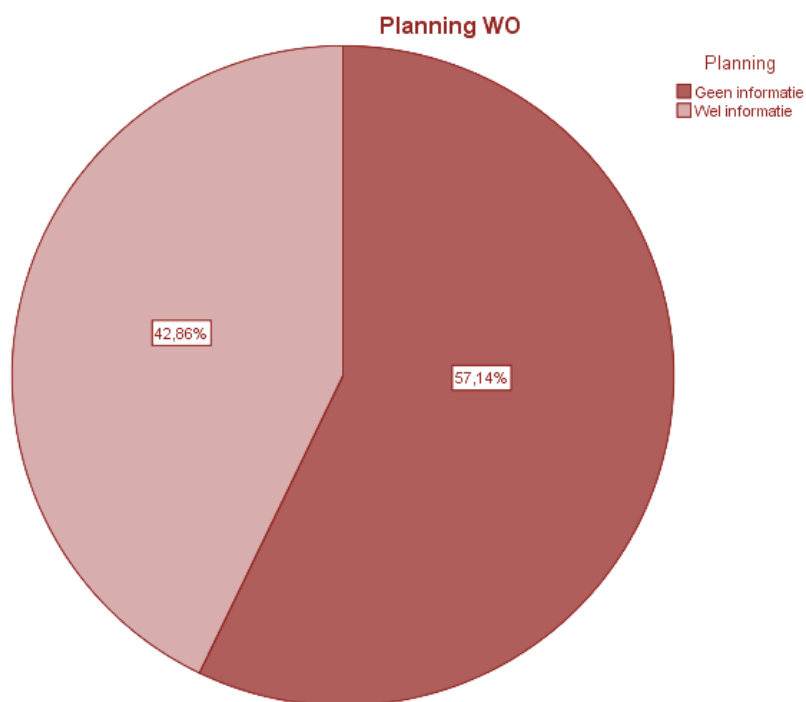
10.5 Planning

Ook de planning van de studiekeuzeactiviteiten wordt aan de opleidingen overgelaten.¹⁴ In het kader van maatwerk is dit wat de LSVb betreft geen probleem. De planning van de studiekeuzeactiviteiten dient echter wel tijdig naar de aankomende studenten worden gecommuniceerd. Slechts **35%** van de opleidingswebsites of algemene pagina's vermelden de exacte planning van de studiekeuzeactiviteiten – dat wil zeggen, gespecificeerd naar data. In veel andere gevallen krijgt de student na aanmelding een email met andere informatie over de studiekeuzeactiviteiten. Als studenten zich tijdig aanmelden is dit waarschijnlijk geen probleem. Studenten die zich echter op het nippertje voor 1 mei aanmelden weten pas zeer kort van tevoren wanneer de studiekeuzeactiviteiten plaatsvinden. Het kan voorkomen dat een aankomend student niet aanwezig kan zijn bij de studieactiviteiten vanwege andere verplichtingen. Dit is bijzonder jammer omdat de student recht heeft op de check, en deze in sommige gevallen zelfs verplicht is. De LSVb verzoekt opleidingen dan ook om de planning van de studiekeuzeactiviteiten waar mogelijk al te specificeren op de opleidingspagina.

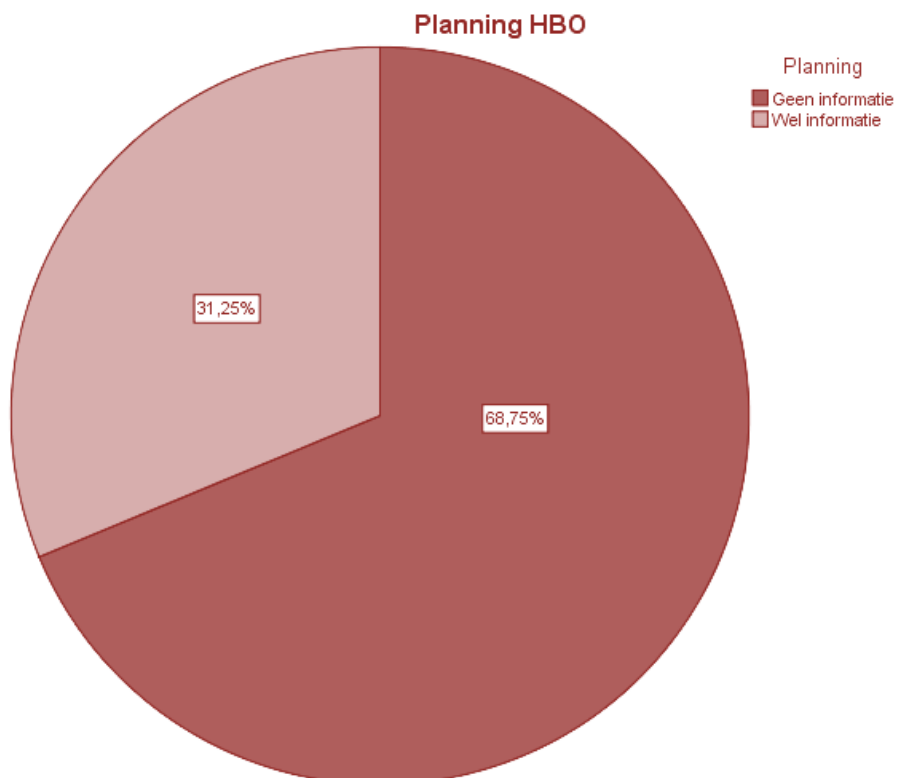

¹⁴ Art. 7.31b. lid 4

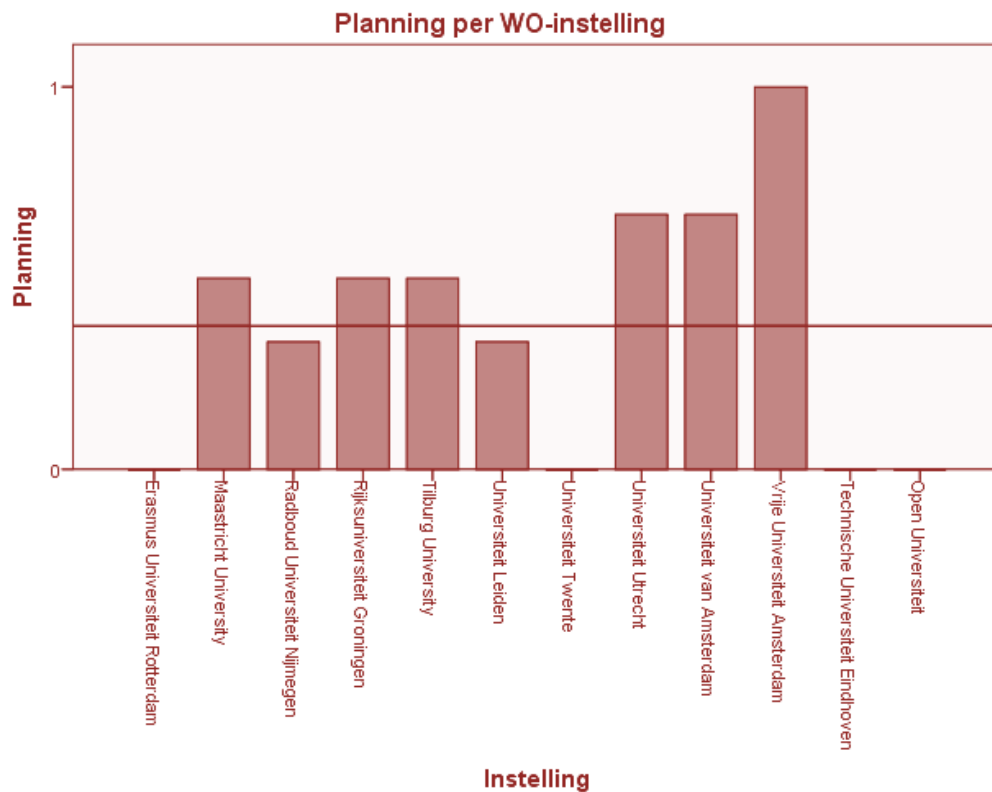
Van de **universiteiten** informeert **43%** over de planning van de studiekeuzeactiviteiten.

Op het **hbo** wordt iets minder over de planning van de studiekeuzeactiviteiten: **31%**.

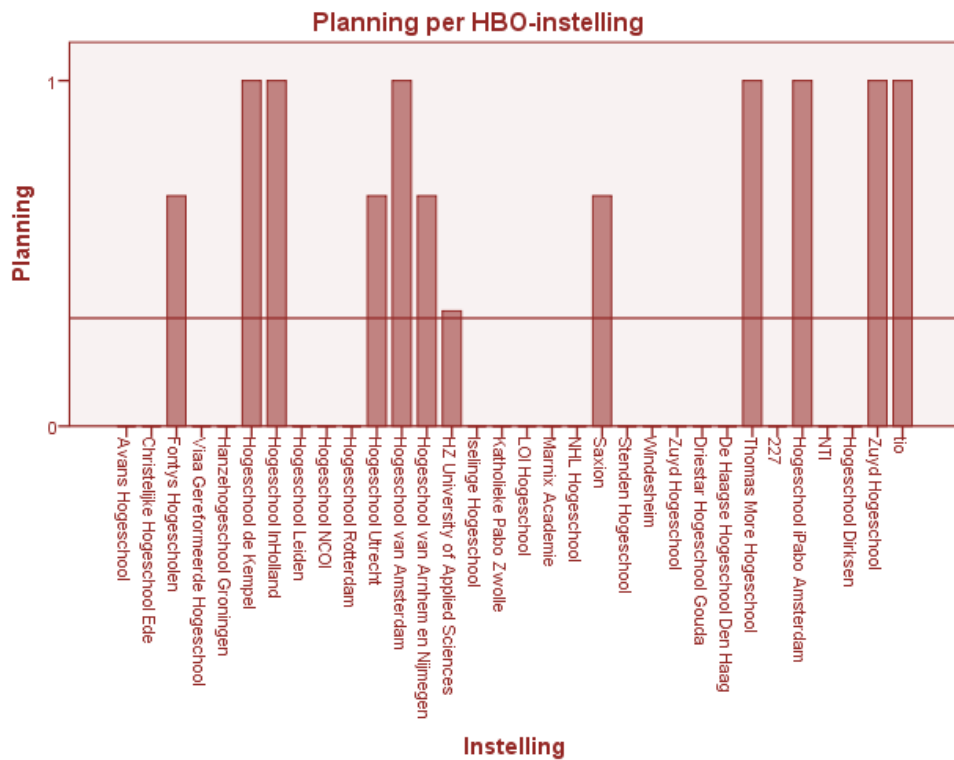
De Vrije Universiteit Amsterdam informeert zeer volledig over de planning van de studiekeuzeactiviteiten. Een flink aantal **wo-instellingen** doen dit gedeeltelijk, maar een aantal universiteiten laten dit geheel na.

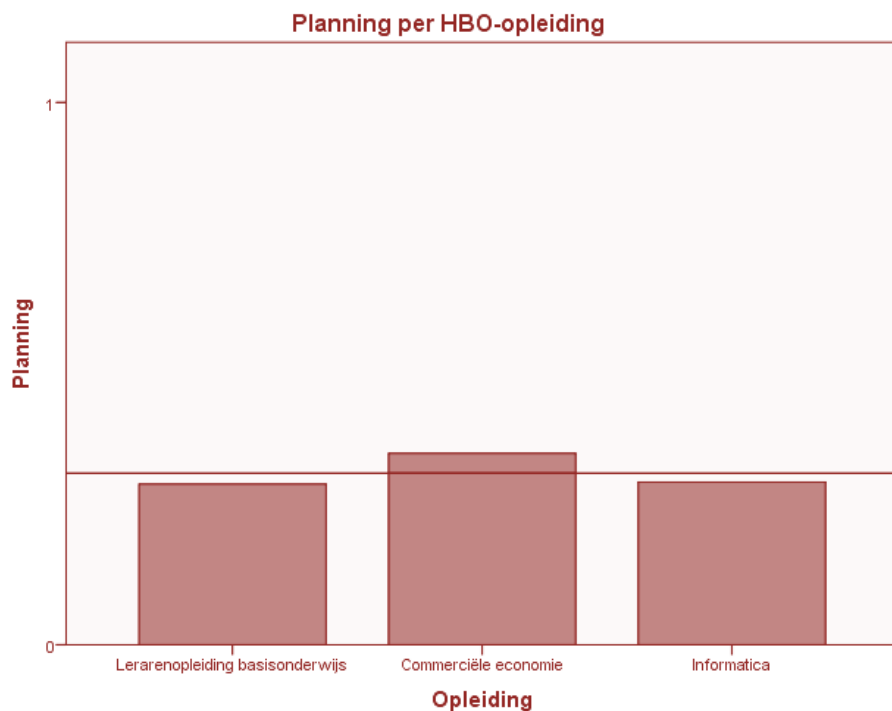
De spreiding per wo-opleiding is opvallend: Wijsbegeerte informeert relatief zeer volledig over de planning van studiekeuzeactiviteiten, terwijl Biomedische Wetenschappen en met name Psychologie ver achterblijven.

De **hbo-instellingen** informeren zeer wisselend over de planning van de studiekeuzeactiviteiten. Een aantal instellingen informeert geheel of gedeeltelijk, maar een tamelijk groot aantal informeert geheel niet.

De verschillen tussen de opleidingen wat betreft het vermelden van de planning van de studiekeuzeactiviteiten zijn juist weer bijzonder klein. De verschillen zijn dus vooral zichtbaar op instellingsniveau.

10.6 Uitkomst

Elke aspirant-student die heeft deelgenomen aan studiekeuzeactiviteiten krijgt een studiekeuzeadvies. Uit de Monitor Beleidsmaatregelen 2015 blijkt overigens dat niet alle studenten zo'n advies ontvangen.¹⁵ De LSVb wil benadrukken dat instellingsbesturen verplicht zijn tot het uitgeven van studiekeuzeadviezen nadat de studiekeuzeactiviteiten zijn doorlopen. Hoewel dit in de WHW niet met zoveel woorden wordt gesteld, is de uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten niet bindend voor studenten die zich vóór 1 mei aanmelden. Het gaat tenslotte om een advies.¹⁶ Als een student zich echter na 1 mei aanmeldt, kan de instelling bij een negatief advies besluiten de student toegang tot de opleiding te weigeren.¹⁷ Met de indicator 'Uitkomst' is gemeten of opleidingspagina's op enigerlei informatie verschaffen over de uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten.

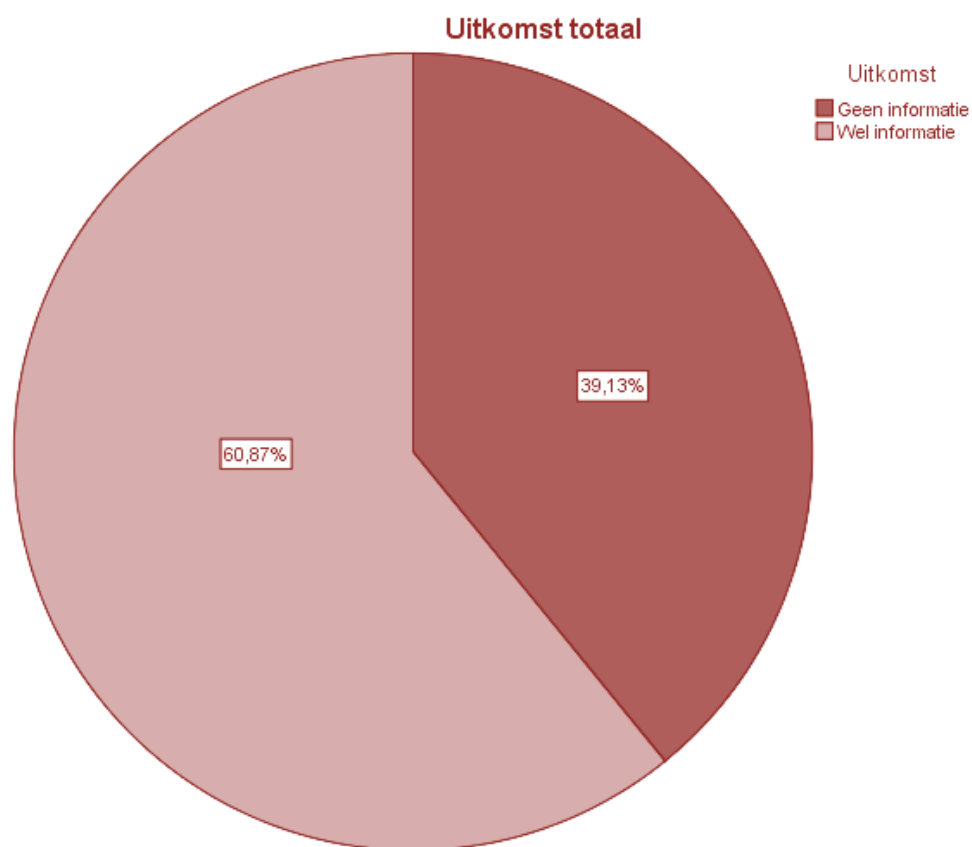
Op **61%** van de opleidingspagina's wordt vermeld dat het advies dat de aspirant-student na het doorlopen van de studiekeuzeactiviteiten krijgt, vrijblijvend is. In een aantal gevallen wordt vermeld dat in het geval van een negatief keuzeadvies de opleiding de aspirant-student helpt bij het maken van een alternatieve studiekeuze. Op een klein aantal opleidingspagina's wordt vermeld dat na het doorlopen van de studiekeuzeactiviteiten een advies van de opleiding volgt. Er wordt dan doorgaans niet expliciet gezegd dat dit een vrijblijvend advies is. Hoewel er geen aparte indicator voor bestaat, is het de onderzoeker opgevallen dat zeer weinig opleidingen onderscheid maken tussen de aard van de uitkomsten van de studiekeuzeactiviteiten bij aanmelding vóór of na 1 mei. Het is daardoor niet duidelijk of bij aanmelding vóór en na 1 mei dezelfde regels gelden.

De LSVb beveelt aan dat opleidingen op hun websites expliciet aangeven dat het studiekeuzeadvies van vrijblijvende aard is bij aanmelding vóór 1 mei. De LSVb juicht het toe als er in het geval van een negatief advies mogelijkheden bestaan tot begeleiding naar een alternatieve studiekeuze. De LSVb verzoekt opleidingen deze begeleiding te bieden, en dit kenbaar te maken op hun website. Tot slot ziet de LSVb graag dat opleidingen op hun website informeren over de al dan niet bindende aard van het advies bij aanmelding na 1 mei. Ook in het geval van een negatief studieadvies bij aanmelding na 1 mei zou de opleiding, indien mogelijk, begeleiding naar een alternatieve studiekeuze kunnen bieden. Zeker wanneer de negatieve uitkomst als bindend wordt beschouwd is dit van groot belang om de aspirant-student alsnog binnen een geschikte studie te krijgen. Hoewel de student in het geval van aanmelding na 1 mei geen recht heeft op studiekeuzeactiviteiten, zou het belang van de juiste student op de juiste plaats zwaar moeten wegen.

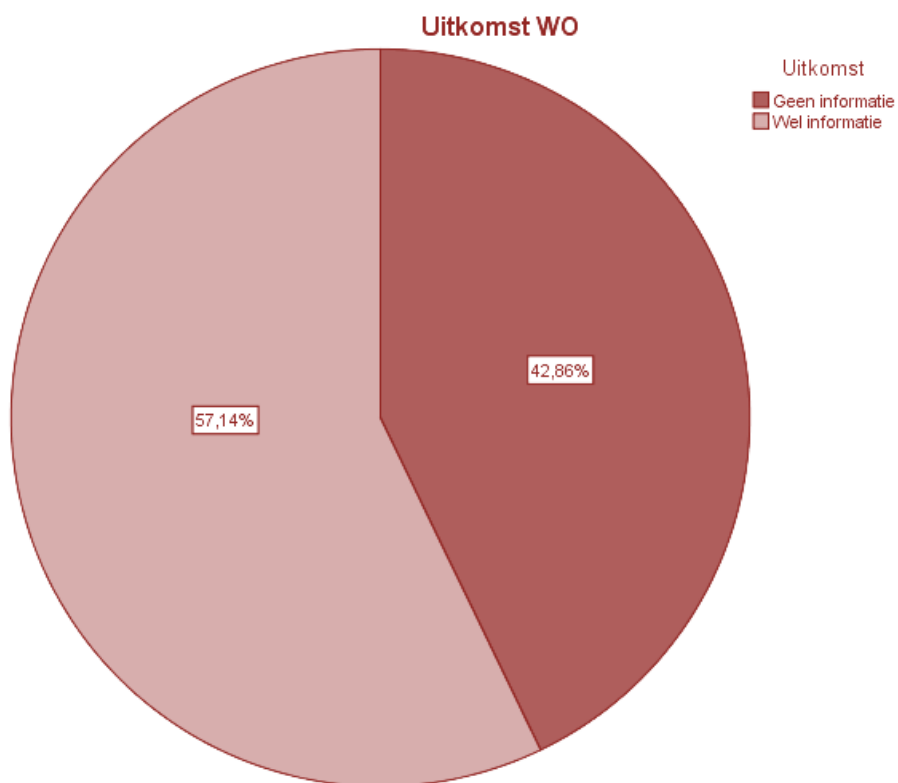
¹⁵ ResearchNed, Monitor Beleidsmaatregelen 2015, pagina 6.

¹⁶ Art. 7.31b. lid 4

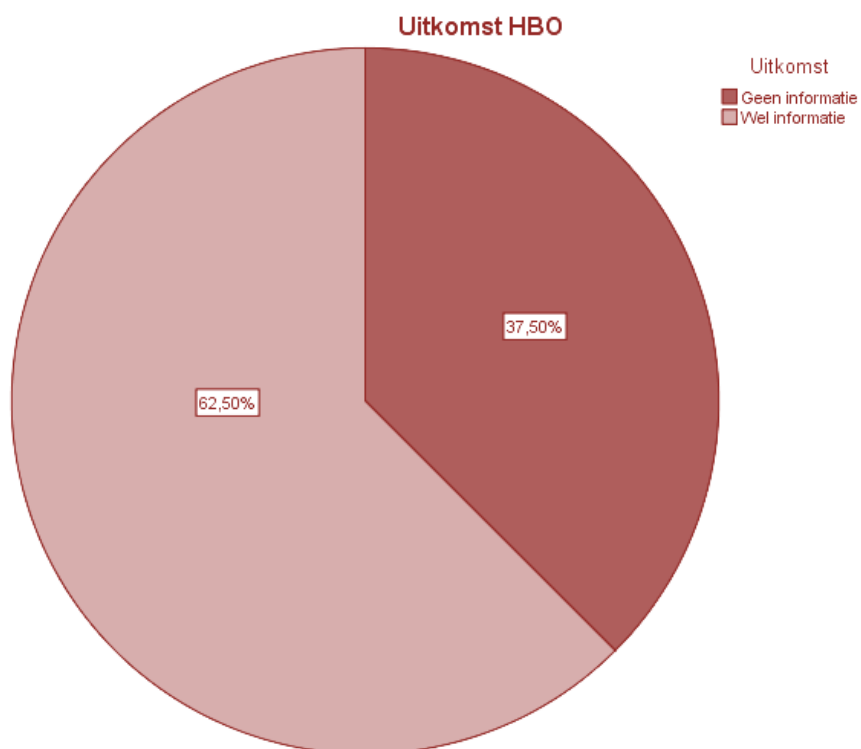
¹⁷ Art. 7.31d. lid 2

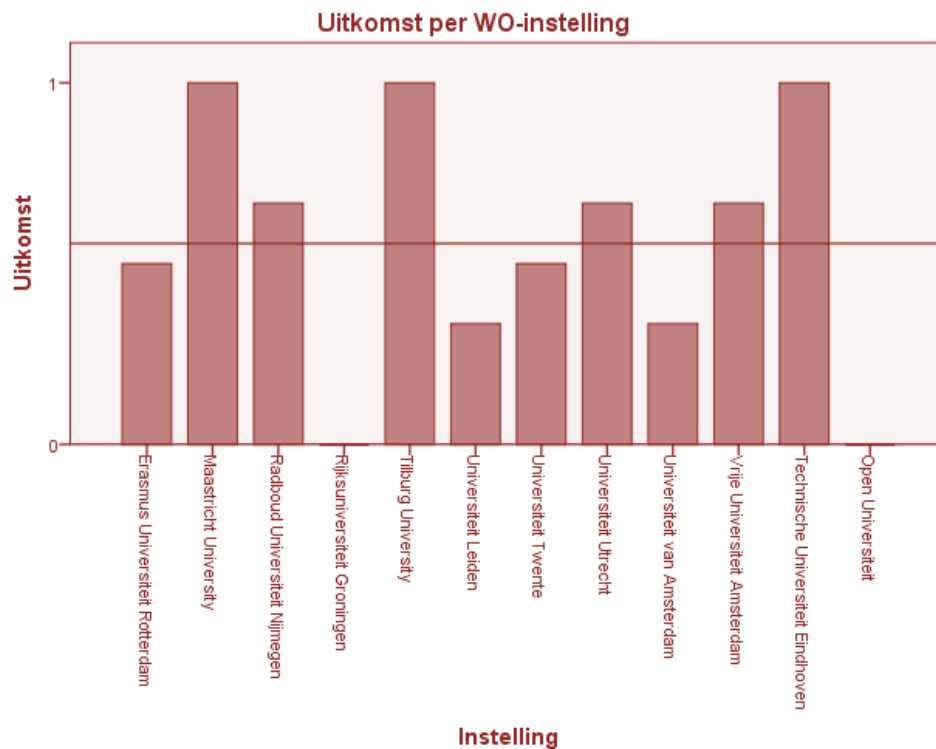
Van de **wo-instellingen** informeert **57%** over de uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten.

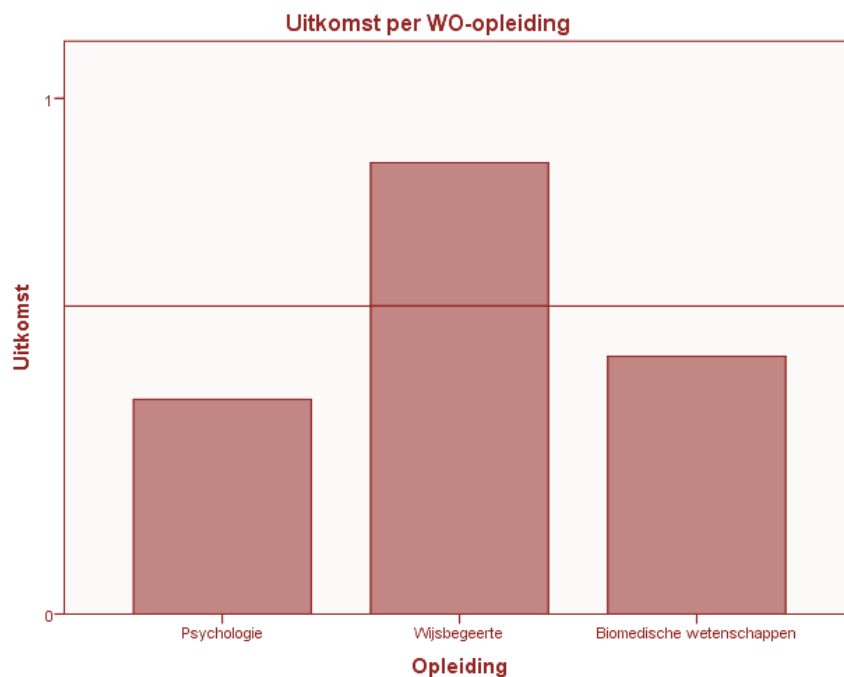
Van de **hbo-instellingen** informeert een iets hoger aantal over de uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten: **62%**.

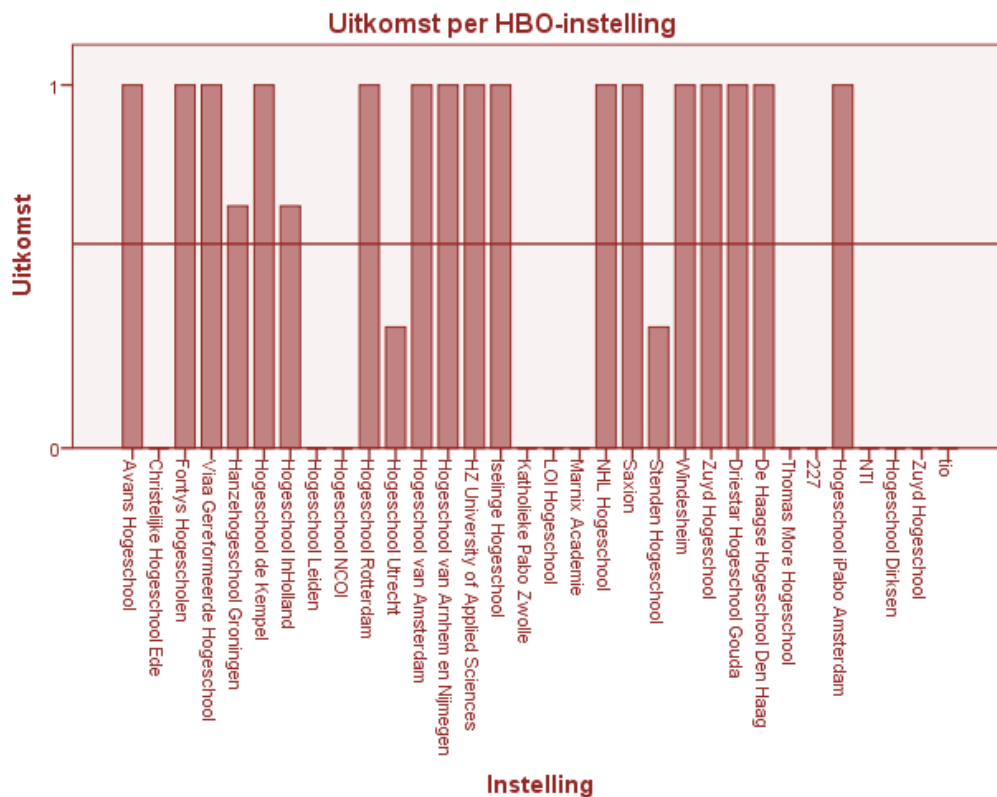
De verschillen tussen de **wo-instellingen** wat betreft het voorlichten over de uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten zijn aanzienlijk. Maastricht University, Tilburg University en de Technische Universiteit Eindhoven informeren zeer volledig, terwijl andere opleidingen wisselend en de Radboud Universiteit en de Open Universiteit zelfs geheel niet informeren.

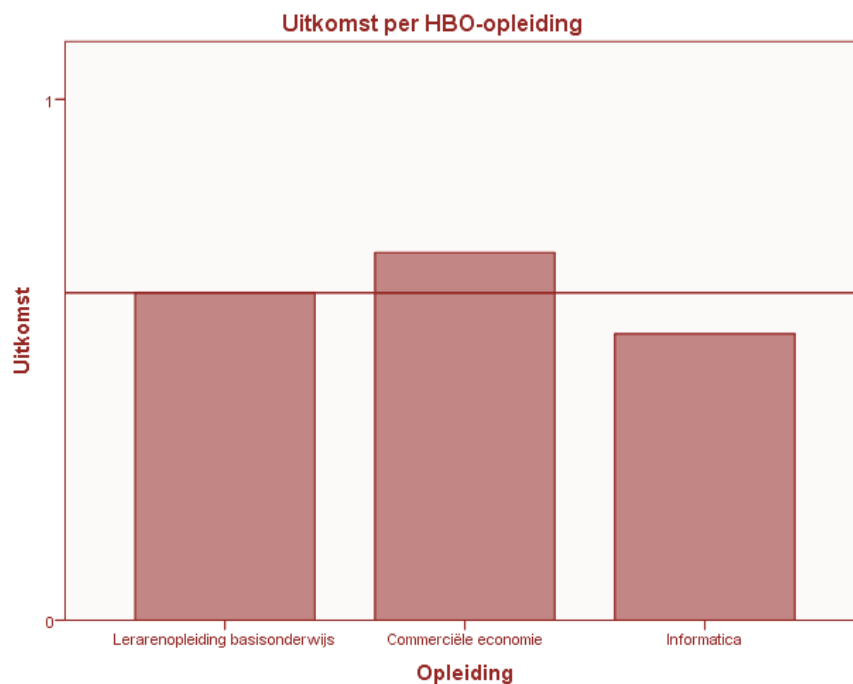
Uitgesplitst per opleiding blijkt Wijsbegeerte goed te informeren over de uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten. Biomedische Wetenschappen en Psychologie doen dit nog onvoldoende.

De verschillen tussen de **hbo-instellingen** wat betreft de voorlichting over de uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten zijn groot. Veel instellingen informeren zeer volledig, enkele andere informeren slechts gedeeltelijk of helemaal niet.

De verschillen tussen de hbo-opleidingen wat betreft de voorlichting over de uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten zijn juist relatief klein. Verschillen tekenen zich dus vooral af op instellingsniveau.

Conclusie en aanbevelingen

In dit Voorlichtingsonderzoek 2016-2017 heeft de LSVb geprobeerd een beeld te schetsen van de kwaliteit van de voorlichting die instellingen op hun opleidingspagina's bieden aan studiekeizers. Hiervoor heeft de LSVb de opleidingspagina's van een aantal opleidingen op verschillende instellingen gescreend op een aantal indicatoren die volgens de LSVb van belang zijn bij voorlichting. In aanvulling op de indicatoren uit de onderzoeken van voorgaande jaren is dit jaar het thema Studiekeuzeactiviteiten met bijbehorende indicatoren toegevoegd.

Deze conclusie stipt de scores van een aantal belangrijke indicatoren aan, en doet op een aantal gebieden aanbevelingen. Ook deelt de LSVb een pluim uit aan instellingen die hoog scoren op indicatoren die de LSVb als zeer belangrijk acht voor kwalitatief goede voorlichting.

Belangrijke indicatoren: scores en aanbevelingen

Hoewel alle indicatoren van groot belang zijn voor goede voorlichting, hecht de LSVb bijzonder grote waarde aan een aantal specifieke indicatoren. Hieronder worden deze indicatoren en het belang ervan toegelicht, en worden indien nodig aanbevelingen gegeven om de voorlichting over deze indicatoren te verbeteren. Op de volgende pagina staan de indicatoren en de bijbehorende scores in een lijst afgebeeld. Alle scores van de verschillende indicatoren zijn uitgebreid besproken in het middenstuk van dit onderzoek. Onderstaande lijst biedt een overzicht van de scores van de bovengenoemde indicatoren.

1. Beroepsperspectief	80%
2. Kans op een baan	79% (Studie in Cijfers)
3. Grootte studie	27%
4. Aantal eerstejaars	79% (Studie in Cijfers)
5. Inhoud studieprogramma	72%
6. Studiebegeleiding	60%
7. Stage	72%
8. Medezeggenschap	7%
9. Verwante opleidingen	42%
10. Buitenlandervaring	67%
11. Huisvesting	49%
12. Studie in Cijfers	80%
13. Functiebeperking	58%
14. Studiekeuzeactiviteiten	85%

Beroepsperspectief en Kans op een baan

Het is voor studiekeizers belangrijk om een indruk te krijgen van het Beroepsperspectief dat een studie biedt om te weten of de studie opleidt tot beroepen die de student bij zich vindt passen. Ook de Kans op een baan is van groot belang bij het maken van de studiekeuze; het kiezen voor een opleiding met veel of juist weinig baankansen moet de verantwoordelijkheid van de student zijn. Hiervoor is transparantie voorlichting nodig. Er is veel te doen geweest over de Arbeidsmarktcijfers in Studie en Cijfers. De score op deze indicator moet daarom met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Grootte studie en Aantal eerstejaars

De grootte van de studie is belang omdat een student zelf moet kunnen kiezen voor een grootschalige of juist kleinschalige opleiding. De Grootte van de studie wordt zeer weinig benoemd door instellingen (27%). De gerelateerde indicator Aantal eerstejaars is opgenomen in Studie en Cijfers, en wordt daarmee door een groot aantal instellingen genoemd. Het Aantal eerstejaars geeft echter niet voldoende zicht op de schaal van de opleiding, aangezien door uitval in de latere jaren een ander beeld kan ontstaan. De LSVb dringt er daarom bij instellingen op aan een indicatie van de schaal van de opleiding te geven.

Inhoud studieprogramma

Aankomende studenten moeten een goede indruk hebben van de Inhoud van het studieprogramma, omdat studenten mede op deze informatie hun keuze voor Open Dagen en Meeloopdagen baseren. Opleidingspagina's zouden er goed aan doen hier meer aandacht aan te besteden.

Studiebegeleiding

Ook de mate waarin Studiebegeleiding wordt aangeboden is belangrijk om te vermelden op opleidingspagina's. Waar de ene student weinig behoefte heeft aan studiebegeleiding, heeft de ander hier mogelijk wel baat bij en wil de opleiding dan ook mede selecteren op basis van de studiebegeleiding. Over studiebegeleiding wordt nog te weinig voorgelicht door instellingen.

Stage

De mogelijkheid tot het lopen van een Stage kan meewegen in de studiekeuze. Een Stage is vaak belangrijk voor een goede oriëntatie op de arbeidsmarkt. Informatie over de mogelijkheid tot stage lopen is daarom van belang.

Medezeggenschap

De mogelijkheid tot het opdoen van bestuurlijke ervaring via de Medezeggenschap wordt op bijna geen enkele opleidingspagina genoemd. Er is iets te zeggen voor het standpunt dat aankomend studenten al voldoende aan hun hoofd hebben om hun studiekeuze te maken op basis van de inhoud van het programma en de beroepsperspectieven. Toch wil de LSVb het belang van voorlichting over de Medezeggenschap benadrukken. De medezeggenschap is van belang voor het democratisch en transparant functioneren van een instelling. Het belang van de medezeggenschap voor student en instelling moet serieus worden genomen door de instelling, en dit moet dan ook terugkomen in de voorlichting voor studiekeizers. Een medezeggenschapsfunctie draagt bij aan de ontwikkeling van studenten en geeft studenten betere kansen op de arbeidsmarkt. Als de instellingen de medezeggenschap serieus nemen en dit overbrengen op de student, zal de student zich sneller betrokken voelen bij de medezeggenschap. De LSVb moedigt instellingen daarom aan om de mogelijkheid tot deelname aan medezeggenschap naar aankomende studenten te communiceren.

Verwante opleidingen

Het benoemen van aan de opleiding Verwante opleidingen binnen dezelfde onderwijsinstelling is belangrijk voor de student om zich een beeld te vormen van de variatie van opleidingen binnen eenzelfde vakgebied. Dit brengt nuance aan in het studietoeraanbod en daardoor kan de student preciezer die opleiding selecteren die het beste past bij de interesses en vaardigheden van de student. Op het gebied van voorlichting over Verwante opleiding valt nog een slag te winnen voor de opleidingen.

Buitenland

De mogelijkheid tot het opdoen van Buitenlandervaring kan voor studenten een belangrijke reden zijn om een studie al dan niet te gaan volgen. Het volgen van vakken, het lopen van het stage of het uitvoeren van een onderzoek in het buitenland verruimt de blik van de student. Veel instellingen informeren dan ook over de mogelijkheden hiertoe. De LSVb ziet graag dat de aandacht voor leren over de grens onder de aandacht blijft.

Huisvesting

Voor studenten die op kamers willen gaan wonen is het belangrijk dat er informatie beschikbaar is over Huisvesting. Vaak is deze informatie te vinden op een algemene pagina. Soms linkt de opleidingspagina door naar deze pagina. De LSVb vindt dit aan te bevelen, en zou graag zien dat alle opleidingspagina's informatie bieden over Huisvesting.

Studie in Cijfers

Instellingen zijn verplicht om Studie in Cijfers op hun opleidingspagina's te plaatsen. Niet alle opleidingen doen dit, hoewel dit met name geldt voor de niet-bekostigde opleidingen, voor welke niet alle informatie uit Studie in Cijfers even relevant is. Een aantal bekostigde instellingen of opleidingen laten na Studie in Cijfers te plaatsen, doen dit in een format dat afwijkt van het standaardformat, of linken door naar de relevante pagina op Studiekeuze123. In deze gevallen is de voorlichting onvoldoende, en de LSVb roept instellingen op om Studie in Cijfers in het oorspronkelijke format op alle opleidingspagina's te plaatsen. Ook moeten instellingen zich inspannen om transparante arbeidsmarktgegevens te verkrijgen. Als de informatie in Studie in Cijfers onjuist is, heeft het plaatsen ervan weinig nut.

Functiebeperking

Aankomend studenten met een Functiebeperking ondervinden vaak al belemmeringen bij het bereiken van het hoger onderwijs. Uit de Monitor Beleidsmaatregelen 2015 blijkt dat de instroom van studenten met een functiebeperking is gedaald met name in het hbo.¹⁸ Speciale aandacht is daarom nodig voor deze groep. De LSVb ziet graag dat alle opleidingspagina's informatie geven over welke begeleiding geboden wordt voor studenten met een functiebeperking, en wie studiekeuzers kunnen benaderen om specifieke informatie over het studeren met een functiebeperking te verkrijgen. Een algemene pagina over zulke begeleiding is niet voldoende. De begeleiding moet op opleidingsniveau zijn geregeld. Op het moment lichten instellingen hier nog niet voldoende over voor.

Studiekeuzeactiviteiten

Tot slot hecht de LSVb grote waarde aan gedegen Studiekeuzeactiviteiten voor studenten. Daarom worden alle indicatoren behorende bij dit thema apart besproken.

Studenten die zich vóór 1 mei aanmelden hebben recht op Studiekeuzeactiviteiten. De opleiding kan deelname aan de studiekeuzeactiviteiten verplicht stellen. De uitkomst is een niet-bindend advies. Bij aanmelding na 1 mei hebben studenten niet automatisch recht op studiekeuzeactiviteiten. De

¹⁸ ResearchNed, Monitor Beleidsmaatregelen 2015, pagina 3.

opleiding kan deze nog wel bieden. De opleiding kan de studiekeuzeactiviteiten eveneens verplichten. De opleiding kan het advies als bindend beschouwen.¹⁹

De meeste opleidingspagina's informeren over het bestaan van Studiekeuzeactiviteiten en geven hiermee invulling aan de indicator Basisinformatie. Op zeer weinig opleidingspagina's staat echter vermeld dat de student Recht heeft op Studiekeuzeactiviteiten bij aanmelding vóór 1 mei. Ook informeert maar de helft over of deelname aan de Studiekeuzeactiviteiten al dan niet verplicht is. Ook wordt vaak niet gespecificeerd of de verplichting al dan niet geldt bij aanmelding vóór dan wel na 1 mei. Tot slot informeert maar iets meer dan de helft van de opleidingen over de Uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten. Sommige opleidingen benoemen wel dat de uitkomst een advies betreft, maar er wordt niet altijd duidelijk vermeld dat dit advies alleen wettelijk niet-bindend is bij aanmelding vóór 1 mei. Of het advies bij aanmelding na 1 mei als bindend wordt beschouwd wordt vaak al helemaal niet vermeld.

Instellingen zijn vrij in de invulling van de Inhoud en de Planning van de studiekeuzeactiviteiten.²⁰ De meest gebruikte vorm is een online vragenlijst. Uit de Monitor Beleidsmaatregelen 2015 blijkt dat studenten deze vorm van studiekeuzehulp het laagst waarderen.²¹ De LSVb pleit daarom voor meer onderzoek naar succesvolle studiekeuzeactiviteiten en meer maatwerk en persoonlijke aandacht voor de student. De meerderheid van de opleidingen informeert over de Inhoud van de studiekeuzeactiviteiten. De informatie over de Planning laat echter nog te wensen over. Het is belangrijk dat studenten weten hoeveel tijd zij moeten inplannen voor de Studiekeuzeactiviteiten, en de periode waarin deze activiteiten worden georganiseerd.

De aanbevelingen van de LSVb betreffende de Studiekeuzeactiviteiten zijn als volgt: helderder communicatie is nodig over het Recht op de Studiekeuzeactiviteiten bij aanmelding vóór en na 1 mei. Ook het vrijwillige dan wel verplichte karakter van de Studiekeuzeactiviteiten moet vermeld worden, wederom met aandacht voor het aanmeldingsmoment. De opleidingspagina's moeten vermelden of de uitkomst van de studiekeuzeactiviteiten als bindend of niet-bindend worden beschouwd, afhankelijk van het aanmeldingsmoment. Verder moet de voorlichting over studiekeuzeactiviteiten op de opleidingspagina staan en opleidingsspecifiek zijn. Een algemene pagina over Studiekeuzeactiviteiten is niet voldoende. Een algemene pagina is nodig, maar deze moet doorlinken naar de Studiekeuzeactiviteiten per opleiding.

Ook moeten opleidingen kritisch kijken naar de invulling van Studiekeuzeactiviteiten. Veel opleidingen presenteren de traditionele Open Dagen en Meeloopdagen als studiekeuzeactiviteiten. Een Open Dag biedt niet voldoende persoonlijke begeleiding voor en inzicht in de opleiding aan de student. Meeloopdagen voldoen alleen wanneer daarna een persoonlijk gesprek met een studiekeuzeadviseur volgt. Ook zou het goed zijn wanneer instellingen een algemeen format ontwikkelen voor voorlichting over Studiekeuzeactiviteiten. Nu verschilt de manier waarop over Studiekeuzeactiviteiten wordt voorgelicht per opleiding. Dit maakt het voor studenten moeilijker snel informatie te vinden en deze met elkaar te vergelijken.

Tot slot is de LSVb verheugd dat het onderzoek naar Studiekeuzeactiviteiten ook aanleiding heeft gegeven tot het uitdelen van een pluim. De opleidingspagina van de opleiding Wijsbegeerte van de Universiteit van Amsterdam en de algemene pagina over Studieactiviteiten van de Hogeschool van Amsterdam bieden specifieke informatie over de Studieactiviteiten voor studenten met een functiebeperking. De LSVb juicht maatwerk in de voorlichting toe en geeft de opleiding en de instelling daarom een pluim.

¹⁹ Wet Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) artikel 7.31

²⁰ Wet Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) artikel 7.31

²¹ ResearchNed, Monitor Beleidsmaatregelen 2015, pagina 6.

De LSVb hoopt dat dit onderzoek zal bijdragen aan nog betere studievoorlichting voor studenten. De kwaliteit van de studievoorlichting is de afgelopen jaren enorm verbeterd. Op een aantal vlakken is nog verbetering mogelijk en nodig. De LSVb hoopt dat dit voorlichtingsonderzoek instellingen en opleidingen inspireert om de studievoorlichting waar mogelijk en waar nodig te verbeteren. Zo dragen de LSVb en de instellingen samen bij aan uitstekende studievoorlichting. Want **Goede Voorlichting** door de opleiding leidt tot een **Betere Keuze** van de student en tot de **Beste Match** tussen beide.

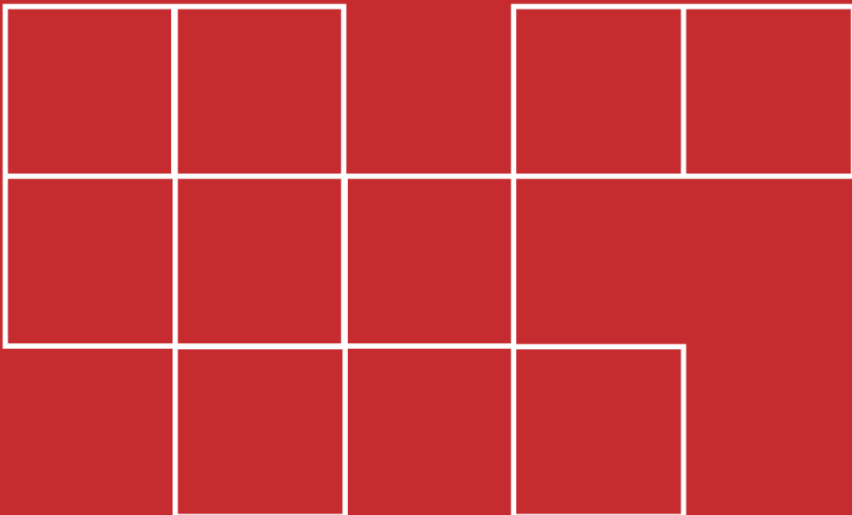
Bijlage I: Lijst onderzochte opleidingen

Opleiding	Instelling	hbo/ wo	url
Psychologie	Erasmus Universiteit Rotterdam	wo	http://www.eur.nl/bachelor/psychologie/
Psychologie	Maastricht University	wo	http://www.maastrichtuniversity.nl/web/Faculteiten/FPN/Doelgroep/Bacheloropleidingen/BachelorPsychologie.htm
Psychologie	Radboud Universiteit Nijmegen	wo	http://www.ru.nl/opleidingen/bachelor/psychologie/
Psychologie	Rijksuniversiteit Groningen	wo	http://www.rug.nl/bachelors/psychology/
Psychologie	Tilburg University	wo	https://www.tilburguniversity.edu/nl/onderwijs/bacheloropleidingen/psychologie/
Psychologie	Universiteit Leiden	wo	http://www.studereninleiden.nl/studies/info/psychologie/
Psychologie	Universiteit Twente	wo	https://www.utwente.nl/onderwijs/bachelor/opleidingen/psychology/
Psychologie	Universiteit Utrecht	wo	http://www.uu.nl/bachelors/bachelor/psychologie
Psychologie	Universiteit van Amsterdam	wo	http://www.uva.nl/onderwijs/bachelor/bacheloropleidingen/content/psychologie/psychologie.html
Psychologie	Vrije Universiteit Amsterdam	wo	http://bachelors.vu.nl/nl/opleidingen/psychologie/index.aspx
Psychology & Technology	Technische Universiteit Eindhoven	wo	https://www.tue.nl/universiteit/faculteiten/industrial-engineering-innovation-sciences/studeren/bacheloropleidingen/psychology-technology/
Psychologie	Open Universiteit	wo	https://www.ou.nl/web/studieaanbod/bsc-psychologie
Biomedische Wetenschappen	Universiteit Leiden	wo	http://www.studereninleiden.nl/studies/info/biomedische-wetenschappen/
Biomedische Wetenschappen	Universiteit Utrecht	wo	http://www.uu.nl/bachelors/bachelor/biomedische-wetenschappen
Biomedische Wetenschappen	Universiteit van Amsterdam	wo	http://www.uva.nl/onderwijs/bachelor/bacheloropleidingen/content/bio-medische-wetenschappen/bio%E2%80%93medische-wetenschappen.html
Bio-medische Wetenschappen	Vrije Universiteit Amsterdam	wo	http://bachelors.vu.nl/nl/opleidingen/bio-medische-wetenschappen/index.aspx
Biomedische Wetenschappen	Radboud Universiteit Nijmegen	wo	http://www.ru.nl/opleidingen/bachelor/biomedische-wetenschappen/
Biomedische Wetenschappen	Maastricht University	wo	http://www.maastrichtuniversity.nl/web/Faculteiten/FHML/Doelgroep/AankomendeStudenten/Bacheloropleidingen/Opleidingen/BiomedischeWetenschappen.htm
Biomedische Technologie	Technische Universiteit Eindhoven	wo	https://www.tue.nl/universiteit/faculteiten/biomedische-technologie/studeren/bacheloropleiding/biomedische-technologie/
Biomedische Technologie	Universiteit Twente	wo	https://www.utwente.nl/onderwijs/bachelor/opleidingen/biomedische-technologie/
Wijsbegeerte	Erasmus Universiteit Rotterdam	wo	http://www.eur.nl/bachelor/opleidingen/wijsbegeerte/
Filosofie	Radboud Universiteit Nijmegen	wo	http://www.ru.nl/opleidingen/bachelor/filosofie/
Wijsbegeerte	Rijksuniversiteit Groningen	wo	http://www.rug.nl/bachelors/philosophy/
Filosofie	Tilburg University	wo	https://www.tilburguniversity.edu/nl/onderwijs/bacheloropleidingen/filosofie/

Wijsbegeerte	Universiteit Leiden	wo	http://www.studereninleiden.nl/studies/info/wijsbegeerte/
Wijsbegeerte	Universiteit Utrecht	wo	http://www.uu.nl/bachelors/bachelor/wijsbegeerte
Wijsbegeerte	Universiteit van Amsterdam	wo	http://www.uva.nl/onderwijs/bachelor/bacheloropleidingen/content/wijsbegeerte/wijsbegeerte.html
Wijsbegeerte	Vrije Universiteit Amsterdam	wo	http://bachelors.vu.nl/nl/opleidingen/wijsbegeerte/index.aspx
Leraar Basisonderwijs	Avans Hogeschool	hbo	http://www.avans.nl/opleidingen/opleidingzoeker/leraar-basisonderwijs-breda-voltijd-bachelor/introductie
Leraar Basisonderwijs	Christelijke Hogeschool Ede	hbo	http://www.che.nl/nl-nl/studeren/leraar-basisonderwijs/voltijd
Leraar Basisonderwijs	Fontys Hogescholen	hbo	http://fontys.nl/Studeren/Opleidingen/Leraar-Basisonderwijs-pabo-voltijd.htm
Pabo	Viaa Gereformeerde Hogeschool	hbo	http://www.viaa.nl/Studeren%20aan%20Viaa/Pabo.aspx
Pabo	Hanzehogeschool Groningen	hbo	http://www.viaa.nl/Studeren%20aan%20Viaa/Pabo.aspx
Leraar Basisonderwijs	Hogeschool De Kempel	hbo	http://www.kempel.nl/Paginas/home.aspx
Leraar Basisonderwijs	Hogeschool InHolland	hbo	https://www.inholland.nl/opleidingen/leraar-basisonderwijs-pabo/
Leraar Basisonderwijs	Hogeschool Leiden	hbo	https://www.hsleiden.nl/leraar-basisonderwijs-pabo
Lerarenopleiding Basisonderwijs	Hogeschool NCOI	hbo	http://www.ncoi.nl/opleiding/HBO-opleidingen-HBO-Bachelor-Lerarenopleiding-Basisonderwijs-PABO.html
Lerarenopleiding Basisonderwijs	Hogeschool Rotterdam	hbo	https://www.hogeschoolrotterdam.nl/opleidingen/bachelor/lerarenopleiding-basisonderwijs-pabo/voltijd/
Opleiding tot Leraar Basisonderwijs	Hogeschool Utrecht	hbo	http://www.studiekeuze.hu.nl/opleidingen/Leraar-Basisonderwijs-pabo-Utrecht-en-Amersfoort
Pabo	Hogeschool van Amsterdam	hbo	http://www.hva.nl/onderwijs/opleidingen/content/foo/pabo-hva/pabo-hva.html
Lerarenopleiding Basisonderwijs	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	hbo	http://www.han.nl/opleidingen/bachelor/lerarenopleiding-basisonderwijs/vt/
Leraar Basisonderwijs	HZ University of Applied Sciences	hbo	http://hz.nl/nl/studiekeuze/opleidingen/alle-opleidingen/voltijd/Academie%20voor%20Educatie/leraarbasisonderwijs/Pages/Introductie.aspx
Leraar Basisonderwijs	Iselinge Hogeschool	hbo	http://www.iselinge.nl/ih_nl/ih_voltijd.php
Pabo	Katholieke Pabo Zwolle	hbo	http://www.kpz.nl/opleidingen/voltijd/
Lerarenopleiding Basisonderwijs	LOI Hogeschool	hbo	https://www.loi.nl/p-10676-hbo-bachelor-lerarenopleiding-basisonderwijs-pabo
Pabo	Marnix Academie	hbo	http://www.marnixacademie.nl/voltijd.aspx
Leraar Basisonderwijs	NHL Hogeschool	hbo	https://www.nhl.nl/opleiding/voltijd/leraar-basisonderwijs-pabo
Leraar Basisonderwijs	Saxion	hbo	http://saxion.nl/pabo
Pabo	Stenden Hogeschool	hbo	https://stenden.com/opleidingen/pabo-opleiding-tot-leraar-basisonderwijs/#kies-jouw-pabo
Lerarenopleiding Basisonderwijs	Windesheim	hbo	http://www.windesheim.nl/studeren/opleidingen/onderwijs/lerarenopleiding-basisonderwijs/
Leraar Basisonderwijs	Zuyd Hogeschool	hbo	http://www.zuyd.nl/studeren/studieoverzicht/leraar-basisonderwijs
Lerarenopleiding Basisonderwijs	Driestar Hogeschool Gouda	hbo	https://www.driestar-educatief.nl/studeren/hbo-opleidingen/pabo-voltijd
Lerarenopleiding Basisonderwijs	De Haagse Hogeschool Den Haag	hbo	http://www.dehaagsehogeschool.nl/bachelorstudies/aanbodopleidingen/opl-tot-leraar-basisonderwijs-pabo-vt/even-voorstellen

Lerarenopleiding Basisonderwijs	Thomas More Hogeschool	hbo	http://www.thomasmorehs.nl/studeren/voltijdopleiding.html
Lerarenopleiding Basisonderwijs	Hogeschool iPabo Amsterdam	hbo	http://www.hs-ipabo.edu/ik-zoek-een-opleiding/bachelor/
Commerciële Economie	Avans Hogeschool	hbo	http://www.avans.nl/opleidingen/opleidingzoeker/commerciele-economie-s-hertogenbosch-voltijd-bachelor/introductie
Commerciële Economie	Fontys Hogescholen	hbo	http://fontys.nl/Studeren/Opleidingen/Commerciele-Economie-voltijd.htm
Commerciële Economie	Hanzehogeschool Groningen	hbo	https://www.hanze.nl/nld/onderwijs/economie/instituut-voor-marketing-management/opleidingen/bachelor/commerciele-economie
Business Studies	Hogeschool InHolland	hbo	https://www.inholland.nl/Opleidingen/Business-Studies/Voltijd/
Commerciële Economie	Hogeschool Leiden	hbo	https://www.hsleiden.nl/commerciele-economie
Commerciële Economie	Hogeschool NCOI	hbo	http://www.ncoi.nl/opleidingen/Marketing.html
Commerciële Economie	Hogeschool Rotterdam	hbo	https://www.hogeschoolrotterdam.nl/opleidingen/bachelor/commerciele-economie/voltijd/
Commerciële Economie	Hogeschool Utrecht	hbo	http://www.studiekeuze.hu.nl/Opleidingen/Commerciele-Economie
Commerciële Economie	Hogeschool van Amsterdam	hbo	http://www.hva.nl/onderwijs/opleidingen/content/fbe/commerciele-economie/commerciele-economie.html
Commerciële Economie	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	hbo	http://www.han.nl/opleidingen/bachelor/commerciele-economie/vt/
Commerciële Economie	HZ University of Applied Sciences	hbo	http://hz.nl/nl/studiekeuze/opleidingen/alle-opleidingen/voltijd/Academie%20voor%20Economie/Commerci%C3%ABle%20Economie/Pages/Introductie%20Commerci%C3%ABle%20Economie.aspx
Commerciële Economie	LOI Hogeschool	hbo	https://www.loi.nl/p-5682-hbo-commerciele-economie
Commerciële Economie	NHL Hogeschool	hbo	https://www.nhl.nl/opleiding/voltijd/commerci%C3%ABle-economie
Commerciële Economie	NTI	hbo	http://www.nti.nl/hbo/hbo-bachelor-opleidingen/hbo-bachelor-commerciele-economie/
Commerciële Economie	Saxion	hbo	https://saxion.nl/studeren/kiezen_en_kennismaken/Studiekiezer/mim/commerciele%20economie/commerciele_economie_vt_ens/
Commerciële Economie	Stenden Hogeschool	hbo	https://stenden.com/opleidingen/commerciele-economie-ce/
Commerciële Economie	Windesheim	hbo	http://www.windesheim.nl/studeren/opleidingen/economie-management-en-recht/commerciele-economie/
Informatica	Hogeschool NCOI (particulier)	hbo	http://www.ncoi.nl/opleiding/HBO-opleidingen-HBO-Bachelor-Informatica.html
Technische Informatica	Stenden Hogeschool Locatie Emmen	hbo	https://stenden.com/opleidingen/informatica/
Informatica	Hogeschool Leiden	hbo	https://www.hsleiden.nl/informatica
Informatica	NHL Hogeschool	hbo	https://www.nhl.nl/opleiding/voltijd/informatica
Informatica	Fontys Hogescholen (niet Venlo)	hbo	http://fontys.nl/Studeren/Opleidingen/HBOICT-met-11-studieroutes-voltijd.htm
Technische Informatica	Hogeschool Rotterdam	hbo	https://www.hogeschoolrotterdam.nl/opleidingen/bachelor/technische-informatica/voltijd/
Informatica	Hogeschool InHolland Haarlem	hbo	https://www.inholland.nl/opleidingen/informatica/voltijd/
Informatica	Avans Hogeschool 's Hertogenbosch	hbo	http://www.avans.nl/opleidingen/opleidingzoeker/informatica-s-hertogenbosch-voltijd-bachelor/introductie
Informatica	Hogeschool E3 (particulier)	hbo	http://www.e3.nl/hbo-informatica

Informatica	Saxion Enschede	hbo	http://www.saxion.nl/hbo-ict
Bio-Informatica	Hanzehogeschool Groningen	hbo	https://www.hanze.nl/nld/onderwijs/techniek/instituut-voor-life-science--technology/opleidingen/bachelor/bio-informatica
Informatica	LOI Hogeschool	hbo	https://www.loi.nl/p-5670-hbo-bachelor-informatica
Technische Informatica	Hogeschool Dirksen (particulier)	hbo	http://www.dirksen.nl/opleidingen/opleiding/bachelor-it-service-management
HBO-ICT	Zuyd Hogeschool Locatie Heerlen	hbo	http://www.zuyd.nl/studeren/studieoverzicht/ict?gclid=CjwKEAiA0ZC2BRDpo_Pym8m-4n4SJAB5Bn4xaGrijgC8-05oaG72d8_o8fUzHgeqUopUF0leWGPJExoCijfw_wcB
HBO-ICT	Hogeschool Utrecht	hbo	http://www.studiekeuze.hu.nl/opleidingen/HBO-ICT
HBO-ICT	Hogeschool Arnhem en Nijmegen locatie Arnhem	hbo	http://www.han.nl/opleidingen/bachelor/hbo-ict/vt/
HBO-ICT	De Haagse Hogeschool locatie Den Haag	hbo	http://www.dehaagsehogeschool.nl/bachelorstudies/aanbodopleidingen/hbo-ict-voltijd/studie/algemeen
HBO-ICT	Hogeschool van Amsterdam	hbo	http://www.hva.nl/onderwijs/opleidingen/content/fdmci/hbo-ict-business-it--management/business-it-management.html
HBO-ICT	HZ University of Applied Sciences locatie Vlissingen	hbo	http://hz.nl/nl/studiekeuze/opleidingen/alle-opleidingen/voltijd/academievoortechnologieeninnovatie/bedrijfskundigeinformatica/Pages/Introductie%20HBO-ICT.aspx
Commerciële Economie	tio	hbo	https://www.tio.nl/e-commerce_marketing_sales/

Postadres:

Postbus 1335
3500 BH Utrecht

Bezoekadres:

Drieharingstraat 6
3511 BJ Utrecht

Contactgegevens:

030 231 6464
Lsvb@lsvb.nl